ŽORŽAS SIMENONAS

GELTONAS ŠUO

DĖL ŽMOGAUS GYVYBĖS

ŽORŽAS SIMENONAS

GELTONAS ŠUO
DĖL ŽMOGAUS GYVYBĖS

ŽORŽAS SIMENONAS

GELTONAS ŠUO
DĖL ŽMOGAUS GYVYBĖS

ROMANAI

Iš prancūzų kalbos vertė
ROŽĖ JANKEVIČIŪTĖ

VILNIUS VYTURYS 1994

UDK 840-3
Si73

Georges Simeon
LE CHIEN JAUNE
Paris, 1931

2-asis leidimas
1-asis leidimas 1965 m.

ISBN 5-7900-0582-9

© Vertimas į lietuvių kalbą,
Rožė Jankevičiūtė, 1994

GELTONAS SUO

I

Priklydęs šuo

Penktadienis, lapkričio septintoji. Konkarno gatvės tuščios, kaip iššluotos. Už pylimų dunkso senamiestis: šviečiantis jo bokšto laikrodis rodo be penkių vienuolika.

Potvynio pats smarkumas; pietvakarių viesulo purtomi, uoste vienas į kitą daužosi barkai. Vėjas, įsisukęs į gatves, gena pažeme popiergalius.

Egijono krantinėje — jokio žiburėlio. Langinės uždarytos. Visi miega. Tiktai „Admirolo" viešbutyje — jis stovi aikštės ir krantinės kampe — šviečia trys langai. Jie be langinių, pro žalsvus stiklus šmėsčioja siluetai. Budintis muitininkas, susigūžęs būdelėje už kokio šimto metrų, pavydi tiems, kurie tebesėdi kavinėje.

Priešais, uosto akvatorijoje, matyti kabotažinis laivas, pavakare atplaukęs čia nuo audros. Ant denio — nė gyvos dvasios. Grikši blokai, klapsi vėjyje blogai surifuotas fokas. Bangos duoda ir duoda į krantą, sudžerškia laikrodis: muša vienuolika.

Virsteli „Admirolo" viešbučio durys. Pasirodo vyriškis; stovėdamas tarpduryje, jis dar kažką sako pasilikusiems viduje. Vėtra jį pastveria, ima tuskinti apsiausto skvernus, nukelia katiliuką nuo galvos, bet vyriškis jį spėja pačiupti ir eidamas laiko abiem rankom.

Netgi iš tolo matyti, kad žmogus įkaušęs, kojos visai neklauso, jis kažką niūniuoja sau po nosimi. Muitininkas lydi jį akimis, šypsosi: girtasis bando užsidegti cigarą. Prasideda juokinga žmogaus kova su apsiaustu, kurį vėjas žūtbūt nori nuplėšti, ir su skrybėle, ridenama šaligatviu. Užgęsta koks dešimt degtukų.

Žmogus su katiliuku pastebi priebučio laiptelius, užsiglaudžia ten, pasilenkia. Žybteli, suvirpa ugnelė. Girtasis svyrinėja, griebiasi už durų bumbulo.

Pro audros kauksmą lyg ir kažkas keistai driokseli. O gal muitininkui tik taip pasigirdo? Ir jis nusijuokia

matydamas, kaip nakviša susverdėja, žingteli atgal trilinkas susirietęs.

Jis išsitiesia skersai ant šaligatvio, galva guli latako purve. Muitininkas daužo rankom šonus, nori sušilti, piktai žiūri į foką, širsta, ko jis visą laiką klapsi.

Praeina minutė, kita. Muitininkas vėl dirsteli į girtuoklį: tasai nė krust. Iš kažkur atsiradęs šuo jį uostinėja.

— Tik tada man dingtelėjo, kad čia kažkas negerai!— apklausinėjamas sakys muitininkas.

◆

Kiek paskui buvo lakstymo ten ir atgal — tiksliai eilės tvarka neįmanoma nustatyti. Muitininkas eina prie gulinčiojo nelabai drąsiai: prisibijo to didžiulio geltono pikto šuns. Už kokių aštuonių metrų — dujinis žibintas. Iš pradžių pareigūnas nepastebi nieko ypatinga. Bet įsižiūrėjęs mato, kad girtojo apsiauste — skylė, pro ją sunkiasi tirštas skystis.

Tada jis lekia tekinas į „Admirolo" viešbutį. Kavinė beveik tuščia. Užsirėmusi ant bufeto, stovi padavėja. Prie marmurinio staliuko du vyrai, atsilošę, ištiesę kojas, baigia rūkyti cigarus.

— Greičiau! Nušautas žmogus!.. Nežinau kaip čia taip...

Muitininkas atsigręžia. Geltonas šuo įsliūkino jam iš paskos ir atsigulė prie padavėjos kojų.

Sumišimas, išgąstis vyrų veiduose.

— Jūsų bičiulis, jis ką tik išėjo iš čia...

Po kelių akimirkų jau trys vyrai pasilenkia prie tysančio kūno. Policijos postas merijoje — už dviejų žingsnių. Muitininkas nenustygsta vietoje. Uždusęs nulekia ten, paskui įnirtingai skambina prie gydytojo durų.

Ir be perstojo kartoja, matyt, negali atsikratyti to reginio:

— Jis svirinėjo kaip girtas, žengė kokį trejetą žingsnių...

Penki žmonės... šeši... septyni... Prasiveria langai, girdėti šnibždesys...

Gydytojas, klūpėdamas purve, pareiškia:

— Šauta iš arti... kulka pataikė į pilvą... Reikia tučtuojau operuoti... Kas nors paskambinkit į ligoninę...

Visi pažįsta sužeistąjį poną Mostageną, stambiausią vyno pirklį Konkarno mieste, geraširdį storulį: priešų jis tikrai neturėjo.

Du uniformuoti policininkai — vienas beskubėdamas nerado savo kepurės — nežino, nuo ko pradėti kvotą.

Prabyla ponas Le Pomerė, iš jo išvaizdos ir balso aišku, kad tai visų gerbiamas ir žymus žmogus.

— Mes kartu lošėme kortomis „Admirolo" kavinėje su Servjeru ir Daktaru Mišu... Daktaras išėjo pirmas, prieš kokį pusvalandį... Mostagenas — jis, matot, žmonos prisibijo — pakilo, kai laikrodis mušė vienuolika...

Tragikomiškas įvykis. Visi klausosi pono Le Pomerė. Sužeistąjį užmiršo. Ir štai tasai atsimerkia, bando keltis, nustebęs sumurma:

— Kas atsitiko? — tokiu tyliu, silpnu balsu, kad padavėja nervingai nusijuokia.

Sužeistąjį ima tampyti mėšlungis. Jo lūpos juda. Veido raumenys įsitempia, gydytojas pritraukia švirkštą: leis vaistus.

Geltonas šuo painiojasi po kojų. Kažkas nustebusiu balsu paklausia:

— Ar pažįstate tą šunį?..

— Pirmąkart matau...

— Matyt, iš laivo atbėgęs...

Dramatiškoje atmosferoje ir tas šuo atrodo kažkoks įtartinas. Galbūt dėl to, kad tokio murzinai gelsvo plauko? Jis aukštų kojų, perkaręs, galva didžiulė, iš jos sprendžiant, lyg sarginis šuo, lyg vokiškas dogas.

Už penketo žingsnių nuo žmonių būrelio policininkai apklausinėja muitininką, vienintelį įvykio liudytoją.

Policininkai apžiūri priebutį su dviem laipteliais. Paprastas didelis namas, langinės uždarytos. Ant dešinės durų pusės notaro skelbimas, kad namas bus parduodamas iš varžytynių lapkričio 18 dieną.

Pradinė kaina: 80 000 frankų.

Policininkas ilgai krapštosi, niekaip negali atrakinti durų. Tada gretimo garažo savininkas atsuktuvu išima spyną.

Privažiuoja sanitarinis automobilis. Poną Mostageną paguldo ant neštuvų. Smalsuoliams nebėra į ką spoksoti, tik į tuščią namą.

Jau visi metai namas negyvenamas. Koridoriuje tvyro slogus parako ir tabako tvaikas. Pasišviesdami kišeniniu žibintuvėliu, policininkai pamato, kad plytelių grindys primintos, pribarstyta cigaretės pelenų: kažkieno ilgokai čia tykota už durų.

Vyriškis, užsimetęs ant pižamos apsiaustą, sako žmonai:

— Einam namo! Nėr ko čia žiūrėti!.. Kitką sužinosim rytoj iš laikraščių... Juk ponas Servjeras čia...

Servjeras — mažiukas, storas, neperšlampamu apsiaustu — tada kartu su ponu Le Pomerė buvo „Admirolo" viešbutyje. Jis „Phare de Brest" bendradarbis — be kitos medžiagos, sekmadieniais užpildo humoristinės kronikos skyrių.

Jis kažką žymisi užrašų knygelėje, klausinėja policininkus, teisingiau, jiems nurodinėja.

Visos durys iš koridoriaus užrakintos. Tiktai galinės į sodą — atlapos. Sodą supa maždaug pusantro metro mūras. Anapus jo — gatvelė į Egijono krantinę.

— Žudikas pro čia atėjo! — praneša Žanas Servjeras.

◆

Rytojaus dieną Megrė apytiksliai nustatė, kaip čia kas dėjosi. Prieš mėnesį jis buvo komandiruotas į Reno miesto žarndarmeriją pertvarkyti Operatyvinės brigados darbo. Ten jam paskambino sunerimęs Konkarno meras.

Megrė atvažiavo į Konkarno su inspektorium Lerua; su juo dar jis nebuvo dirbęs.

Audra tebešėlo. Vėjas šuorais varė ant miesto sunkius debesis, iš jų pliūpteldavo ledinis lietus. Joks laivas neišplaukė iš uosto, žmonės šnekėjo, kad atviroje jūroje Gienano salos platumoje kažkoks garlaivis šaukiasi pagalbos.

Megrė, aišku, apsistojo „Admirolo" viešbutyje: tai geriausias viešbutis mieste. Penktą valandą popiet — lauke jau temo — jis įėjo į kavinę, ilgą niūroką salę pil-

komis pjuvenomis pabarstytomis grindimis, kurioje dėl žalių langų stiklų neką smagiau atrodė marmuriniai staliukai.

Daugumas staliukų buvo užimti. Iš karto krito į akis staliukas, prie kurio sėdėjo nuolatiniai rimti lankytojai; kiti stengėsi nugirsti, apie ką jie kalbasi.

Nuo to staliuko šypsodamasis pakilo raudonskruostis apvalių akių vyriškis.

— Komisaras Megrė?.. Mano bičiulis meras man pranešė, kad jūs atvykote... Aš tiek esu girdėjęs apie jus... Leiskite prisistatyti... Žanas Servjeras... Hm!.. Jūs paryžietis?.. Aš taip pat!.. Ilgus metus vadovavau „Vache Rousse" Monmartre... Bendradarbiavau „Petit Parisien", „Excelsior", „Dépêche"... Draugavau su vienu jūsų viršininku, šauniuoju Bertranu... Praėjusiais metais jis išėjo į pensiją ir apsigyveno kaime, Njevre... Aš irgi, taip sakant, pasitraukiau iš visuomeninio gyvenimo... Tiesa, bendradarbiauju laikraštyje „Phare de Brest", bet daugiau dėl malonumo...

Jis šokinėjo, mosikavo.

— Prašom prie mūsų staliuko, aš jus pristatysiu... Paskutinių linksmų Konkarno vyrų ketvertukas... Štai Le Pomerė, nepataisomas mergišius, rentininkas ir vicekonsulas Danijoje...

Vyriškis atsistojo ir padavė ranką; jis buvo apsirengęs kaip provincijos bajoras: languotos jojiko kelnės, nublizginti, be purvo dėmelės, aulai, balto pikė krūtinė. Dailūs pašarmoję ūsai, lygiai sušukuoti plaukai, baltas veidas, tik skruostai raudonmargiai.

— Esu sužavėtas, komisare...

O Žanas Servjeras varė toliau:

— Daktaras Mišu... Velionio deputato sūnus... Popierinis daktaras, niekad nesivertė gydytojo praktika... Pamatysite, jis jums įsiūlys sklypą... Jo žemės geriausios Konkarno mieste ir gal net visoje Bretanėje...

Ranka šalta. Siauras, pailgas veidas, kreivoka nosis. Rusvi plaukai jau gerokai praretėję, nors Daktarui ne daugiau kaip trisdešimt penkeri.

— Ką gersite?..

Tuo metu jo padėjėjas inspektorius Lerua rinko žinias merijoje ir žandarmerijoje.

Atmosfera kavinėje buvo pilka, blausi, nei šiokia, nei tokia... Pro atviras duris matėsi gretima salė, kur padavėjos bretonių drabužiais dengė stalus pietums.

Megrė žvilgsnis užkliuvo už geltono šuns, gulinčio palei bufetą. Perkėlęs akis, pamatė juodą sijoną, baltą prijuostę, veidą, nepasakytum, kad gražų, bet vis dėlto kažkuo tokį patrauklų, jog kalbėdamasis nesiliovė jo stebėjęs.

O kai tik jis nusigręždavo, padavėja stebeilydavo jį karštligišku žvilgsniu.

◆

— Vargšas Mostagenas šaunus vyras, tik pasiutiškai bijo žmonos, ir jei nežinočiau, kad jo gyvybė kabo ant plauko, sakyčiau, kad kažkas piktą juoką iškirsti sumanė...

Taip postringauja Žanas Servjeras. Le Pomerė familiariai šūkteli:

— Ema!..

Prieina padavėja:

— Prašom... Ką užsisakysite?..

Buteliai ant stalo jau pustuščiai.

— Dabar aperityvo metas! — taria žurnalistas. — Kitaip sakant, perno metas... Atnešk mums perno, Ema... Sutinkat, komisare?..

Daktaras Mišu įsistebeilijęs į rankogalių sąsagą.

— Kas galėjo numanyti, kad Mostagenas sustos ant to priebučio užsidegti cigaro? — skambiu balsu vis postringauja Servjeras. — Niekas, teisybė? Mudu su Le Pomerė gyvenam kitame miesto krašte! Mums nereikia eiti pro tą tuščią namą. Tokiu metu tik mes trys ir vaikščiojam gatvėmis... Mostagenas ne iš tų, kurie turi priešų... Jis, kaip sakoma, širdies žmogus. Vienintelis jo troškimas — gauti Garbės legiono ordiną...

— Kaip operacija?..

— Gal išsikapstys... Juokingiausia, kad žmona jam pakėlė skandalą ligoninėje: mat ji įsitikinusi, kad tai

meilės istorija!.. Kaip jums patinka?.. O vargšelis nebūtų drįsęs paglamonėti savo mašininkės — iš baimės, kad nesusilauktų kokių nemalonumų!

— Dvigubą porciją!.. — paprašo Le Pomerė padavėją, kuri pilsto kažkokį į absentą panašų gėrimą. — Ir atnešk ledo, Ema...

Kavinė ištuštėja: pietų metas. Pro duris patraukia skersvėjis, kilsteli valgomajame staltieses.

— Aš parašiau straipsnį apie žmogžudystę ir, atrodo, nuodugniai išnagrinėjau visas hipotezes. Vienintelė priimtina hipotezė — kad tai bepročio darbas... Betgi mes mieste visus pažįstame, žinome, kad niekas neišsikraustė iš proto... Čia renkamės kas vakarą... Kartais meras prisideda prie mūsų palošti kortomis... Arba Mostagenas... Kartais, kai stinga partnerio bridžui, pasiunčiame pašaukti laikrodininką, jis gyvena čia pat, už keleto namų...

— Kieno tas šuo?..

Žurnalistas gūžteli pečiais:

— Niekas nežino, iš kur jis... Vienu tarpu manėm, kad atklydęs iš kabotažinio laivo, kuris vakar atplaukė... Iš „Sent Mari"... Bet paaiškėjo, kad ne... Laive yra šuo, bet jis narų veislės, o šitas... einu lažybų, kad niekas nepasakys, kokios veislės tas bjaurus padaras...

Kalbėdamas žurnalistas paima grafiną ir įpila vandens į Megrė stiklinę.

— Ar padavėja seniai čia dirba? — pusbalsiu paklausia komisaras.

— Jau keleri metai...

— Ar vakar vakare nebuvo išėjusi?

— Nė iš vietos nebuvo pajudėjusi... Laukė, kol mes išsiskirstysim... Mudu su Le Pomerė prisiminėm senus gerus laikus, kai buvome jauni, gražūs ir moterys mus mylėjo ne už pinigą... Teisybę sakau, Le Pomerė? Tyli!.. Tik pradėk kalbėti apie moteris, Le Pomerė galėtų kiaurą naktį prasėdėti. Įsitikinsit, kai geriau jį pažinsit. Žinot, kaip mes vadinam jo namus priešais žuvų turgų? *Nešvankybių namais, che che...*

— Į jūsų sveikatą, komisare,— kiek sumišęs pasiūlo tas, apie kurį kalbama.

Tą pačią akimirką Megrė pastebi, kad Daktaras Mišu, iki tol nepravėręs burnos, pasilenkia, ima žiūrinėti priešais šviesą savo stiklą. Jo kakta suraukta. Blankus veidas be galo sunerimęs.

— Luktelkit!.. — taria jis staiga po ilgo svarstymo.

Prikiša stiklą prie nosies, pavilgo pirštą ir lyžteli. Servjeras nusikvatoja:

— Še tau! Va kam įvarė baimės Mostageno istorija...

— Kas yra?.. — pasiteirauja Megrė.

— Mano nuomone, geriau negerkim... Ema!.. Bėk pas vaistininką gretimais, pasakyk, kad aš prašiau skubiai ateiti... Net jeigu jis jau sėdėtų prie stalo!..

Padvelkia šalčiu. Salė pasidaro lyg dar tuštesnė, dar nykesnė. Le Pomerė nervingai pešioja ūsus. Žurnalistas, ir tas pasimuisto ant kėdės.

— Ką tu čia prasimanai?..

Daktaras sėdi rūškanas. Visą laiką įsmeigęs akis į savo stiklą. Atsistojęs pats paima iš sieninės spintos perno butelį, pasukinėja prieš šviesą, ir Megrė pamato keletą baltų grūdelių, plaukiojančių skystyje.

Padavėja atsiveda vaistininką su pilna burna.

— Klausykite, Kerdivonai... Reikia tučtuojau ištirti skystį šitame butelyje ir mūsų stikluose...

— Šiandien?..

— Tučtuojau!..

— Kokią reakciją aš turiu patikrinti... Jūs manote, kad...

Niekada Megrė nebuvo matęs, kad veidus taip greit pakeistų blyškus baimės šešėlis. Užteko keleto sekundžių. Beregint dingo šilti žvilgsniai, ir Le Pomerė skruostai atrodė tarsi padažyti.

Padavėja, užsikvempusi ant bufeto, seilindama pieštuką, deda skaičių stulpelius juodame sąsiuvinėlyje vaškytinės viršais.

— Tu iš proto išsikraustei!.. — sušunka Servjeras.

Bet balsas nuskamba netikrai. Vaistininkas vienoje rankoje laiko butelį, kitoje — stiklinę.

— Strichninas... — sušnibžda Daktaras.

Jis išstumia vaistininką pro duris ir grįžta prie stalo nuleista galva, visas geltonas.

— Kaip jums kilo tokia mintis?.. — pirmas prabyla Megrė.

— Pats nežinau... Šiaip užėjo... Pamačiau baltą kruopelytę savo stiklinėje... Kvapas kažkoks keistas...

— Kolektyvinė autosugestija!.. — patvirtina žurnalistas. — Jeigu parašyčiau apie tai į laikraštį, visos smuklės Finistero departamente būtų uždarytos...

— Jūs visada geriate perno?..

— Visada prieš pietus... Ema tai gerai žino ir pamačiusi, jog mūsų bokalai tušti, tuoj atneša perno... Mes turime mažų įpročių... Vakare geriam kalvadosą...

Megrė nueina prie gėrimų spintos, apžiūri kalvadoso butelį.

— Ne šitas!.. Butelis pilvotas...

Jis susiranda pilvotąjį, pasukinėja priešais šviesą, pastebi keletą baltų kruopelyčių. Bet nieko nepasako. Visi ir taip supranta.

Įeina inspektorius Lerua ir abejingu balsu taria:

— Žandarai nieko įtartina nepastebėjo. Valkatų nesulaikyta... Tiesiog negali suprasti...

Jis nustemba, kad visi tyli, kad baimė užgniaužusi gerkles. Tabako dūmai vejasi aplink elektros lemputes. Žalias biliardo audeklas primena nutryptą pievelę. Ant grindų, ant pjuvenų prispjaudyta, primėtyta nuorūkų.

— Septyni... vienas minty... — bumba Ema, seilindama pieštuko galą.

Ir pakėlusi galvą sušunka:

— Einu, ponia!..

Megrė kemšasi pypkę. Daktaras Mišu sėdi įspyręs žvilgsnį į grindis, ir jo nosis atrodo dar kreivesnė. Le Pomerė pusbačiai žvilga, tarytum jis jais niekada nevaikščiotų po žemę. Žanas Servjeras vis gūžčioja pečiais, pats su savim ginčydamasis.

Visi įsmeigia akis į vaistininką, kai tas vėl pasirodo su buteliu ir tuščia stikline.

Jis bėga tekinas. Sunkiai gaudo kvapą. Tarpdury spiria koja, lyg vydamas kažką, sumurma:

— Bjaurus šuo!..

Tik įėjęs į kavinę, sako:

— Menki juokai, tiesa?.. Ar niekas negėrė?

— Ką radot?..

— Strichnino, tikrai!.. Įberta į butelį vos prieš pusvalandį...

Su siaubu jis pažvelgia į pilnas stiklines, į tylinčius penkis žmones.

— Ką tai reiškia?.. Negirdėtas dalykas!.. Aš juk turiu žinoti!.. Šiąnakt netoli manęs nušauna žmogų... O dabar — šitas...

Megrė paima iš jo butelį. Sugrįžta Ema, viršum bufeto vėl pasirodo pailgas jos veidas: poakiai pajuodę, lūpos kietai sučiauptos, baltas bretonės kykas ant nesušukuotų plaukų visą laiką krypsta į kairį šoną, nors ji kas minutę jį taisosi.

Le Pomerė sieksniniais žingsniais vaikščioja po salę, žiūri, kaip blyksi išblizginti aulai. Žanas Servjeras sėdi kaip prikaltas, įsmeigęs akis į stiklines. Staiga jis kad suriks, lyg norėdamas užgniaužti išgąstingą raudą:

— Po perkūnais!..

Daktaras dar labiau susigūžia.

II

Daktaras su rytmetiniu chalatu

Inspektorius Lerua, dvidešimt penkerių metų amžiaus, labiau panašus į „gerai išaukštėtą vaikiną" negu į policijos inspektorių.

Jis ką tik baigęs policijos mokyklą. Ta byla jam pirmoji; keletą minučių jis liūdnu veidu žiūri į Megrė, stengdamasis nežymiai patraukti komisaro dėmesį. Galų gale sušnibžda rausdamas:

— Atleiskite man, komisare... Bet... pirštų atspaudai...

Jis tikriausiai pamanė, kad viršininkas — senosios mokyklos ir nepakankamai vertina mokslinius tyrimo metodus, kadangi Megrė, giliai užsitraukęs pypkę, burbtelėjo:

— Darykit, kaip išmanot...

Inspektorius Lerua tuojau dingsta: jis atsargiai nusineša į savo kambarį butelį ir stiklines ir visą vakarą

pakuoja pavyzdinę siuntą pagal schemą, kurią nešiojasi kišenėje, kaip pergabenti daiktus, kad nenusitrintų atspaudai.

Megrė sėdi kampe kavinėje. Šeimininkas balta palaidine ir virėjo kyku žiūri į salę tokiomis akimis, lyg ją būtų nusiaubęs ciklonas.

Vaistininkas pakalbėjęs nutyla. Žmonės šnibždasi. Žanas Servjeras pirmasis užsideda skrybėlę.

— Suk nesukęs galvą! Aš vedęs žmogus, ponia Servjer manęs laukia!.. Iki greito pasimatymo, komisare...

Le Pomerė liaujasi žingsniavęs po salę.

— Palauk manęs! Aš irgi einu pietauti... Tu pasilieki, Mišu?

Daktaras nieko neatsako, tik gūžteli pečiais. Vaistininkui labai maga griežti pirmu smuiku. Megrė nugirsta, kaip jis sako savininkui:

— ... aišku, būtinai reikia padaryti visų gėrimų analizę!.. Kadangi čia yra policijos atstovas, tai tegul tik jis man paliepia...

Sieninėje spintoje pristatyta mažų mažiausia šešiasdešimt butelių įvairių aperityvų ir likerių.

— Kaip jūs manote, komisare?..

— Neblogai būtų... Taip, atsargumo dėlei gal ne pro šalį...

Vaistininkas mažiukas, liesas, nervingas. Jis juda, bruzda už tris. Paprašo pintinės buteliams sudėti. Paskui paskambina į senamiesčio kavinę, tegul kas nors pasako padėjėjui, kad skubiai čia atvyktų.

Plika galva jis penktą ar šeštą kartą lekia iš „Admirolo" viešbučio į savo vaistinę, tempdamas butelius, ir prabėgomis vis tarsteli kokį žodelį ant šaligatvio stovintiems smalsuoliams.

— Ką aš darysiu, jei išneš visus mano gėrimus? — aimanuoja šeimininkas. — Niekam dabar ne galvoj valgyti!.. Jūs pietausit, komisare?.. O jūs, Daktare?.. Eisit namo?..

— Ne... Motina Paryžiuj... Tarnaitę išleidom...

— Vadinasi, čia nakvosit?..

◆

Lyja. Juodas purvas žliugsi gatvėse. Vėjas klabena antro aukšto žaliuzes. Megrė papietauja viešbučio valgomajame, netoliese už keleto staliukų sėdi rūškanas Daktaras.

Pro žalius stiklus matyti lauke spoksantys smalsūs veidai, jie kartais net prisispaudžia prie stiklo. Padavėja kokį pusvalandį buvo pasišalinusi — metas ir jai pavalgyti. Paskui ji vėl atsiranda savo įprastoje vietoje, bufeto dešinėje, pasiremia alkūne, su rankšluosčiu kitoje rankoje.

— Butelį alaus! — paprašo Megrė.

Jis puikiausiai juto, kad Daktaras stebėjo jį geriantį ir jau išgėrusį, lyg laukdamas apsinuodijimo žymių.

Žanas Servjeras, kaip ir buvo sakęs, nebeatėjo. Le Pomerė — taip pat. Taigi kavinėje tuščia, kas benorės užsukti, o juo labiau — gerti. Gatvėje kai kas tvirtino, kad visi buteliai užnuodyti.

— Būtų užtekę visam miestui išnuodyti! . .

Iš savo vilos Baltuosiuose Smėlynuose paskambina meras, teiraujasi, kas čia dedasi. Po to vėl stoja slogi tyla. Daktaras Mišu sėdi kampe, sklaido, žiūrinėja laikraščius. Padavėja stovi kaip sustingusi. Megrė lyg niekur nieko papsi pypkę, kartkarčiais į salę kyšteli galvą šeimininkas — ar neatsitiko kokia nauja drama.

Senamiesty muša laikrodis. Trypčiojimas ir kuždesys ant šaligatvio nutyla, tik girdėti, kaip kaukia vėjas ir lietus barbena į langus.

— Jūs čia nakvojate? — paklausia komisaras Megrė Daktarą.

Tokioje tyloje garsiai ištarti žodžiai sukrečia.

— Taip... Retkarčiais... Gyvenu su motina, už trijų kilometrų nuo miesto... Vila milžiniška... Motina kelioms dienoms išvažiavo į Paryžių, tarnaitė manęs pasiprašė į brolio vestuves...

Jis atsistoja, pamindžikuoja, paskui skubiai taria:

— Labanakt...

Ir dingsta laiptuose. Trinkteli nusiaunami pusbačiai antrame aukšte, kaip tik viršum Megrė galvos. Kavinėje lieka tik padavėja ir komisaras

— Eikš čia! — taria jis atsilošdamas kėdėje.

Ir priduria matydamas, kad ji stovi nuogąstingai pastirusi:

— Sėskis! . . Kiek tau metų? . .

— Dvidešimt ketveri. . .

Ji kažkokia pernelyg kukli. Akys nuleistos, sukinėjasi tyliai, nieko neužkliudydama, pašaukta krūpteli — sakytum visų ujama pelenė. Ir vis dėlto justi savotiškas išdidumas, kurio ji stengiasi neparodyti.

Ji pablyškusi. Plokščia krūtinė vargu ar gali kam žadinti geidulį. Ir vis dėlto mergina traukia komisarą: gal kad tokia baikšti, nedrąsi, liguista.

— Ką tu anksčiau darei, kai dar čia nedirbai? . .

— Aš našlaitė. Mano tėvas ir brolis žuvo jūroje su „Trijų karalių" barku. . . Motina seniai buvo mirusi. . . iš pradžių buvau pardavėja popieriaus parduotuvėje, Pašto aikštėje. . .

Ko tokios neramios jos akys?

— Meilužį turi? . .

Nieko neatsakiusi pasuka galvą, ir Megrė, nenuleisdamas akių nuo jos veido, lėčiau užsitraukia pypkę, gurkšteli alaus.

— Tikriausiai klientai kimba prie tavęs! . . Ypač nuolatiniai, kaip tie, kurie čia ką tik buvo. . . Jie kas vakarą čia užeina. . . Jie mėgsta gražias merginas. . . Na, sakyk! Kuris iš jų? . .

Dar labiau baldama, ji sukrutina lūpas lyg nuvargusi:

— Labiausiai tas Daktaras. . .

— Tu jo meilužė?

Ji pažvelgia į komisarą su bundančiu pasitikėjimu.

— Jis turi kitų. . . Kartais ir manęs prisireikia. . . Jis čia nakvoja. . . Liepia ateiti į jo kambarį. . .

Nedažnai Megrė girdėdavo tokią tiesmuką išpažintį.

— Jis tau duoda dovanų? . .

— Duoda. Ne visada. Du ar tris sykius, kai buvo mano laisvadienis, įkalbinėjo pas jį ateiti. . . Ir užvakar. . . Naudojasi, kad motina išvažiavusi. . . Bet jis turi kitų merginų. . .

— O ponas Le Pomerė? . .

— Tas pat... Bet aš pas jį vieną sykį buvau, seniai... Ten jau radau merginą iš sardinių fabriko... apsisukusi išėjau!.. Jiems kas savaitę vis nauja...

— O ponas Servjeras irgi toks?..

— Jis kas kita... Jis vedęs... Atrodo, kad jis važiuoja paūžti į Brestą... Čia jis tik pajuokauja, įgnyba praeidamas...

Lietus tebelyja. Toli toli kaukia sirena: matyt, laivas ieško pro rūką, kaip įplaukti į uostą.

— Ir šitaip čia visus metus nuobodžiaujat?..

— Ne visus. Žiemą jie vieni... Kartais išgeria butelį su kokiu nors komivojažierium... Bet vasarą čia privažiuoja žmonių... Pilnas viešbutis... Vakarais susirenka koks dešimt ar penkiolika, geria šampaną, važinėja po vilas, ūžia... Automobiliai... gražios moterys... Mums darbo iki kaklo... Vasarą ne aš čia aptarnauju, oficiantai... Mane pristato indų plauti apačioj...

Ko ji ieško akimis aplinkui?.. Sėdi nepatogiai ant kėdės kraštelio, rodos, tuoj ims ir pašoks.

Sudžeržgia skambutis. Ji pažvelgia į Megrė, paskui į elektrinę lentą už bufeto.

— Atsiprašau...

Ji pakyla laiptais. Komisaras išgirsta žingsnius, šnibždesį pirmame numery, Daktaro kambary.

Įeina įkaušęs vaistininkas.

— Viskas, komisare! Keturiasdešimt aštuonis butelius patikrinau! Kuo sąžiningiausiai, dedu galvą! Nuodų rasta tik perno ir kalvadoso buteliuose, visi kiti neužnuodyti. Šeimininkas gali atsiimti gėrimus... Kaip jūs manote? Su manim galit būti atviras... Anarchistų darbas, teisybė?..

Vėl pasirodo Ema, išeina laukan, uždaro langines, laukia, kada bus galima užsklęsti duris.

— Na, kaip?.. — paklausia Megrė, kai vėl lieka dviese.

Ji nusisuka nieko neatsakiusi, tas jos drovumas visiškai netikėtas, ir komisarui pasirodo, kad jeigu jis dar mėgins ką nors iš jos ištraukti, ji apsipils ašaromis.

— Labanakt, mažyte!.. — taria jis.

◆

Komisaras mano atsikėlęs už visus anksčiausiai — toks tamsus debesuotas dangus. Pro langą matyti tuščias uostas, vienišas kranas krauna iš barko smėlį. Gatvėse, taikstydamiesi labiau pasieniais, skuba vienas kitas praeivis su skėčiu ar neperšlampamu apsiaustu.

Vidury laiptų Megrė prasilenkia su atvykusiu komivojažierium; nešikas vos pavelka jo lagaminą.

Ema šluoja salę apačioje. Ant marmurinio staliuko puodelyje aušta kavos tirščiai.

— Kur inspektorius? — paklausia Megrė.

— Prieš gerą valandą jis mane paklausė kelio į stotį, nutempė didžiulį paketą.

— O Daktaras?

— Aš jam nunešiau pusryčius... Jis nesveikuoja... Sakė nesikelsiąs...

Ir šluota vėl įninka kelti dulkes drauge su pjuvenomis.

— Ko pageidausite?

— Juodos kavos...

Į virtuvę ji turi eiti pro pat komisarą. Jis uždeda jai ant pečių dideles plaštakas, niūriai, bet nuoširdžiai pažvelgia į akis.

— Klausyk, Ema...

Ji nedrąsiai pasimuisto, nori ištrūkti, bet pasilieka, iš baimės drebėdama ir gūždamasi.

— Mudu čia vieni, tu kažką žinai?.. Tylėk!.. Geriau nemeluok!.. Tu šauni mergiotė, ir aš nenoriu tau nemalonumų... Pažiūrėk į mane!.. Butelis, ar ne?.. Dabar pasakok...

— Prisiekiu...

— Neprisiekinėk...

— Ne aš!..

— Po šimts, aš ir pats žinau, kad ne tu! O kas?..

Vokai bematant pabrinksta. Ištrykšta ašaros. Apatinė lūpa ima mėšlungiškai trūkčioti, padavėja atrodo taip gailiai, jog Megrė jos daugiau nelaiko.

— Daktaras... ir šiąnakt tave...

— Ne!.. Šaukė, bet visai ne dėl to, ką jūs manote...

— Ko jis iš tavęs norėjo?

— Klausinėjo to paties kaip ir jūs... Grasino... Norėjo, kad pasakyčiau, kas ėmė butelį... Vos neprimušė manęs... Aš nieko nežinau!.. Prisiekiu savo motina...

— Atnešk kavos...

Aštuonios valandos ryto. Megrė išeina nusipirkti tabako, pavaikštinėja po miestą. Kai apie dešimtą grįžta, Daktarą randa sėdintį kavinėje su chalatu, šlepetėmis, skepetaite aprištu kaklu. Veidas ištįsęs, rusvi plaukai nešukuoti.

— Jūs nekaip atrodote...

— Sunegalavau... Šito reikėjo tikėtis... Vis tie inkstai... Menkiausias niekas, koks nors nemalonumas, susijaudinimas — bematant atsiliepia... Visą naktį akių nesudėjau...

Jis vis žiūri į duris.

— Važiuotumėt namo...

— Namie nieko nėra... Čia man geriau, yra kas prižiūri...

Ant stalo jis turi pasidėjęs visus rytinius laikraščius.

— Ar mano draugų nematėt?.. Nei Servjero?.. Nei Le Pomerė?.. Keista, kad jie neatėjo sužinoti naujienų...

— O, tikriausiai dar miega! — atsidūsta Megrė. — Na, į darbą! Aš niekur nepastebėjau to bjauraus geltono šuns... Ema!.. Gal jūs dar matėte tą šunį?.. Ne?.. Štai Leruà, gal jis bus kur jį sutikęs gatvėje... Kas nauja, Lerua?..

— Butelius ir stiklines išsiunčiau į laboratoriją... Buvau užsukęs į žandarmeriją ir į meriją... Jūs, rodos, klausėte apie šunį?.. Vienas miestietis sakėsi matęs jį šįryt pono Mišu sode...

— Mano sode?.. — Daktaras pašoka. Jo rankos baltos ir dreba.

— Ką jis darė sode?..

— Man sakė, kad jis gulėjo ant jūsų vilos slenksčio, o kai valstietis priėjo arčiau, ėmė taip urgzti, kad žmogelis leidosi į kojas...

Megrė šnairom stebi abiejų veidus.

— Klausykit, Daktare, o jeigu mudu drauge paėjėtumėm iki jūsų vilos?..

Tas dirbtinai nusišypso:

— Per tokį lietų?.. Kai man priepuolis?.. Po to mažiausiai savaitę turėčiau gulėti lovoje... Bala jo nematė!.. Tikriausiai koks nors priklydęs šuo...

Megrė užsideda katiliuką, apsivelka paltą.

— Kurgi jūs?..

— Taip sau... Pakvėpuoti grynu oru... Eime, Lerua?

Išėję į gatvę, pamato lange pailgą Daktaro veidą, kuris pro stiklą atrodo iškreiptas, dar pailgesnis ir žalias.

— Kur einam? — paklausia inspektorius.

Megrė gūžteli pečiais, kokį ketvirtį valandos sukinėjasi aplink dokus, lyg labai domėtųsi laivais. Nuo molo pasuka į dešinę, keliu į Baltuosius Smėlynus, kaip rodo lentutė su užrašu.

— Kad taip padarius analizę cigaretės pelenų, kurių buvo rasta to tuščio namo koridoriuje... — kostelėjęs pradeda Lerua.

— Ką manot apie Emą? — pertraukia jį Megrė.

— Aš... aš manau... Mano nuomone, tokiame miestely, kur visi vienas kitą pažįsta, sunku gauti tokį kiekį strichnino...

— Aš ne to klausiu... Sakykit, ar nenorėtumėt būti Emos meilužiu?..

Vargšas inspektorius nesusigriebia nė ką atsakyti. Megrė jį sustabdo, paprašo prasisegti apsiaustą ir palaikyti nuo vėjo skverną: norįs užsidegti pypkę.

◆

Baltųjų Smėlynų paplūdimys su keliom vilom — viena jų itin ištaiginga, lyg kokia pilis, mero nuosavybė,— traukiasi tarp dviejų uolėtų kyšulių, už trijų kilometrų nuo Konkarno.

Megrė su Lerua klampoja per dumbliais apneštą smėlį, žvilgčioja į tuščius namus uždarytomis langinėmis.

Už paplūdimio stūkso aukštuma. Jūra skalauja stačias eglėmis apaugusias uolas.

Didžiulė lenta: „Baltųjų Smėlynų parceliacija". Plane skirtingomis spalvomis pažymėti jau parduoti ir disponuojami sklypai. Ant medinio kioskio užrašas: „Sklypų pardavimo biuras".

Pagaliau skelbimas: „Kai kioskas uždarytas, kreiptis į poną Ernestą Mišu, administratorių".

Vasarą naujai nudažyti pastatai, be abejonės, atrodo smagiai. Bet dabar, kai lyja, kai visur purvas ir daužosi mūša, vaizdas greičiau niūrus.

Paplūdimio vidury stūkso didelė nauja pilko akmens vila su terasa, baseinu, sukastomis, tik dar neapsodintomis klombomis.

Tolėliau — kitos nebaigtos vilos, dar tik sienos, pertvaros...

Kioskas be stiklų. Stūkso krūvos smėlio naujam keliui, pusė jau nutiesta, čia pat riogso uolos. Ant uolos viršūnės — viešbutis, tikriau sakant, būsimas viešbutis, dar nebaigtas, baltomis netinkuotomis sienomis, lentomis ir kartonu užkaltais langais.

Megrė ramiai prieina, pastumia Daktaro Mišu vilos vartelius. Prie pat durų, kai siekia bumbulo, inspektorius Lerua sumurma:

— Kratos orderio neturime!.. Ar jums neatrodo, kad...

Šefas vėl gūžteli pečiais. Alėjose matyti gilūs geltono šuns pėdsakai. Ir dar kiti — didelių, vinimis pakaustytų batų. Ne mažesnių kaip keturiasdešimt šešto numerio!

Bumbulas pasisuka. Durys lyg burtais atsiveria, ir ant kilimo vėl tie patys purvini pėdsakai — šuns ir tų nepaprastų batų.

Vila įmantrios architektūros, viduje irgi kažkoks keistas prašmatnumas. Kur tik žvelgsi — nuošalūs kampeliai su sofomis, žemutėmis knygų lentynomis, bretoniškos uždaros lovos, perdirbtos į vitrinas, turkiški, kiniški staliukai. Devynios galybės kilimų, apmušalų!

Aiškiai norėta su senais daiktais sukurti rustiko ir moderno stilių.

Ant sienų — keletas Bretanės peizažų. Nuogų moterų fotografijos su užrašais: *Mielam bičiuliui Mišu...* Ir netgi: *Artisčių bičiuliui...*

Komisaras raukosi, žiūrėdamas į tą šlamštą, tačiau inspektoriui Lerua ta išpūsta prabanga daro įspūdį.

Megrė varsto duris, dairosi po kambarius, kai kurie visai tušti. Sienų tinkas vos išdžiūvęs.

Jis koja pastumia duris ir patenkintas sumurma, pamatęs virtuvę. Ant nedažyto medinio stalo stovi du tušti bordo buteliai. Gal koks dešimt konservų dėžučių, paskubomis peiliu atidarytų. Stalas nešvarus, taukuotas. Tiesiog iš dėžučių valgyta silkė su baltojo vyno padažu, šaltas ragu, baravykai ir abrikosai.

Grindys pritryptos. Primėtyta mėsgalių. Čia pat — sukultas konjako butelis, trenkia alkoholiu ir valgių kvapais.

Keistai šypsodamasis Megrė pažvelgia į savo bendrą.

— Kaip jūs manote, Lerua, ar Daktaras čia padarė tokį jovalą?..

Tas, it perkūno trenktas, nieko neatsako.

— Ir, tikiuosi, ne jo mamytė... Juo labiau ne tarnaitė!.. Taigi!.. Jūs mėgstate atspaudus... Čia pritapnota, aiškiai žymu puspadis... Keturiasdešimt penktas ar keturiasdešimt šeštas numeris... Ir šuns pėdsakai!..

Jis prisikemša pypkę, paima nuo etažerės sierinių degtukų dėžutę.

— Surašykite man viską, kas čia rasta. Darbo bus užtektinai... Iki pasimatymo!..

Pasistato apsiausto apykaklę, susigrūda rankas į kišenes ir nužingsniuoja Baltųjų Smėlynų paplūdimiu.

Parėjęs į „Admirolo" viešbutį, pirmiausia pamato kampe Daktarą Mišu, vis taip pat su chalatu, su šlepetėmis, nesiskutusį, skarele aprištu kaklu.

Le Pomerė, korektiškas kaip ir vakar, sėdi šalia; tylėdami abu žiūri į einantį prie jų komisarą.

Pagaliau Daktaras sušvokščia:

— Žinot, kokią naujieną man pranešė?.. Servjeras dingo... Jo žmona eina iš proto... Mes su juo išsiskyrėm vakar vakare... Nuo to laiko niekas jo nematė...

Megrė atšlyja, bet ne Daktaro žodžiai jį taip paveikė: jis pastebėjo geltoną šunį prie Emos kojų.

III

Konkarno miestas pagautas siaubo

Le Pomerė randa reikalą tai patvirtinti: jam smagu pačiam savęs klausytis:

— Ji ką tik buvo pas mane, prašė, kad imčiausi ieškoti... Servjeras, jo tikra pavardė Gojaras, mano senas draugas...

Nuo geltono šuns Megrė akys nukrypsta į duris, į laikraščių pardavėją, kuris įlekia kaip viesulas, ir galiausiai į antraštę riebiomis raidėmis, ją galima iš tolo perskaityti:

KONKARNO MIESTAS PAGAUTAS SIAUBO

Žemiau paantraštės:

Kasdien — nauja drama
Dingo mūsų bendradarbis Žanas Servjeras
Kraujo dėmės jo automobilyje
Kieno dabar eilė?

Megrė sulaiko laikraščių pardavėją už rankovės:

— Daug pardavei?

— Dešimteriopai daugiau negu kitomis dienomis. Mes trise tekini lėkėm nuo pat stoties...

Ir ištrūkęs vaikiūkštis pasileidžia krantine šaukdamas:

— „Phare de Brest"... Sensacingas numeris...

Komisarui dar nepradėjus skaityti straipsnio, įėjo Ema ir pranešė:

— Jus kviečia prie telefono...

Piktas — mero — balsas rėkė:

— Alio, komisaras? Jūsų dėka pasirodė tas kvailas straipsnis?.. Ir man netgi nepranešėte!.. Aš reikalauju — suprantate? — reikalauju, kad, kaip miesto galva, pirmiausia būčiau informuojamas, kas dedasi mieste!.. Kokia ten istorija su automobiliu?.. O tas žmogus su didelėmis kojomis?.. Per pusvalandį man skambino daugiau kaip dvidešimt sykių, žmonės sunerimę, klausinėja, ar tos žinios tikros... Kartoju, kad nuo šiol aš noriu...

Megrė kuo ramiausiai pakabina ragelį, grįžta į kavinę, atsisėda ir ima skaityti. Mišu ir Le Pomerė irgi turi pasidėję ant marmurinio staliuko tą patį laikraštį.

Mūsų puikus bendradarbis Žanas Servjeras laikraščio puslapiuose papasakojo apie įvykius, neseniai atsitikusius Konkarno mieste. Tai buvo penktadienį. Gerbiamas miesto pirklys ponas Mostagenas, išėjęs iš „Admirolo" viešbučio, sustojo užsidegti cigaro ant vienų negyvenamų namų priebučio ir gavo kulką į pilvą; šauta pro to namo pašto angą.

Šeštadienį į Konkarno atvyko komisaras Megrė, neseniai komandiruotas iš Paryžiaus į Reną vadovauti Operatyvinės brigados darbui, tačiau jo atvykimas nesukliudė naujos dramos.

Iš tikrųjų vakare telefonu mums buvo pranešta, kad trys gerbiami miesto piliečiai ponai Le Pomerė, Žanas Servjeras ir Daktaras Mišu, su jais sėdėjo ir atvykusieji kvotėjai, pastebėjo, kad perno butelyje, kurį jiems atnešė, įmaišyta didelė dozė strichnino.

O sekmadienio rytą prie Sen Žako upės aptiktas Žano Servjero automobilis be savininko, kurio nuo šeštadienio vakaro niekas daugiau nematė.

Automobilio sėdynė kruvina. Vienas stiklas išmuštas, iš visko galima spręsti, kad viduje buvo grumtynės.

Per tris dienas — trys dramos! Suprantama, kad siaubas įsigali Konkarno mieste, gyventojai su baime klausia: kieno dabar eilė?

Ypač kelia nerimą žmonėms iš kažkur atsiradęs geltonas šuo — niekam nepažįstamas, greičiausiai benamis — būtinai sutinkamas, kai įvyksta nelaimė.

Ar policija rimtai jau susidomėjusi tuo šunim? Ar ieškoma žmogaus, kol kas nenustatytos tapatybės, palikusio įvairiose vietose būdingų žymių, didesnių negu normalaus dydžio batų pėdsakus?

Kas jis? Beprotis? . . Valkata? . . Ar visos tos piktadarybės jo darbas? . . Ką jis užpuls šįvakar? . .

Be abejo, dar apie jį išgirsime, nes išgąsdinti gyventojai iš atsargumo apsiginkluos ir šaus į jį, kilus menkiausiam įtarimui.

O kol kas miestas šį sekmadienį kaip išmiręs: taip atrodydavo šiaurinių rajonų miestai per karą, paskelbus oro pavojų.

◆

Megrė pažvelgia pro langą. Jau nebelyja, bet gatvės pilnos purvo, ir vėjas vis kaukia kaip pašėlęs. Dangus pilkas, švininis.

Žmonės grįžta po mišių. Kone kiekvieno rankoj — laikraštis „Phare de Brest". Visų veidai krypsta į „Admirolo" viešbutį, daugelis praeidami paspaudžia žingsnį.

Iš tiesų miestas lyg apmiręs. Bet argi ne visada toks vaizdas sekmadieniais iš ryto? Vėl suskamba telefonas. Atsiliepia Ema:

— Nežinau, pone... Nieko negaliu pasakyti... Gal pakviesti komisarą?.. Alio!.. Alio!.. Išjungė...

— Ko ten reikia? — burbteli Megrė.

— Skambino iš Paryžiaus, iš kažkokio laikraščio... Teiravosi, ar yra naujų aukų... Užsakė kambarį...

— Sujunkite mane su „Phare de Brest".

Laukdamas jis žingsniuoja po kambarį ir nė sykio nepažvelgia nei į Daktarą, susigūžusį ant kėdės, nei į Le Pomerė, įdėmiai apžiūrinėjantį žiedais apmaustytus savo pirštus.

— Alio... „Phare de Brest"?.. Kalba komisaras Megrė... Gal būtų galima vyriausiąjį redaktorių?.. Alio!.. Tai jūs?.. Malonu!.. Sakykit, kelintą valandą išėjo jūsų „antis"?.. Ką?.. Pusę dešimtos?.. O kas parašė straipsnį apie įvykius Konkarno?.. Ką? Ne! Aš visai rimtai... Jūs sakot?.. Straipsnis buvo įdėtas į voką?.. Be parašo?.. Ir jūs dedat gautus anonimus?.. Sveikinu!..

Megrė nori išeiti pro duris tiesiai į krantinę, bet jos uždarytos.

— Kas gi čia dabar? — paklausia jis Emą, žiūrėdamas jai į akis.

— Daktaras liepė...

Megrė įdėmiai pažvelgia į Mišu visiškai persikreipusiu veidu, gūžteli pečiais ir išeina pro kitas, pro viešbu-

čio, duris. Daugumos parduotuvių langinės uždarytos. Gatvėmis skuba šventadieniškai išsipuošę žmonės.

Už uosto akvatorijos, kur stovi inkarą įmetę laivai, Megrė akimis susiranda Sen Žako upės žiotis pačiame miesto pakrašty; ten išaugusios laivų statyklos ir gyvenamųjų namų visai reta. Ant stapelių matyti keli nebaigti laivai. Pakrantės dumble mirksta seni barkai.

Ten, kur upė įteka į uostą, prie akmeninio tilto, smalsuolių būrys apspitęs mažą automobilį.

Dėl statybos darbų krantinės užgriozdintos, ir Megrė pasuka aplinkui. Iš žmonių žvilgsnių komisaras supranta, kad jį visi čia jau pažįsta. Jis mato išsigandusius krautuvininkus,— nors šiandien jie neprekiauja, stovi tarpduriuose ir pusbalsiu šnekasi.

Priėjęs prie šalikelėj palikto automobilio, Megrė taip smarkiai patraukia dureles, kad net stiklai pažyra; į akis pirmiausia krinta rudos kraujo dėmės ant sėdynės apmušalo.

Aplink jį ypač grūdasi vaikigaliai ir jauni dabitos.

— Kur čia pono Servjero namai? . .

Bent dešimt pasišauna jį ten palydėti. Už kokių trijų šimtų metrų, kiek nuošaliau, stovi paprastas namas, jį supa sodas. Palyda sustoja prie vartelių, Megrė paskambina, duris atidaro jaunutė tarnaitė susijaudinusiu veidu.

— Ponia Servjer namie?

Pati ponia jau veria valgomojo duris.

— Sakykit, komisare! . . Jūs manot, kad jį užmušė? . . Aš einu iš proto. . . Aš. . .

Maloni moteris, kokių keturiasdešimties metų, matyt, gera šeimininkė; tai rodo ir švara viduje.

— Jūs nematėte savo vyro nuo? . .

— Vakar vakare jis parėjo pietų. . . Pastebėjau, kad susirūpinęs, bet jis nieko man nesisakė. . . Automobilį buvo palikęs prie durų, vadinasi, vakare dar kur važiuos. Žinojau, kad jie renkasi lošti kortomis „Admirolo" kavinėje. . . Paklausiau, kada grįš. . . Dešimtą atsiguliau. . . Ilgai neužmigau. . . Girdėjau, kaip išmušė vienuolika, paskui pusę dvylikos. . . Bet jis dažnai grįžta labai vėlai. . . Šiaip taip užsnūdau. . . Prabudau vidurnaktį. . . Nustebau, kad jo šalia manęs nėra. . . Pamaniau, jog

kas nors jį prikalbino važiuoti į Brestą... Čia nelinksma... Tad kartais... Daugiau neužmigau... Penktą jau buvau ant kojų, nesitraukiau nuo lango... Jis nemėgsta, kad aš jo laukiu, ypač jei apie jį klausinėju... Devintą aš bėgu pas poną Le Pomerė... Grįždama kitu keliu, pamatau žmones, apstojusius automobilį... Sakykit! Už ką jį žudyti?.. Geriausias žmogus, koks tik gali būti... Žinau, kad priešų jis neturėjo...

Būrys tebestoviniuoja prie vartelių.

— Ant sėdynės lyg ir kraujo dėmės... Mačiau, žmonės skaitė laikraštį, bet niekas man nenorėjo jo rodyti...

— Ar jūsų vyras daug turėjo pinigų su savimi?..

— Nemanau... Kaip visada! Kokius tris keturis šimtus frankų...

Megrė prižada ją informuoti, net paramina miglotais sakiniais. Iš virtuvės sklinda kepamos avienos kvapas. Tarnaitė balta prijuoste palydi Megrė iki durų.

Komisaras nespėja nueiti nė šimto metrų, prie jo pripuola kažkoks praeivis.

— Atleiskite, komisare... Aš Diužardenas, mokytojas... Jau visą valandą žmonės, ypač mano mokinių tėvai, neduoda man ramybės, klausinėja, ar teisybę rašo laikraštis... Kai kurie nori žinoti, ar turi teisę šauti į žmogų didelėmis kojomis, jeigu tokį kartais sutiktų...

Megrė — ne angelas. Susigrūda rankas į kišenes ir burbteli:

— Atstokit! — Ir nužingsniuoja miesto centro link.

Tai bent, po šimts! Niekad jam to nebuvo tekę matyti. Kone visai taip kaip kartais kine vaizduojama audra. Parodoma linksma gatvė, giedras dangus. Paskui užplaukia debesis, uždengia saulę. Smarkus vėjas šluoja gatvę. Žalsvas apšvietimas. Klapsi langinės. Kyla dulkių stulpai. Pasipila stambūs lietaus lašai.

Ta pati gatvė, tik dabar šniokščia lietus ir dangus grėsmingas!

Konkarno keitėsi regimai. Straipsnis laikraštyje „Phare de Brest" buvo tik pradžia. Iš lūpų į lūpas perduodami komentarai seniai prašoka aprašytąją versiją.

Ir kaip tyčia sekmadienis! Žmonėms nėra ko veikti! Visų kelio galas — Žano Servjero automobilis: reikėjo

prie jo pastatyti du policininkus. Žiopliai stoviniuoja ištisomis valandomis, klausosi, ką šneka daugiau žinantieji.

Kai Megrė grįžta į „Admirolo" viešbutį, šeimininkas baltu kyku, baisiausiai susijaudinęs, pagriebia jam už rankovės.

— Aš turiu su jumis pasikalbėti, komisare... Taip ilgiau nebegali tęstis...

— Pirmiausia atneškite man pietus...

— Bet...

Megrė piktas atsisėda kampe, užsisako:

— Bokalą alaus!.. Ar nematėt mano inspektoriaus?..

— Jis išėjo... Jį, rodos, išsikvietė ponas meras... Ką tik vėl skambino iš Paryžiaus... Kažkoks laikraštis užsisakė du kambarius: reporteriui ir fotografui...

— Kur Daktaras?..

— Aukštai... Prašė nieko pas jį neleisti...

— O ponas Le Pomerė?..

— Ką tik išėjo...

Geltono šuns nebematyti. Jauni vyrukai briliantinu sulaižytais plaukais, su gėlytėm atlapuose sėdi pasistatę limonado, bet negeria. Jie čia atėję pasižiūrėti. Didžiuojasi savo drąsumu.

— Eikš čia, Ema...

Kažkokia abipusė simpatija užsimezgusi tarp padavėjos ir komisaro. Be jokios baimės Ema prieina prie kampinio staliuko, kur jis sėdi.

— Tu tikra, kad Daktaras nebuvo išėjęs šiąnakt?..

— Prisiekiu, kad aš nemiegojau jo kambary...

— O ar jis galėjo išeiti?..

— Nemanau... Jis taip persigandęs... Šįryt man liepė užrakinti duris į krantinę...

— Iš kur tas geltonas šuo tave pažįsta?..

— Nežinau... Niekad anksčiau jo nebuvau mačiusi... Jis pasirodo... Ir vėl dingsta... Man pačiai įdomu, kas jį šeria...

— Ar seniai jis dingo?..

— Nepastebėjau kada...

Įeina inspektorius Lerua, aiškiai susinervinęs.

— Žinot, komisare, meras įsiutęs... Šiaip ar taip, valdžios žmogus... Jo pusbrolis — teisingumo ministras...

Meras sako, kad mes vėją gaudom laukuose, tik paniką sėjam mieste... Nori, kad mes ką nors suimtumėm, nesvarbu ką, visuomenei apraminti... Pažadėjau su jumis pakalbėti... Jis man pakartojo, kad mudviejų karjera kabo ant plauko...

Megrė atsidėjęs krapšto pypkę.

— Ką ketinate daryti?

— Ničnieko...

— Vis dėlto...

— Koks jūs jaunas, Lerua! Ar įdomių radot pirštų atspaudų Daktaro viloje?..

— Viską nusiunčiau į laboratoriją... Stiklines, konservų skardines, peilį... Net padariau žmogaus ir šuns pėdsakų gipsinius muliažus... Nelengva buvo, čionykštis gipsas niekam tikęs... Ką toliau darysit?..

Megrė nieko neatsako, išsiima iš kišenės užrašų knygelę, ir inspektorius perskaito, vis labiau ir labiau trikdamas:

Ernestas Mišu (vadinamas Daktaru). — Jo tėvas — smulkus fabrikantas Senos ir Uazos departamente buvo vienai kadencijai išrinktas deputatu, paskui bankrutavo ir mirė. Motina — intrigantė. Drauge su sūnumi mėgino varyti spekuliaciją sklypais Žuan le Pene. Sužlugo. To paties vėl ėmėsi Konkarno. Pasinaudodama velionio vyro vardu, įsteigė akcinę bendrovę. Jokio kapitalo neįnešė. Dabar daro žygius, kad kelių išlaidas apmokėtų komuna ir departamentas.

Ernestas Mišu vedęs, paskui išsiskyręs. Jo buvusi žmona ištekėjusi už Lilio notaro.

Tipiškas degeneratas. Nekreditingas.

Inspektorius pažvelgia į savo šefą, tarsi norėdamas pasakyti: „Na ir kas?"

Megrė jam parodo tolesnes eilutes.

Ivas Le Pomerė. — Le Pomerė giminės. Brolis Artiuras vadovauja stambiausiai konservų skardinių įmonei Konkarno mieste. Plikbajoris Ivas Le Pomerė — gražuolis, šeimos lepūnėlis. Niekad nedirbo.

Jau seniai Paryžiuje prašvilpė didžiąją dalį palikimo. Kai jam liko tik dvidešimt tūkstančių frankų rentos, įsikūrė Konkarno mieste. Laikomas įžymia figūra, nors pats valosi batus. Painiojasi su darbininkėmis. Keletą skandaliukų pavyko užgniaužti. Jį, kaip medžiotoją, kviečia visos apylinkės pilys. Gražiai rengiasi. Per pažintis gavo vicekonsulo vietą Danijoje. Trokšta Garbės legiono ordino. Prisidaro skolų, kartais kaulija brolį jas užmokėti.

Žanas Servjeras (tikra pavardė — Žanas Gojaras). — Gimęs Morbihane. Ilgus metus žurnalistas Paryžiuje, teatriukų sekretorius ir t. t. Gavęs nedidelį palikimą, atsikėlė į Konkarno. Vedęs ložių durininkę, penkiolika metų ji buvo jo meilužė. Jo ištekliai vidutiniški. Paūžti važiuoja į Brestą ir į Nantą. Gyvena greičiau iš nedidelės rentos negu iš žurnalisto darbo, kuriuo labai didžiuojasi. Apdovanotas akademinėmis palmėmis.

— Nieko nesuprantu,— sumurma inspektorius.
— Po šimts! Rodykit man savo užrašus...
— Bet... iš kur žinote, kad aš...
— Rodykit, rodykit...

Komisaro užrašų knygutė — pigi, už dešimt sū, vaškytinės viršeliais, languoto popieriaus. Užtat inspektoriaus Lerua bloknotas — ant plieninės spiralės vartomais lapais.

Tėvišku veidu Megrė ima skaityti:

1. *Mostageno* byla: kulka, pataikiusi vyno pirkliui, tikriausiai buvo skirta ne jam. Kadangi nemanyta, jog kas nors sustos negyvenamo namo priebutyje. *Toje vietoje turėjo būti paskirtas pasimatymas tikrajai aukai, kuri neatėjo arba atėjo pavėluotai.*

Galimas daiktas, kad pagrindinis tikslas — įbauginti gyventojus. *Žudikas puikiausiai pažįsta Konkarno.* (Padaryta klaida, kad nepaimta ištirti koridoriuje rastų cigaretės pelenų.)

2. *Užnuodyto perno byla:* žiemą „Admirolo" kavinė — kone visą dieną pustuštė. Žmogus, kuris tai

žino, galėjo įeiti ir įberti į butelius nuodų. Į du butelius. Specialiai perno ir kalvadoso mėgėjams. (Pažymėtina, kad Daktaras laiku ir nesunkiai pastebėjo baltas kruopelytes gėrime.)

3. *Geltono šuns byla:* jis pažįsta „Admirolo" kavinę. Turi būti jo šeimininkas. Bet kas jis? Šuo kokių penkerių metų.

4. *Servjero byla:* atlikti parašiusiojo straipsnį į „Phare de Brest" rašysenos ekspertizę.

Megrė nusišypso, grąžina inspektoriui bloknotą:

— Labai gerai, vyruti...

Piktai pažiūrėjęs į zujančius be perstojo už žalių stiklų smalsuolių siluetus, priduria:

— Einam valgyti!

Po valandėlės, kai juodu ir dar kažkoks rytą atvykęs komivojažierius sėdi valgomajame, įeina Ema ir pasako, kad Daktaras Mišu jaučiasi blogiau ir paprašęs atnešti lengvo valgio jam į kambarį.

◆

Popiet „Admirolo" kavinė su žaliais langučiais darosi panaši į Zoologijos sodo narvą, pro kurį defiliuoja šventadieniškai išsipuošę smalsuolių būriai. Po to jie traukia uosto link, prie antro atrakciono — Žano Servjero automobilio, kurį saugo du policininkai.

Triskart iš savo ištaigingos vilos Baltuosiuose Smėlynuose skambino meras:

— Ar ką nors suėmėt?..

Megrė nė nesiteikia jam atsakinėti. Kavinę užplūsta aštuoniolikos—dvidešimt penkerių metų jaunimas. Triukšmingos kompanijos sėdasi prie staliukų, užsisakinėja gėrimų, bet negeria.

Tačiau po penkių minučių kavinėje tyla šūkavimai, liaujasi juokas: blefuok neblefavęs, nesmagu, ir tiek! Ir kompanijos viena po kitos išsiskirsto.

Ypač krinta į akis, kad kažkas ne taip, kai uždega lempas. Keturios valandos. Paprastai tuo metu ima rinktis lankytojai.

Šįvakar čia nė gyvos dvasios, kapų tyla. Tarytum visi būtų susitarę. Nepraeina nė ketvirtis valandos, gatvės ištuštėja, tik kartkarčiais nukaukši žingsniai, matyt, koks nors persigandęs praeivis spaudžia namo.

Ema stovi atsirėmusi į kasą. Šeimininkas nenustygsta, zuja iš virtuvės į kavinę, o Megrė nė girdėt nenori jo skundų.

Apie pusę penkių apačion nusileidžia Ernestas Mišu, vis taip pat su chalatu ir šlepetėmis. Nesiskutęs. Šilkinė kreminės spalvos skarelė ant kaklo šlapia nuo prakaito.

— Jūs čia, komisare?

Atrodo, jam dėl to pasidaro ramiau.

— O kur jūsų inspektorius? . .

— Pasiunčiau pasivaikštinėti po miestą. . .

— O šuo nepasirodė? . .

— Nuo šįryt niekas jo nematė. . .

Grindys pilkos, staliukų marmuras — skaudžiai baltas su mėlynomis gysliukėmis. Pro langą matyti šviečiantis senamiesčio laikrodis: be dešimties minučių penkios.

— Taip ir nepavyko išaiškinti, kas parašė tą straipsnį? . .

Laikraštis padėtas ant stalo. Akys, rodos, nieko kito nemato, tik tuos tris žodžius:

Kieno dabar eilė?

Suskamba telefonas, Ema atsiliepia:

— Ne. . . Nieko. . . Nežinau. . .

— Kas čia? — pasiteirauja Megrė.

— Vėl redaktoriai iš kažkokio Paryžiaus laikraščio. . . Sakė, kad išvažiuoja automobiliais. . .

Jai dar nebaigus sakinio, telefonas vėl suskamba.

— Jus kviečia, komisare. . .

Daktaras, baltas kaip drobė, akimis seka Megrė.

— Alio! . . Kas kalba? . .

— Lerua. . . Aš esu senamiesty, prie upės. . . Šovė iš šautuvo. . . Vienas batsiuvys pamatė pro langą geltoną šunį. . .

— Negyvai nušovė? . .

— Sužeidė! . . Peršovė strėnas. . . Jis vos gali pašliaužti. . . Žmonės nedrįsta prie jo prieiti. . . Aš jums skambi-

nu iš kavinės... Matau pro langą, jis tyso vidury gatvės... Inkščia... Ką man daryti?..

Nors inspektorius stengiasi kalbėti ramiai, tačiau balsas išgąstingas, tarytum tas sužeistas geltonas šuo ne šuo, o kažkoks nežemiškas padaras.

— Pro visus langus žiūri žmonės... Sakykit, komisare, gal jį pribaigti?..

Daktaras, pamėlęs kaip numirėlis, stovi už Megrė, nedrąsiai klausinėja:

— Kas atsitiko?.. Ką jis sako?..

O komisaras mato Emą, atsirėmusią į bufetą, kažkur užsižiūrėjusią.

IV

Kuopos vadavietė

Megrė pereina pakeliamąjį tiltą, pylimų juostą, įsuka į kreivą, menkai apšviestą gatvę. Konkarniečių vadinamasis senamiestis, t. y. senas kvartalas su išlikusia mūro siena, yra tirščiausiai gyvenamas.

Tačiau kuo tolyn, tuo komisaras aiškiau jaučia, kad skverbiasi į negeros tylos zoną. Taip tyli minia, užhipnotizuota kokio nors reginio, drebanti, bijanti ar nesitverianti nekantrumu, kuo viskas baigsis.

Įsidrąsinęs pašūkaloja vienas kitas vaikinas.

Dar posūkis, ir komisaras išvysta vaizdą: siaura gatvelė, prie visų langų žmonės, kambariuose šviečia žibalinės lempos, lovos nakčiai paklotos, kitapus gatvelės būrys, už jo — tuščias plotas, ir iš ten girdėti gargimas.

Megrė praskiria žiūrovus, tarp jų daugiausia jauni vyrukai, kurie nustemba jį pamatę. Du vis tebelaido akmenimis į šunį. Draugai šoka jų sulaikyti. Megrė greičiau nuspėja, negu išgirsta:

— Atsargiai!..

Vienas su akmeniu rankoj parausta iki ausų, kai Megrė pastumia jį į kairę, eidamas prie sužeisto šuns. Dabar visi, prieš keletą akimirkų apsvaigę nuo keršto,

tyli it musę kandę. Tik kažkokia senė pro savo langą šaukia:

— Turėtumėt gėdos!.. Surašytumėt jiems protokolą, komisare!.. Užsipuolė vargšą gyvulį... Aš žinau kodėl!.. Jie bijo...

Batsiuvys, šovęs į šunį, susigėsta, cimpina į savo dirbtuvėlę. Megrė pasilenkia, paglosto šunį, tas pažiūri į jį ne tiek dėkingomis, kiek nustebusiomis akimis. Iš kavinės išeina inspektorius Lerua: jis iš ten skambino. Žmonės nenoromis skirstosi.

— Gaukit iš kur nors ratukus...

Vienas po kito užsidarinėja langai, bet smalsuoliai, reikia manyti, stebi pro užuolaidas. Šuo nešvarus, kailis sulipęs nuo kraujo. Pilvas purvinas, nosis sausa, deganti. Šuo supranta, kad jam nori padėti, guli ramiai, nebemėgina šliaužti žeme, kur primėtyta koks dvidešimt gerokų akmenų.

— Kur jį gabenti, komisare?..

— Į viešbutį... Pamažėle... Pameskit šiaudų ant dugno...

Toji palyda kai kam gali pasirodyti juokinga. Bet tokių neatsiranda: visus kausto magiška baimė, kuri nuo pat ryto kaupėsi. Senio traukiami ratukai šokinėja per akmenis kreivota gatve, pervažiuoja pakeliamąjį tiltą, ir niekam neužtenka drąsos juos lydėti.

Prie „Admirolo" viešbučio Megrė pastebi automobilį: išeinant jo nebuvo. O pravėręs kavinės duris, iškart nustato, kad atmosfera pasikeitusi.

Kažkoks žmogus pastumia komisarą, pamatęs iš ratukų keliamą šunį, nukreipia į jį savo aparatą, blyksteli magnis. Kitas golfo kelnėmis, raudonu megztiniu su bloknotu rankoje prideda pirštus prie kepurės.

— Komisaras Megrė?.. Vasko iš „Journal"... Man pasisekė: ką tik atvykau ir radau poną...

Jis parodo į Mišu, kuris sėdi kampe atsilošęs moleskino minkštasuolyje.

— „Petit Parisien" automobilis važiavo iš paskos... Dešimtame kilometre nuo čia sugedo...

Ema pristoja prie komisaro:

— Kur man jį dėti?..

— Ar neatsirastų jam čia kokios vietelės?

— Kodėl ne... prie kiemo laiptų... yra sandėliukas, kur laikome tuščius butelius...

— Lerua!.. Paskambinkit veterinarui...

Prieš valandą kavinėje buvo tuščia, niekas nedrumstė kraupios tylos. Dabar fotografas pobalčiu apsiaustu stumdo stalus, kėdes, šūkčioja:

— Minutėlę... Nejudėkite... Atgręžkite į mane šuns galvą...

Žybčioja magnis.

— Kur Le Pomerė? — paklausia Megrė Daktarą.

— Jis įkandin jūsų išėjo... Vėl skambino meras. Aš manau, netrukus bus čia.

◆

Devintą valandą vakaro kavinė pavirsta tarsi generaliniu štabu. Atvyko dar du reporteriai. Vienas prie galinio staliuko rašo korespondenciją. Kartkarčiais iš savo kambario nulekia žemyn fotografas.

— Gal turit devyniasdešimties laipsnių spirito? Man jo būtinai reikia filmams išdžiovinti... Šuo pasakiškas... Sakot, vaistinėj gretimais?.. Uždaryta?.. Nieko, atidarys...

Koridoriuje, kur kabo telefonas, kažkoks žurnalistas abejingu balsu diktuoja savo korespondenciją.

— Megrė, taip... Morisas — Etjenas — Greguaras — Etjenas... Taip... Užrašykite drauge visus vardus... Mišu... Mišelis — Irena — Šarlis... Ne Arlis, o Šarlis... Palaukit... Aš jums duodu kolontitulus... Eis į pirmą?.. Taip!.. Pasakykit šefui, kad būtinai įdėtų pirmame puslapy...

Išmuštas iš vėžių inspektorius Lerua visą laiką ieško akimis Megrė, lyg be jo jam nebūtų gyvenimo. Kamputyje vienintelis komivojažierius sklaido storą departamentų „Boteną" — prekybos ir pramonės metraštį, ruošiasi rytdienos kelionei. Kartkarčiais jis šūkteli Emai:

— Šofjė... Ten stipri geležies dirbinių pramonė?.. Ačiū...

Veterinaras išima kulką ir kruopščiai sutvarsto šuniui užpakalį.

— Šuns ir dalia šuniška!..

Sandėliuke su dvejom durim į kiemą ir į rūsio laiptus ant melsvo granito plytų padavėja pameta šiaudų, patiesia palaikę antklodę. Paguldo šunį, padeda prie jo gabalą mėsos, bet jis jos nė nepauosto.

Savo automobiliu atvažiuoja meras. Išsičiustęs santūrių judesių senis balta barzdele. Jis susiraukia patekęs į areštinės, tikriau sakant, kuopos vadavietės atmosferą.

— Kas šitie ponai?

— Žurnalistai iš Paryžiaus...

Meras užsiunta.

— Tai gražiausia! Vadinasi, rytoj visa Prancūzija šnekės apie tą kvailą istoriją!.. Jūs vis dar nieko neradote?..

— Kvota tęsiama! — burbteli Megrė tokiu balsu, lyg sakydamas: „Kas jums darbo!"

Oras įdirgintas. Žmonės tarsi iš vienų nervų.

— O jūs, Mišu, ko neinant namo?..

Paniekos kupinas mero žvilgsnis kaltina Daktarą bailumu.

— Jeigu ir toliau taip klostysis, per dvidešimt keturias valandas garantuota visuotinė panika... Kaip jau sakiau, būtinai reikia ką nors suimti, nesvarbu ką...

Paskutinius žodžius ištaria pabrėžtinai žiūrėdamas į Emą.

— Žinau, kad neturiu galios jums įsakinėti... Vietinę policiją jūs laikote lyg ant juoko... Bet aš jums štai ką pasakysiu: dar viena drama — vienintelė — ir bus katastrofa... Žmonės kažko laukia... Paprastai sekmadieniais parduotuvės iki devynių dirba, o dabar jau kada uždarytos... Tas kvailas straipsnis „Phare de Brest" įgąsdino gyventojus...

Meras nebuvo nusiėmęs katiliuko; išeidamas labiau užsimaukšlina jį ant kaktos, sako:

— Prašom man pranešinėti įvykius, komisare... Primenu, kad už viską, kas čia šiuo metu dedasi, jūs atsakote...

— Bokalą alaus, Ema! — sukomanduoja Megrė.

Nieko nepadarysi: į „Admirolo" viešbutį priplūdo žurnalistų, jie būriuojasi kavinėje, skambina telefonu, namas ūžia kaip avilys. Jie prašo rašalo, popieriaus. Kamantinėja Emą, vargšelė visai iškritusi iš veido.

Lauke juoda naktis, mėnulio spindulys ne apšviečia, o tik paryškina sunkių debesų užkloto dangaus romantiškumą. Kur žengsi — visur purvynė, purvas limpa prie batų, mat Konkarno gatvės visai negrįstos!

— Ar Le Pomerė sakėsi grįšiąs?.. — kreipiasi komisaras į Daktarą Mišu.

— Taip... Išėjo namo vakarieniauti...

— Jo adresas?.. — paklausia žurnalistas: matyt, kad neturi ko veikti.

Daktaras jam pasako adresą, o Megrė, gūžtelėjęs pečiais, nusiveda Lerua į kampą.

— Ar turite šįryt pasirodžiusio straipsnio originalą?..

— Ką tik gavau... Jis mano kambary... Rašytas kairė ranka, kažkas bijojo, kad gali būti atpažintas iš rašysenos...

— Be pašto ženklo?

— Be. Laiškas buvo įmestas į dėžutę prie redakcijos durų... Ant voko užrašas: *Labai skubu*...

Taigi aštuntą valandą ryto, ne vėliau, kažkas jau žinojo apie Žano Servjero dingimą, žinojo, kad automobilis paliktas ar bus paliktas prie Sen Žako upės, kad ant sėdynės yra kraujo dėmių... Tas kažkas, be to, dar žinojo, kad kai kur bus rasta didžiakojo pėdsakų...

— Tiesiog neįtikima! — atsidūsta inspektorius. — Tuos atspaudus aš pasiunčiau į Kė Dezorfevr[1] fototelegrama. Ten peržiūrėjo kartotekas. Atėjo atsakymas: neatitinka jokio nusikaltėlio kortelės.

Aišku kaip dieną: Lerua pasidavęs aplinkos baimei. Bet labiausiai šito viruso, jei taip galima pasakyti, intoksikuotas yra Ernestas Mišu; jis atrodo visai kaip šešėlis šalia savim pasitikinčių atžarios laikysenos sportiškai apsirengusių žurnalistų.

Mišu neranda sau vietos. Megrė paklausia jį:

— Dar neinant gult?..

[1] Ten yra Valstybės saugumo rūmai. *Vert.*

— Dar ne... Niekad neužmiegu anksčiau kaip pirmą...

Jis lyg ir šypteli puse lūpų, sublizga du auksiniai dantys.

— Sakykit atvirai, ką jūs manot, komisare?

Šviečiantis senamiesčio laikrodis išmuša dešimt. Kažkas pakviečia komisarą prie telefono. Skambina meras.

— Nieko nauja?..

Argi ir jis laukia kokios dramos?

Bet iš tikrųjų argi pats Megrė jos nelaukia? Apsiniaukęs jis nueina pasižiūrėti geltono šuns; tas snaudžia, be baimės pramerkia vieną akį, pajutęs prisiartinantį žmogų. Komisaras paglosto jam galvą, pakiša po kojom šiaudų.

Komisarui už nugaros išdygsta šeimininkas.

— Kaip jūs manote, ar tie spaudos atstovai ilgai čia bus?.. Man reikėtų apsirūpinti produktais... Ryt nuo šešių turgus...

Kas nepažįsta Megrė, pasijunta nejaukiai, kaip šiuo atveju šeimininkas, pamatęs, kad komisaras žiūri išplėtęs akis kažkur jam į kaktą, bet nieko nemato, sumurma kažką sau po nosimi ir praeina lyg pro kokį dėmesio nevertą daiktą.

Grįžta „Petit Parisien" reporteris, nusipurto sulytą apsiaustą.

— Lyja?.. Kas nauja, Groslenai?..

Vaikino akys žiba; jis kažką pašnibžda fotografui, atvažiavusiam kartu su juo, paskui nukabina telefono ragelį.

— Sujunkit su „Petit Parisien", panele... Spaudos tarnyba... Be eilės!.. Ką?.. Tiesiai su Paryžium?.. Prašom greičiau... Alio!.. Alio!.. „Petit Parisien"?.. Panelė Žermen?.. Pakvieskit budinčią stenografistę... Kalba Groslenas.

Jis kalba nekantriu balsu. Akys atžariai žvelgia į suklususius kolegas. Megrė, ir tas eidamas pro šalį sustoja pasiklausyti.

— Alio!.. Čia jūs, panele Žana? Na, greičiau!.. Dar spėsim paleisti į kelias provincijos laidas... Kiti tegul persispausdina iš Paryžiaus laidos... Pasakykit redakci-

jos sekretoriui, kad paredaguotų korespondenciją... Man nėr kada...

Konkarno byla... Mūsų spėliojimai pasitvirtino... Naujas nusikaltimas... Alio! Taip, *nu-si-kal-timas!*.. Dar vienas žmogus nužudytas, jei jums taip geriau patinka...

Visi nuščiūva. Daktaras lyg užkerėtas žengia prie žurnalisto, kuris karštligiškai, džiūgaudamas, drebėdamas iš susijaudinimo, diktuoja toliau:

— Po pono Mostageno, po žurnalisto Žano Servjero, atėjo eilė ponui Le Pomerė!.. Taip... Aš jums neseniai diktavau paraidžiui tą pavardę... Rastas negyvas savo kambary... Taip, savo namuose... Sužeidimų nėra... Raumenys sutraukti, spėjama, kad nusinuodijo... Palaukit... Užbaikite taip: *miestas pagautas siaubo*... Taip... Tuoj neškit redakcijos sekretoriui... Netrukus padiktuosiu medžiagą Paryžiaus laidai, o ana tegu eina į provincijos laidas...

Jis pakabina ragelį, nusišluosto veidą ir džiūgaudamas apžvelgia visus.

Vėl sučirškia telefonas.

— Alio!.. Komisaras?.. Penkiolika minučių niekaip negalim jums prisiskambinti... Skambinu iš pono Le Pomerė namų... Greičiau atvykit... Jis miręs!..

Ir balsas dar pakartoja pro traškesį:

— Miręs...

Megrė apsidairo. Kone ant visų staliukų stovi tuščios stiklinės. Ema, balta kaip drobė, nenuleidžia nuo komisaro akių.

— Nelieskit nė vienos stiklinės, nė vieno butelio! — paliepia jis. — Girdite, Lerua... Nieko nejudinkit...

Daktaro kakta visa šlapia, jis nusitraukia skarelę, ir komisaras pamato liesą kaklą, marškinių apykaklę su kabaluojančia sagute.

◆

Le Pomerė bute Megrė randa kaimyną daktarą, kuris jau buvo apžiūrėjęs lavoną ir konstatavęs mirtį.

Randa ten ir namų savininkę, kokių penkiasdešimties metų moterį. Ji skambinusi komisarui.

Gražus pilko akmens namas žvelgia į jūrą. Kas dvidešimt sekundžių skaistus šviesos pėdas iš švyturio nutvieskia langus.

Balkonas. Šalia Danijos herbo kyšo vėliavos kotas.

Lavonas tyso ant rausvo kilimo studijoje, kuri prigriozdinta visokių niekučių. Lauke būrelis žmonių tylėdamas akimis nulydi komisarą.

Sienos nukabinėtos artisčių fotografijomis, paveiksliukais, iškirptais iš pikantiškų spaudinių ir įrėmintais, kai kurie su moterų dedikacijomis.

Le Pomerė marškiniai perplėšti. Pusbačiai aplipę purvu.

— Strichninas! — sako gydytojas. — Galvą guldau... Pažiūrėkite, kokios akys... Ypač atkreipkit dėmesį, kaip sutraukti raumenys... Agonija truko maždaug pusę valandos... Gal truputį ilgiau...

— Kur jūs buvote? — paklausia Megrė savininkę.

— Apačioje... Visą antrą aukštą nuomojo ponas Le Pomerė, kuris pas mane valgydavo... Jis parėjo vakare apie aštuntą. Beveik nieko nevalgė... Atsimenu, pasakė, kad elektra silpna, nors lemputės švietė normaliai... Pasakė, kad dar išeisiąs, tik išgersiąs aspirino, galva kažkokia sunki...

Komisaras pažvelgia į daktarą klausiančiomis akimis.

— Visiškai taip! .. Pirmi požymiai...

— Po kiek laiko jie pasireiškia? ..

— Nelygu kokia dozė ir kiek atsparus organizmas... Kartais po pusvalandžio... Būna, kad ir porai valandų praėjus...

— O mirtis? ..

— ... ji ateina vėliau kaip bendro paralyžiaus išdava... Bet iš pradžių paralyžius ištinka atskiras kūno dalis... Galimas dalykas, kad jis mėgino šauktis pagalbos... Jis gulėjo ant šios sofos...

Tai ta pati sofa, pelniusi Le Pomerė butui *Nešvankybių namų* šlovę! Frivoliškų paveiksliukų aplink sofą prikabinėta daugiau nei kur kitur. Naktinė lempelė košia rausvą šviesą.

— Traukulių tampomas, panašiai kaip užėjus *delirium tremens* [2], jis nusirito... Mirtis jį ištiko ant žemės...

Megrė priėjęs užtrenkia prieš pat nosį duris į vidų lendančiam fotografui.

Pusbalsiu jis svarsto, skaičiuoja:

— Le Pomerė išėjo iš „Admirolo" kavinės pradžioj aštuntos... Jis ten išgėrė stikliuką konjako... Po kokių penkiolikos minučių parėjęs namo valgė ir gėrė... Iš to, ką man papasakojote apie strichnino pasekmes, reikėtų spręsti, kad jis galėjo išgerti nuodų tiek ten, tiek čia, namie...

Jis tučtuojau nuskuba į apačią; ten randa verkiančią šeimininkę ir dar tris kaimynes.

— Kur lėkštės ir stiklinės nuo pietų?..

Keletą sekundžių ji žiūri į komisarą nesuprasdama, ko tas klausia. Kol ji susizgrimba, komisaras pats pamato virtuvėje garuojantį šilto vandens dubenį, švarias lėkštes dešinėje, neplautas — kairėje ir stiklines.

— Aš kaip tik ploviau indus, kai...

Įeina policininkas.

— Saugokite namą. Išprašykite iš čia visus, tik šeimininkė gali pasilikti... Neįleiskit jokio žurnalisto, jokio fotografo... Indų ir stiklinių nejudinkit...

Penkis šimtus metrų iriasi komisaras Megrė per vėtrą iki viešbučio. Miestas skendi tamsoje. Vos keli žiburiai kur ne kur dega.

Užtat aikštėje, krantinės kampe, plieskia visi trys „Admirolo" viešbučio langai; tik dėl žalsvų stiklų viešbutis panašus greičiau ne į namą, o į vaiduokliška akvariumą.

Priėjęs prie viešbučio, komisaras išgirsta balsus, telefono džeržgimą, įjungto automobilio motoro burzgesį.

— Išvažiuojat? — paklausia Megrė vieną žurnalistą.

— Linija užimta! Mėginsiu skambinti iš kitur... Po dešimties minučių bus vėlu, mano medžiaga nepaklius į Paryžiaus laidą...

Inspektorius Lerua vidury kavinės atrodo lyg klasės auklėtojas, prižiūrįs pamokas kalančius mokinius. Vienas žurnalistas rašo nepakeldamas galvos. Komivojažierius

[2] Baltoji karštligė *(lot.)*

sėdi vis tokiu pat suglumusiu veidu, bet matyti, kaip pasiutiškai magi šita jam neįprasta atmosfera.

Ant staliukų tebestovi visi stiklai. Taurelės su kojyte aperityvams, stikliukai likeriams.

— Kelintą valandą pradėjot kraustyti stalus?..

Ema veltui stengiasi prisiminti:

— Negalėčiau pasakyti. Vienus stikliukus nusinešdavau priėjusi patarnauti... Kiti čia stovi nuo popietės...

— Kur pono Le Pomerė stikliukas?..

— Ką jis gėrė, pone Mišu?..

Megrė už jį atsako:

— Konjaką...

Ema peržiūri lėkšteles [3].

— Šeši frankai... Bet vienam iš šitų ponų aš atnešiau viskio, kaina ta pati... Gal jis gėrė iš šito stikliuko?.. O gal iš to?

Fotografas neleidžia tuščiai laiko: fotografuoja tuos žalsvus stikliukus ant marmurinių staliukų.

— Suraskit vaistininką! — paliepia komisaras inspektoriui.

Iš tikrųjų ši naktis — stikliukų ir lėkščių naktis. Sunešami indai iš Danijos vicekonsulo namų. Vaistininko laboratorijoje kaip namie šeimininkauja reporteriai, vienas, buvęs medicinos fakulteto studentas, net padeda daryti analizes.

Paskambina meras ir pro dantis tik tiek iškošia:

— ... jūs atsakote už viską...

Nusikaltėlio nerasta. Maža, kad nerasta: staiga išdygęs šeimininkas paklausia:

— O kurgi šuo dėjosi?..

Sandėliukas, kur jis gulėjo ant šiaudų, tuščias. Geltonas šuo sutvarstytu užpakaliu, negalįs ne tik kad vaikščioti, bet nė pašliaužti, dingęs.

Analizės nieko neparodė!

— Gal tą, iš kurio gėrė ponas Le Pomerė, aš išplioviau... Nė pati nebežinau... Per tokią sumaištį... — kalba Ema.

---

[3] Prancūzijoje restoranuose, kavinėse užsakyti gėrimai atnešami taurelėse su spalvotom lėkštelėm, pagal jas atsiskaitoma su klientu. *Vert.*

Pono Le Pomerė šeimininkė pusę indų irgi buvo išplovusi šiltu vandeniu.

Ernestas Mišu, pilkas kaip žemė, ypač nerimauja dėl šuns dingimo.

— Jo atėjo paimti per kiemą... Ten yra išėjimas į krantinę... Lyg akligatvis... Reikėtų duris užkalti, komisare... Kitaip... Tik pamanykit, jis galėjo čia patekti niekieno nepastebėtas!.. Ir išsinešti ant rankų tą šunį!..

Nesuklysi pasakęs, kad Daktaras nedrįsta pasikelti iš savo vietos salės gale, kad jis kaip galėdamas laikosi toliau nuo durų.

V

Žmogus iš Kabelu rago

Aštunta valanda ryto. Megrė, visą naktį nemigęs, išsimaudė ir pasikabinęs ant lango skląsčio veidrodėlį baigė skustis.

Per naktį oras atšalo. Krinta šlapdraba. Vienas reporteris apačioje laukia atnešant Paryžiaus laikraščių. Jau švilpė pusę aštuonių atvykstantis traukinys. Po kelių minučių čia prisistatys laikraščių pardavėjai su sensacingomis laidomis.

Pro langą komisaras mato sekmadieninį turgų. Tačiau justi, kad nėra to gyvumo, judrumo kaip kitais kartais. Žmonės kalbasi pusbalsiu. Naujienų prisiklausę valstiečiai atrodo susirūpinę.

Negrįstoje aikštėje stovi koks penkiasdešimt prekystalių, ant jų išdėliota sviesto gabalų, kiaušinių, daržovių, petnešų ir šilkinių kojinių. Dešinėje išsirikiavę visokiausi vežimaičiai, linksi, plazda balti plačiais mezginiais kykai.

Megrė tik tada suvokia, kad kažkas atsitiko, kai pamato, jog turgus akies mirksniu pasikeičia, žmonės susigrūda ir žiūri viena kryptim. Pro uždarytą langą jis nieko negirdi, teisingiau, jo ausį pasiekia tik duslus gaudesys.

Jis meta žvilgsnį tolyn. Uoste keli žvejai krauna į barkus tuščias pintines ir tinklus. Staiga jie nustoja dir-

bę, prasiskiria, duoda kelią dviem policininkams, vedantiems kažkokį sulaikytąjį merijos link.

Vienas policininkas visai dar geltonsnapis. Žioplo veido. Antrasis — didžiuliais rudais ūsais ir krūmuotais antakiais — iš išvaizdos kone žiaurus.

Turguje derybos nutrūksta. Visi žiūri į besiartinančią trijulę. Vieni kitiems rodo antrankius, uždėtus piktadariui.

Jis — milžinas! Kiek susimetęs į kuprą ir dėl to atrodo lyg dvigubai platesnių pečių. Maknoja per purvyną ir tarsi tempte tempia abu policininkus.

Jis apsivilkęs palaikiu švarku. Be kepurės, tamsūs šiurkštūs plaukai visai trumpai nukirpti.

Žurnalistas, užlėkęs laiptais, daužo į duris, kelia miegantį fotografą:

— Benua!.. Benua!.. Greičiau... Kelkis... Pritrenkianti nuotrauka...

Geriau nė nepasakysi. Mat kol Megrė nusibraukė nuo žandų muilo putas, kol užsivilko švarką, nenuleisdamas akių nuo aikštės, ten atsitiko tikrai kažkas nepaprasta.

Minia beregint apsupo policininkus ir sulaikytąjį. O tas, matyt, seniai tykojęs progą, kad sudauš iš visų jėgų riešais.

Iš tolo komisaras mato liūdnai kadaruojant policininkams ant rankų retežių galus. Žmogus neria į minią. Viena moteris pargriūna. Žmonės išsilaksto į šalis. Niekas nespėja nė atsitokėti, o sulaikytasis šoka į akligatvį, už dvidešimties metrų nuo „Admirolo" viešbučio, čia pat šalimais tuščio namo, kur praėjusį penktadienį plykstelėjo revolverio šūvis pro pašto angą.

Jaunylis policininkas nori šauti, bet suabejoja, šauti ar ne, ir leidžiasi tekinas mosikuodamas pistoletu; Megrė pabūgsta nelaimingo atsitikimo. Nedažyto medžio būda sutreška bėgančiųjų spaudžiama, brezentas nukrinta tiesiai ant sviesto gabalų.

Jaunasis policininkas vienas drąsiai nusiveja piktadarį į akligatvį. Megrė, gerai pažįstąs vietovę, neskubėdamas baigia rengtis.

Iš tikrųjų būtų stebuklas vėl sugauti tą storžievį. Gatvelė, siaura kaip rankovė, dukart daro alkūnę. Koks

dvidešimt krantinės ar aikštės namų turi antras duris į tą akligatvį. O kur dar pašiūrės, lynų ir laivybos reikmenų pirklio padarginės, konservų dėžučių sandėlis, gausybė ir šiokių, ir tokių pastatų, užkampių ir užkaborių, pašiūrių,— gaudyk negaudęs.

Minia dabar laikosi atokiai. Parverstoji moteris, raudona iš pasipiktinimo, grūmoja kumščiu į visas puses, ir ašaros jai virpa pasmakrėje.

Iš viešbučio išbėga fotografas, basas, ant pižamos užsimetęs apsiaustą.

◆

Po pusvalandžio prisistato meras, jam įkandin — žandarmerijos leitenantas su savo vyrais, kurie tučtuojau ima krėsti aplinkinius namus.

Pamatęs Megrė, šveičiantį skrebučius kavinėje prie staliuko su jaunuoju policininku, miesto galva net sudreba iš pasipiktinimo.

— Aš jus jau įspėjau, komisare, kad atsakote už... už... Bet jūs, kaip matyti, nė trupučio nesijaudinat!.. Tučtuojau siunčiu telegramą Vidaus reikalų ministrui ir pranešu, kad... kad... Ar jūs bent matėt, kas mieste dedasi? Žmonės bėga iš namų... Nepakrutantis senis staugia iš baimės, kad jį paliko vieną trečiame aukšte... Visur tik vaidenasi tas banditas...

Atsigręžęs Megrė pamato Ernestą Mišu: lyg išsigandęs vaikas jis stengiasi būti kaip galima arčiau komisaro, stengiasi neatstoti nuo jo it šešėlis.

— Įsidėmėkite, kad jį suėmė vietos policija, tai yra eiliniai policininkai, o jūs...

— Jūs vis reikalaujate suimti?..

— Ką jūs tuo norite pasakyti?.. Manote sugauti bėglį?..

— Vakar jūs mane prašėte suimti bet ką...

Žurnalistai išeina į gatvę padėti ieškoti žandarams. Kavinė pustuštė, prišiukšlinta, kada čia tvarkysi. Gaižus užsistovėjusio tabako kvapas gniaužia gerklę. Žmonės lipa per cigarečių nuorūkas, spjaudalus, pjuvenas, stiklų šukes.

Vis dėlto komisaras išsiima iš savo portfelio arešto orderio blanką.

— Vienas jūsų žodis, pone mere, ir aš...

— Įdomu, ką jūs suimtumėt!..

— Ema!.. Plunksną ir rašalo...

Megrė papsi pypkę. Meras burbteli, aišku, tikėdamasis, kad ir kiti išgirs:

— Blefas!..

Tačiau Megrė lyg niekur nieko stambia nelygia rašysena ima rašyti:

... Ernestą Mišu, Baltųjų Smėlynų Nekilnojamojo turto akcinės bendrovės administratorių...

◆

Tai greičiau komiška negu tragiška. Meras, priešais stovėdamas, skaito. Megrė prabyla:

— Štai! Jūsų primygtinai prašomas, suimu Daktarą...

Tasai tik žvilgt žvilgt į vieną ir kitą, vypteli nežinodamas, kaip priimti tokius juokus. Bet komisaras stebi ne jį, o Emą: ta, eidama prie kasos, staiga atsisuka paskaistėjusiu veidu, neįstengdama nuslėpti džiaugsmingo šypsulio.

— Aš manau, komisare, kad jūs suvokiate, kokių rimtų padarinių...

— Nieko nepadarysi, toks jau mano amatas, pone mere.

— Po viso to, kas čia atsitiko, jūs nieko kita nesugalvojote, kaip suimti vieną iš mano draugų... Sakyčiau, bičiulių... gerbiamą Konkarno pilietį, žmogų, kuris...

— Ar turite mieste gerai įrengtą kalėjimą?..

Mišu per visą tą laiką, rodės, tik sunkiai rijo seilę.

— Be policijos posto merijoje, dar yra žandarmerija senamiesty...

Įeina inspektorius Lerua. Jam net kvapą užima, kai Megrė lyg niekur nieko pasako:

— Štai kas, brolyti! Būk toks malonus, nuvesk Daktarą į žandarmeriją... Nežymiai!.. Antrankių nereikia... Uždaryk, tik žiūrėk, kad jam nieko netrūktų...

— Tai gryniausia kvailystė!.. — murma Daktaras. — Aš nieko nesuprantu.... Aš... Kur tai girdėta!.. Tai šlykštu!..

— Po šimts! — burbteli Megrė. Ir pasisukdamas į merą priduria:

— Aš nesipriešinu, tegul jūsų policija toliau ieško to valkatos... Vis smagiau gyventojams... Gal netgi naudinga?.. Bet jo suėmimui neteikite per daug svarbos... Nuraminkite žmones...

— O ar žinote, kad kai jį šįryt suėmė, jis turėjo didoką lenktinį peilį?..

— Galimas daiktas...

Megrė pritrūksta kantrybės. Jis atsistoja, apsivelka sunkų apsiaustą aksomine apykakle, perbraukia rankove savo katiliuką.

— Iki pasimatymo, pone mere... Aš jums pranešinėsiu... Dar vienas patarimas: neprasidėkit su žurnalistais... Iš esmės dėl viso to neverta burnos aušinti... Einam?..

Klausimas taikomas jaunajam policininkui, kuris pažvelgia į merą lyg sakydamas: „Atleiskite, bet aš turiu su juo eiti..."

Inspektorius Lerua tūpčioja apie Daktarą kaip žmogus, gavęs nešti nepakeliamą naštą.

Megrė praeidamas patapšnoja Emai per skruostą ir nudrožia per aikštę nepaisydamas smalsių žmonių žvilgsnių.

— Pro čia?..

— Taip... Reikės aplenkti dokus... Koks pusvalandis kelio...

Žvejai — tai ne miesto gyventojai, mažiau jaudinosi dėl įvykių „Admirolo" kavinėje, ir koks dešimt valčių, vos tik audra aprimo, pavieniais irklais yrėsi iš reido į jūrą, kur plauks pavėjui.

Policininkas žvilgčioja į Megrė it mokinukas, baisiai norįs patikti savo mokytojui.

— Žinote... Ponas meras ir Daktaras mažiausiai dukart per savaitę lošdavo kortomis... Ponui merui toks smūgis...

— Ką žmonės šneka...

— Kaip kas... Paprasti žmoneliai, darbininkai, žvejai, per daug nesijaudina... Jie, sakyčiau, net patenkinti... Mat Daktaras, ponas Le Pomerė ir ponas Servjeras nekokį vardą turėjo... Tokie ponai... Žinoma, niekas jiems nieko nedrįso sakyti... Bet elgėsi nelabai gražiai, vedė iš kelio fabrikų mergiotes... Vasarą, kai privažiuodavo draugų iš Paryžiaus, dar blogiau... Ūždavo, siausdavo gatvėse iki antros ryto, tarytum miestas jiems priklausytų... Mes dažnai gaudavom skundų... Ypač dėl pono Le Pomerė: tas nepraeis ramiai nė pro vieną sijoną... Liūdna kalbėti... Fabrikai buvo sustoję... Žmonės liko be darbo... už pinigus... visos tos mergiotės...

— Tai kas gi tada jaudinasi?..

— Visi kiti!.. Buržua!.. Ir prekybininkai, kurie trynėsi su „Admirolo" kavinės kompanija... Kavinė buvo lyg ir miesto centras... Meras irgi ten lankydavosi...

Policininkui itin malonu, kad komisaras Megrė jo taip atidžiai klausosi.

— Kur mes esame?

— Jau išėjom už miesto... Nuo čia krantas kone dykas... Vien uolos, eglynai, vienas kitas vasarnamis, kur vasarą atvažiuoja iš Paryžiaus... Ta vieta vadinama Kabelu ragu.

— Kaip jums šovė mintis čia ieškoti?..

— Kai jūs mano kolegai ir man liepėte ieškoti geltono šuns šeimininko,— jūsų nuomone, greičiausiai tai būsiąs koks valkata,— mes pirmiausia apžiūrėjome senus barkus uosto užkampy... Ten retkarčiais vis randam kokį bedarbį bastūną... Praėjusiais metais sudegė vienas kateris: kažkoks valkata susikūrė ugnį pasišildyti ir pamiršo užgesinti...

— Nieko neradot?

— Nieko... Tada mano kolega prisiminė buvusį Kabelu budėjimo postą... Ateinam... Matot tą keturkampį tašytų akmenų pastatą ant paskutinio uolos kaubrio?.. Jis iš tų pačių laikų kaip ir senamiesčio sustiprinimai... Eikite čia... Atsargiai, čia priteršta... Kažkada labai seniai čia gyveno sargas, kai kas sakytų, budėtojas, jo pareiga — signalizuoti atplaukiantiems laivams... Iš jo toli matyti... Kaip ant delno visas Glenano farvarteris,

kuriuo tik ir galima įplaukti į reidą... Bet turbūt jau koks penkiasdešimt metų čia viskas apleista...

Megrė įžengia į koridoriuką — durų nebėra — atsiduria patalpoje su plūkta asla... Į jūrą žvelgia siaurutės šaudymo angos. Kitoje pusėje — langas, be stiklų, be statramsčių.

Ant sienų peilio galu priraižyta užrašų. Ant žemės — pilna popiergalių, visokiausio šlamšto.

— Štai čia maždaug penkiolika metų gyveno vienas žmogus, visai vienas... Kvaištelėjęs... Visų šalinosi... Miegojo šitame kampe, nesibaidė nei šalčio, nei drėgmės, nei audrų, nors bangos virsdavo vidun pro angas... Labai savotiškas... Vasarą jo pasižiūrėti atvažiuodavo paryžiečių, duodavo jam smulkių pinigų. Vienam atvirukų pirkliui buvo šovusi mintis jį nufotografuoti ir nuotraukas pardavinėti prie įėjimo... Tas žmogus per karą mirė... Niekam nė į galvą neatėjo iškuopti šitą vietą... Vakar aš ir pagalvojau: jeigu kas nors netoliese slepiasi, tai greičiausiai šičia...

Siauručiais akmeniniais laiptais, iškaltais pačioje sienoje, Megrė užlipa į sargybinę, teisingiau, granito bokštą, į visas keturias šalis atvirą: gali gėrėtis apylinke.

— Čia buvo budėjimo postas... Tais laikais, kai švyturių nebuvo, aikštelėje uždegdavo laužą... Taigi šįryt anksti mudu su kolega ateinam... Atsargiai, ant pirštų galų... Apačioje, ten pat, kur kadaise miegodavo pamišėlis, pamatome knarkiantį žmogų... Tikras milžinas!.. Knarkimas girdėti už penkiolikos metrų... Mudu mikliai uždėjom jam antrankius, kol jis nepabudo...

Jie vėl nulipa į keturkampį kambariuką, ten kiaurai traukia ir labai šalta.

— Jis gynėsi?..

— Nė kiek!.. Mano kolega paprašė parodyti dokumentus, bet jis nieko neatsakė... Kad būtumėt jį matę... vienas būtų lengvai mudu sudorojęs... Aš nepaleidau revolverio... O jo rankos!.. Jūsų stambios, teisybė?.. Bet įsivaizduokit dukart stambesnes, su tatuiruotėm...

— Ar pastebėjot, kas buvo nupiešta?..

— Mačiau tik inkarą ant kairės rankos ir raides SS iš abiejų pusių... Buvo dar kažkokių įmantresnių pieši-

nių... Lyg ir gyvatė?.. Kas ant žemės, mes nieko nelietėm... Žiūrėkit!..

Ko čia tik nebuvo: gerų markių vyno, prašmatnių alkoholinių gėrimų butelių, tuščių konservų dėžučių ir dar koks dvidešimt nepraimtų.

O gražiausia — laužo pelenų krūva vidury ir čia pat apgraužtas avies šlaunikaulis. Duonos kriaukšlai. Žuvies ašakos. Išvalgyto moliusko geldelės, omaro žnyplės.

— Tikra puota, ar ne! — su pasigėrėjimu šūkteli jaunasis policininkas, matyt, niekada neturėjęs galimybės kelti tokių vaišių. — Dabar aišku, kodėl paskutiniu metu gaudavom tiek skundų... Mes nekreipėm dėmesio, daugiausia mažmožiai... Iš kepyklos pavogė šešių svarų duonos kepalą... Iš žvejų barko dingo pintinė merlanų... Sandėlio vedėjas Priunjė tvirtino, kad naktimis kažkas vis džiauna iš jo omarus.

Megrė imasi neįprasto darbo: skaičiuoja mintyse, per kiek dienų žmogus su vilko apetitu galėjo sušveisti, kas čia buvo sušveista.

— Per savaitę... — sumurma jis. — Taip... O kur dar avies šlaunis...

Staiga jis paklausia:

— O šuo kur?..

— Iš tikrųjų! Mes jo neradom. Asloje buvo pėdsakų, bet šuns nematėm. Žinot, meras turbūt siunta, kad suėmėt Daktarą... Nenustebčiau, jei jis telegrafuotų į Paryžių, kaip buvo žadėjęs...

— Ar tas vyras buvo ginkluotas?..

— Ne! Aš pats iškračiau jo kišenes, kol mano kolega Pjedbefas vienoj rankoj laikė nutaikytą į jį pistoletą, kitoj — antrankius... Kelnių kišenėje radau keptų kaštonų... Ketvertą ar penketą... Matyt, nukniaukė iš vežimėlio, kuris šeštadieniais ir sekmadieniais vakare stovi prie kino... Paskui smulkių pinigų... Taip apie dešimt frankų... Peilį... Ne kažkokį baisų... o paprastą, jūreiviška, duonriekį...

— Ir jis nepratarė nė žodžio?..

— Nė žodžio... Mudu su kolega net pamanėm, kad jis kuoktelėjęs kaip ir ankstesnysis įnamys... Žiūrėjo į

mus iš padilbų... Barzda kokia savaitė neskusta, du priešakiniai dantys išdaužti...

— Kaip buvo apsirengęs?..

— Tiesiog negalėčiau pasakyti... Palaikis kostiumas. Vargu ar turėjo ką apačioj pasivilkęs — marškinius ar triko... Jis gražiuoju ėjo su mumis... Mudu didžiavomės savo laimikiu... Jis būtų galėjęs dešimt kartų pabėgti, iki pasiekėm miestą... Todėl buvom visiškai ramūs, tik staiga kad trūktelės antrankius, grandinės neišlaikė... Maniau, kad jis man dešinės rankos riešą nutraukė... Dar ir dabar žymės tebėra... Na, o dėl Daktaro Mišu...

— Sakykit...

— Jo motina šiandien ar ryt parvažiuoja... Ji deputato našlė... Turi ryšių... Draugauja su mero žmona...

Pro šaudymo angas Megrė žiūri į pilką vandenyną. Maži burlaiviai zuja tarp Kabelu rago ir povandeninės uolos — iš bangų mūšos gali spėti ją ten esant — pasisuka kitu bortu ir nuplaukia mesti tinklų už kokios mylios.

— Ar jūs iš tiesų manot, kad Daktaras?..

— Eime! — paragina komisaras.

Prasideda potvynis. Kai juodu išeina, vanduo jau laižo aikštelę. Už kokių šimto metrų vaikigalis šokinėja nuo uolos ant uolos, ieško bučių, kur buvo duburiuose sustatęs omarams gaudyti. Jaunasis policininkas nieku gyvu negali tylėti.

— Keisčiausia, kad kėsintasi į poną Mostageną, jis geriausias žmogus visame Konkarno... Jį net norėta išrinkti generaliniu tarėju... Gyvybei pavojus, rodos, nebegresia, bet kulkos nepavyko išimti... Visą gyvenimą nešios švino gabalą pilve!.. Kai pagalvoji, kad jeigu jis nebūtų sustojęs užsidegti cigaro...

Atgal jie grįžta ne pro dokus, o sėda į keltą, kuris plaukioja tarp Farvaterio ir senamiesčio.

Netoli tos vietos, kur vakar vyrukai mėtė akmenimis į geltoną šunį, Megrė pamato aptvarą, monumentalius vartus, o viršum jų vėliavą ir užrašą „Žandarmerija".

Pastatas dar iš Kolbero laikų. Per kiemą Megrė nueina į raštinę. Ten randa inspektorių Lerua, kažko besiginčijantį su viršila.

— Kaip Daktaras?.. — pasiteirauja Megrė.

— Apie jį kaip tik ir kalbam! Viršila nenori nė girdėti, kad maistą jam būtų leidžiama nešioti iš miesto...

— Leisiu, jeigu jūs imatės atsakomybę! — sako viršila komisarui Megrė. — Ir paprašysiu raštelio, kad turėčiau kuo pasiteisinti...

Kieme tylu kaip vienuolyne. Maloniai gurga fontanas.

— Kur jis?..

— Apačioj, į dešinę... Matot duris... Paskui koridoriuj antros durys... Norit, palydėsiu?.. Skambino meras, liepė kaip galima švelniau elgtis su kaliniu...

Megrė pasikrapšto smakrą. Inspektorius Lerua ir policininkas beveik vienmečiai, abu žiūri į komisarą su droviu smalsumu.

Po kelių minučių komisaras vienas įeina į kamerą išbaltintom sienom, kuri atrodo neką niūriau kaip kareivinės.

Mišu sėdi prie nedažyto staliuko; pamatęs komisarą atsistoja, nori kažką pasakyti, bet nedrįsta, pagaliau prabyla žiūrėdamas kažkur į šalį:

— Aš manau, komisare, kad jūs suvaidinote šitą komediją norėdamas išvengti naujos dramos, saugodamas mane nuo... nuo...

Megrė pastebi, kad iš Daktaro neatimtos nei petnešos, nei kaklaskarė, nei raišteliai, kaip reikalauja taisyklės. Bato galu komisaras prisitraukia kėdę, atsisėda, prisikemša pypkę ir geraširdiškai burbteli:

— Po šimts!.. Nagi sėskitės, Daktare!..

VI
Bailys

— Sakykit, komisare, jūs prietaringas?

Megrė apžargom ant kėdės, alkūnėmis atsirėmęs į atkaltę, atstato lūpas, ir tą jo grimasą gali suprasti kaip nori. Daktaras nesėda.

— Aš manau, kad mes visi daromės prietaringi tam tikrais momentais arba — jei jums geriau patinka — tais momentais, kai į mus atgręžtas vamzdis...

Jis atsikrenkščia į nosinę, susirūpinęs į ją pasižiūri ir kalba toliau:

— Prieš savaitę paklaustas aš jums būčiau atsakęs, kad netikiu jokiais orakulais... O vis dėlto!.. Kartą — tai buvo prieš kokius penkerius metus — mes keletas draugų vakarieniavome pas vieną Paryžiaus aktorę... Geriant kavą, kažkas pasiūlė mesti kortas... Ir žinote, ką man išbūrė?.. Sakau jums, aš kvatojau!.. Kvatojau tuo labiau kad tai nebuvo įprastinė dainelė: blondinė, pagyvenęs ponas, kuris jums nori gero, laiškas iš toli ir panašiai...

— Man pasakė: „Jūs mirsite negera mirtim... Ne savo mirtim... Saugokitės geltonų šunų..."

Ernestas Mišu kalba nežiūrėdamas į komisarą ir tik dabar į jį dirsteli. Megrė romus. Sėdi sau toks milžinas ant mažos kėdutės, tikrai kaip statula „Romumas".

— Jūs tuo nesistebit?.. Per visus tuos metus net negirdėjau apie jokį geltoną šunį... Ir štai penktadienį tokia netikėta drama... Jos auka — vienas mano bičiulis... Juk ir aš galėjau stabtelėti ant šito priebučio ir gauti kulką... Ir kaip tik tada išdygsta geltonas šuo!..

Antras bičiulis dingsta tiesiog negirdėtomis aplinkybėmis... Ir vėl pasimaišo geltonas šuo...

Vakar prieina eilė ponui Le Pomerė... Geltonas šuo!... Ir norit, kad nesijaudinčiau?..

Jis varo kaip užsuktas, ir kuo toliau, tuo tvirtesniu balsu. O komisaras pritarinėja:

— Žinoma... Žinoma...

— Kaip nedrebėsi?.. Aš puikiai suprantu, kad galit pamanyti, jog aš bailys... Tegul!.. Taip, aš bijau... Nepaaiškinama baimė suėmė mane po pirmosios dramos, o čia dar išgirdau apie geltoną šunį...

Jis tipena po vienutę žiūrėdamas sau po kojų. Jo veidas pagyvėja.

— Kad kiek — pats būčiau pasiprašęs jūsų globos, tik bijojau, kad imsit iš manęs šaipytis... Užvis labiausiai bijau jūsų paniekos... Stiprūs žmonės niekina bailius...

Jis dabar jau spiegte spiegia:

— Aš jums prisipažįstu, kad esu bailys, komisare... Jau keturios dienos nežinau, kur dėtis iš baimės, jau ke-

turios dienos baimė manęs nepaleidžia... Bet aš niekuo dėtas!.. Aš, kaip gydytojas, suprantu, kodėl taip yra...

Aš gimiau nelaikšis, ir mane būtinai turėjo įkurdinti „inkubatoriuj"... Vaikas būdamas, persirgau visomis vaikiškomis ligomis...

Kai prasidėjo karas, gydytojai, apžiūrintys per dieną po penkis šimtus vyrų, mane pripažino tinkamu ir pasiuntė į frontą... O juk aš buvau silpnų plaučių, su užgydytomis kavernomis, maža to, prieš porą metų man buvo pašalintas inkstas...

Aš bijojau!.. Taip bijojau, jog ėjau iš proto!.. Sprogęs sviedinys užvertė mane žemėmis, gerai, kad sanitarai tadą atkasė... Galų gale buvau pripažintas netinkamu karo tarnybai...

Aš čia jums pasakoju gal ir nelabai gražius dalykus... Bet aš jus stebėjau. Man atrodė, kad galit suprasti.

Bepigu stipriems niekinti bailius. Reikėtų verčiau stengtis suvokti, iš ko kyla bailumas...

Taigi aš supratau, kad jūs nepalankiai žiūrite į mūsų grupę „Admirolo" kavinėje. Jums kas nors sakė, kad varau spekuliaciją sklypais... Kad esu velionio deputato sūnus... Iš profesijos — gydytojas... Kad leidžiu vakarus kavinėje prie staliuko su tokiais pat nevykėliais...

Bet ką gi aš turėjau daryti?.. Mano tėvai gyveno plačiai, nors ir nebuvo turtuoliai... Paryžiuje tokie dalykai ne retenybė. Augau prabangoje... Mane vežiojo po garsius kurortus... Paskui miršta tėvas, motina leidžiasi į smulkias biržos spekuliacijas, į intrigas, ji, kaip ir seniau, aukštuomenės dama, tokia pat išdidi, tik kreditoriai neduoda jai ramybės...

Aš jai padėjau!.. Nieko kito nesugebėjau imtis! Ta parceliacija... Pagirtino čia nieko nėra. Ir tas gyvenimas šičia... Įžymieji miesto žmonės!.. Bet kai nieko tvirto neturi...

Šit jau trys dienos jūs mane stebite, ir aš baisiai noriu atvirai su jumis pasišnekėti... Aš buvau vedęs... Žmona metė mane, jai buvo reikalingas veiklus, didesnių ambicijų vyras...

Aš be vieno inksto... Tris keturias dienas per savaitę sirginėju, vos nusivelku nuo lovos iki krėslo...

Pavargęs jis atsisėda.

— Ema turbūt jums sakė, kad buvau jos meilužis... Kvaila, ar ne? Kartais reikia moters... Visiems to nepaaiškinsi...

„Admirolo" kavinėje aš turbūt būčiau išėjęs iš proto... Tas geltonas šuo... Servjero dingimas... Kraujo dėmės jo automobilyje... O ypač niekšiška Le Pomerė mirtis...

Kodėl jis?.. Kodėl ne aš?.. Prieš kokias dvi valandas mudu sėdėjom prie vieno staliuko, gėrėm iš vienodų stikliukų... Kažkoks nujautimas man sakė, kad jei išeisiu į gatvę — bus mano eilė... Paskui pajutau, kad ratas siaurėja, kad net viešbutyje, užsidaręs savo kambaryje, negaliu būti ramus, kad pavojus manęs tebetyko...

Aš net sudrebėjau iš džiaugsmo, kai pamačiau jus rašant orderį mane suimti... Vis dėlto...

Jis apveda akimis kamerą, virbais apkaltą langą į kiemą.

— Gultą reikės perstumti į kitą vietą, kad ir į šitą kampą... Kaip, sakykit, kaip man galėjo prieš penkerius metus išburti geltoną šunį, kai jo tada dar nė nebuvo pasaulyje!.. Aš bijau, komisare! Aš jums prisipažįstu, aš jums rėkte rėkiu, kad bijau!.. Nesvarbu, ką pamanys žmonės, sužinoję, jog aš kalėjime... Aš tik nenoriu mirti!.. O kažkas manęs tyko, aš nežinau kas, bet jis jau nužudė Le Pomerė, jis, be abejo, nužudė Gojarą, jis šovė į Mostageną... Kodėl?.. Pasakykit man!.. Kodėl?.. Turbūt koks pamišėlis... Bet jis dar nepagautas!.. Jis laisvėje!.. Gal jis kur netoliese sukinėjasi... Jis žino, kad aš čia... Jis ateis su savo baisiuoju šunim, kurio žvilgsnis visai kaip žmogaus...

Megrė iš lėto atsistoja, padaužo pypkę į užkulnį. O Daktaras gailiu balsu pakartoja:

— Žinau, kad jūsų akyse aš bailys... Tiek to!.. Šiąnakt, tikrai jaučiu, nerasiu sau vietos, vis per tą inkstą...

Megrė — visiška kalinio priešingybė, nerimo, karščiavimosi, liguistumo, šito nesveiko, tiesiog koktaus kinkų drebinimo priešingybė.

— Gal norit, kad jums pakviesčiau gydytoją?..

— Ne!.. Jei žinosiu, kad kažkas turi ateiti, aš dar labiau bijosiu... Kas tik įeis, man atrodys, jog tai *jis,* žmogus su šunimi, beprotis, žmogžudys...

Nedaug trūko, kad imtų dantimis kalenti.

— Ar jūs jį suimsite, ar nudėsite kaip pasiutusį šunį? Pasiutęs, ne kitaip!.. Kas gi žudo šiaip sau, be jokios priežasties...

Dar kelios minutės — ir prasidės nervų priepuolis. Megrė mato, kad jam geriau išeiti; suimtasis paraudusiais vokais, susigūžęs palydi jį žvilgsniu.

◆

— Jūs mane gerai supratot, viršila?.. Kad niekas, be jūsų, neįeitų į kamerą, jūs pats nešite jam valgį ir viską, ko jis paprašys... Tik žiūrėkite, kad kameroje nebūtų nieko, kuo jis galėtų nusižudyti... Atimkite raištelius, kaklaraištį... Kieme dieną naktį turi stovėti sargyba... Ir būkit mandagus!.. Kuo mandagiausias!..

— Toks žymus žmogus!.. — atsidūsta žandarų viršila. — Argi manot, kad...

— Bus nauja auka?.. Taip!.. Už jį atsakot savo galva!..

Ir Megrė nudrožia siaurute gatve taškydamas vandens klanus. Visas miestas jį jau pažįsta. Užuolaidos kilsčioja, kai jis eina pro šalį. Vaikai liaujasi žaidę ir žiūri į jį su baiminga pagarba.

Jis pereina pakeliamąjį tiltą, jungiantį senamiestį su naujuoju miestu, ir kaktomuša susiduria su inspektorium Lerua: tas kaip tik jo ieško.

— Kas nauja?.. Ar dar nesugavo mano lokio?..

— Kokio lokio?..

— Didžiapėdžio žmogaus?..

— Ne! Meras liepė nutraukti ieškojimus, esą gyventojus nervina. Tik paliko kelis žandarų postus strateginėse vietose... Bet aš ne apie tai norėjau su jumis pasikalbėti... O apie žurnalistą Gojarą, slapyvardžiu Žanas Servjeras... Ką tik atvyko vienas komivojažierius, ku-

ris sakosi jį pažįstąs ir sutikęs vakar Breste... Gojaras apsimetė jo nematąs ir nusisuko...

Inspektorius nustebo, kad Megrė visiškai ramiai išklausė tą naujieną.

— Meras įsitikinęs, kad komivojažierius apsirikęs... Mažų ir storų žmonių kiekviename mieste daugybė... Ir žinot, ką jis sakė savo padėjėjui pusbalsiu, aišku, tikėdamas, kad aš nugirsiu?.. Pakartoju žodis į žodį: „Jūs pamatysit, kad komisaras nusitvers to klaidingo pėdsako, išdums į Brestą ir paliks tikrąjį žudiką ant mūsų galvos!.."

Gerą galą Megrė žingsniuoja tylėdamas. Turgavietėje jau ardo būdas.

— Aš jam vos nepasakiau, kad...

— Kad ką?..

Lerua parausta, nusuka veidą.

— Visa bėda, kad nesusigriebiau, ką pasakyti... Man irgi kažkodėl atrodė, jog jūs ne per daugiausia dėmesio skiriate valkatai sugauti...

— Kaip Mostagenas?..

— Jau geriau... Jam pačiam neaišku, kodėl į jį kėsintasi... Jis atsiprašęs žmoną... Kad per ilgai užsisėdėjęs kavinėje... Kad per daug išgėręs... Su ašaromis pasižadėjo neimsiąs į burną nė lašo...

Megrė stabteli priešais pat uostą, už kokių penkiasdešimties metrų nuo „Admirolo" viešbučio. Žvejai parplaukia iš jūros; lenkdami molą, nuleidžia juodą burę ir lėtai iriasi pirmagalio irklais.

Po atoslūgio prie senamiesčio mūro sienų matyti kaugės dumblo, jame smygso seni puodai, atmatos.

Iš už debesų marškos šviečia saulė.

— Kaip jums atrodo, Lerua?..

Inspektorius dar labiau sunerimsta:

— Nežinau... Mano išmanymu, jeigu tas žmogus būtų mūsų rankose... Vertas dėmesio tas faktas, kad geltonas šuo vėl dingo... Ko tam žmogui reikėjo Daktaro viloje?.. Matyt, nuodų... Iš to aš darau išvadą...

— Taip, žinoma!.. Tik aš niekada nedarau išvadų...

— Aš labai norėčiau pamatyti tą valkatą iš arti... Pėdsakai rodo, kad tai milžinas...

— Teisingai! . .

— Ką jūs norite pasakyti? . .

— Nieko! . .

Megrė stovi kaip įbestas ir, regis, akių negali atitraukti nuo nediduko uosto panoramos: kairėj Kabelu ragas su uolėtais eglėmis apaugusiais skardžiais, raudonas ir juodas bakenas, skaisčiai raudoni plūdurai žymi farvaterį iki pat Glenano salų, tik salų pro pilkumą nematyti.

Inspektorius turi dar daug ką pasakyti komisarui:

— Skambinau į Paryžių, norėjau gauti žinių apie Gojarą: jis ten ilgai gyveno.

Megrė pasižiūri į jį su geraširdiška pašaipa, ir Lerua užgautas ima berte berti:

— Žinios arba labai geros, arba labai blogos... Telefonu kalbėjo buvęs aukštuomenės policijos viršila, jis pažinojęs Gojarą... Jis ilgokai trynęsis žurnalistų sluoksniuose... Iš pradžių kronikininkas... Paskui teatriuko sekretorius... Paskui laikė kabaretą Monmartre... Dukart bankrutavo... Porą metų buvo provincijos laikraštuko, rodos, Nevero, vyriausiasis redaktorius... Pagaliau jis naktinės landynės šeimininkas... *Tokie neskęsta vandeny, nedega ugny* — taip apie jį atsiliepęs viršila... Ir pridūręs: *Šiaip nieko vyrukas; kai pamatė, kad Paryžiuje baigs pravalgyti savo santaupas ir tik prisivirs košės, vėl nėrė atgal į provinciją...*

— Taigi? . .

— Taigi aš save klausiu, kuriems galams jam reikėjo suvaidinti užpuolimą... Aš pats mačiau automobilį... Kraujo dėmės tikros... Ir jeigu jis buvo užpultas, tai kodėl nesirodo, o sau vaikštinėja po Brestą? . .

— Puiku...

Inspektorius žvilgteli į Megrė, ar tik tasai nejuokauja. Ne! Komisaras rimtas, akys įsmeigtos į blyškų saulės skritulį, išlendantį tolumoje viršum jūros.

— Na, o dėl Le Pomerė...

— Ką nors pavyko suuosti? . .

— Į viešbutį buvo atėjęs jo brolis, norėjo su jumis pasikalbėti... Neturėjo laiko laukti... Juodino jį kaip įmanydamas... Jo nuomone, baisiausia, kad brolis Ivas buvęs dykūnas... Dvi jo aistros: moterys ir medžioklė.

Be to, liguistas potraukis skolintis ir dėtis dideliu ponu... Pažymėtina viena detalė. Brolis, šiaip ar taip, vienas iš stambiausių vietos pramonininkų, man pareiškė: ,,Aš pats siūdinuosi Breste... Prašmatnumo nesivaikau, žiūriu, kad būtų tvirta, patogu... Ivas važiuodavo į Paryžių užsisakyti drabužių... Ir avalynę jis ne bet kokią nešiodavo, o būtinai kokio garsaus batsiuvio siūtą... Mano žmona, ir ta avi tik fabriko bateliais..."

— Kad tu nusprogtum! — burbteli Megrė, o jo kolega tiesiog apstulbsta ar mažų mažiausia pasipiktina.

— Kodėl?

— Nieko, puiku, puiku. Kaip jūs ką tik pasakėte, mes iš tiesų pasinėrėme į provincijos gyvenimą! Puiku, po šimts pypkių, žinoti, ar Le Pomerė nešiojo gatavą avalynę, ar užsisakytą... Atrodo, menkniekis... Bet — norit tikėkit, norit netikėkit — tai dramos užuomazga... Eime, išgersim aperityvo, Lerua!.. Kaip tie ponai, kurie kasdien jį gerdavo... Į ,,Admirolo" kavinę!..

Inspektorius dar sykį įdėmiai pasižiūri į savo šefą, pats save klausdamas, ar tas kartais iš jo nesišaipo. Tikėjosi, kad šefas jį pasveikins už ryto veiklą ir už parodytą iniciatyvą.

O Megrė, atrodo, viską juokais nuleidžia!

◆

Toks sujudimas būna klasėje, kai mokiniams beplepant įžengia mokytojas. Šnekos nuščiuvo. Žurnalistai puolė prie komisaro.

— Ar galima pranešti apie Daktaro suėmimą? Ar jis ką nors prisipažino?..

— Ničnieko!..

Megrė praskiria juos, šūkteli Emai:

— Du perno, mažyte!..

— Bet jeigu jūs suėmėt poną Mišu...

— Jūs norite sužinoti teisybę?..

Visų rankose beregint atsiranda bloknotai. Laukia suspaudę parkerius.

— Matot, teisybės kol kas nežinome... Gal vieną gražią dieną sužinosime... O gal ir ne...

— Kalbama, kad Žanas Gojaras...

— Gyvas ir sveikas! Tuo geriau jam!

— O to besislapstančio žmogaus vis niekaip negali surasti...

— Tai tik rodo, kad medžiotojas silpnesnis už medžiojamą žvėrį!..

Ir truktelėjęs Emą už rankovės Megrė tyliai paprašo:

— Pietus man atnešk į kambarį...

Vienu mauku jis išmeta aperityvo taurelę, atsistoja.

— Vienas patarimas jums, ponai! Iš anksto nedarykite jokių išvadų! Ir Dieve gink deduktyvinių sprendimų!

— O kaip dėl kaltininko?..

Megrė gūžteli plačiais pečiais, atsidūsta:

— Kas žino?..

Ir jau deda koją ant laiptų. Inspektorius pažvelgia į jį tarsi klausdamas, ką jam daryti.

— Ne, brolyti... Jūs pietaukite bendroje salėje... Man reikia pailsėti...

Laiptai girgžda nuo jo sunkių žingsnių. Po kokių dešimties minučių Ema nuneša į viršų užkandį.

Paskui omarų, veršienos kepsnį su špinatais.

Salėje kalbos tyla. Vienas žurnalistas, pakviestas prie telefono, pareiškia:

— Apie ketvirtą valandą, tikrai!.. Tikiuosi jums duoti sensacingos medžiagos... Kol kas ne!.. Reikės palaukti...

Lerua visai vienas prie stalo valgo kaip išauklėtas jaunuolis, dažnai šluostydamasis lūpas staltiesėlės kampuku.

Turgavietėje žmonės nenuleidžia akių nuo „Admirolo" kavinės fasado, matyt, viliasi, kad dar kas nors atsitiks.

Gatvelėje, kuria pabėgo valkata, stovi žandaras, atsišliejęs į kampą.

— Ponas meras prašo pakviesti prie telefono komisarą Megrė!

Lerua subruzda, paliepia Emai:

— Palypėkit ir jam praneškit...

Padavėja tučtuojau sugrįžta ir praneša:

— Jo nėra!..

Inspektorius galvotrūkčiais užlekia laiptais, o nusileidžia baltas kaip drobė, stveria ragelį.

— Alio!.. Taip, pone mere!.. Nežinau... Aš... Aš labai susirūpinęs... Komisaro čia nėra... Alio!.. Ne! Nieko jums negaliu pasakyti... Jis pietavo savo kambary... Nulipant jo nemačiau... Aš jums tuojau paskambinsiu...

Ir Lerua su staltiesėle, kurios nebuvo išleidęs iš rankų, nusišluosto kaktą.

VII

Porelė prie žvakės

Į savo kambarį inspektorius įeina tik po gero pusvalandžio. Ant stalo randa Morzės abėcėle šifruotą raštelį:

Šįvakar apie vienuoliktą užlipkite ant stogo, tik kad niekas nepastebėtų. Aš būsiu ten. Jokio triukšmo. Pasiimkite ginklą. Sakykite, kad išvažiavau į Brestą ir iš ten jums paskambinau. Iš viešbučio niekur neikite.

Megrė

Prieš vienuoliktą Lerua nusiauna pusbačius, įsispiria į veltinio šlepetes, kurias po pietų nusipirko tam reikalui: šiaip ar taip, įdomu, kas čia bus.

Užkopęs iki galo laiptais, randa pristatytas prie lubų angos kopėčias. Ant aukšto šalta, traukia skersvėjai; inspektorius įsidrąsinęs užsibrėžia degtuką.

Po valandėlės jis išlenda pro pastogės langutį, bet tučtuojau šliaužti prie karnizo nedrįsta. Už ko tik paimsi — viskas šalta. Nuo skardos stingsta pirštai. O Lerua, lyg tyčia, kad būtų lengviau, neapsivilko apsiausto.

Kai akys tamsoje pamažėle apsipranta, Lerua lyg ir įžiūri juodą, kresną pavidalą, tarsi didžiulį grobio tykantį žvėrį. Nosis užuodžia pypkinio tabako kvapą. Lerua vos girdimai sušvilpia.

Netrukus jis prisigretina prie Megrė ant karnizo. Nei jūros, nei miesto nematyti. Jie sėdi ant stogo šlaito į

krantinės pusę, apačioj tamsuoja lyg ir apkasas, ne kas kita, kaip ta pagarsėjusi gatvelė, kuria pabėgo didžiakojis valkata.

Miesto panorama įvairi. Čia ir žemučiai stogai, ir aukštumo sulig dviem vyrais. Kur ne kur šviečia langai. Kai kurie su užtrauktomis užuolaidomis, ant jų lyg kinų šešėliai juda siluetai. Gan tolokai pro vieną langą matyti kambarys ir jame moteris, maudanti kūdikį emaliuotame dubeny.

Komisaras it koks kalnas sukruta, teisingiau, pasislenka, prikiša lūpas inspektoriui prie ausies.

— Atsargiai! Jokių staigių judesių. Karnizas ne toks jau stiprus, baisu, kad laštakas nenutrūktų ir su trenksmu nenubildėtų... Kur žurnalistai?

— Apačioj. Tik vienas išrūko į Brestą įsitikinęs, kad norite susekti Gojarą...

— Kur Ema?

— Nežinau... Nepasidomėjau, kur ji... Po pietų ji man atnešė kavos.

Iš tikrųjų nei šis, nei tas sėdėti paslapčiomis nuo visų ant stogo, kai viduje verda gyvenimas, žmonės vaikščioja sau šilumoje ir šviesoje, ir jiems nėra reikalo šnibždėtis.

— Gerai... Tyliai pasisukite į parduodamą namą... Tyliai!..

Antras namas dešinėje, vienas iš nedaugelio didelių kaip viešbutis namų. Jis skendi visiškoje tamsoje, bet inspektoriui kažkodėl atrodo, kad trečio aukšto plikame lange lyg ir atsimuša šviesa.

Ilgai žiūrėjęs jis pagaliau nustato, kad ne atšvaitas lange atsimuša, o iš tikrųjų viduje žilpsi žiburėlis. Akys, įsmeigtos į vieną tašką, pradeda kai ką atskirti.

Vaškuotas grindis... Pusę žvakės tiesiu lygiu liepsnos liežuviu, apgaubtu šviesaus ratuko...

— Čia jis! — nejučiomis pakėlęs balsą, sako Lerua.

— Cit!.. Taip...

Kažkas guli ant plikų grindų; vienas šonas žvakės apšviestas, kitas — patamsy. Matyti didžiulis batas, jūrinike aptemptas platus liemuo.

Lerua žino, kad vienas žandaras stovi gatvelės gale, kitas — aikštelėje, o trečias patruliuoja krantinėje.

— Jūs norite jį suimti?..

— Pats nežinau. Jau tris valandas jis miega.

— Jis ginkluotas?..

— Rytą buvo beginklis...

Jie vos ne vos supranta vienas kitą iš nugirstų skiemenų. Šnibždesys ir alsavimas liejasi į daiktą.

— Ko laukiam?..

— Nežinau... Norėčiau sužinoti, kodėl jis gaudomas miega prie uždegtos žvakės... Dėmesio!

Ant sienos ką tik pasirodė geltonas keturkampis.

— Užsidegė šviesa Emos kambary, apačioje mūsų. Čia atšvaitas.

— Jūs be pietų, komisare?..

— Pasiėmiau duonos ir dešros... Ar nešalta?..

Jie abu sustipę. Dangumi vienodais laiko tarpais švytruoja skaistus švyturio spindulys.

— Ji užgesino...

— Taip... Cit...

Penkios minutės tylos, kraupaus laukimo. Paskui Lerua ranka užčiuopusi reikšmingai spusteli Megrė ranką.

— Apačioj...

— Matau...

Šešėlis slenka ant pabaltintos negyvenamo namo sodo tvoros.

— Eina pas jį... — sušnibžda Lerua, jis negali iškentėti tyliai.

Kambary vyriškis tebemiega prie savo žvakės. Sode sušlama serbentų krūmas. Katė nukuria palei laštaką.

— Gal žiebtuvėlį turit?

Pypkė užgeso, ir Megrė nedrįsta jos užsidegti. Jis ilgokai delsia. Pagaliau prisidengia draugo švarko skvernu, greit užbrėžia degtuką, ir inspektorius vėl užuodžia šiltą tabako dūmą.

— Žiūrėkit!..

Ir daugiau — nė žodžio. Vyriškis taip staigiai pašoka, jog vos neapverčia žvakės. Atatupstas pasitraukia į šešėlį, durys prasiveria, ir šviesoje pasirodo Ema, sutrikusi, tokiu gailiu veidu, lyg prasikaltusi.

Po pažastim ji kažką pasikišusi: butelį ir ryšuliuką, kurį padeda ant žemės. Popierius benešant praplyšo, matyti keptas viščiukas.

Ji kalba. Lūpos kruta. Nuolankiai, liūdnai ji pasako kelis žodžius. Bet jos draugužio policininkai nemato.

Ar tik ji neverkia? Apsivilkusi juoda padavėjos suknele, ant galvos bretoniškas kykas. Nė baltos prijuostės nenusirišusi ir dėl to atrodo dar labiau sustumtinė negu visada.

Taip, tikriausiai ji verkia kalbėdama... Vos vos spausdama žodžius. Galima spręsti kad ir iš to, jog ji staiga įsiremia į durų staktą, užsidengia alkūne veidą. Jos pečiai tirta.

Išdygęs vyriškis užstoja kone visą lango keturkampį, bet paskui pasitraukia į kambario galą. Stambia ranka suima merginą už peties ir taip papurto, kad Ema nulekia ir vos susilaiko neparvirtusi: jos veidas baltas kaip drobė, lūpos nuo verksmo pabrinkusios.

Bet viskas matyti neryškiai, miglotai, lyg žiūrėtum filmą salėje su uždegtomis šviesomis. Ir kitko trūksta: triukšmo, balsų...

Visai kaip kine: **nebyliame kine.**

Vis dėlto vyriškis kalba. Reikia manyti, labai garsiai maurojo tas lokys. Galva įtraukta į pečius, jūrinikės aptempta galinga plati krūtinė, galva nukirpta plikai kaip katorgininko, įsirėmęs į šonus, jis nežinia ar priekaištavo, ar barėsi, ar grasino.

Atrodo, kad jis tuoj pradės ją kulti. Išsigandęs Lerua pagrabalioja, ar Megrė čia tebėra.

Ema vis rauda. Kykas visai nuvažiavęs ant šono. Kuodas baigia išdrikti. Kažkur pokšteli uždaromas langas, sekundę atitraukia dėmesį.

— Komisare, o jeigu mes...

Tabako dūmai gaubia abu vyrus, ir juodviem nuo to tarsi šilčiau.

Ko Ema laužo rankas?.. Ji vėl kalba... Veidas perkreiptas, išsigandęs, maldaujantis, skausmingas, ir Lerua išgirsta, kaip Megrė užsitaiso revolverį.

Nuo jų iki anų ne daugiau kaip penkiolika—dvidešimt metrų. Pokštelės šūvis, pasipils stiklai ir — milžinas bus nebepavojingas.

Jis dabar žingsniuoja po kambarį susidėjęs rankas už nugaros, atrodo kresnesnis, platesnis. Vos nepaslysta koja užkliuvęs už viščiuko ir piktai nuspiria jį į tamsą.

Ema pažiūri į tą pusę.

Apie ką juodu kalbasi? Koks to patetinio dialogo *leitmotyvas?*

Vyriškis, atrodo, vis kartoja ir kartoja tą patį! Bet ar tik ne švelniau? . .

Ji puola ant kelių, tikriau sakant, užtveria jam kelią, ištiesia į jį rankas. Jis nė nepasižiūri, žengia žingsnį į šoną, ir ji jau nebe ant kelių, o kone parkritusi maldaudama tiesia ranką.

Vyriškis čia pasirodo, čia dingsta tamsoje. Štai jis vėl atsiranda, sustoja priešais maldaujančią merginą ir iš aukšto pažvelgia į ją.

Vėl ima žingsniuoti, čia prisiartina, čia nueina, ir ji jau nebeturi jėgų ar gal ir drąsos tiesti į jį ranką, maldauti. Guli paslika ant grindų. Vyno butelis ranka pasiekiamas.

Netikėtas dalykas. Valkata pasilenkia, teisingiau sakant, nuleidžia savo sunkią leteną, stveria Emą už pakarpos ir kaipmat pastato ant kojų. Taip šiurkščiai, kad toji net susverdi.

Ir vis dėlto ar jos iškankintame veide nesušvito viltis? Kuodas iširo. Baltas kykas guli ant žemės.

Vyriškis vis žingsniuoja. Dukart praeina pro sutrikusią savo draugę.

Trečią kartą praeidamas, stveria ją į glėbį, prispaudžia prie savęs, atvertęs jos galvą įsisiurbia godžiai lūpomis į jos lūpas! . .

Matyti tik jo nugara, nežmoniškai plati nugara ir mažytė moters ranka, įsikirtusi į jo petį.

Neatplėšdamas lūpų, šis storžievis šiurkščiais pirštais paglosto išdrikusius plaukus, bet glosto juos taip, lyg norėtų sunaikinti, sutraiškyti savo draugužę, teisingiau, susilieti su ja.

— Čia dabar kas! . . — drebančiu balsu sušnibžda inspektorius.

O komisarą, priešingai, pagauna toks smagumas, kad jis vos nenusikvatoja.

◆

Kiek laiko Ema čia? Apie penkiolika minučių. Porelė pagaliau atsimylavo. Žvakigalio užteks vos penkioms minutėms. Atmosfera tiesiog regimai pasikeitė.

Ar tikrai padavėja nesijuokia? Kažkur, matyt, susirado veidrodžio šukę. Atsistojusi prie pat šviesos, ji suka savo ilgus plaukus, įsmeigia vieną smeigtuką, pakelia nuo žemės nukritusį, įsikanda jį, kol užsidės kyką.

Ji beveik graži. Ji tikrai graži. Net tokia, plokščios figūros, su juodu sijonu ir paraudonavusiais vokais, ji jaudina. Vyriškis pasiima viščiuką. Nenuleisdamas nuo merginos akių, jis su apetitu kimba į vištieną, treškindamas kaulus ir gabalais draskydamas mėsą.

Kišenėje pagrabo peilio, bet neranda, tad nudaužia butelio kakliuką ir užkulnį. Nugeria užsivertęs. Atkiša Emai, bet ta juokdamasi papurto galvą. Gal bijo susipjaustyti lūpas? Bet jis liepia jai išsižioti ir ima pamažiukais pilti jai tiesiai į burną.

Ji užspringsta, užsikosti. Tada jis ją apkabina per pečius ir ima bučiuoti, tik ne į lūpas. Bučiuoja skaniai, pakšnoja į skruostus, į akis, į kaktą, netgi į mezginiuotą kyką.

Ji jau susitvarkiusi. Jis priėjęs prispaudžia veidą prie stiklo, dar sykį užstoja kone visą šviesų kvadratą. Paskui atsigręžia, užpučia žvakę.

Inspektorius Le Brua pasimuisto.

— Juodu išeina...

— Taip...

— Juos suims...

Sušlama sode serbentų krūmas. Viena žmogysta prilaikoma užsikaria ant tvoros. Ema nušoka į akligatvį, ten palauks savo mylimojo.

— Tu juos pasek iš tolo... Tik žiūrėk, kad tavęs nepastebėtų!.. Nau jienas praneši man, kada galėsi...

Kaip valkata savo draugužei, taip komisaras Megrė padeda inspektoriui užsiropšti skalūniniu stogu aukštyn iki langelio. Paskui pasilenkia, žvilgteli į akligatvį: ten matyti dvi galvos.

Porelė tebestoviniuoja. Kuždasi. Galiausiai padavėja nusitempia vyriškį prie kažkokio sandėlio, atšauna skląs-

tį, ir abu ten dingsta.

Tai lynų pirklio sandėlis. Iš jo galima patekti tiesiai į parduotuvę, kur šiuo metu nieko nėra. Tik spustelėk spyną — ir esi krantinėje.

Bet Lerua ten bus pirma jų.

◆

Nulipęs nuo aukšto kopėčiomis, komisaras iškart supranta, jog kažkas ne taip. Viešbuty girdėti triukšmas. Apačioj čirškia telefonas, skamba balsai.

Ir tarp jų Lerua balsas: matyt, kalba telefonu, nes rėkte rėkia!

Megrė kūlvirsčia nubilda laiptais, pirmame aukšte kaktomuša susitinka žurnalistą.

— Na?..

— Nauja žmogžudystė... Prieš penkiolika minučių... Mieste... Sužeistasis nugabentas į vaistinę.

Komisaras pirmiausia puola į krantinę, pamato žandarą, bėgantį su revolveriu rankoj. Tokio juodo dangaus dar nebuvo tekę matyti. Megrė prisiveja žandarą.

— Kas čia dedasi?..

— Kažkokia porelė ką tik išėjo iš parduotuvės... Aš budžiu, vaikštau ten ir atgal... Vyriškis man kone pats į rankas pakliuvo... Vytis nebeverta... Jie tikriausiai toli!..

— Paaiškinkite!

— Aš išgirdau brazdesį parduotuvėje, šviesos ten nebuvo... Atsistojau ir laukiu su ginklu rankoje... Durys prasivėrė... Išėjo kažkoks tipas... Bet aš nespėjau nusitaikyti... Jis kad žiebė kumščiu man į veidą, aš ir išsitiesiau... Revolverį išmečiau... Baisiai bijojau, kad jis jo nepagriebtų... Bet jam ne tas rūpėjo... Grįžo prie moters tarpduryje... Ta bėgti negalėjo... Jis ją paėmė ant rankų... Kol atsistojau, komisare... Po tokio smūgio!.. Va... kraujas... Jie nubėgo krantine... Aplenkdami doką... Ten daugybė gatvelių, paskui laukai...

Žandaras vis spaudžia nosinę prie sumuštos nosies.

— Jis galėjo mane vietoje užmušti!.. Kumštis kaip kūjis...

Nuo tos pusės, kur šviečia viešbutis, visą laiką girdėti balsai. Megrė palieka žandarą, pasuka už kampo, pamato vaistinę: langinės uždarytos, bet pro praviras duris krinta šviesa.

Gal dvidešimt žmonių grūdasi prie šitų durų. Komisaras alkūnėmis juos praskiria.

Vaistinėje ant grindų aukštielninkas guli žmogus ir ritmiškai dejuoja.

Vaistininko pati vienais naktiniais marškiniais šurmuliuoja labiau negu stovintieji prie durų.

Ir vaistininkas, ant pižamos užsimetęs švarką, nežino, už ko tvertis, kilnoja buteliukus, pašo iš didelių pakų higroskopinę vatą.

— Kas jis? — paklausia Megrė.

Nereikia nė atsakymo, pats pamato muitininko uniformą ir perpjautą kelnių kišką. Pažįsta ir iš veido.

Tai tas pats muitininkas, budėjęs uoste praėjusį penktadienį ir iš tolo matęs, kas atsitiko Mostagenui.

Atskuba gydytojas, žvilgteli į sužeistąjį, paskui į Megrė, sušunka:

— Vėl?..

Ant žemės pritekėjęs kraujo klanelis. Nuo vandenilio peroksido, kuriuo vaistininkas apiplovė muitininkui koją, žaizda raudonai putoja.

Kažkoks vyras lauke porina bene dešimtą kartą, bet vis dar uždususiu balsu:

— Jau miegojau su žmona, tik staiga pykšt — kaip ir šūvis padrioksėjo, po to riksmas... Po to vėl nieko, kokias penkias minutes tylu... Bet kur čia beužmigsi!.. Žmona įkalbinėjo, kad išeičiau pažiūrėti... Tada ir sudejavo kažkas ant šaligatvio, prie pat mūsų durų. Atidarau... Rankoj spaudžiu ginklą... Matau: kažkas tamsuoja... Pažinau uniformą... Ėmiau šaukti, kad pabustų kaimynai, ir vaisių pirklys savo automobiliu man padėjo sužeistąjį atgabenti čia...

— Kelintą valandą išgirdote šūvį?..

— Lygiai prieš pusvalandį...

Vadinasi, per patį Emos ir gaudomo vyriškio mylavimosi įkarštį.

— Kur jūs gyvenat?..

— Aš burių meistras... Jūs ne sykį praėjote pro mano duris... Į dešinę nuo uosto... Tuoj už žuvų turgaus... Mano namas kampinis... kur skersgatvis remiasi į krantinę. Toliau pastatų vos vienas kitas, vien vilos...

Keturi vyrai perneša sužeistąjį į galinį kambarį ir paguldo ant kanapos. Gydytojas nurodinėja, kaip ką daryti. Lauke pasigirsta mero balsas:

— Ar komisaras čia?..

Megrė išeina jam priešais, rankas susigrūdęs į kišenes.

— Jūs pripažinsite, komisare...

Bet tas perveria tokiu lediniu žvilgsniu, kad meras akimirką sutrinka.

— Tai vis *to* darbas, teisybė?

— Ne.

— Iš kur žinot?..

— Žinau, kadangi tą akimirką, kai buvo padarytas nusikaltimas, aš jį mačiau kone iš tokio pat artumo kaip kad dabar jus...

— Ir nesuėmėt?..

— Ne!

— Man pranešta, kad buvo užpultas žandaras...

— Teisingai.

— Ar suvokiate, kad tokios dramos jums gali atsirūgti?.. Taigi! Nuo to laiko, kai jūs čia...

Megrė nukabina telefono ragelį.

— Prašom žandarmeriją, panele... Taip... Ačiū... Alio! Žandarmerija?.. Čia pats viršila?.. Alio! Kalba komisaras Megrė... Kaip Daktaras Mišu, ar tebėra?.. Jūs sakot... Taip, vis dėlto nueikite patikrinti... Kaip?.. Sargybinis stovi kieme?.. Labai gerai... Laukiu...

— Ar jūs manot, kad Daktaras...

— Nieko panašaus! Aš niekad nieko nemanau, pone mere!.. Alio!.. Taip!.. Nė nepakrutėjo?.. Ačiū... Sakot, miega?.. Labai gerai... Alio! Ne! Nieko ypatinga...

Iš galinio kambario, kur girdėti vaitojimas, netrukus pašaukia balsas:

— Komisare...

Gydytojas šluostosi rankšluosčiu muiluotas rankas.

— Galite jį apklausinėti... Kulka tik nubruožė blauzdą... Ne tiek bėdos kiek išgąsčio... Bet reikia pasakyti, kad kraujavimas buvo gana smarkus...

Muitininko akys pilnos ašarų. Jis nurausta, kai gydytojas pasako:

— Jis tiek persigandęs, manė, kad reikės pjauti kojį... Po savaitės nė žymės neliks!..

Tarpduryje išdygsta meras.

— Papasakokit, kaip viskas atsitiko! — maloniai kreipiasi Megrė sėsdamasis ant kanapos krašto. — Nieko nebijokite... Girdėjot, ką sakė gydytojas...

— Aš nežinau...

— Na, vis dėlto?..

— Budėjimą šiandien baigiau dešimtą valandą... Gyvenu nelabai toli nuo tos vietos, kur buvau sužeistas...

— Vadinasi, ne tiesiai ėjot namo?..

— Ne... Mačiau, kad „Admirolo" kavinėje dar šviesu... Baisiai rūpėjo sužinoti, kas dedasi... Patikėkit, koja dega kaip ugny!..

— Na jau, na jau! — užginčija gydytojas.

— Bet aš jums sakau... Galų gale!.. Jeigu tai nieko rimta!.. Kavinėj išgėriau bokalą alaus... Ten buvo vieni žurnalistai, ir aš neišdrįsau jų klausti...

— Kas jums atnešė alaus?..

— Rodos, kambarinė... Emos nemačiau.

— O paskui?..

— Pakilau eit namo. Stabtelėjau prie sargybos būdelės, užsidegiau cigaretę nuo budinčio draugo pypkės... Ėjau krantine... Pasukau į dešinę... Nė gyvos dvasios. Jūra apyramė... Staiga, vos užėjau už kampo, kad nusmelks man koją, šūvį tik paskui išgirdau... Lyg akmeniu būtų sudavę į blauzdą... Parkritau... Norėjau atsistoti... Kažkas nubėgo... Ranka užčiuopė šiltą srovelę, ir nežinau, kaip čia atsitiko, bet akyse man aptemo... Maniau, kad mirštu...

Kai atsipeikėjau, pamačiau, kad vaisių pirklys iš kampinio namo stovi tarpdury ir nedrįsta prieiti...

Daugiau aš nieko nežinau...

— Ar nematėt, kas šovė?..

— Nieko nemačiau... Kadgi nebuvo kada... Iškart parkritau... O kai atitraukiau kruviną ranką...

— Ar priešų neturit?..

— Ką jūs!.. Aš čia vos antri metai... Gimęs ir užaugęs šalies vidury... Ir nė sykio per visą tą laiką nebuvau susidūręs su kontrabandininkais...

— Ar namo visad grįžtat tuo keliu?..

— Ne!.. Tai ilgiausias kelias... Mat apsižiūrėjau, kad neturiu degtukų, ir tyčia pasukau pro būdelę, manau, paprašysiu budintį ugnies... Taigi užuot ėjęs per miestą, nudrožiau krantinėmis...

— Bet per miestą jums arčiau?..

— Šiek tiek...

— Žodžiu, tas, kas matė jus išeinant iš kavinės ir pasukant krantinių link, galėjo pirma čia atsirasti ir jūsų tykoti?..

— Žinoma... Bet kokiu tikslu?.. Pinigų aš nesinešioju... Manęs netgi nemėgino apiplėšti...

— Ir jūs guldot galvą, komisare, kad neišleidot iš akių to *savo* valkatos visą vakarą?.. — Mero balsas kandokas. Įeina Lerua su popieriaus lapu rankoje.

— Telegrama, postas pranešė į viešbutį... Iš Paryžiaus...

Megrė perskaito:

Siurtė Ženeral,[4] *komisarui Megrė, Konkarno*

Žanas Gojaras, slapyvardžiu Servjeras, pagal atsiųstus požymius sulaikytas šį pirmadienį aštuntą valandą vakaro Belviu viešbučio 15 kambary, Lepiko gatvė Paryžiuje. Prisipažino atvykęs iš Bresto šeštos valandos traukiniu. Tvirtina esąs nekaltas, reikalauja, kad kvočiant dalyvautų advokatas. Laukiam nurodymų.

[4] Kriminalinė policija *(pranc.) Vert.*

VIII

Dar vienas!

— Jūs, komisare, turbūt sutinkate, kad metas mums rimtai pasikalbėti...

Tuos žodžius meras ištaria ramiu mandagiu tonu, o inspektorius Lerua, dar menkai tepažįstąs komisarą, nemoka iš pypkės dūmų spręsti apie jo savijautą. Pro lūpų plyšelį komisaras pamažu išpučia plonytę pilką dūmų sruogelę ir pritariamai sumirksi. Po to išsiima iš kišenės užrašų knygelę, apžvelgia visus — vaistininką, gydytoją, smalsuolius.

— Aš jūsų klausau, pone mere... Štai...

— Gal malonėtumėt išgerti pas mane puoduką arbatos?.. — užbėga jam už akių meras. — Mano automobilis prie durų... Palauksiu, kol jūs duosite reikiamus nurodymus...

— Kokius nurodymus?..

— Na... dėl žudiko... dėl valkatos... dėl tos merginos...

— Ak, iš tiesų! Jei žandarmerija neturi rimtesnio darbo, tegu seka artimiausias stotis...

Veidas ramutėlis, lyg niekur nieko.

— O jūs, Lerua, telegrafuokit į Paryžių, tegu mums atgabena Gojarą, ir eikite gulti.

Megrė sėda į mero automobilį, kurį vairuoja šoferis juoda livrėja. Prieš pat Baltuosius Smėlynus pamato vilą ant uolos, stūksančią it viduramžių pilis. Langai šviečia.

Važiuodami komisaras ir meras nė pora sakinių nepersitaria.

— Leiskite, aš jums rodysiu kelią...

Meras numeta kailinius metrdoteliui į rankas.

— Ar ponia jau atsigulusi?

— Pono mero ji laukia bibliotekoje...

Iš tikrųjų ji ten laukia. Kokių keturiasdešimties metų, tačiau šalia vyro, kuriam šešiasdešimt penkeri, atrodo itin jauna. Ji linkteli komisarui.

— Kas girdėt?..

Galantiškai, kaip aukštuomenės žmogus, meras paima jos ranką, pabučiuoja ir, neišleisdamas iš savosios, sako:

— Apsiraminkit!.. Muitininkas nesunkiai sužeistas... Tikiuosi, kad po mudviejų su komisaru Megrė pokalbio šitas keistas košmaras baigsis...

Ji išeina šiugždėdama šilkais. Mėlyno aksomo portjera nusileidžia. Biblioteka erdvi, sienos — dailaus medžio, sijų lubos kaip anglų dvaruose.

Ant lentynų — knygos gan brangiais viršeliais, bet pačios vertingiausios turbūt toje užrakinamoje spintoje per visą sieną.

Justi tikra prabanga, geras skonis, tobulas komfortas. Nors yra centrinis šildymas, tačiau monumentaliame židinyje liepsnoja pliauskos.

Nieko bendro su pigiu Daktaro vilos liuksusu. Meras parenka iš kelių dėžių kur geresnį cigarą, pasiūlo Megrė.

— Ačiū! Jei leistumėt, aš geriau užsirūkyčiau pypkę...

— Prašom, sėskitės... Gersit viskio?..

Jis paskambina, užsidega cigarą. Patarnauti įeina metrdotelis. Ir Megrė galbūt tyčia apsimeta smulkiu miesčioniu, kvailai pasijutusiu aristokrato namuose. Veido bruožai lyg ir pasunksta, žvilgsnis apdujęs.

Šeimininkas palaukia, kol tarnas išeis.

— Jūs pats suprantate, komisare, kad šita nusikaltimų serija turi baigtis... Štai... jūs jau penkios dienos čia... Ir penkios dienos...

Megrė išsiima iš kišenės užrašų knygelę vaškytinės viršais: tokias nešiojasi skalbėjos.

— Jeigu leistumėt?.. — pertraukia jis. — Jūs kalbate apie seriją nusikaltimų... O aš noriu pasakyti, kad visos aukos gyvos... tik vienos nebėra: pono Le Pomerė... O dėl muitininko, tai jūs pats pripažinsite, kad jeigu kas būtų rimtai kėsinęsis į jo gyvybę, nebūtų taikęs į koją... Tą vietą, iš kur šauta, jūs žinote... Užpuoliko nebuvo matyti... Vadinas, jis turėjo laiko nusitaikyti?.. Nors kas žino: gal jis niekad nelaikė rankoj revolverio?..

Meras pažvelgia į jį nustebęs ir sako imdamas savo stiklą:

— Ir todėl jūs manote?..

— Kad jį norėta sužeisti į koją... Nebent kas įrodytų priešingai...

— Tai gal ir ponui Mostagenui norėta pataikyti į koją?

Aiškių aiškiausia ironija. Senio šnervės virpa. Jis nori būti mandagus, ramus, kaip ir dera šeimininkui. Bet jo balsas nemaloniai šaižus.

Megrė kaip koks pareigingas tarnautojas, duodąs ataskaitą vyresnybei, kalba toliau:

— Jei leistumėt, galėtumėm iš eilės peržiūrėti mano užrašus... Aš skaitau nuo penktadienio, lapkričio septintosios:

Pro negyvenamo namo pašto angą šauta į poną Mostageną.

Pirmiausia atkreipkite dėmesį, kad niekas — netgi pats nukentėjusysis — negalėjo žinoti, jog tokį momentą ponas Mostagenas ieškos užuovėjos priebutyje, norėdamas užsidegti cigarą... Jei nebūtų buvę tokio smarkaus vėjo, nusikaltimo nebūtų buvę!.. Tačiau, šiaip ar taip, žmogus su pistoletu stovėjo už durų... Arba jis beprotis, arba laukė *kažko, kas turėjo ateiti*... Dabar prisiminkite laiką!.. Vienuolikta vakaro... Visas miestas miega, tik „Admirolo" kavinėje būrelis tebesėdi...

Jokių išvadų aš nedarau... Pažiūrėkime, kas tokie galimi kaltininkai. Ponus Le Pomerė ir Žaną Servjerą, taip pat Emą reikia atmesti, kadangi jie tuo metu buvo kavinėje.

Lieka Daktaras Mišu, išėjęs prieš penkiolika minučių, ir valkata didžiulėmis pėdomis. Ir dar vienas nežinomasis, kurį pavadinsime Iksu. Sutinkat?

Paraštėj pažymėkime, kad ponas Mostagenas nemirė ir po kokių dviejų savaičių jau vaikščios sveikas.

Imkime antrą dramą. *Kitą dieną, šeštadienį, mudu su inspektorium Leruo sėdime kavinėje. Ponai Mišu, Le Pomerė ir Žanas Servjeras pasiūlo išgerti aperityvo. Daktaras įtariai žiūri į savo stikliuką. Analizė patvirtina, kad perno butelis užnuodytas.*

Galimi kaltininkai: Ponai Mišu, Le Pomerė, Servjeras, padavėja Ema, valkata — jis galėjo dieną nepastebėtas

įeiti į kavinę — ir pagaliau mūsų nepažįstamasis, pavadintas Iksu.

Toliau. *Sekmadienio rytą dingsta Žanas Servjeras. Jo automobilis su kraujo dėmėmis randamas netoli jo namų. O prieš tai „Phare de Brest" laikraštis gauna smulkų įvykių aprašymą; juo stengiamasi pasėti paniką Konkarno mieste.*

O Servjerą žmonės matė Breste, paskui Paryžiuje, kur jis, atrodo, slepiasi ir kur atsidūrė aiškiai savo noru.

Vienintelis galimas kaltininkas: pats Servjeras.

Tą patį sekmadienį ponas Le Pomerė išgeria aperityvo su Daktaru, pareina namo, pavakarieniauja ir miršta pasirodžius pirmiems apsinuodijimo strichninu požymiams.

Galimi kaltininkai, jeigu jis nunuodytas kavinėje: Daktaras, Ema ir pagaliau mūsų Iksas.

Valkatą reikia atmesti, kadangi salė nė valandėlę nebuvo tuščia ir užnuodytas ne visas butelis, o tik viena stiklinė.

Jei nusikaltimas įvykdytas Le Pomerė namuose, galimi kaltininkai: jo šeimininkė, valkata ir mūsų amžinasis Iksas.

Dar truputėlį kantrybės... Jau baigiam... *Šįvakar į kojų pašaunamas muitininkas, ėjęs tuščia gatve... Daktaras kalėjime griežtai saugomas... Le Pomerė miręs... Servjeras Paryžiuj Siurtė Ženeral rankose... Tuo metu Ema ir valkata mano akyse mylavosi, paskui šveitė višč iuką...*

Taigi vienintelis galimas kaltininkas: Iksas...

Kitaip sakant, asmuo, su kuriuo dar nebuvome susidūrę įvykių eigoje... Asmuo, galėjęs padaryti visus nusikaltimus, o gal tik tą paskutinį...

Jo mes nepažįstame. Netgi nežinome jo požymių... Vienintelis nurodymas: jam buvo svarbu šiąnakt išprovokuoti dramą... Baisiai svarbu... Šitą šūvį ne šiaip sau koks bastūnas paleido.

Todėl dabar nereikalaukite, kad aš dar ką suimčiau... Sutikite, pone mere, kad kiekvienas miesto gyventojas, ypač tie, kurie pažįsta pagrindinius asmenis, įsipainiojusius šioje istorijoje, ir tuo labiau tie, kurie lankosi „Ad-

mirolo" kavinėje, gali būti įtarti esą tas Iksas... Netgi jūs...

Paskutinius žodžius Megrė ištaria lengvu tonu, atsilošia krėsle, ištiesia į ugnį kojas.

Meras krūpteli.

— Manau, kad tai tik jūsų mažytis kerštas...

Megrė, staigiai pakilęs, iškrato pypkę į židinį ir ima žingsniuoti po biblioteką.

— Nieko panašaus! Jūs norite išvadų? Ką gi... Prašom... Man tik knietėjo jums parodyti, kad tokia byla kaip ši nėra paprasta policijos operacija, kurią galima tirti sėdint kabinete ir davinėjant nurodymus telefonu... Nors aš jus labai gerbiu, pone mere, bet turiu pridurti štai ką: kai imuosi atsakomybę už bylos tyrimą, pirmiausia reikalauju, kad man būtų duota ramybė.

Išpoškino negalvodamas. Kelias dienas tie žodžiai sukosi ant liežuvio. Turbūt norėdamas apsiraminti, Megrė gurkšteli viskio, pažiūri į duris kaip žmogus, kuris viską pasakė ir dabar tik laukia, kada jam bus leista išeiti.

Jo pašnekovas gerą valandėlę tyli, žiūri į nudegusį baltą savo cigaro galą. Pagaliau nukrato pelenus į mėlyno porceliano peleninę, iš lėto atsistoja, ieškodamas akimis Megrė žvilgsnio.

— Paklausykit, komisare...

Jis, matyt, sveria kiekvieną žodį, nes kalba labai iš reto.

— Gal aš klydau rodydamas kiek nekantrumo per trumpą mudviejų pažintį...

Šitai gan netikėta. Ypač šitoje aplinkoje, kur senis baltais plaukais, šilko juostele apvedžiotu švarku, pilkomis gerai išlygintomis kelnėmis atrodo dar aristokratiškesnis negu visada.

— Dabar aš jus pradedu kaip reikiant vertinti... Per keletą minučių ta paprasčiausia faktų santrauka jūs man pirštu prikišamai parodėte kraupią paslaptį,— aš neįtariau, kad čia taip painu,— sudarančią visos tos bylos pagrindą... Prisipažįstu, jūsų abejingumas dėl valkatos gaudymo buvo mane nuteikęs prieš jus...

Jis prieina prie komisaro, paliečia jo petį.

— Prašom nepalaikyt mano žodžių įžeidimu... Man irgi tenka didelė atsakomybė...

Vargu ar atspėtum, ką jaučia Megrė, storais pirštais kimšdamasis pypkę. Tabako kapšelis apsitrynęs. Žvilgsnis klaidžioja už įlankos plačiame jūros horizonte.

— Koks ten žiburys žiba? — staiga paklausia jis.

— Švyturys...

— Ne. Tas žiburėlis dešinėje...

— Daktaro Mišu namas...

— Vadinasi, grįžo tarnaitė?..

— Ne! Ponia Mišu, Daktaro motina, šiandien popiete parvažiavo...

— Jūs ją matėt?..

Šeimininkas lyg ir sutriko: bent taip pasirodė komisarui.

— Tai yra ji nustebo neradusi sūnaus... Atėjo čia pasiteirauti. Aš jai pranešiau, kad sūnus suimtas, paaiškinau, kad tai veikiau savotiška globos priemonė... Juk taip yra, ar ne? Ji mane paprašė leisti jį aplankyti kalėjime... Viešbutyje niekas nežinojo, kur jūs dingot... Aš savo atsakomybe leidau...

Ponia Mišu antrąkart atėjo prieš pat vakarienę sužinoti, gal yra kokių naujienų... Mano žmona ją priėmė ir pakvietė vakarienės...

— Jodvi draugauja?

— Kaip čia pasakius! Teisingiau, palaikom gerus kaimyniškus santykius... Žiemą tiek maža žmonių Konkarno...

Megrė vėl ima žingsniuoti po biblioteką.

— Vadinasi, vakarieniavot trise?..

— Taip. Ir anksčiau dažnai taip pasitaikydavo... Raminau kaip mokėdamas ponią Mišu, labai sukrėstą šito demaršo į žandarmeriją... Jai buvo labai sunku auginti sūnų, ir jo sveikata ne iš stipriųjų...

— Ar buvo kalba apie Le Pomerė ir Žaną Servjerą?..

— Ji niekad nemėgo Le Pomerė... Kaltino, kad traukiąs jos sūnų gerti... Faktas, kad...

— O Servjero?..

— Jinai jį mažai pažinojo... Jis ne mūsų aplinkos žmogus... Menkas žurnalistėlis, kavinės pažintis, taip

sakant, linksmas vyrukas... Bet jo žmonos, pavyzdžiui, negalima priimti, jos praeitis nėra nepriekaištinga... Miestelis mažas, komisare!.. Reikia taikstytis su luominiais skirtumais... Iš dalies tai jums paaiškina mano irzlumą... Nežinot, kaip sunku valdyti žvejus, visą laiką stengiantis neužgauti savininkų ir pagaliau tam tikrų buržuazinių sluoksnių, kurie...

— Kelintą valandą ponia Mišu iš čia išėjo?

— Apie dešimtą... Mano žmona ją parvežė automobiliu...

— Šita šviesa mums sako, kad ponia Mišu dar neatsigulusi...

— Toks jau jos įprotis... Ir mano taip pat!.. Tam tikro amžiaus sulaukus, ne kažin kiek to miego reikia... Vėlai naktį aš čia dar skaitau arba vartau bylas...

— Kaip Mišu šeimos reikalai? Gerai klostosi?

Vėl vos pastebimas sutrikimas.

— Kol kas ne... Reikia tikėtis, kad Baltųjų Smėlynų vertė pakils... Ir greitu laiku, turint galvoj ponios Mišu pažintis Paryžiuje... Daugelis sklypų jau parduota... Pavasarį prasidės statybos... Šita kelionė buvusi sėkminga, ponia Mišu beveik prikalbinusi vieną bankininką — jo pavardės jums negaliu sakyti — statydintis prabangią vilą kalvos viršūnėje...

— Dar vienas klausimas, pone mere... Kam seniau priklausė tos dabar parceliuojamos žemės?

— Man! — nesvyruodamas atsako meras. — Šeimos nuosavybė, kaip ir šita vila. Niekas ten neaugo, vien viržiai ir prožirniai, ir kaip poniai ir ponui Mišu šovė mintis...

Tą akimirką žiburys tolumoje užgeso.

— Gal dar stikliuką viskio, komisare?.. Nesirūpinkite, mano vairuotojas jus parveš...

— Jūs labai malonus. Mėgstu vaikščioti pėsčias, ypač jei turiu ką nors apsvarstyti...

— Ką jūs manot apie šitą geltono šuns istoriją?.. Prisipažįstu, kad ji galbūt labiausiai mane painioja... Ji ir užnuodytas perno!.. Šiaip ar taip, galų gale...

Bet Megrė jau dairosi savo skrybėlės ir apsiausto. Merui nelieka nieko kita, kaip paspausti elektrinio skambučio mygtuką.

— Delfenai, drabužius komisarui!

Tokia tyla, kad girdėti, kaip dusliai šniokšdamos duoda ir duoda bangos į vilos pamato uolas.

— Iš tiesų nenorit pasinaudoti mano automobiliu?..

— Iš tiesų...

Vis dėlto lieka šiek tiek įtampos, kurią galima palyginti su tabako dūmais, besidraikančiais aplink lempas.

— Kažin kaip rytoj bus nusiteikę gyventojai... Jei jūra nurims, bent mažiau žvejų bus gatvėse, plauks bučių statyti...

Megrė paima iš metrdotelio apsiaustą, paduoda merui didelę plaštaką. Merui rūpi dar kai ko paklausti, bet dėl tarno jis nesiryžta.

— Kaip manot, kiek dar reikės laiko, kol...

Laikrodis išmuša pirmą valandą nakties.

— Šįvakar, tikiuosi, bus viskas baigta...

— Taip greit?.. Po to, kai jūs man ką tik sakėt?.. Vadinasi, manot, kad Gojaras... Ar bent...

Tikrai vėlyvas metas. Megrė išeina į laiptus. Meras nesugalvoja, ką pasakyti atsisveikinant. Jokio sakinio, kuris išreikštų jo jausmus.

— Man nesmagu paleisti jus pėsčią... tokiais keliais...

Durys užsidaro. Megrė išeina į kelią. Atverčia galvą, giedru dangumi pro mėnulį lyg lenktyniaudami plaukia sunkūs debesys.

Oras vėsokas. Vėjas pučia nuo jūros, kvepia dumbliais, jų, matyt, krūvos juoduoja ant paplūdimio smėlio.

Komisaras žingsniuoja iš lėto, rankos kišenėse, dantyse pypkė. Paėjėjęs gerą kelio galą, atsisuka, mato, kaip šviesos bibliotekoje užgęsta, o užsidega trečiame aukšte, kur langus dengia užuolaidos.

Megrė nudrožia ne per miestą, o pajūriu kaip tas muitininkas, paskui stabteli priėjęs kampą, kur šis buvo sužeistas. Visur ramu. Kur ne kur šviečia koks žibintas. Konkarno miega.

Pasiekęs aikštę, mato, kad kavinės langai dar šviečia, nuodingais ratilais drumsčia nakties ramybę.

Jis pastumia duris. Žurnalistas diktuoja telefonu:

— Nežinia nė ką įtarti. Žmonės gatvėse su baime žiūri viens į kitą. Gal kartais tas žudikas? O gal tas? Niekad paslapties ir baimės atmosfera nėra buvusi tokia neįžvelgiama...

Šeimininkas, niūrus kaip debesis, pats stovi už bufeto. Pamatęs komisarą, nori kažką pasakyti. Skųsis, ne kaip kitaip.

Kavinė netvarkyta. Stalai apskleisti laikraščiais, stovi tušti stiklai, fotografas džiovina nuotraukas ant radiatoriaus.

Inspektorius Lerua prieina prie savo šefo.

— Ponia Gojar... — pasako jis pusbalsiu, rodydamas į putlutę moterį, susmukusią ant suolo.

Toji atsistoja. Nusišluosto ašaras.

— Sakykit, komisare!.. Ar teisybė?.. Nebežinau, kuo tikėti... Žmonės kalba, kad Žanas gyvas?.. Bet to negali būti, ar ne? Kam jam ta visa komedija!.. Vien dėl manęs jis nebūtų to daręs!.. Nebūtų palikęs manęs taip graužtis!.. Man atrodo, kad aš einu iš proto!.. Ko jam reikėjo važiuoti į Paryžių?.. Sakykit!.. Vienam, be manęs!..

Ji verkia. Verkia, kaip moka verkti kai kurios moterys: per veidus upeliais bėga ašaros, renkasi pasmakrėje, ranka prispausta prie aukštos krūtinės.

Ji šliurpčioja nosimi. Ieško nosinės. Ir nori išsikalbėti.

— Patikėkit, tai neįmanoma!.. Aš žinau, jis mėgo pasidaužyti... Bet šitaip jis nebūtų padaręs!.. Grįžęs visada manęs atsiprašydavo... Suprantat?.. Jie sako...

Ji parodo į žurnalistus.

— ... jie sako, jog jis pats ištepęs krauju automobilį, kad policija įtartų žmogžudystę... Bet tada jis turėjo mintį čia nebegrįžti!.. O aš žinau, jūs girdite, aš esu tikra, kad jei jis gyvas, tai būtų grįžęs!.. Jis niekad pats nebūtų lėbavęs, jei kiti jo nebūtų traukę... Ponas Le Pomerė... Daktaras... Ir meras!.. Visi, kurie manęs nesveikindavo gatvėje, mat aš jiems per prasta!..

Man sakė, kad jis suimtas... Tiesiog nenoriu tikėti... Argi jis ką bloga būtų padaręs?.. Uždirbdavo užtekti-

nai, gyvenom pagal savo kišenę... Buvom laimingi, kas kad retkarčiais, progai pasitaikius, ir paūždavo...

Megrė pažiūri į ją, atsidūsta, paima nuo stalo stiklą, išmaukia ir sumurma:

— Atleiskit, ponia... Aš turiu pamiegoti...

— Ar ir jūs manote, kad jis kuo nors kaltas?..

— Aš niekad nieko nemanau... Jūs irgi eikit pamiegoti, ponia... Suspėsit, ir ryt diena...

Ir sunkiais žingsniais užkopia laiptais, o žurnalistas, dar tebesąs prie telefono, pasinaudoja tuo paskutiniu sakiniu:

Paskutinės naujienos. Rytoj komisaras Megrė tikisi galutinai nušviesti paslaptį...

Ir jau kitu balsu priduria:

— Viskas, panele... Būtinai pasakykit patronui, kad nė vienos eilutės nekeistų mano žinutėj... Jis negali suprasti... Reikia būti vietoj...

Kabindamas ragelį ir grūsdamas bloknotą į kišenę, šūkteli:

— Ei patrone, grogo!.. Daug romo ir truputėlį šilto vandens...

Kažkoks reporteris pasišauna palydėti ponią Gojar. Ta vėl ima pasakoti:

— Kas kad jis truputį pasidaužydavo... Jūs suprantat, pone!.. Visi vyrai tokie!..

IX

Kiaukutėlių dėžutė

Rytojaus rytą Megrė kuo geriausiai nusiteikęs, ir inspektorius Lerua jau be baimės vaikščioja visur kartu su juo, plepa ir netgi davinėja klausimus.

Beje, sunku pasakyti kodėl, bet justi, kad nebėra tos įtampos, kuri buvo. Gal kad oras staiga pasitaisė. Dangus švarutėlis, kaip nušluotas. Mėlynas, toks blyškiai mėlynas, bet tiesiog virpa visas, skaistuoja lengvi debesiūkš-

čiai. Horizontas praplatėjęs, sakytum kas pramušė dangaus skliautą. Jūra lygi kaip stalas, spindinti, nusagstyta mažytėmis burėmis lyg generalinio štabo žemėlapis vėliavėlėmis.

Vienas saulės spindulys — ir Konkarno nebe tas, senamiesčio mūrai, per darganą tokie niūrūs, dabar linksmai baltuoja, šviečia.

Žurnalistai, prisilakstę per paskutines tris dienas, sėdi apačioje ir gurkšnodami kavą pasakoja visokiausias istorijas. Vienas dar su chalatu, basnirčias įsistojęs į šlepetes.

Megrė tuo tarpu užlipa į Emos kambarį, teisingiau, palėpę: langelis į akligatvį, lubos nuožulnios, stačias gali stovėti tik vienoj pusėj.

Langelis atdaras. Oras vėsokas, bet saulė jau glamonėja. Kitapus skersgatvio moteris skuba džiaustyti palangėje baltinius. Kažkur iš mokyklos kiemo aidi pertraukos klegesys.

Lerua, prisėdęs ant geležinės lovelės krašto, sako:

— Aš dar nevisiškai suvokiau jūsų metodus, komisare, bet, manau, teisingai spėju...

Megrė pažvelgia į jį besijuokiančiomis akimis, išpučia į saulę dūmų tumulą.

— Jums sekasi, brolyti! Va kaip tik šitoje byloje mano metodas buvo dirbti be jokio metodo... Paklausykit gero patarimo: jei norit tarnyboje prasimušti, neimkit pavyzdžio iš manęs, nesistenkit kurti teorijų iš to, ką matėt mane darant...

— Vis dėlto... aš konstatuoju, kad dabar ketinate surinkti daiktinius įrodymus po to, kai...

— Teisingai! Po to! Po viskol Kitaip sakant, ėmiausi kvotos iš antro galo, bet kitą bylą, galimas daiktas, vėl tirsiu įprastai... Žiūrint kokia atmosfera... Žiūrint kokie veidai... Kai aš čia atvykau, vienas veidas mane taip patraukė, kad aš jo nebeišleidau iš akių...

Bet kas jis toks — nepasakė. Kilstelėjo seną paklodę, užleistą ant kabyklos. Ten kabojo juodo aksomo, matyt, Emos, šventinė bretonės suknelė.

Ant stalelio su veidrodžiu — išlūžinėjusiais dantimis šukos, plaukų smeigtukai ir dėžutė ryžinės itin rausvos

pudros. Pagaliau stalčiuje Megrė randa, ko, atrodo, ieškojo: žvilgančiais kiaukutais aptaisytą dėžutę; tokios dėžutės pardavinėjamos visuose pajūrio turguose. Ant šitos, pirktos gal prieš kokį dešimt metų ir dievaižin kaip čia atsiradusios, užrašas: „Ostendei atminti".

Iš jos padvelkia senu kartonu, dulkėm, kvepalais ir pageltusiu popieriumi. Megrė, prisėdęs ant lovos krašto šalia inspektoriaus, storais pirštais imlioja sudėtus daikčiukus.

Štai žydrų šlifuoto stiklo karoliukų rožančius, pirmosios komunijos medaliukas plonyte sidabrine grandinėle, buteliukas nuo kvepalų: matyt, paliko kokia viešbučio gyventoja, o Ema radusi susiviliojo jo gražumu...

Popierinė skaisčiai raudona gėlė — pokylio ar šventės prisiminimas.

Šalia aukso kryželis, vienintelis kiek vertingesnis daiktas.

Krūva pašto atvirukų. Vienas su didžiuliu Kanų viešbučio vaizdu. Antroje pusėje moteriška ranka parašyta:

Tu gereu atvažiotum če o ne kiurksotum savo bjaurioi skilei kur visa laika lija. Če gerai moka. Valgai ka nori. Bučioju

Luiza

Megrė perduoda atviruką inspektoriui, o pats įdėmiai žiūri į vieną nuotrauką — tokiomis per muges apdovanojami šauliai, pataikę į dešimtuką.

Vyriškio veido beveik nesimato — užstoja karabino buožė — akis primerkta. Pečiūkas su jūreiviška kepure. Ema, įsikibusi jam į ranką, šypsosi į objektyvą. Nuotraukos apačioje užrašas *Kemperas.*

Laiškas sutrintas, matyt, daug kartų skaitytas.

Brangioji mano,

Suderėta, pasirašyta: škuna mano. Ji vadinsis „Gražioji Ema". Kempero klebonas man pažadėjo ją pakrikštyti ateinančią savaitę su švęstu vandeniu, grūdais, druska, kaip reikalas, bus ir šampano butelis, noriu, kad tą šventę žmonės ilgai atsimintų.

Išsimokėti iš pradžių bus sunkoka, turėsiu įnešti į banką dešimt tūkstančių frankų per metus. Bet tu tik pagalvok: škunos burių plotas — šimtas kvadratinių jūros sieksnių, o greitis — dešimt mazgų. Galima gerai uždirbti vežiojant svogūnus į Angliją. O jeigu taip, mudu netrukus vesime. Aš jau susiradau frachtą pirmam reisui, bet mane, kaip naujoką, nori apmauti.

Tavo patronė galėtų tave išleisti porai dienų į krikštynas, nes visi bus girti ir tu negalėsi grįžti į Konkarno. Jau dabar dažnai turiu laistyti kavinėse škuną, kuri jau stovi uoste su naujutėle vėliava.

Aš nusitrauksiu ant tiltelio ir nuotrauką tau atsiųsiu. Apkabinu tave, žinok, myliu ir laukiu, kada tu būsi mano brangi žmona.

Tavo Leonas

◆

Megrė įsigrūda laišką į kišenę, susigalvojęs žiūri į džiūstančius kitapus akligatvio baltinius. Kiaukutėlių dėžutėj nieko daugiau nėra, tik kaulinis rantuotas plunksnakotis su įstatytu lęšiu, kuriame matyti Lurdo Dievo motinos kripta.

— Kažin ar kas nors gyvena kambaryje, kurį paprastai visada užima Daktaras? — paklausia jis.

— Nemanau. Žurnalistai trečiame aukšte...

Kad sąžinė būtų rami, komisaras dar apieško kambarį, bet nieko įdomaus neranda. Po valandžiukės jis nueina į antrą aukštą, pastumia kambario Nr. 3 duris. Iš balkono matyti uostas ir reidas.

Lova paklota, grindys išvaškuotos. Ąsotis uždengtas švaria staltiesėle.

Inspektorius smalsiai, bet kartu ir skeptiškai seka akimis šefą. O tas švilpaudamas dairosi aplink, pamato prie lango ąžuolinį stalelį, ant jo reklaminį biuvarą ir peleninę.

Biuvare — keli lakštai švaraus popieriaus su viešbučio antrašte ir mėlynas įstaiginis vokas. Dar du dideli sugeriamojo popieriaus lapai, vienas beveik juodas nuo rašalo, kitas vos išmargintas ne visai aiškiomis raidėmis.

— Greit atneškit man veidrodį, brolyti!

— Didelį?

— Nesvarbu kokį! Kad galėčiau padėti ant stalo.

Grįžęs inspektorius randa Megrė balkone: patenkintas sau rūko pypkę, nykščius užsikišęs už liemenės prakarpų.

— Ar šitas tiks?..

Megrė uždaro stiklines duris. Pastato veidrodį ant stalo, paima nuo židinio dvi žvakides, atremia į jas sugeriamąjį popierių.

Veidrodyje atsimušančias raides toli gražu ne taip lengva išskaityti. Trūksta kai kurių raidžių, žodžių. Kitus, išsiliejusius, reikia spėtinai spėti.

— Supratau! — gudriu veidu sako Lerua.

— Gerai! Tada nueikit pas šeimininką ir paprašykit Emos sąskaitų knygelės... pagaliau nesvarbu ką, kad tik būtų jos ranka rašyta.

Jis surašo pieštuku žodžius ant švaraus popieriaus:

tave susitikti... valandą... negyvenamam... pasikliauju...

Kai inspektorius grįžta, komisaras, apytikriai užpildęs tuščias vietas, atstato tokį raštelį:

Man būtinai reikia tave susitikti. Ateik rytoj vienuoliktą valandą į negyvenamą namą aikštėje, netoli viešbučio. Aš pasikliauju tavim. Pabelsk, ir aš tau atidarysiu.

— Štai skalbėjai atiduodamų baltinių knygelė, kurią tvarko Ema! — praneša Lerua.

— Jau nebereikia... Laiškas pasirašytas... Žiūrėkite čia. „ma". Kitaip sakant, *Ema*. Ir laiškas rašytas šitame kambary!..

— Kur padavėja ateidinėdavo pas Daktarą? — suglumsta inspektorius.

Megrė supranta, kad po vakarykščios scenos, kurią juodu stebėjo sugulę ant karnizo, šitokia hipotezė gali kelti pasišlykštėjimą.

— Vadinasi, šiuo atveju ji?..

— Atsargiau! Atsargiau, berniuk! Jokių skubotų išvadų! O ypač deduktyvinių sprendimų!.. Kelintą valandą atvyksta traukinys su Gojaru?..

— Vienuolika trisdešimt dvi...

— Štai ką padarysite, brolyti!.. Pirmiausia pasakysite dviem Gojarą atvežusiems kolegoms vesti jį į žandarmeriją... Jie prisistatys apie vidurdienį... Paskambinsite merui, kad aš džiaugsiuos jį matydamas tuo pačiu metu, ten pat... Palaukite!.. Tą patį pranešite telefonu ir poniai Mišu į jos vilą... Pagaliau kiekvieną akimirką galima tikėtis, kad policininkai ar žandarai jums atves Emą ir jos meilužį... Ten pat, tuo pačiu metu!.. Ar ko nors neužmiršau? Gerai... Vienas prašymas!.. Kad Emos niekas be manęs neklausinėtų... Neleiskite jai nė išsižioti...

— O muitininko nereikia?..

— Ne, man jo nereikia.

— Pono Mostageno...

— Chm!.. Ne!.. Viskas!..

Kavinėje Megrė užsisako vietinės markės konjako ir, su aiškiu malonumu jį siurbčiodamas, šūkteli žurnalistams:

— Viskas eina kaip sviestu patepta, ponai... Šįvakar galėsit grįžti į Paryžių...

◆

Pasivaikščiojimas vingiuotomis senamiesčio gatvėmis itin gerai nuteikia Megrė. Priėjęs žandarmerijos vartus su skaisčia Prancūzijos vėliava, jis sau vienas pamano, kad tai saulė, trispalvė ir šviesos srauto užlieta siena savo burtais padarė, kad smagu kaip per liepos keturioliktosios šventę.

Anapus vartų ant kėdės sėdi senas žandaras, skaito humoristinį žurnalą. Kiemas, klotas plytukėmis — tarpuose prižėlę samanų — ramus kaip vienuolyno.

— Kur viršila?..

— Jie išėję — leitenantas, viršila ir kone visi vyrai — gaudyti valkatos, žinote, to...

— Daktaras tebėr?..

Žandaras nusišypso žiūrėdamas į grotuotą kameros langą dešinėje.

— Būkit ramus!

— Atidaryk man duris!

Žandaras atšauna skląsčius.

— Laba diena, Daktare!.. Manau, gerai miegojote?.. — linksmu balsu nuoširdžiai sušunka Megrė.

Bet pamato baltą ištįsusį veidą kareiviškoj lovoj: pilka antklodė užtraukta iki pat smakro. Akys įkritusios, dega karščiu.

— Kas gi čia dabar? Negaluojat?..

— Labai... — vos prataria Mišu pasikeldamas guolyje ir atsidusdamas. — Vis tas inkstas...

— Tikiuosi, gaunat visko, ko jums reikia?

— Taip... Jūs man labai malonus...

Jis guli apsirengęs. Iškiša iš po apkloto kojas, atsisėda, perbraukia ranka per kaktą. Ir tą pat akimirką Megrė apsižergia kėdę, atsiremia ant atlošo: jo veidas trykšta sveikata, smagus.

— O! Matau, užsisakėt burgundiškojo!..

— Motina vakar atnešė... Geriau to vizito visai nebūtų buvę... Matyt, ką nors nugirdo Paryžiuj... Ir parvažiavo...

Ratilai po akimis gožia kone pusę veido, kuris neskustas atrodo dar labiau sukritęs. Tai, kad Daktaras be kaklaraiščio, suglamžytu kostiumu, tik stiprina visiškai nevilties apimto žmogaus įspūdį.

Jis užsikosti ir nebaigia sakinio. Netgi tyčia atsikrenkščia į nosinę ir ją patyrinėja, kaip žmogus, kuris bijo tuberkuliozės ir su baime save stebi.

— Kas nauja? — paklausia pavargusiu balsu.

— Ar žandarai jums nepasakojo, kas atsitiko šiąnakt?

— Ne... O kas?.. Ką gi tokį?..

Jis prisispaudęs prie sienos, tarsi bijotų, kad kas užpuls.

— Et, niekai! Vienam praeiviui peršovė koją...

— O tą... tą žudiką suėmė?.. Aš daugiau negaliu, komisare!.. Pripažinkite, kad yra dėl ko eiti iš proto... Vėl nukentėjo vienas „Admirolo" kavinės lankytojas, teisybė? Į mus taiko!.. Ir aš veltui suku galvą, spėliodamas už ką... Taip, už ką? Mostagenas!.. Le Pomerė!.. Gojaras!.. Ir tie nuodai, skirti mums visiems!.. Jūs pamatysit, jie pasieks mane ir čia!.. Bet už ką, sakykit?..

Jis jau nebe baltas. Jis mėlynas. Tiesiog bloga žiūrėti į jį, tą gyvą pačios niekingiausios, pačios šlykščiausios panikos paveikslą.

— Aš bijau miegoti... Va, tas langas... Kas kad yra grotos... Juk gali šauti į vidų... Naktį!.. Žandaras gali užmigti arba susigalvoti apie ką nors... Ne man toks gyvenimas, ne man!.. Vakar išgėriau visą tą butelį, maniau, užmigsiu... Bet kur tau! Nė akių nesudėjau!.. Aš ligonis!.. Kad nors pavyktų nudėti tą valkatą su geltonu šunim...

Ar tą šunį kas nors dar matė?.. Ar jis vis slankinėja aplink kavinę?.. Nesuprantu, kodėl niekas nepaleido į jį kulkos... Į jį ir į jo šeimininką!..

— Jo šeimininkas šiąnakt išdūmė iš Konkarno...

— Ak taip!..

Bet Daktarui, atrodo, sunku tuo patikėti.

— Tučtuojau po... po to naujo nusikaltimo?

— Prieš!..

— Bet kaipgi tada?.. Negali būti!.. Reikia manyti, kad...

— Taigi, taigi! Aš taip ir sakiau merui šiąnakt... Prašom neprasitarkit, keistas žmogus meras... Kaip jūs manote, a?..

— Aš?.. Tiesiog nežinau... Aš...

— Juk jis jums pardavė parceliuojamas žemes... Jūs santykiaujat su juo... Taip sakant, draugai...

— Grynai dalykiniai santykiai... ir kaimynai esam... Provincijoj...

Megrė atkreipia dėmesį, kad Daktaro balsas tvirtėja, žvilgsnis nebe toks blausus.

— Tai ką jam pasakėt?..

Megrė išsiima iš kišenės užrašų knygelę.

— Aš jam pasakiau, kad serija nusikaltimų, arba, jei norite, serija pasikėsinimų, negali būti nė vieno iš mums šiuo metu žinomų asmenų darbas... Aš paeiliui nebeminėsiu tų dramų... Pateiksiu tik santrauką... Aš kalbu objektyviai, teisybė? Iš techniškos pusės?.. Taigi va! Aišku, kad jūs jokiu būdu negalėjot šauti į muitininką, ir to užtenka, kad jus atmestumėm... Le Pomerė tuo labiau negalėjo šauti, ryt rytą jis laidojamas... Nei Goja-

ras, jį ką tik rado Paryžiuje!.. Nei vienas, nei kitas negalėjo stovėti penktadienio vakare negyvenamame name už pašto angos... Ir tuo labiau Ema...

— O valkata su geltonu šunim?

— Aš apie tai galvojau! Bet tik jau ne jis nunuodijo Le Pomerė, tą naktį jis buvo toli nuo tos vietos, kur įvyko drama... Štai kodėl aš kalbėjau merui apie nežinomą asmenį, paslaptingąjį Iksą, kuris būtų galėjęs padaryti visus tuos nusikaltimus... Jei tik...

— Kas „jei tik"?..

Jei tik tų iksų nėra visa serija!.. Tarkime, kad tai ne vienpusis užpuolimas, o tikra kova tarp dviejų grupių arba tarp dviejų individų...

— Bet, komisare, kas tada bus man?.. Jei aplink slankioja nežinomi priešai... aš...

Ir jo veidas vėl pasidaro pilkas. Jis rankom susiima galvą.

— Kai pagalvoju, kad aš ligonis, kad gydytojai man pataria visišką ramybę!.. O! nereikės man nei kulkos, nei nuodų... Pamatysite, inkstas padarys savo...

— Kokios jūs nuomonės apie merą?..

— Nežinau! Nieko aš nežinau!.. Jis iš labai turtingos šeimos... Jaunas būdamas, plačiai gyveno Paryžiuje... Turėjo arklidę lenktyninių žirgų... Paskui susitvarkė... Dalį turto išgelbėjo ir įsikūrė šičia, savo senelio namuose, tas irgi buvo Konkarno meras... Jis man pardavė nereikalingas žemes... Manau, kad jis norėtų būti išrinktas generaliniu tarėju, o paskui į Senatą...

Daktaras atsistoja; galima būtų eiti lažybų, kad per tą keletą dienų jis numetė dešimt kilogramų. Ir jeigu jis imtų isteriškai verkti — nebūtų ko stebėtis.

— Ką jūs norite iš manęs išgauti?.. Gojaras Paryžiuj, o visi manė, kad... Ką jis ten galėjo daryti?.. Ir kodėl?..

— Netrukus sužinosime, nes jis tuoj bus Konkarno... Jis, ko gero, netgi bus jau atvykęs...

— Jį suėmė?..

— Du ponus paprašyta jį iki čia palydėti... Tai ne tas pat...

— Ką jis pasakė?

— Nieko! Iš teisybės jo nieko nė neklausinėjo!

Tada Daktaras staiga pažvelgia komisarui į veidą. Skruostai kaiste nukaista.

— Ką norite tuo pasakyti?.. Man toks įspūdis, kad vienas iš mudviejų kuoktelėjo!.. Jūs šnekat su manim apie merą, apie Gojarą... O aš jaučiu, girdite, aš jaučiu, kad kiekvieną akimirką galiu būti nušautas... Nei tos grotos nesulaikys!.. Nei tas storas kvailys žandaras, kuris saugo kieme!.. Aš nenoriu mirti!.. Nenoriu!.. Duotumėt man nors revolverį apsiginti!.. Arba tada uždarytumėt į kalėjimą tuos, kurie nužudė Le Pomerė, kurie užnuodijo butelį...

Jis tirta nuo galvos iki kojų.

— Aš ne didvyris, ne! Žaisti su mirtimi — ne mano amatas!.. Aš paprastas žmogus!.. Aš ligonis!.. Aš ir taip vos laikausi, kovoju su liga... Jūs tik šnekat ir šnekat!.. Bet ką gi jūs darot?..

Iš įtūžio jis duoda kakta į sieną.

— Visa tai panašu į sąmokslą... Nori mane išvaryti iš proto... Taip! Nori mane uždaryti!.. Kas žino?.. Gal tai mano motinos darbeliai?.. Aš visą laiką akylai žiūrėjau savo dalies iš tėvo palikimo... Bet aš neleisiu...

Megrė nė krust. Sėdi kaip sėdėjęs vidury baltos kameros — viena siena užlieta saulės — alkūnėm atsirėmęs į kėdės atlošą, su pypke dantyse.

Daktaras bėgioja po kamerą, pagautas kažkokio nerimo, lyg pamišęs.

— Kuku!.. — suskamba kambaryje linksmas, šaipūniškas, visai kaip vaiko balsas.

Ernestas Mišu pašoka, apsidairo po visus kameros kampus ir tik po to įsmeigia akis į Megrė. Mato, kad komisaras, išsiėmęs iš burnos pypkę, šypsosi, reikšmingai jam mirkčioja.

Lyg spyruoklė būtų atsileidusi. Mišu nustėrsta suglebęs, juokingas, tarsi tirpte tirpsta akyse, rodos, ims ir pavirs nerealiu šešėliu.

— Tai jūs?..

Galėjai pamanyti, kad balsas atskambėjo iš kažkur, taip pilvakalbys moka padaryti, kad žodžiai ataidėtų iš lubų ar iš porceliano vazos.

Megrė akys tebesijuokia, jis atsistoja ir rimtu, padrąsinančiu balsu, taip nesiderinančiu su jo fizionomija, sako:

— Tvardykitės, Daktare!.. Aš girdžiu žingsnius kieme... Po kelių sekundžių žudikas bus čia...

Žandaras įleidžia merą. Bet kieme vėl girdėti triukšmas, balsai.

X

„Gražioji Ema"

— Jūs mane prašėte atvykti, komisare?..

Megrė nespėja atsakyti, mato — į kiemą įžengia du inspektoriai su Žanu Gojaru viduryje; juos praleidusi, ūžia gatvėje, už vartų, minia.

Tarp savo asmens sargybinių žurnalistas atrodo lyg dar mažėlesnis, storesnis. Minkštą skrybėlę užsimaukšlinęs ant akių, nosine prisidengęs apatinę veido dalį: aiškiai bijo fotografų.

— Veskite čia,— sako Megrė inspektoriams. — Gal galėtumėt paieškoti kėdžių, girdžiu moters balsą...

Spigus balsas šaukia:

— Kur jis?.. Aš tučtuojau noriu jį pamatyti!.. Aš jus į miltus sutrinsiu, inspektoriau... Girdite?.. Į miltus...

Tai ponia Mišu alyvinės spalvos suknia, su brangenybėmis, išsipudravusi, išsidažiusi, dūsta iš pasipiktinimo.

— Ak! Jūs čia, brangus drauge... — maivydamasi užgieda pamačiusi merą. — Galit įsivaizduoti tokį dalyką?.. Tasai jaunas ponas prisistato pas mane, kai aš dar neapsirengusi... Tarnaitė išleista keliom dienom... Aš jam sakau pro duris, kad negaliu priimti, o jis atkakliai reikalauja, laukia, kol baigsiu tualetą, mat turįs įsakymą mane čia atvesti... Kurgi tai girdėta!.. Juk mano vyras buvo deputatas, kone Tarybos pirmininkas, o šitas šalaputris... taip, taip, šitas šalaputris!..

Ji taip pasipiktinusi, kad aplinkos nė nepastebi. Tik staiga pamato Gojarą, nugręžusį galvą, ir sūnų, sėdintį ant lovos krašto, rankom susiėmusį galvą. Į saulės užlietą kiemą įvažiuoja automobilis. Mirga žandarų uniformos. Girdėti, kaip šūkauja minia.

— Kas čia... Ką čia jūs?..

Vartus tenka užšauti, kad publika neįsiveržtų į kiemą. Mat pirmą iš automobilio tiesiog traukte ištraukia valkatą. Jis ne tik kad su antrankiais, bet dar ir kojos supančiotos stipria virve — todėl jį išneša kaip kokį paką.

Po jo išlipa Ema, ji nesurakinta, bet irgi apstulbusi lyg sapne.

— Atriškite jam kojas!

Žandarai išdidūs, jie dar apsvaigę po gaudynių. Matyt, nelengva buvo: uniformos atrodo netvarkingos, o suimtojo veidas visas kruvinas, kraujas varva iš prakirstos lūpos.

Ponia Mišu išgąstingai šūkteli, pasitraukia prie sienos, tarytum būtų pamačiusi kažką šlykštaus, o žmogus be žodžių leidžiasi atrišamas, pakelia galvą, lėtai lėtai apsižvalgo.

— Ramiai, Leonai!.. — subara Megrė.

Valkata krūpteli, ieško akimis, kas tai pasakė.

— Duokit jam kėdę ir nosinę...

Komisaras pastebi, kad Gojaras nusigrūdęs į pat kameros galą, už ponios Mišu, o Daktaras tirta nudelbęs akis. Žandarų leitenantas tokioje neįprastoje draugijoje suka galvą, koks čia jo vaidmuo.

— Uždarykit duris!.. Malonėkit visi sėstis... Ar jūsų viršila gali mums pabūti už raštininką, leitenante?.. Labai gerai! Sėskitės prie šito stalelio... Ir jus prašom sėstis, pone mere...

Minia už vartų nebešūkauja, ir vis dėl to jauti, kad ji tebėra ten, numanai, kad gatvėje visi kaip vienas gyvena karštu laukimu.

Megrė prisikemša pypkę, žingsniuodamas po kamerą, atsisuka į inspektorių Lerua.

— Pirmiausia gal paskambintumėt į Kempero jūreivių profsąjungą, pasiteirautumėt, kas atsitiko prieš ko-

kius ketverius ar penkerius metus, o gal net ir šešerius, laivui „Gražioji Ema"...

Kai inspektorius eina prie durų, meras kosteli, duoda ženklą, kad nori kalbėti.

— Aš galiu jums pasakyti, komisare... Tą istoriją mūsų krašte visi žino...

— Kalbėkite...

Valkata pasimuisto savo kampe kaip piktas šuo. Ema nenuleidžia nuo jo akių, sėdi ant pat kėdės kraštelio. Ji lyg tyčia pasodinta šalia ponios Mišu, kuri taip išsikvėpinusi, jog salstelėjusiu žibuoklių kvapu persiima visa kamera.

— Aš pats laivo nesu matęs,— lyg niekur nieko pasakoja meras, netgi gal kiek pozuodamas. — Jis priklausė kažkokiam Le Glenui ar Le Gerekui, puikiam jūreiviui, tik karštakošiui... Kaip visi vietiniai kabotažiniai laivai, „Gražioji Ema" vežiojo daugiausia ankstyvąsias daržoves į Angliją... Vieną gražią dieną išgirstam, kad „Gražioji Ema" išplaukė į ilgesnę kelionę... Porą mėnesių nebuvo jokių naujienų... Pagaliau pasiekia žinia, kad „Gražioji Ema" sulaikyta nedideliame uoste prie Niujorko, ekipažas pasodintas į kalėjimą, kokaino krovinys konfiskuotas... Žinoma, ir laivas... Tais laikais dauguma prekybinių laivų, ypač tie, kurie gabendavo druską į Niūfaundlendą, versdavosi spirito kontrabanda...

— Ačiū... Sėdėkit ramiai, Leonai... Atsakinėkit iš savo vietos... Ir tik į mano klausimus, *nieko daugiau!*.. Girdit?.. Pirmiausia — kur jus ką tik suėmė?..

Valkata nusibraukia kraują, išsiterlioja smakrą ir kimiu balsu prataria:

— Rospordene... geležinkelio sandėly laukėm nakties, norėjom įlįsti į kokį nors traukinį...

— Kiek pinigų turėjot su savim?..

Leitenantas atsako už jį:

— Vienuolika frankų ir dar kažkiek smulkių...

Megrė pažvelgia į Emą, plūstančią ašaromis, paskui į tą sulinkusį žvėrį. Jis jaučia, kad Daktaras, nors nejuda, viduje visas virte verda, ir mosteli vienam policininkui atsisėsti šalia, kad kartais ko neatsitiktų.

Viršila rašo. Girdėti, kaip plunksna skrebina popierių.

— Papasakokit smulkiai, kaip atsirado tas kokaino krovinys, Le Gerekai...

Tas pakelia akis. Žvilgsnis, įremtas į Daktarą, žiaudrėja. Išsišiepęs, gniauždamas didžiulius kumščius, jis iškošia:

— Bankas man davė paskolą laivui statytis...

— Žinau, Toliau...

— Pasitaikė blogi metai... Frankas vėl kilo... Anglija mažiau pirko vaisių... Sukau galvą, kaip išsimokėsiu procentus... Atidėjau vestuves su Ema, pirma norėjau padengti didžiąją dalį skolos... Tada pas mane atėjo vienas žurnalistas, aš jį pažinojau, vis sukinėdavosi uoste...

Visi tiesiog apstulbsta, kai Ernestas Mišu nuima nuo veido rankas: jo veidas baltas, bet daug ramesnis, negu buvo galima manyti. Jis išsiima iš kišenės užrašų knygelę, pieštuką, užsirašo keletą žodžių.

— Ar Žanas Servjeras jums pasiūlė kokaino krovinį?

— Ne iš karto! Jis man kalbėjo apie biznį. Paskyrė pasimatymą vienoje Bresto kavinėje, ten buvo dar du...

— Daktaras Mišu ir ponas Le Pomerė?

— Jie!

Mišu vėl kažką užsirašo, jo veide panieka. Akimirką netgi šmėsteli ironiška šypsena.

— Kuris iš trijų perdavė prekę?

Daktaras laukia pakėlęs pieštuką.

— Nė vienas... Jie tiktai kalbėjo, kad per mėnesį ar porą mėnesių užsidirbsiu didelę sumą... Po valandos atvyko vienas amerikietis... Jo vardo po šiai dienai nežinau... Mačiau jį tiktai du kartus... Tikriausiai jūreivystę išmanė, nes klausinėjo apie mano laivą, kiek vyrų man reikėtų ir kiek laiko papildomam motorui įrengti... Maniau, spirito kontrabanda... Visi tuo versdavosi, netgi pašto ir keleivių laivų pareigūnai... Kitą savaitę darbininkai įrengė dyzelinį motorą „Gražiojoj Emoj"...

Kalba iš reto, įsmeigęs akis į vieną tašką, ir negalima nesijaudinti matant, kaip gniaužosi jo stori pirštai, kurie savo lėtais spazmiškais judesiais daugiau sako negu veidas.

— Davė man angliską žemėlapį su visais Atlanto vėjais ir burlaivių maršrutu, o aš niekad nebuvau leidęsis per vandenyną... Iš atsargumo pasiėmiau tik du vyrus ir niekam nė žodžio neprasitariau, viena Ema žinojo, tą naktį, kai išplaukėm, ji stovėjo ant molo... tie trys šalia automobilio su užgesintomis šviesomis... Krovinį buvom sukrovę po pietų... Ir šit tada pakinkliai man ėmė drebėti... Ne dėl kontrabandos!.. Bėda, kad aš mokyklos nelankęs... Kiek galiu naudotis kompasu ir zondu, viskas gerai... Nieko nebijau... Bet atvirame vandenyne... Vienas senas kapitonas šiek tiek pamokė, kaip naudotis sekstantu vietai nustatyti... Nusipirkau logaritminę liniuotę ir viską, kas reikia... Bet buvau tikras, kad vis tiek susipainiosiu skaičiuodamas. O jeigu man pasisektų, maniau, išmokėčiau už laivą ir dar liktų kišenėje apie dvidešimt tūkstančių frankų... Baisus vėjas pūtė tą naktį... Dingo iš akių automobilis ir tie trys vyrai... Paskui Ema, dunksanti molo gale... Du mėnesiai jūroje...

Mišu visą laiką kažką žymisi, bet į kalbantįjį nė nepažiūri.

— Buvau gavęs iškrovimo instrukcijas... Vienas Dievas žino, kaip pasiekėm mažytį nurodytą uostą... Nesuspėjam nė prisišvartuoti, mus apsupa trys policijos kateriai su kulkosvaidžiais ir ginkluotais vyrais, jie sušoka ant denio ir atkišę vamzdžius rėkia kažką angliškai ir daužo buožėmis, kol mes susiprantam pakelti rankas...

Kaip žaibas švystelėjo, taip greit viskas pasidarė... Nežinau, nei kas atplukdė mano laivą į prieplauką, nei kaip mus sukišo į sunkvežimį. Po valandos suvarė visus skyrium į geležinius narvus Sing Singo kalėjime...

Vien dėl to pasidarai ligonis... Niekas prancūziškai nekalba... Kaliniai šaipėsi iš mūsų, keikė...

Ten viskas greit daroma... Rytojaus dieną stojome prieš teismą, ir advokatas, kuris, atrodo, mus gynė, su mumis nė nepasikalbėjo!..

Tik po visko jis man pranešė, kad esu nuteistas dvejiems metams sunkiųjų darbų kalėjimo ir turiu sumokėti šimtą tūkstančių dolerių pabaudos, kad mano laivas konfiskuotas, ir viskas... Aš nesupratau... Šimtas tūkstančių

dolerių... Dievažijausi pinigų neturįs... Tada man nežinau kiek metų dar pridėjo...

Aš likau Sing Singe... Mano jūreivius turbūt nugabeno į kokį kitą kalėjimą, nes jų niekada nebemačiau... Nukirpo plikai... Varydavo ant kelio akmenų skaldyti... Vienas kapelionas norėjo mane mokyti Biblijos...

Jūs negalite visko žinoti... Turtingi kaliniai kone kas vakarą išeidavo į miestą... O kiti jiems tarnavo!..

Tiek jau to... Tik gal po metų aš sutikau tą amerikietį iš Bresto, jis buvo atėjęs aplankyti vieno suimtojo... Aš jį pažinau... Pašaukiau... Jis ilgokai žiūrėjo į mane, niekaip negalėjo prisiminti, paskui kad nusikvatos ir liepė mane nuvesti į laukiamąjį...

Buvo labai nuoširdus... Kaip su senu draugu... Pasisakė esąs prohibicijos agentas... Dirbąs daugiausia užsieny, Anglijoj, Prancūzijoj, Vokietijoj, iš kur siunčiąs Amerikos policijai žinias apie išplaukiančius laivus...

Bet kartais ne pro šalį ir pačiam kokį bizniuką padaryti... Kaip su tuo kokainu, už jį būtų paimta milijonai — laive buvo dešimt tonų, o gramas nežinau kiek ten frankų kainuoja... Jis susiuostė su prancūzais, kad tie parūpintų laivą ir dalį kapitalo... Tai buvo tie trys mano jūreiviai... Ir, aišku, pelną būtų pasidaliję į keturias dalis...

Palaukit... Bus dar gražiau... Tą pačią dieną, kai krovėme krovinį Kempere, amerikietis gauna žinią iš savo krašto... Paskirtas naujas prohibicijos skyriaus viršininkas... Sustiprinta priežiūra... Jungtinėse Valstijose pirkėjai kaip ir susilaiko, ir dėl to prekė gali nerasti paklausos...

O naujas įsakymas, priešingai, žada kiekvienam, kas sučiups prohibicinę prekę, premiją,— trečdalį prekės vertės...

Visa šita jis man kalėjime papasakoja!.. Aš sužinau, kad tuo metu, kai su baime atsišvartavau klausdamas save, ar pasieksim gyvi aną Atlanto krantą, trys mano jūreiviai derėjosi su amerikiečiu čia pat prieplaukoje...

Ar statyti ant kortos viską?.. Daktaras — aš tai žinau — labiausiai įkalbinėjo, kad reikia pranešti... Esą ge-

riau užtikrintai gauti į rankas trečdalį kapitalo, negu rizikuoti ir turėti nemalonumų...

Be to, amerikietis pasisakė sukalbėjęs su vienu savo kolega prakišti į šoną sučiupto kokaino dalį... Ir sugalvok tu man tokias kombinacijas!..

„Gražioji Ema" skriejo juodu uosto vandeniu... Aš paskutinįkart žiūrėjau į savo sužadėtinę ir buvau tikras, kad po kelių mėnesių iškelsiu vestuves...

O jie, žiūrėdami į mus išplaukiančius, žinojo, kad pakliūsime į nagus vos tik atvykę!.. Jie netgi tikėjosi, kad mes ginsimės ir būsim, be abejo, nudėti grumtynėse, kiek tokių dalykų kasdien atsitikdavo Amerikos vandenyse...

Jie žinojo, kad mano laivas bus konfiskuotas, kad už jį neišmokėta skola, kad pasaulyje daugiau nieko neturiu!..

Jie žinojo, kad svajoju vesti... Ir jie žiūrėjo į mus išplaukiančius!..

Tą viską man atskleidė Sing Singe, kur aš buvau virtęs žvėrim tarp kitų žvėrių... Mane daug ko ten išmokė... Mano pašnekovas kvatojo plekšnodamas sau per šlaunis, šaukė:

— Tai šunsnukiai tie trys tipai!..

Ir staiga — tyla, visiška tyla. Klaiku girdėti, kaip slysta per baltą, ką tik atverstą lapą Mišu pieštukas.

Megrė žvilgteli ir supranta inicialus SS, ištatuiruotus milžinui ant rankos: Sing Singas!

— Man rodos, buvo likę dar koks dešimt metų sėdėti... Amerikoj nesuprasi kaip ir kas... Kas tik kiek ne taip, ir bausmė pailgėja, ir guminėm lazdom daužo... Aš tiek ir tiek esu gavęs... Ir nuo savo nelaimės draugų!.. Va šitas mano amerikietis ėmė manim rūpintis... Manau, kad jis pasišlykštėjo vadinamųjų mano draugužių niekšiškumu... Vienui vieną draugą aš turėjau — tai šunį... Aš jį užsiauginau laive, kartą jis mane išgelbėjo skęstantį, man jį paliko kalėjime, nors jų režimas ir neleidžia... Į daug ką jie ten kitaip žiūri... Tikras pragaras!.. Kas kad sekmadieniais muzika griežia, užtat kailis po to atsakančiai atkenčia... Galų gale aš nebežinojau, ar dar tebesu žmogus... Daug daug sykių raudodavau...

O kai vieną rytą man atidarė duris ir, buože tvoję per strėnas, grąžino į civilizuotą gyvenimą, aš susmukau kaip maišas ant šaligatvio... Nebemokėjau gyventi... Aš ničnieko neturėjau...

Ne! Viena, kas man dar buvo likę...

Iš prakirstos lūpos varva kraujas. Bet jam ne galvoj jį šluostyti. Ponia Mišu užsidengusi veidą mezginėta, iki šleikštumo prikvėpinta nosinaite. O Megrė sau ramiai rūko nenuleisdamas akių nuo visą laiką rašančio Daktaro.

— Tai troškimas, kad tie, kurie man taip užtaisė, patys paragautų tų pyragų!.. Ne, užmušti aš jų nenorėjau... Mirtis — niekai... Sing Singe ne kartą mėginau žudytis, tik nepavykdavo... Atsisakydavau valgyti, o mane maitindavo dirbtinai... *Kad jie pažintų kalėjimą!* Ir kad Amerikoj... Bet tai neįmanoma...

Basčiausi po Brukliną, dirbau visokiausius darbus, kol surinkau pinigų kelionei laivu... Ir už šunį užsimokėjau...

Iš Emos — jokių žinių... Į Kemperą nė kojos nekėliau, ten mane būtų pažinę, nors snukis ir šlykštus pasidarė...

Čia aš sužinojau, kad ji padavėja ir, reikalui esant, Mišu meilužė... O gal ir kitų?.. Ko norėt iš padavėjos, ar ne?..

Ne taip lengva patupdyti tuos tris niekšus į kalėjimą... Bet aš daviau sau žodį!.. Tą vienui vieną troškimą teturėjau... Gyvenau su savo šunim kiauroj valty, paskui senamę budėjimo poste, Kabelu rage...

Pradėjau rodytis į akis Mišu... Nieko kito, tik rodytis!.. Su savo šlykščiu snukiu, sugyvulėjusiu pavidalu!.. Jūs suprantat?.. Aš norėjau jam įvaryti baimės... Norėjau, kad jam pradėtų drebėti kinkos ir jis nebeišlaikęs šautų į mane!.. Gal jis mane ir būtų paklojęs... Bet po to?.. Jam katorga!.. Jį ten spardytų!.. Daužytų buožėmis!.. Atstumiantys draugai, stipresni, jį verstų jiems tarnauti... Aš basčiausi aplink jo vilą... Išdygdavau priešais jį kelyje... Tris dienas!.. Keturias dienas!.. Pagaliau jis mane pažino... Rečiau beišeidavo... Ir vis dėlto šičia per tą laiką gyvenimas nė kiek nepasikeitė. Jie trise geria kaip gėrę aperityvą... Žmonės juos sveikina!..

Maisto aš pasivogdavau nuo prekystalių... Norėjau, kad tik greičiau viskas būtų...

Duslus balsas pareiškia:

— Atsiprašau, komisare! Ar kvota, nedalyvaujant tardytojui, turi įstatyminę galią?

Mišu, kas gi kitas... Jo veidas baltas kaip drobė, ištįsęs, švervės suspaustos, lūpos bekraujės. Bet žodžius taria aiškiai, kone grasina!

Megrė pamerkia vienam policininkui, kad atsisėstų tarp Daktaro ir valkatos. Kaip tik laiku! Leonas Le Gerekas iš lėto pakyla veikiamas šito balso, sugniaužia kumščius, sunkius kaip vėzdai.

— Sėdėt!.. Sėskit, Leonai!..

Tas, švokšdamas kaip žvėris, paklauso; iškratęs pypkę, prabyla komisaras:

— Dabar aš kalbėsiu!..

XI

Baimė

Visiškai priešingai karštam jūreivio pasakojimui, komisaras šneka skubotai, žemu balsu. Jūreivis skersom žiūri į jį.

— Pirmiausia pora žodžių apie Emą, ponai... Ji sužino, kad jos sužadėtinis suimtas... Ir daugiau jokios žinios iš jo... Vieną dieną už kažkokį menkniekį ją išmeta iš darbo, ir ji stoja į „Admirolo" viešbutį padavėja... Vargšė mergina, viena kaip pirštas... Vyrai kibina ją, turtingi lankytojai mėgsta pakibinti tarnaitę... Praeina dveji treji metai... Ji nežino, kad Mišu kaltas... Vieną vakarą ji užeina į jo kambarį... Laikas bėga, gyvenimas eina... Mišu turi kitų meilužių... Retkarčiais jam šauna į galvą nakvoti viešbutyje... Arba, kai motinos nėra, jis pasivadina Emą į namus... Blanki meilė be meilės... Ir Emos gyvenimas blankus... Ji ne didvyrė... Kiaukutėlių dėžutėje ji saugo laišką, nuotrauką, bet tai senas sapnas, kuris kasdien vis blėsta...

Ji nežino, kad Leonas ketina grįžti.

Ji nepažino geltono šuns, kuris sukinėjasi aplink ją, jis buvo keturių mėnesių, kai laivas išplaukė...

Vieną naktį Mišu jai padiktuoja laišką, nesakydamas, kam jis adresuojamas. Kažkam skiriamas pasimatymas negyvenamame name, vienuoliktą vakaro...

Ji rašo... Kas padavėjai rūpi!.. Jūs suprantate? Leonas Le Gerekas neapsiriko... Mišu bijo!.. Jis jaučia, kad gyvybė pavojuj... Jis nori pašalinti priešą, kuris slampinėja...

Bet jis bailys!.. Jis ir man rėkte rėkė, kad yra bailys!.. Jis pasislėps už durų, koridoriuje, prieš tai pasiuntęs savo aukai laišką, pririštą virvute šuniui ant kaklo...

Argi Leonas nepatikės?.. Argi nepanorės, kaip ten būtų, pasimatyti su savo sužadėtine?.. Tą akimirką, kai jis pabels į duris, reikia pykštelėti pro pašto angą, o pačiam nerti į gatvelę... Ir nusikaltimas liks paslaptis, kadangi niekas nepažins aukos!..

Bet Leonas nepatiki... Jis gal bastosi aikštėje... Gal vis dėlto apsisprendžia, kas bus tas, eiti į pasimatymą?.. Likimo valia tą akimirką iš kavinės išeina įkaušęs ponas Mostagenas, sustoja priebutyje užsidegti cigaro... Jis svirduliuoja... Dunksteli į duris... Sutartinis signalas... Kulka pataiko tiesiai į pilvą...

Tokia pirmoji byla. Mišu šauna ne į tą... Jis pareina namo... Gojarą ir Le Pomerė,— juodu viską žino ir taip pat suinteresuoti pašalinti tą, kuris jiems trims graso,— pagauna siaubas.

Ema suprato, į kokį žaidimą įvelta... Gal ji pastebėjo Leoną?.. Gal protas ėmė veikti, ir ji pagaliau pažino geltoną šunį?..

Rytojaus dieną prisistatau aš... Pamatau tuos tris... Jaučiu, kaip jie bijo... *Jie tikisi dramos!*.. Ir aš noriu žinoti, iš kur jie tikisi smūgio... Vis pasitikrinu, ar neklystu...

Aš užnuodiju aperityvo butelį, nevykusiai, žinoma... Kiekvieną akimirką būčiau sulaikęs, jei kas būtų gėręs... Bet ne!.. Mišu budi!.. Mišu niekuo nepasitiki: nei tais, kurie eina pro šalį, nei tuo, ką jis valgo, nei ką geria... Jis nedrįsta nė iš viešbučio išeiti...

Ema sėdi sustingusi, apmirusi: kitą tokį paveikslą, taip vykusiai vaizduojantį apstulbimą, vargu ar rasi. Ir Mišu kilsteli galvą, pažvelgia Megrė į akis. Dabar jis rašo karštligiškai.

— Tokia antroji drama, pone mere! O mūsų trio vis gyvas, tebebijo... Gojaras — jautriausias iš tos trijulės ir, be abejo, ne iš paskutinių nenaudėlių... Šita užnuodyto butelio istorija jį išmuša iš pusiausvyros. Jaučia, kad dar viena kita diena ir viskas išlįs aikštėn... Nuspėja, kad aš aptikau siūlo galą. Jis nutaria bėgti... Bėgti, kad neliktų pėdsakų... Bėgti, kad jo niekas negalėtų apkaltinti, kad bėgo... Jis suvaidina užpuolimą, tegul mano, kad jis nužudytas ir jo kūnas įmestas į uosto vandenį...

O prieš tai iš smalsumo jis sukinėjasi pas Mišu, galbūt tikisi pamatyti Leoną ir pasiūlyti jam taikytis... Jis aptinka to žvėries pėdsakus... Supranta, kad ir aš netrukus juos pastebėsiu.

Nebūtų žurnalistas!.. Jis pernelyg gerai žino, kaip minia pasiduoda įspūdžiui... Žino, kad kol gyvas Leonas, niekur nebus saugu... Ir jis sugalvoja tikrai genialų dalyką: kaire ranka parašo straipsnį ir pasiunčia į „Phare de Brest"...

Straipsnyje jis mini geltoną šunį, valkatą... Kiekvienas sakinys apgalvotas, kad sėtų siaubą Konkarno mieste... Taigi yra šansų, kad kas nors iš pastebėjusių didžiakojį žmogų įsodins jam švino kulką į krūtinę...

Vos taip neatsitiko!.. Pirmiausia šovė į šunį... Galėjo šauti ir į žmogų!.. Įgąsdinti gyventojai viską gali padaryti...

Sekmadienį iš tikrųjų siaubas viešpatauja mieste... Mišu nekelia kojos iš viešbučio... Jis serga iš baimės... Bet jis žūtbūt ginsis iki galo, *bet kokiomis priemonėmis*...

Aš jį palieku vieną su Le Pomerė... Nežinau, kas tarp jųdviejų atsitinka... Gojaras pabėgęs... Le Pomerė iš garbingos krašto šeimos tikriausiai būtų kreipęsis į policiją, viską atskleidęs, užuot toliau kentęs šitą košmarą... Kuo gi jis rizikuoja?.. Na, sumokės pabaudą!.. Pasėdės kalėjime! Vargu!.. Svarbiausias nusikaltimas įvykdytas Amerikoje...

Ir Mišu, kuris jaučia jį pasiduodant, kurio sąžinę slegia Mostageno nužudymas, kuris nori žūtbūt išsipainioti savo priemonėmis, ranka nesudreba berdama nuodus...

Ema čia... Juk įtars ne ką kitą, o ją...

Aš norėčiau jums ilgiau pakalbėti apie baimę, kadangi ji yra visos šitos dramos esmė. Mišu bijo... Mišu nori įveikti savo baimę labiau negu savo priešą...

Jis pažįsta Leoną Le Gereką. Žino, kad tas nesiduos suimamas... Ir jis jam numato kulką: šaus žandarai ar koks persigandęs gyventojas...

Jis nejuda iš čia... Aš atgabenu čia peršautą leisgyvį šunį... Noriu sužinoti, ar valkata ateis jo ieškoti, ir valkata ateina...

Nuo to laiko šuns niekas nebematė, aišku, jis padvėsė...

Leono gerklėje sugurga.

— Taip.

— Jūs jį palaidojote?..

— Kabelu rage... Mažas kryželis iš eglišakių...

— Policija suranda Leoną Le Gereką. Jis pabėga, jis įsikalęs sau į galvą — reikia, kad Mišu jį užpultų... Jis pats pasakė: *nori jį matyti kalėjime*... Mano pareiga sukliudyti naują dramą, ir štai kodėl aš suimu Mišu tvirtindamas, kad tai daroma dėl jo saugumo... Tai ne melas... Bet ta pačia proga aš sukliudau Mišu padaryti kitus nusikaltimus... Jis priėjęs liepto galą... Jis gali viskam ryžtis... Jaučiasi pjudomas iš visų pusių...

Bet jis dar sugeba vaidinti komediją, man pasakoti apie savo silpną sveikatą, teisinti savo baimę misticizmu ir kažkada girdėta pranašyste, išgalvota nuo pradžios iki galo...

Jis vieno tesiekia — kad gyventojai ryžtųsi nudėti jo priešą...

Jis žino, kad logiškai jį galima įtarti padarius viską, kas iki tol įvyko... Savo vienutėje jis suka galvą...

Ar nebūtų galima kaip nors visiškai nukreipti nuo savęs įtarimus?.. O jeigu atsitiktų naujas nusikaltimas, kai jis po užraktu, ar tai nebūtų puikiausias alibi?..

Motina ateina jo aplankyti... Ji viską žino... Reikia, kad jos neįtartų, kad nesučiuptų... Reikia, kad jinai jį išgelbėtų...

Ji pavakarieniaus pas merą. Paprašys parvežti į vilą, kur lempa neges visą vakarą... Ji grįš į miestą pėsčia... Visi jau miega?.. „Admirolo" kavinėje dar yra sėdinčių!.. Užteks palaukti, kai kas nors išeis, patykoti už gatvės kampo...

O kad nepabėgtų, reikia šauti į koją...

Šis nusikaltimas, absoliučiai nereikalingas, yra visų sunkiausias kaltinimas Mišu, net jeigu jis ir nebūtų padaręs kitų... Rytą, kai aš čia atvykau, jis lyg karštligės krečiamas... Jis nežino, kad Gojaras sulaikytas Paryžiuje... O svarbiausia — jis nežino, kad tą akimirką, kai buvo šauta į muitininką, aš nenuleidau akių nuo valkatos...

Mat Leonas, persekiojamas policijos ir žandarmerijos, pasiliko tame kvartale... Jis skuba greičiau baigti... Jis nenori nutolti nuo Mišu...

Jis miega negyvenamo namo kambary... Pro savo langą Ema jį pastebi... Ir bėga pas jį... Šaukia, kad ji nekalta... Ji puola, šliaužioja ant kelių...

Pirmą kartą jis vėl pamato jos veidą, išgirsta balsą... Ji buvo kito, ji buvo kitų...

Bet argi jis pats mažai iškentėjo?.. Širdis atsileidžia... Jis šiurkščiai ją stveria, lyg norėdamas sutrinti, bet tik stipriai stipriai prispaudžia savo lūpas prie jos lūpų...

Jis jau nebe vienišas žmogus, atkakliai siekiąs vieno tikslo, apsėstas vienos minties... Pro ašaras jinai jam kalba, kad laimę dar galima susikurti, dar galima pradėti gyvenimą iš naujo...

Ir juodu abu išbėga be pinigų naktį... Nesvarbu kur, kad tik iš čia!.. Jie palieka Mišu sugraužti baimei...

Jie pabandys laimę kitur...

Megrė iš lėto kemšasi pypkę ir apžvelgia paeiliui visus esančius.

— Jūs man atleisite, pone mere, kad nepranešinėjau apie savo kvotos eigą... Bet kai aš čia atvykau, buvau tikras, kad drama tik prasideda... Kad susektum, kur

siūlai veda, reikėjo dramai leisti vystytis, vengiant kiek galima nuostolių... Le Pomerė mirė nunuodytas savo bendro... Bet aš jį mačiau ir esu įsitikinęs, kad jis pats būtų nusižudęs suėmimo dieną... Muitininkui peršauta koja... Po savaitės jis užmirš žaizdą... Užtat aš galiu dabar pasirašyti orderį suimti Daktarą Ernestą Mišu už pasikėsinimą į poną Mostageną bei jo sužeidimą ir už tyčinį savo draugo Le Pomerė nunuodijimą. O antrą orderį — suimti ponią Mišu už naktinį užpuolimą... O Žaną Gojarą, slapyvardžiu Servjeras, aš bent manau, reikia traukti atsakomybėn už valdžios įžeidimą suvaidinta komedija...

Vienintelis komiškas incidentas! Atodūsis! Laimingai, lengvai atsidūsta apvalutis žurnalistas. Jam užtenka įžūlumo burbtelėti:

— Tokiu atveju aš manau, kad už užstatą galiu būti paleistas?.. Galiu įnešti penkiasdešimt tūkstančių frankų...

— Prokuratūra nustatys, pone Gojarai...

Ponia Mišu susmunka ant kėdės, bet jos sūnus energingesnis negu ji.

— Jūs nieko neturite pridurti? — paklausia Megrė.

— Atsiprašau! Aš atsakinėsiu tik tada, kai dalyvaus mano advokatas. O kol kas aš protestuoju prieš šitą akistatą...

Jis ištempia kaip lieso gaidžioko kaklą su atsikišusiu geltonu Adomo obuoliu. Jo nosis atrodo dar kreivesnė negu visada. Jis nepaleidžia iš rankos knygelės, kur visą laiką užsirašinėjo.

— O tuodu?.. — sumurma meras atsistodamas.

— Aš absoliučiai neturiu kuo juos apkaltinti. Leonas Le Gerekas prisipažino turėjęs tikslą išprovokuoti Mišu šauti į jį... Jis nieko daugiau nedarė, tik lindo jam į akis... O įstatymu nėra numatyta...

— Nebent už valkatavimą! — įsikiša žandarų leitenantas.

Bet komisaras gūžteli pečiais, ir tas tik nurausta dėl savo pasiūlymo.

◆

Nors jau seniai praėjęs pietų metas, minia lauke tebestoviniuoja, ir meras sutinka paskolinti automobilį, kuriame užuolaidėles galima užtraukti beveik aklinai.

Ema įlipa pirmoji, paskui Leonas Le Gerekas, paskiausiai Megrė: jis atsisėda į galą šalia jaunos moters, o jūreivis šiaip taip ant atlošiamos sėdynės.

Pro minią automobilis greit pralekia. Po keleto minučių, važiuojant Kemperlė link, Leonas blausiu žvilgsniu nedrąsiai paklausia:

— Kodėl jūs tai pasakėte?..

— Ką?

— Kad įpylėte nuodų į butelį?..

Ema visa balta. Ji nedrįsta atsiremti į pagalvėles, matyt, pirmąkart gyvenime važiuoja limuzinu.

— Būta čia ko! — suburba Megrė sukąsdamas pypkės kandiklį.

Ir tada mergina iš nevilties sušunka:

— Prisiekiu, pone komisare, kad aš nežinojau ką daranti... Mišu liepė man parašyti laišką... Pagaliau aš pažinau šunį... Sekmadienio rytą pamačiau besibastantį Leoną... Tada aš supratau... Bandžiau užkalbinti Leoną, bet jis nusispjovęs praėjo nė nepažvelgęs į mane... Aš norėjau jam atkeršyti... Aš norėjau... Aš nė pati nebežinau... Buvau kaip beprotė... Žinojau, kad jie nori jį nužudyti... Aš jį tebemylėjau... Visą dieną galvojau ir galvojau... Vidurdienį, per pietus, nubėgau į Mišu vilą nuodų... Nežinojau, kokius imti... Jis man ne kartą rodė buteliukus sakydamas, kad užtektų visam Konkarno išnuodyti...

Bet aš prisiekiu, kad jums nebūčiau davusi išgerti... Juk aš nemaniau...

Ji rauda. Leonas negrabiai tapšnoja jai per kelį norėdamas nuraminti...

— Aš jums niekad niekad neįstengsiu atsidėkoti, komisare,— šaukia ji raudodama. — Tai, ką jūs man padarėte, tai... tai... aš nerandu žodžių... yra toks stebuklas!..

Megrė žiūri į juos abu, į jį perkirsta lūpa, plikai nukirpta galva, sužvėrėjusį, bebandantį atvirsti žmogumi, ir į ją, vargšę, nublankusią „Admirolo" kavinės akvariume.

— Ką jūs dabar manot daryti?..

— Dar nė patys nežinom... Kur nors iš čia... Gal į Havrą?.. Sugebėjau šiaip taip užsidirbti pragyvenimui Niujorko prieplaukose...

— Jums grąžino tuos dvylika frankų?

Leonas parausta, nieko neatsako.

— Kiek kainuoja traukinio bilietas iki Havro?..

— Ne! Nereikia, komisare... Mes ir taip nežinom, kaip... Suprantat?..

Megrė pabarbena pirštu vairuotojui į stiklą: pravažiavo stotelę. Išsiima iš kišenės šimto frankų banknotą.

— Imkit!.. Aš juos įtrauksiu į bylos išlaidas...

Ir kone stumte abu išstumia, užtrenkia dureles, kol jie ieško padėkos žodžių...

— Į Konkarno!.. Tik greitai!..

Likęs vienas automobilyje, jis keliskart gūžteli pečiais, kaip žmogus, baisiai norįs pasityčioti pats iš savęs.

◆

Procesas truko ištisus metus. Ir per tuos metus Daktaras Mišu penkiskart per savaitę prisistatydavo pas tardytoją su dokumentų prikimštu tymo portfeliu.

Ir po kiekvienos kvotos pasipildavo nauji skundai.

Kiekvieną bylos dokumentą lydėjo jį nuginčijantis dokumentas.

Mišu dar labiau sulyso, pagelto, paliego, bet nepasidavė.

— Leiskite žmogui, kuriam liko vos trys mėnesiai gyventi...

Tai jo mėgstamiausia frazė. Jis gynėsi iš paskutiniųjų, griebėsi visokių klastingų būdų, netikėtų atsikirtinėjimų. Jis susirado advokatą, dar tulžingesnį už save, kuris jį pavadavo proceso metu.

Finistero departamento prisiekusiųjų teismo nuteistas dvidešimt metų sunkiųjų darbų kalėjimo, jis pusę metų vis vylėsi, kad bus jo bylos kasacija.

Bet prieš mėnesį visuose laikraščiuose pasirodė fotografija: Daktaras Ernestas Mišu, vis toks pat perkaręs ir geltonas, perkreipta nosimi, su maišiuku ant pečių, kalinio kepuraite ant galvos, lipa Rė saloje į „Martinjerę", kuri gabens šimtą aštuoniasdešimt katorgininkų į Kajeną.

Paryžiuje ponia Mišu, atsėdėjusi tris mėnesius kalėjime, varo intrigas politiniuose sluoksniuose. Ji tikisi išreikalauti, kad byla būtų persvarstyta.

Jau du laikraščius ji patraukusi į savo pusę.

Leonas Le Gerekas, išplaukęs su „Fransete", gaudo silkes Šiaurės jūroje, o jo žmona laukia kūdikio.

DĖL ŽMOGAUS GYVYBĖS

I

Griežtojo režimo kamera Nr. 11

Kai iš kažkur ataidi du varpo dūžiai, kalinys atsisėda ant gulto, apkabina kelius didelėm gumbuotom rankom.

Gal kokią minutę jis taip sėdi sustingęs lyg neapsisprendęs, paskui staiga atsiduseęs pasirąžo, atsistoja kameroje didžiulis, dramblotas: galva baisiai stambi, rankos baisiai ilgos, krūtinė įdubusi.

Veidas nieko nesakantis, kažkoks atbukęs ar dar tiksliau — nežmoniškai abejingas. Tačiau prieš eidamas prie durų su uždarytu vilkeliu, kalinys kumščiu pagrūmoja vienai sienai.

Už tos sienos yra kita tokia pat kamera, Santė kalėjimo griežtojo režimo sektoriaus kamera.

Joje, kaip kitose keturiose vienutėse, mirtininkas laukia arba malonės, arba iškilmingo būrelio, kuris naktį atėjęs pažadins netardamas nė žodžio.

Jau penkta diena kas valandą, kas minutę anas kalinys aimanuoja tai dusliu, vienodu balsu, tai šaukte šaukia pro ašaras, maištingai stūgauja.

Vienuoliktasis, akyse jo nematęs, nieko apie jį nežino. Daugių daugiausia iš balso gali spėti, kad kaimynas — visai jaunas vaikinas.

Šią akimirką jo dejonė — tai tik pavargusio aiksėjimas, bet vis tiek atsistojusiojo akyse užsidega neapykantos kibirkštėlė, ir jis sugniaužia krumplėtus pirštus.

Koridoriuje, vidiniuose kiemuose, visoje tvirtovėje, vadinamoje Santė kalėjimu, aplinkinėse gatvėse ir netgi nuo Paryžiaus pusės — nė garso.

Tik tas Dešimtasis dejuoja!

Ir Vienuoliktasis, mėšlungiškai gniaužydamas pirštus, nusipurto porą sykių prieš paliesdamas duris.

Vienutėje visą laiką dega šviesa, kaip reikalauja griežtojo režimo taisyklės. Normaliai prižiūrėtojas turi budėti koridoriuje ir kas valandą žvilgtelėti pro vilkelį į penkių mirtininkų kameras.

Vienuoliktojo pirštai paglosto užraktą, ir tas judesys atrodo kone iškilmingas dabar, kai širdis taip įsibaiminusi.

Durys atsiveria. Prižiūrėtojo kėdė tuščia.

Tada žmogus leidžiasi koridorium dvilinkas, svaigstančia galva. Veidas perbalęs, tik žalsvų akių vokai paraudę.

Triskart jis gauna sukti į šalį, nes išsimuša iš kelio ir randa duris uždarytas.

Gale koridoriaus išgirsta balsus: prižiūrėtojai rūko ir garsiai kalbasi kordegardijoje.

Pagaliau jis atsiduria kieme: tamsą kur ne kur skrodžia šviesūs lempų ratai. Už kokių šimto metrų nuo jo, prie vartų, trypčioja sargybinis.

Anapus šviečia langas, matyti vyriškis su pypke dantyse, palinkęs prie popieriais apverstо stalo.

Vienuoliktasis mielai dar sykį perskaitytų raščiuką, kurį prieš tris dienas rado priklijuotą ant dubenėlio dugno, bet kaip perskaitysi, jei pats sukramtė ir prarijo, kaip siuntėjo buvo liepta. Vos prieš valandą jis mokėjo raščiuką atmintinai, o dabar kai kurių vietų tiksliai nebepamena.

Spalio 15 antrą valandą ryto tavo kameros durys bus neužrakintos, prižiūrėtojas bus pasitraukęs. Jei eisi, kaip čia nužymėta...

Žmogus degančia ranka persibraukia kaktą, su siaubu pasižiūri į šviesos ratilus ir vos nesurinka išgirdęs žingsnius. Bet žingsniai aidi anapus mūro, gatvėje.

Laisvi žmonės kalbasi, kaukši batų kulnimis per grindinį.

— Tik pamanyk, jie užsiprašo po penkiasdešimt frankų už krėslą...

Tai moteriškas balsas.

— Ko norėt, jie irgi turi išlaidų... — atsiliepia vyro balsas.

Kalinys eina grabinėdamas sieną, stabteli užkliudęs akmenį, pastato ausis, klausosi: jis toks išbalęs, toks keverza, rankos maskatuoja kaip botagai; kur kitur pamatęs pamanytum, kad girtuoklis.

◆

Keletas vyrų stoviniuoja už kokių penkiasdešimties žingsnių nuo nematomojo kalinio, įduboje prie durų su užrašu „Ūkio skyrius".

Komisaras Megrė nesišlieja į pajuodusių plytų sieną. Susigrūdęs rankas į apsiausto kišenes, stovi ant tvirtų kojų, sustingęs lyg negyvas daiktas.

Tik girdėt, kaip kartkarčiais suspragsi jo pypkė. Jo žvilgsnyje, reikia manyti, šviečia baimė.

Bene dešimtą kartą komisaras paliečia petį tardytojui Komeljo, kuris nenustygsta.

Tardytojas čia prisistatė pirmą valandą ryto tiesiai iš kviestinio vakaro, su fraku; jo ploni ūseliai rūpestingai užriesti, veidas gyvesnis negu visada.

Šalia jų — susiraukęs ponas Gasjė, Santė kalėjimo viršininkas, pasistatęs apykaklę, dedasi nesidomįs, kas čia darosi.

Oras šaltokas. Sargybinis prie vartų trepsi, iš burnų kyla garelis.

Kalinio nematyti, jis vengia apšviestų vietų. Nors labai stengiasi nekelti triukšmo, tačiau girdėti, kaip jis nueina, vėl grįžta atgal, galima sekti kiekvieną jo žingsnį.

Po kokių dešimties minučių tardytojas prisiartina prie Megrė ir prasižioja, norėdamas kažką pasakyti. Bet komisaras su tokia jėga suspaudžia jam petį, kad tardytojas nuščiūva, atsidūsta, kyšteli ranką į kišenę, išsitraukia cigaretę, bet toji iš jo tučtuojau atimama.

Visiems trim aišku. Vienuoliktasis pasiklydo ir kiekvieną akimirką gali susidurti su sargyba.

Tačiau nieko nepadarysi! Nepaimsi jo už rankos ir neatvesi iki tos vietos, kur mūro papėdėje jam padėtas drabužių ryšulėlis ir kabo virvės kilpa.

Kartais gatve pravažiuoja automobiliai. Kartais žmonės sušneka, ir jų balsai gaudžiai atsimuša kalėjimo kieme.

Trys vyrai gali tik akimis susižvelgti. Viršininko žvilgsniai pikti, ironiški, atšiaurūs. Tardytojas Komeljo jaučia, kaip didėja jo nerimas ir drauge nervingumas.

Tik vienas Megrė gerai laikosi, pasitikėjimas ir valia, jo neapleidžia. Bet jeigu būtų buvę šviesu, būtum galėjęs pamatyti, kad jo kakta žvilga nuo prakaito.

Kai išmušė pusę, žmogus vis dar blaškėsi kažkur ten už mūro. O po kokios sekundės visi trys tykotojai suvirpėjo.

Jie ne išgirdo, greičiau pajuto atodūsį. Jie spėjo, jie jautė, kaip jis karštligiškai skuba aptikęs pagaliau drabužių ryšulį ir pastebėjęs virvę.

Sargybinio žingsniai matavo laiko bėgsmą. Tardytojas išdrįso šnipštelėti:

— Ar tikrai manot, jog...

Megrė taip pasižiūrėjo, kad tardytojas nutilo. Virvė sujudėjo. Ant mūro pasirodė šviesesnė dėmė — Vienuoliktojo veidas; kalinys žiūrėjo pasikėlęs ant rankų.

Kaip viskas ilgai! Dešimt, dvidešimt kartų ilgiau, negu buvo numatyta. O kai kalinys užsiropštė ant mūro, buvo galima pamanyti, kad jis apalpo — visai nejudėjo.

Dabar jis matyti kaip kinų šešėlis, prisiplojęs ant sienos viršaus. Ką, ar jam galva apsisuko? Ar bijo leistis į gatvę? Gal trukdo praeiviai ar įsimylėjėliai, prisiglaudę įduboje?

Tardytojas Komeljo nekantraudamas spragteli pirštais. Viršininkas sušnibžda:

— Manau, kad aš jums nebereikalingas...

Virvė pagaliau užtraukiama, permetama į kitą pusę. Žmogus dingsta.

— Jeigu taip nepasitikėčiau jumis, komisarė, garbės žodis, niekados nebūčiau vėlęsis į tokią avantiūrą... Įsidėmėkit, kad aš, kaip ir pirma, esu tos nuomonės, jog Ertenas kaltas!.. Sakykim, kad jis ims dabar ir pabėgs...

— Rytoj pasimatysim? — tiek tepaklausia Megrė.

— Būsiu savo kabinete nuo dešimtos...

Tylėdami paspaudžia vienas kitam rankas. Viršininkas paduoda ranką nenorom, kažką sumurma nueidamas.

Megrė dar valandėlę pastovi prie mūro ir pajuda vartų link tik tada, kai išgirsta, kaip kažkas tekinas nubėga. Rankos mostu Megrė pasveikina budintįjį, žvilgteli į tuščią gatvę, pasuka už Žak Dolano gatvės kampo.

— Nuėjo? — paklausia jis prie sienos prisispaudusį šešėlį.

— Arago bulvaro link. Diufuras ir Žanvjė jį seka...

— Gali eiti miegoti...

Megrė išsiblaškęs paspaudžia inspektoriui ranką ir nueina sunkiais žingsniais, nuleidęs galvą, pypkiuodamas.

Ketvirtą valandą ryto komisaras pastumia savo kabineto duris Kė Dezorfevr. Atsidusęs nusivelka apsiaustą; tarp popierių stovi nebaigta gerti stiklinė alaus; alus apšilęs, bet komisaras godžiai išmaukia ir atsidrebia į krėslą.

Priešais jį guli išsipūtęs nuo dokumentų kartono aplankas ir ant jo kriminalinės policijos raštininko ranka dailiomis apvaliomis raidėmis išvedžiota:

ERTENO BYLA

◆

Megrė išlaukia tris valandas. Elektros lemputę be gaubto supa dūmų debesis, kuris draikosi nuo menkiausio dvelktelėjimo. Kartkarčiais jis atsistoja, pamaišo žarstekliu krosnį, paskui vėl sėdasi į savo vietą; kabinete darosi vis karščiau, ir jis iš pradžių nusivelka švarką, paskui nusiima prisegamą apykaklę, pagaliau nusivelka ir liemenę.

Telefonas stovi po ranka, ir apie šeštą valandą Megrė nukabina ragelį, pasitikrina, ar kartais linija su miestu neišjungta.

Geltonas aplankas atskleistas. Pranešimai, laikraščių iškarpos, protokolai, fotografijos pasklido ant stalo, ir Megrė iš tolo žiūri į juos, kartkarčiais prisitraukia kokį dokumentą arčiau, bet neskaito, tik kažką mąsto.

Krinta į akis iškalbi antraštė per dvi laikraščio skiltis:

ŽOZEFAS ERTENAS, MISIS HENDERSON IR JOS KAMBARINĖS ŽUDIKAS, ŠĮRYT NUTEISTAS MIRTIES BAUSME

Megrė rūko be perstojo, su nerimu žiūri į telefoną, kuris vis tyli.

Šeštą valandą dešimt minučių sudžeržgia: per klaidą kažkas paskambino ne ten, kur reikia.

Iš savo vietos komisaras gali skaityti atskiras įvairių dokumentų vietas, kurias, beje, moka atmintinai.

ŽOZEFAS ŽANAS MARIJA ERTENAS, GIMĘS MELENE, dvidešimt septynerių metų, dirbo pristatytoju ponO ŽERARDJĖ GĖLIŲ PARDUOTUVĖJE SEVRO GATVĖJE...

Štai ir fotografija, daryta prieš metus, Neji mugės būdoje. Didžiulis bernas, nežmoniškai ilgomis rankomis, trikampe galva, blyškaus gymio: iš apsirengimo matyti blogo skonio dabitiškumas.

ŽIAURI DRAMA SEN KLU
TURTINGA AMERIKIETĖ IR JOS KAMBARINĖ
NUŽUDYTOS DURKLU

Tai atsitiko birželio mėnesį.

Megrė atstumia kraupias teismo ekspertizės nuotraukas: du lavonai nufotografuoti visais rakursais, visur kraujo klanai, veidai konvulsijų iškreipti, naktiniai marškiniai suglamžyti, sukruvinti, sudraskyti.

KRIMINALINĖS POLICIJOS KOMISARAS MEGRĖ KĄ TIK IŠAIŠKINO SEN KLU DRAMĄ. ŽUDIKAS PASODINTAS

Jis pasirausia išskleistuose popieriuose, susiranda neseną vos prieš dešimt dienų išėjusio laikraščio iškarpą:

ŽOZEFAS ERTENAS, ĮMISIS HENDERSON IR JOS KAMBARINĖS ŽUDIKAS, ŠIRYT NUTEISTAS MIRTIES BAUSME

Į prefektūros kiemą įvažiuoja „juoda varna", iškrato nakties laimikį — beveik vienos moterys. Koridoriuose jau girdėti žingsniai, virš Senos sklaidosi rūkas.

Suskamba telefonas.

— Alio! Diufuras?

— Aš, šefe...

— Na, kaip?..

— Nieko... Tai yra... Jei norit, aš galiu ten grįžti... Kol kas užtenka vieno Žanvjė...

— Kur jis?

— „Baltojoj gervėj“ . .

— Ką? . . Kokioj „Gervėj“? . .

— Viename bistro netoli Isi le Mulino. Aš šoku į taksi, ir viską jums papasakosiu. . .

Megrė pavaikšto po kabinetą, paprašo pasiuntinį atnešti kavos ir raguolių iš „Dofino“ alinės.

Vos tik jis pradeda užkandžiauti, įeina inspektorius Diufuras, smulkutis, toks korektiškas su pilkais drabužiais, labai aukšta kieta apykakle ir, kaip visada, paslaptingu veidu.

— Pirmiausia pasakyk, kas ta „Baltoji gervė“? — burbteli Megrė. — Sėskis! . .

— Jūreivių bistro ant Senos kranto, tarp Grenelės ir Isi le Mulino. . .

— Ir jis tiesiai ten nuėjo?

— Taigi kad ne! . . Stebuklas, kaip mudu su Žanvjė jo nepametėm. . .

— Ar jau papusryčiavai?

— Taip, „Baltojoj gervėj“! . .

— Tada pasakok. . .

— Matėt, kaip jis paspruko, teisybė? . . Leidosi tekinas, lyg mirtinos baimės vejamas. . . Žingsnį sulėtino tik prie Belforo Liūto[1], kaip pakvaišęs pasižiūrėjo į jį. . .

— Nežinojo, kad sekamas?

— Jokiu būdu! Jis tik vieną sykį buvo atsisukęs. . .

— Toliau. . .

— Aš manau, kad tik aklas arba žmogus, niekad nebuvęs Paryžiuje, maždaug šitaip vaikščioja. Staiga jis įsuko į gatvę — vardo nebepamenu — kertančią Monparnaso kapines. . . Nė gyvos dvasios. . . Kūnas pagaugais eina. . . Matyt, jis pats nesusigaudė, kur esąs, nes kai pro tvorą pastebėjo kapus, vėl leidosi į kojas. . .

— Toliau. . .

Megrė, prisikimšęs pilną burną, atrodė daug smagesnis.

---

[1] Pulkininkui F. A. Danfer-Rošro, Belforo miesto gynėjui per Prancūzijos—Prūsijos karą 1870—1871 m., pastatytas paminklas vaizduoja liūtą. Autorius — skulptorius F. A. Bartoldi. Paminklo bronzinė kopija stovi Paryžiaus Danfer-Rošro aikštėje. *Vert.*

— Atėjom į Monparnasą... Didžiosios kavinės visos jau uždarytos... Bet smuklės buvo dar atdaros. Pamenu, jis sustojo prieš vieną, kur griežė džiazas... Prie jo priėjo mergytė gėlininkė su gėlių krepšeliu, ir jis vėl leidosi bėgti...

— Kuria kryptim?..

— Greičiau jokia! Raspajaus bulvaru... po to kažkokia skersine gatve grįžo atgal ir vėl atsidūrė priešais Monparnaso stotį...

— O iš veido kaip atrodė?

— Niekaip! Lygiai kaip per kvotą, kaip teisme... Baltas kaip drobė... Žvilgsnis apdujęs, išsigandęs... Net jums pasakyti nemoku... Po kokio pusvalandžio atsidūrėm prie Halių...

— Ir niekas jo neužkalbino?

— Niekas!

— Ir jis neįmetė jokio raštelio į laiškų dėžutę?..

— Galvą guldau, šefe! Žanvjė ėjo viena šaligatvio puse, aš — antra... Neišleidom iš akių nė vieno jo judesio... Buvo stabtelėjęs prie mėsinės, kur pardavinėjamos karštos dešrelės su keptom bulvėm... Pastovėjo pastovėjo nesiryždamas... Ir nudūlino šalin, turbūt pamatė uniformuotą policininką...

— Ar tau neatrodė, kad jis ieško kokio nors adreso?

— Ką jūs! Jis greičiau panėšėjo į girtą, einantį kur kojos veda... Santarvės aikštėje vėl pasuko prie Senos. Ir kažkodėl jam šovė į galvą laikytis upės... Du ar tris sykius buvo atsisėdęs...

— Kur?

— Vieną sykį ant akmeninių turėklų... Antrą sykį ant suolo... Galvos neguldau, bet aš pamaniau, kad šį kartą jis verkė... Šiaip ar taip, buvo susiėmęs rankom galvą...

— Ant suolo nieko daugiau nebuvo?

— Nieko... Jis vėl nužingsniavo... Įsivaizduokit, koks kelio galas iki Mulino!.. Kartkarčiais sustodavo ir žiūrėdavo į vandenį... Pradėjo kursuoti buksyrai... Paskui gatves užplūdo gamyklų darbininkai... O jis vis ėjo ir ėjo, ir atrodė kaip žmogus, suvis nežinąs, ką toliau darys...

— Viskas?..

— Beveik... Palaukit... Ant Mirabo tilto jis nesąmoningai susikišo rankas į kišenes ir išsitraukė...

— Dešimtfrankes kupiūras...

— Bent taip mudviem pasirodė. Man ir Žanvjė... Tada ėmė dairytis aplinkui... Tikriausiai ieškojo kokio bistro... Bet dešiniajame krante viskas buvo uždaryta... Jis perėjo į kitą pusę... Bariuke, sausakimšai prisigrūdusiame vairuotojų, išgėrė kavos ir stiklelį romo...

— „Baltojoj gervėj"?..

— Dar ne! Žanvjė ir aš vos vilkome kojas. Netgi po burnelę negalėjom išmesti dėl šilumos!.. Jis išėjo iš bariuko... Ir vėl ėmė nardyti gatvėmis... Žanvjė užsirašinėjo visas gatves, jis jums smulkiai praneš... Pagaliau vėl atsidūrė krantinėse, prie kažkokio didelio fabriko... Ten tuščia... Stūkso dvi senų statybinių medžiagų krūvos, tarp jų krūmai ir žolė auga kaip kaime... Šalia krano prisietos baržos... Koks dvidešimt...

Tiesiog neįtikima, kam tokioj vietoj „Baltoji gervė"... Nedidelis bistro, ten galima užvalgyti... Dešinėje daržinė su pianola ir užrašas *Šokiai šeštadieniais ir sekmadieniais.*

Žmogus čia vėl išgėrė kavos ir romo. Užsisakė dešrelių, laukė ilgokai, kol atnešė... Pasišnekėjo su šeimininku, ir po kokių penkiolikos minučių matėm, kaip abu užlipo į antrą aukštą...

Kai šeimininkas nulipo, aš įėjau. Tiesiai paklausiau, ar jis nuomoja kambarius.

— O tas man: „Ir ką?.. Ar *jis* prisidirbo?.."

Matyti, kad tas tipas pripratęs turėti reikalų su policija. Nebuvo ko man apsimetinėti. Nusprendžiau jį pagąsdinti. Pasakiau, kad jei prasitars savo klientui, jo restoraniukas bus uždarytas...

Sakėsi jo nepažįstąs... Aš patikėjau!.. Jo užeigą lanko vien jūreiviai, o vidurdienį užbėga išgerti aperityvo gretimo fabriko darbininkai...

Įėjęs į kambarį, Ertenas kritęs kaip negyvas ant lovos, nė nenusiavęs pusbačių... Kai šeimininkas jam padaręs priekaištą, tučtuojau juos nusispyręs ir užmigęs...

— O Žanvjė ten pasiliko?

— Ten. Jam galima paskambinti, „Baltojoj gervėj" yra telefonas, mat jūreiviams dažnai reikia paskambinti laivų savininkams...

Komisaras nukabina ragelį. Po valandėlės atsiliepia Žanvjė.

— Alio! Kaip mūsų vaikinas?..

— Miega...

— Nieko įtartino nepastebėjot?

— Ničnieko!.. Štilis... Ant laiptų girdėti knarkiant...

Megrė pakabina ragelį, nuo galvos iki kojų nužvelgia smulkutį Diufurą.

— Tu jo nepaleisi? — paklausia.

Inspektorius nori protestuoti. Bet komisaras uždeda ranką jam ant peties ir rimtesniu balsu priduria:

— Klausyk, bičiuli!.. Aš žinau, kad tu padarysi viską, ką gali... Bet ant kortos pastatyta mano vieta. Ir ne tik ji, bet ir dar kai kas... Be to, aš pats negaliu ten eiti, tas galvijas mane pažįsta...

— Prisiekiu, komisare...

— Neprisiekinėk!.. Eik!..

Megrė subraukia įvairius dokumentus į kartono aplanką ir įkiša į stalčių.

— Tik žiūrėk, jeigu tau reikės žmonių, nesivaržyk, prašyk...

Ant stalo liko Žozefo Erteno fotografija, ir Megrė dar kurį laiką stebi jo kaulėtą galvą, atlėpusias ausis, pailgas bespalves lūpas.

Trys teismo gydytojai apžiūrėjo tą žmogų. Du pareiškė:

Protiniai sugebėjimai vidutiniški. Atsakingumas visiškas.

Trečiasis, gynėjo iškviestas, nedrąsiai pareiškė:

Sunkus paveldimumas. Atsakingumas susilpnėjęs.

Ir Megrė, pats suėmęs Žozefą Erteną, tvirtino policijos viršininkui, Respublikos prokurorui ir tardytojui:

— *Viena iš dviejų: arba jis beprotis, arba nekaltas!*

Ir jis užsibrėžė žūtbūt tai įrodyti.

Jis išgirdo, kaip pasišokinėdamas nuskubėjo koridoriumi inspektorius Diufuras.

II

Žmogus miega

Vienuoliktą valandą, po trumpo pokalbio su tardytoju Komeljo, kuris niekaip negalėjo nusiraminti, Megrė atvyksta į Otejų.

Diena apniukusi, gatvėse purvas, žemai dangumi plaukia debesys. Krantinė, kuria eina komisaras, apstatyta puikiais namais, o anas krantas — tikras priemiestis: fabrikai, dykvietės, statybinėmis medžiagomis užgrioztos iškrovimo prieplaukos.

Tarp tų dviejų peizažų teka pilka it švinas Sena, ja plaukioja buksyrai.

Ir iš tolo nesunku pažinti „Baltąją gervę": vienišas pastatas vidury dykvietės, kur priversta visko: plytų, senų automobilių šasi, bituminio kartono, netgi geležinkelio bėgių.

Dviejų aukštų namas, nudažytas šlykščiai raudona spalva, su terasa trims staliukams po tradiciniu kilto tentu ir užrašas:

VYNAI — UŽKANDŽIAI

Krovikus iškart pažinsi: jie, matyt, nešioja cementą, nes balti nuo galvos iki kojų. Išeidami tarpduryje paspaudžia ranką vyriškiui su mėlyna prijuoste — bistro šeimininkui — ir neskubėdami žingsniuoja prie baržos prieplaukoje.

Megrė pavargęs, akys blausios, tačiau bemiegė naktis čia niekuo dėta.

Toks jau jo įprotis: po įnirtingo sekimo, kai iki tikslo — vos vienas žingsnis, jis visada suglemba, atsipalaiduoja.

Lyg viskas, ką darė, jam būtų atsipykę, ir su šita nuotaika Megrė nekovodavo.

Nužiūrėjęs viešbutį tiesiai prieš pat „Baltąją gervę", jis įeina į kontorą.

— Norėčiau gauti kambarį su langu į krantinę.

— Mėnesiui?

Megrė gūžteli pečiais. Prieštarauti neverta.

— Būsiu, kiek patiks! Kriminalinė policija...

— Kad laisvų kambarių nėra.

— Gerai. Duokit man knygą...

— Luktelėkit... Aš paskambinsiu garsonui, pasitikslinsiu, ar jo aukšte aštuonioliktas...

— Pusgalvis! — subumba Megrė.

Aišku, kambarį jis gauna. Viešbutis ištaigingas. Garsonas pasiteirauja:

— Ar bagažo turit?

— Ne! Atnešk man žiūronus...

— Bet... Nežinau, ar...

— Na na! Nors iš žemės iškask, bet gauk man žiūronus...

Sunkiai dūsaudamas, Megrė nusivelka apsiaustą, atidaro langą, prisikemša pypkę. Nepraeina nė penkios minutės, ir garsonas jam atneša perlamutrinius žiūronus.

— Tai šeimininkės žiūronai. Ji prašė jums...

— Gerai gerai!.. Gali sau eiti!..

◆

„Baltosios gervės" fasadas jam jau žinomas kuo smulkiausiai.

Antro aukšto langas atdaras. Matyti nepaklota lova su skersai nublokštais didžiuliais raudonais patalais ir siuvinėtos šlepetės ant avikailio.

— Šeimininko kambarys!

Gretimas langas uždarytas. Paskui trečias atdaras, prie jo šukuojasi palaidine vilkinti storulė.

— Šeimininkė... Arba tarnaitė...

Apačioje šeimininkas šluosto stalus. Prie vieno sėdi inspektorius Diufuras, pasistatęs puslitrį raudonojo vyno.

Aišku, juodu šnekučiuojasi.

Toliau, akmenų krantinėje, jaunas šviesbruvis vyrukas su lietpalčiu, pilka kepure, rodos, prižiūri, kaip iškraunamas cementas iš baržos.

Tai inspektorius Žanvjė, vienas jauniausių K. P. agentų.

Telefonas lovos galvūgalyje. Megrė nukabina ragelį.

— Alio! Viešbučio kontora?

— Jums ko nors reikia?

— Sujunkit mane su bistro aname krante, su „Baltąja gerve“ . . .

— Mielai! — atsiliepia nepatenkintas balsas.

Laukti tenka ilgokai. Pagaliau Megrė pro savo langą pamato, kaip šeimininkas padeda skudurą ir eina prie durų. Paskui suskamba Megrė kambaryje.

— Sujungėm su prašytu numeriu. . .

— Alio! „Baltoji gervė“? . . Pakvieskit prie telefono klientą, sėdintį jūsų kavinėje. . . Ne, apsirikti neįmanoma, kadangi jis ten vienas. . .

Ir pro langą mato, kaip apstulbęs šeimininkas kreipiasi į Diufurą, kuris smunka į kabiną.

— Čia tu?

— Jūs, šefe? . .

— Aš esu priešais viešbutyje, tu jį gali matyti iš savo vietos. . . Ką daro mūsų vyrukas? . .

— Miega. . .

— Pats jį matei?

— Ką tik buvau pridėjęs ausį prie durų. . . Girdėjau knarkiant. . . Tada pravėriau duris ir pamačiau jį. . . Guli susirietęs, su drabužiais. . .

— Ar esi tikras, kad šeimininkas jo neįspėjo?

— Policijos jis bijo kaip ugnies! Kažkada turėjo nemalonumų. Grasinta atimti patentą. Dabar jis tyli kaip žemė. . .

— Kelerios ten durys? . .

— Dvejos. . . Pagrindinės ir kiemo durys. . . Tąsias Žanvjė seka. . .

— Niekas nelipo į antrą aukštą?

— Niekas! Būčiau matęs, nes laiptai yra pačiame bistro, už bufeto. . .

— Gerai. . . Ten ir pavalgyk. . . Po kiek laiko vėl paskambinsiu! . . Dėkis laivų savininko tarnautoju. . .

Megrė pakabina ragelį, prisitraukia krėslą prie atdaro lango; pasipurtęs nuo šalčio, pasiima apsiaustą, apsigaubia.

— Baigėt? — paklausia viešbučio telefonininkė.

— Taip, baigiau! Paprašykit, kad man atneštų alaus. Ir pypkinio tabako. . .

— Tabako neturim.

— Ką gi! Pasiųskit nupirkti.

Trečią valandą dienos Megrė vis tebesėdi toje pačioje vietoje, žiūronai padėti ant kelių, tuščia stiklinė čia pat po ranka, kambary plauko stiprus tabako kvapas, nors langas ir atdaras.

Ant žemės numesti rytiniai laikraščiai, atspausdinę policijos pranešimą:

PASMERKTASIS MIRTI PABĖGO IŠ SANTĖ

Megrė kartkarčiais pasiraivo, uždeda koją ant kojos, ištiesia jas.

Pusę keturių jam paskambina iš „Baltosios gervės".

— Kas nauja? — paklausia Megrė.

— Nieko. Tebemiega...

— Tai kas yra?

— Skambino iš Kė Dezorfevr, teiravosi, kur jūs. Atrodo, tardytojas nori tučtuojau su jumis pasikalbėti...

Šįkart Megrė negūžteli pečiais, atsako trumpai, ryžtingai, pakabina ragelį ir tuoj paprašo telefoninininkę:

— Prokuratūrą, panele... Skubiai...

Jis puikiai žino, ką ponas Komeljo jam pasakys!

— Alio! Čia jūs, komisare?.. Pagaliau!.. Niekas negalėjo man pasakyti, kur jūs... Bet iš Kė Dezorfevr pranešė, kad pastatėt agentus prie „Baltosios gervės"... Liepiau paskambinti ten...

— Na ir kaip ten?

— Pirma sakykit, kas nauja pas jus?

— Ničnieko! *Jis miega...*

— Tikrai?.. Nepaspruko?..

— Ne kažin kiek padauginsiu sakydamas, kad šią akimirką matau jį miegantį...

— Žinot, aš jau pradedu gailėtis, kad...

— Manęs paklausėt? Betgi pats teisingumo ministras sutiko!..

— Palaukit!.. Rytiniai laikraščiai išspausdino jūsų pranešimą...

— Mačiau...

— O dieninę laidą taip pat skaitėt?.. Ne?.. Pasistenkit gauti „Sifflet?... Žinau, kad tas laikraštpalaikis

naudoja šantažą... Tačiau, šiaip ar taip!.. Luktelėkit prie telefono... Alio!... Jūs klausotės? Aš skaitau... „Sifflet" kronika, pavadinta „Valstybės interesai"... Jūs mane girdit, Megrė?.. Štai...

Rytiniai laikraščiai įdėjo pusiau oficialų pranešimą, kad Žozefas Ertenas, Senos departamento prisiekusiųjų teismo nuteistas mirties bausme ir laikomas Santė kalėjime, griežtojo režimo kameroje, pabėgo neišaiškinamomis aplinkybėmis.

Galim pridurti, kad tos aplinkybės ne visiems yra neišaiškinamos.

Iš tikrųjų Žozefas Ertenas ne pats pabėgo, o buvo priverstas pabėgti. Ir bausmės vykdymo išvakarėse.

Kol kas dar negalim smulkiau papasakoti apie tą šlykščią komediją, kuri šiąnakt buvo suvaidinta Santė kalėjime, bet teigiam, kad pati policija, susitarusi su teisingumo organais, vadovavo tariamajam pabėgimui.

Ar Žozefas Ertenas tai žino?

Jei taip, nerandam žodžių apibūdinti tą operaciją, bene vienintelę kriminaliniuose analuose.

Megrė visiškai ramiai išklausė iki pat galo. Tardytojo balsas kitame laido gale skamba nebe taip tvirtai.

— Ką pasakysit?

— Tai tik įrodo, kad mano samprotavimai buvo teisingi... „Sifflet" negalėjo to išknisti... Ir nė vienas iš šešių valdininkų, žinančių paslaptį, neprasitarė. Tai padarė...

— Kas?

— Šįvakar aš jums pasakysiu... *Viskas eina gerai, pone Komeljo!*

— Jūs manot?.. O jeigu visa spauda pasigaus tą informaciją?..

— Bus skandalas.

— Na, matot...

— Bet ne šiaip dėl ko, o dėl žmogaus gyvybės, ar ne?

Po penkių minučių jis susiskambina su prefektūra.

— Brigadininkas Liukas?.. Klausyk, brolyti!.. Tuoj pat drožk į „Sifflet" redakciją Monmartro gatvėje...

Pakalbėk su leidėju vienudu... Įvaryk jam baimės!.. Reikia sužinoti, iš kur jis gavo informaciją apie pabėgimą iš Santė... Dedu galvą, kad ją gavo šiandien paštu arba pneumatiniu paštu... Paprašyk surasti dokumentą... Atnešk man... Supratai?..

Telefoninininkė paklausia:

— Baigėt?

— Ne, panele! Sujunkit vėl su „Baltąja gerve"...

Ir inspektorius Diufuras po minutėlės jam pakartoja:

— Jis miega!.. Aš ką tik apie penkiolika minučių išstovėjau prispaudęs ausį prie durų... Girdėjau, kaip neramiai vartosi pro miegus, dejuoja ir šaukia mamą.

◆

Pro žiūronus visą laiką stebėdamas „Baltosios gervės" uždarą langą antrame aukšte, Megrė kuo aiškiausiai vaizduojasi miegantįjį, tarsi stovėtų jo lovos galvūgalyje.

O pamatė jį tik liepos mėnesį, kai, praėjus vos dviem parom po Sen Klu dramos, uždėjo jam ant peties ranką ir pusbalsiu pasakė:

— Be skandalo! Paskui mane, vyruti...

Tai buvo Mesjė le Prenso gatvėje, pigių mebliuotų kambarių name, kur septintame aukšte gyveno Žozefas Ertenas.

Savininkė apie jį pasakė:

— Tvarkingas, ramus, darbštus vaikinas. Tik kartais keistokas...

— Pas jį kas nors lankydavosi?

— Niekas! Ir pats niekada vėlai nepareidavo, tik paskutiniu metu...

— Kas paskutiniu metu?

— Du ar tris sykius grįžo vėliau... Vieną sykį — trečiadienį — namsargė jį įleido apie ketvirtą valandą ryto...

Tą trečiadienį kaip tik ir įvyko Sen Klu drama. Teismo medicinos gydytojai nustatė, kad abi moterys mirė apie antrą valandą ryto.

Dar daugiau — argi teismas neturi įkalčių prieš Erteną? Ir dauguma tų įkalčių paties Megrė surinkti.

Vila stūkso prie Sen Žermeno kelio, už kokio kilometro nuo „Žydrojo paviljono". Vidurnaktį Ertenas vienas įėjo į „Žydrąjį paviljoną" ir vieną po kitos išgėrė keturias stiklines grogo. Kai traukė pinigus, jam iš kišenės iškrito geležinkelio Paryžius—Sen Klu trečios klasės bilietas.

Misis Henderson — jos velionis vyras buvo Amerikos diplomatas, bendravęs su finansiniais magnatais — viena gyveno viloje, kurios apatinis aukštas po vyro mirties stovėjo tuščias.

Našlė turėjo tarnaitę, teisingiau pasakius, kompanionę, o ne kambarinę, prancūzę Elizą Šatrijė, kuri vaikystę praleido Anglijoje ir gavo puikų auklėjimą.

Dukart per savaitę Sen Klu sodininkas ateidavo patvarkyti nedidelio parko aplink vilą.

Misis Henderson mažai kas lankė. Retkarčiais Viljamas Krosbis, jos sūnėnas, su žmona.

Liepos septintosios naktį automobiliai, kaip paprastai, lėkė magistrale į Dovilį.

„Žydrasis paviljonas", kaip ir kiti restoranai bei dansingai, uždaromas pirmą valandą nakties.

Vėliau vienas vairuotojas pareiškė matęs pusę trijų šviesą vilos antro aukšto languose ir keistai šokinėjančius šešėlius.

Šeštą ryto atėjo sodininkas, buvo jo diena. Jis visada pats tyliai atsidarydavo vartelius, o apie aštuntą Eliza Šatrijė pašaukdavo jį pusryčių.

Aštunta valanda — bet nieko negirdėt. Jau ir devynios, o niekas dar neatidaro vilos durų. Sunerimęs sodininkas pabeldžia ir, niekam neatsiliepus, eina pranešti policininkui, budinčiam artimiausioje sankryžoje.

Po valandėlės paaiškėja drama. Misis Henderson kambaryje skersai kilimėlio tyso senos moters lavonas, marškiniai kruvini, krūtinėje — koks dešimt peilio dūrių.

Toks pat likimas ištikęs Elizą Šatrijė gretimame kambary, kur ponia liepdavusi miegoti, mat bijodavusi, kad naktį susirgusi negalės nieko prisišaukti.

Dviguba žvėriška žmogžudystė — nusikaltimas apiplėšimo tikslu, padarytas šlykščiausiu būdu, kaip vadina policija.

Ir visur žymės: pėdsakai, kruvinos pirštų žymės ant užuolaidų...

Įprastiniai formalumai: iš Paryžiaus atvyksta prokuratūros darbuotojai, teismo ekspertai, padaroma daugybė analizių, lavonų skrodimas...

Kvota pavedama Megrė, ir nepraėjus nė dviem parom, jis aptinka Erteno pėdsakus.

Pėdsakai buvo taip aiškiai matomi! Vilos koridoriuose kilimų nebuvo, o parketas išvaškuotas.

Užteko keleto nuotraukų: jose pėdsakai buvo matyti itin ryškiai.

Naujutėlių kaučiuko padais pusbačių atspaudai. Kad neslystų per lietų, padai įrantyti ir viduryje dar galima įžiūrėti fabrikanto pavardę ir markę.

Po kelių valandų Megrė įėjo į avalynės parduotuvę Raspajaus bulvare ir sužinojo, kad tik viena tokių pusbačių ir tokio dydžio — 44 numerio — pora buvo parduota per paskutines dvi savaites.

— Ją nupirko gėlių pristatytojas, jis čia buvo atvažiavęs su savo triračiu. Mes jį dažnai matom šitame kvartale...

Po keleto valandų komisaras jau apklausinėjo poną Žerardjė, gėlių parduotuvės Sevro gatvėje savininką, surado garsiuosius pusbačius ant pristatytojo Žozefo Erteno kojų.

Tereikėjo sulyginti pirštų atspaudus. Tai buvo atlikta teismo ekspertizės patalpose, Teisingumo rūmuose.

Ekspertai pasilenkė su instrumentais rankose ir tučtuojau pareiškė:

— Jis!..

◆

— Kodėl tai padarei?

— Aš nežudžiau!

— Kas tau davė misis Henderson adresą?

— Aš nežudžiau!

— Ką darei jos viloje antrą valandą ryto?
— Nežinau!
— Kaip grįžai iš Sen Klu?
— Aš ne iš Sen Klu grįžau!

Jis pablyškęs, galva didžiulė, šlykščiai gumbuota. Vokai paraudę lyg kelias naktis nemigusio žmogaus.

Jo kambaryje Mesjė le Prenso gatvėje buvo rasta kruvina nosinė, ir chemikai sutartinai patvirtino, kad tai žmogaus kraujas, netgi aptiko tų pačių bacilų kaip ir misis Henderson kraujyje.

— Aš nežudžiau...
— Kokį imsi advokatą?
— Man nereikia advokato...

Jam buvo paskirtas advokatas ponas Žoli, trisdešimties metų, kuris beviltiškai skėsčiojo rankomis.

Psichiatrai, tyrę Žozefą Erteną septynias dienas, pareiškė:

— Išsigimimo požymių nėra! Šis žmogus atsakingas už savo veiksmus, tiesa, jis dabar prislėgtas, bet taip atsitinka po stipraus nervų sukrėtimo.

Buvo atostogų metas. Į Dovilį kvotai buvo iškviestas komisaras Megrė. Tardytojui Komeljo byla atrodė gana aiški, ir Apeliacinių rūmų tardymo skyrius bylą patvirtino.

Kas, kad Ertenas nieko nepavogė, neturėjo jokios apčiuopiamos naudos iš misis Henderson ir jos kambarinės nužudymo.

Megrė stengėsi atsekti, kiek tai įmanoma, jo gyvenimą nuo pat mažų dienų. Sužinojo, kaip jis augo ir lavėjo per visus tuos metus.

Žozefas gimė Melene, jo tėvas tada buvo garsonas „Senos" viešbutyje, motina skalbėja.

Po trejų metų tėvai išsinuomojo bistro netoli Centrinių namų, bet jiems nekaip sekėsi, ir jie persikėlė į Nandi Senos ir Marnos departamente, kur laikė užeigą.

Kai Žozefas buvo šešerių metų, gimė sesutė Odetė.

Megrė turėjo nuotrauką: Žozefas, apvilktas jūrinike, pritūpęs priešais lokio kailį, kur guli rubuilis kūdikis iškeltom kojytėm ir rankytėm.

Trylikos metų Žozefas prižiūrėdavo arklius ir padėdavo tėvui aptarnauti klientus.

Septyniolikos jis buvo garsonas viename elegantiškame restorane Fontenblo apylinkėse.

Dvidešimt vienerių metų, atlikęs karo tarnybą, jis įsikūrė Paryžiuje Mesjė le Prenso gatvėje ir stojo dirbti pono Žerardjė gėlių parduotuvėje.

— Jis daug skaitė... — sakė ponas Žerardjė.

— Vienintelė jo pramoga — kinas! — tvirtino namų savininkė.

Bet atrodo, jog su Sen Klu vila neturėjo nieko bendra!

— Ar esi kada nors buvęs Sen Klu?

— Niekados!

— Ką veikdavai sekmadieniais?

— Skaitydavau!

Misis Henderson nebuvo gėlininko klientė. Ir kuo jos vila galėjo patraukti įsilaužėją? O be to, nieko nepavogta!

— Kodėl tyli?

— Aš neturiu ko sakyti!

Visą mėnesį Megrė praleido Dovilyje, kur išgaudė gaują tarptautinių aferistų.

Rugsėjo mėnesį jis aplankė Erteną Santė kalėjimo vienutėje. Rado jį visai susibaigusį.

— Aš nieko nežinau! Aš nežudžiau!

— Šiaip ar taip, tu buvai Sen Klu...

— Atstokit...

— Paprasčiausia byla! — nusprendė prokuratūra. — Ją atidėsime po atostogų.

Spalio pirmąją Erteno byla buvo pirma nagrinėjama prisiekusiųjų teisme.

Ponas Žoli nesugalvojo geresnės gynimo sistemos: pareikalavo kontraekspertizės dėl kliento proto būklės. Jo parinktas gydytojas parodė:

— *Atsakingumas susilpnėjęs...*

Prokuroras atkirto:

— Žmogžudystė apiplėšimo tikslu! Jeigu Ertenas neapvogė, vadinasi, jam kas nors sutrukdė... Jis subadė aukas *aštuoniolika dūrių...*

Buvo pasiųstos per rankas nužudytųjų fotografijos, kurias teisėjai pasižiūrėję su pasišlykštėjimu atstumdavo:

— *Taip,* kaltinamasis kaltas!

Mirtis! Rytojaus dieną Žozefas Ertenas buvo perkeltas į griežtojo režimo sektorių, kur buvo keturi mirtininkai.

— Tu nieko neturi man pasakyti? — atėjęs klausė jį Megrė, kuris nebuvo savim patenkintas.

— Nieko!

— Žinai, kad tavęs laukia mirties bausmė?

Ir Ertenas verkdavo, vis toks pat išbalęs, paraudusiomis akimis.

— Kas tavo bendrininkas?

— Aš neturiu bendrininko...

Megrė ir toliau kasdien ateidinėjo, nors oficialiai netgi neturėjo teisės toliau tirti tą bylą.

Ir kasdien Erteną rasdavo sugniužusį, bet ramų, jis nedrebėdavo, kartais akyse netgi sužibdavo ironija.

...Ir taip iki to ryto, kai jis išgirdo žingsnius gretimoje kameroje, paskui širdį veriantį klyksmą...

Iškilmingas būrelis atėjo išsivesti į ešafotą devinto numerio, tėvažudžio.

Rytojaus dieną Ertenas, tapęs vienuoliktu numeriu, raudojo. Bet vis tiek nekalbėjo. Tik kaleno dantimis išsitiesęs ant narų ir nusigręžęs į sieną.

Jei kokia mintis įstringa komisarui Megrė į galvą, tai įstringa ilgam.

— Šis žmogus arba beprotis, arba nekaltas... — nuėjęs pareiškė tardytojui Komeljo.

— Negali būti! Be to, jis jau nuteistas...

Megrė, didžiulis, šimto aštuoniasdešimties centimetrų ūgio, galingas ir stambus kaip Halių krovikas, užsispyrė, ir gana.

— Atsiminkit, kad nenustatyta, kaip jis grįžo iš Sen Klu į Paryžių... Kad nevažiavo traukiniu, įrodyta... Ir tramvajum nevažiavo... Pėsčias negalėjo pareiti!..

Jis mėgino pajuokauti:

— Padarykim vieną eksperimentą?

— Reikia atsiklausti ministeriją!

Ir Megrė, apkūnusis, atkaklusis Megrė, nuėjo ten. Jis pats parašė raščiuką, išdėstė nuteistajam pabėgimo planą.

— Klausykit! Jeigu jis turi bendrininkų, tai patikės, kad raščiuką atsiuntė jie, o jei bendrininkų neturi — nepatikės, supras, kad tai spąstai. Aš atsakau už jį. Dedu galvą, kad jis jokiu būdu nepabėgs nuo mūsų...

Kad būtumėt matę platų, romų ir vis dėlto kietą komisaro veidą!

Derybos truko tris dienas. Megrė juos gąsdino teismo klaidos baubu ir skandalu, kuris anksčiau ar vėliau kils.

— Betgi jūs pats jį suėmėt!

— Kadangi, kaip policijos valdininkas, aš turiu padaryti logiškas išvadas remdamasis daiktiniais įrodymais...

— O kaip žmogus?

— Laukiu moralinių įrodymų...

— Ir manot...

— Kad jis arba beprotis, arba nekaltas...

— Kodėl jis tyli?

— Sužinosim padarę mano siūlomą eksperimentą...

Kiek buvo skambinta telefonais, tartasi.

— Jūs statot ant kortos savo karjerą, komisare! Apsigalvokit!

— Aš jau viską apgalvojau...

Jis perdavė raščiuką kaliniui, kuris niekam jo neparodė ir tris paskutines dienas valgė su didesniu apetitu.

— Vadinasi, jis nenustebo! — konstatavo Megrė. — Vadinasi, kažko panašaus tikėjosi! Vadinasi, turi bendrininkų, kurie galbūt jį žadėjo išvaduoti?..

— Jeigu tik kvailiu neapsimeta!.. Išėjęs iš kalėjimo, jis išsprūs jums iš rankų... Jūsų karjera, komisare...

— Jo gyvybė irgi pastatyta ant kortos...

◆

Taigi Megrė sėdi odiniame krėsle priešais langą. viešbučio kambary. Kartkarčiais nukreipia žiūronus į „Bal-

tąją gervę", kur krovikai ir jūreiviai užeina išmesti burnelės.

Krantinėje inspektorius Žanvjė gūžiasi nuo šalčio, stengiasi atrodyti taip, kad niekas jo neįtartų.

Diufuras (Megrė viską matė kuo aiškiausiai) suvalgė dešrelių su bulvių tyre ir dabar geria kalvadosą.

O to kambario langas vis dar neatsidaro.

— Sujunkit su „Baltąja gerve", panele!

— Linija užimta.

— Kas man darbo! Nutraukit!

Ir po minutėlės klausia:

— Čia tu, Diufurai? . .

Inspektorius lakoniškai:

— Jis tebemiega!

Kažkas beldžiasi į duris. Brigadininkas Liukas net užsikosi įėjęs, tiek dūmų kambary.

III

Perplėštas laikraštis

— Kas nauja?

Liukas paspaudžia ranką komisarui ir atsisėda ant lovos krašto.

— Kas nauja? Nieko ypatinga... „Sifflet" leidėjas vis dėlto davė man laišką apie tą pabėgimą iš Santė, gavo šįryt apie dešimtą...

— Duok šen! . .

Brigadininkas jam įteikia suteptą popieriaus lapą, išmargintą mėlynu pieštuku, mat „Sifflet" redakcija, prieš atiduodama žinutę rinkti, ją patrumpino ir rišlumo sumetimais sukeitė kai kuriuos sakinius.

Sužymėti techninio redaktoriaus nurodymai ir pateikti straipsnį rinkusio linotipininko inicialai.

— Popierius iš viršaus nupjautas, matyt, dėl to, kad neliktų firmos pavadinimo ir adreso... — nustato Megrė.

— Žinoma! Aš tučtuojau taip pamaniau! Ir sau vienas pasakiau, kad laiškas greičiausiai rašytas kavinėje.

Nuėjau pas Moersą, kuris sakosi galįs atpažinti daugelio Paryžiaus kavinių laiškinį popierių...

— Ir ką jis?

— Jam nereikėjo nė dešimties minučių. Tai „Kupolo" kavinės, esančios Monparnaso bulvare, popierius. Aš kaip tik iš ten... Bėda, kad ten apsilanko koks tūkstantis klientų per dieną ir daugiau kaip penkiasdešimt prašo popieriaus ir rašalo...

— Ką Moersas sako apie braižą?

— Kol kas nieko! Aš jam turiu grąžinti laišką, ir tada jis padarys ekspertizę pagal visas taisykles... Jei reikia, galiu dar sykį nueiti į „Kupolą"?..

Megrė neišleidžia iš akių „Baltosios gervės". Fabrikas netoliese atveria vartus, pro juos pasipila minia darbininkų — daugumas su dviračiais,— ir dingsta sambrėškio pilkumoje.

Bistro apačioje užsidega vienintelė lempa, ir komisaras gali sekti, kas įeina ir išeina.

Prie cinkinio bufeto stovi koks šešetas vyrų, vienas kitas su nepasitikėjimu dėbčioja į Diufurą.

— Ką jis ten daro? — klausinėja Liukas, iš tolo pamatęs savo kolegą. — Bet... juk tai Žanvjė ten, tolėliau, gėrisi Sena!..

Megrė jo nesiklauso. Iš savo vietos stebi įvijus laiptus už baro. Pasirodo kojos. Valandėlę jos nejuda, paskui prie anų vyrų prisiartina kažkoks pavidalas, ir pagaliau šviesoje Megrė pamato pablyškusį Žozefo Erteno veidą.

Ir tą patį akimirksnį komisaras pamato vakarinį laikraštį, jį šeimininkas ką tik padėjo ant stalo.

— Sakyk, Liukai... Ar kokie nors laikraščiai persispausdina „Sifflet" informaciją?..

— Aš nieko neskaičiau... Bet, matyt, persispausdins, vien dėl to, kad mums prikiaulintų...

Megrė nukabina ragelį.

— „Baltąją gervę", panele... Greitai!..

Pirmąkart nuo pat ryto Megrė karščiuojasi. Šeimininkas aname Senos krante kalbasi su Ertenu, aišku, klausia, ko atnešti gerti.

Ar tik neparūps Santė bėgliui pirma peržvelgti laikraštį, padėtą čia pat po ranka?

— Alio! . . Alio, taip. . .

Diufuras atsistoja, eina į kabiną.

— Dėmesio, brolyti! . . Ant stalo laikraštis. . . Jis neturi jo perskaityti! . . *Jokiu būdu. . .*

— Ką man daryti? . .

— Greitai. . . Jis jau sėdasi. . . Laikraštis po pat nosim. . .

Megrė stovi susiraukęs. Jeigu tik Ertenas perskaitys straipsnį, taip sunkiai išgautas eksperimentas sužlugs.

Jis mato, kaip pasmerktasis susmunka ant suolo prie sienos ir, pasidėjęs alkūnes ant stalo, rankom susiima galvą.

Šeimininkas jam atneša stiklą alkoholio.

Diufuras grįš į salę, paims laikraštį. . .

Liukas, dar nežinodamas smulkiai, kas čia dedasi, nuspėja, ko jaudinasi komisaras, ir taip pat persisveria pro langą. Valandėlę reginys dingsta iš akių: upe plaukia buksyras, užsidegęs baltas, žalias ir raudonas šviesas ir baisiausiai švilpdamas.

— Pagaliau! — burbteli Megrė tuo metu, kai inspektorius Diufuras grįžta į bendrą salę.

Ertenas atsainiai išskleidžia dienraštį. Ar žinutė apie jį pirmame puslapy? Ar jis ją tučtuojau pamatys?

Būdinga detalė — inspektorius, prieš pradėdamas veikti, atsisuka į Seną, meta žvilgsnį į langą, kur sėdi šefas.

Šitame bistro tarp storžievių krovikų ir fabriko darbininkų jis, smulkutis, valyvas, neatrodo saviškis.

Vis dėlto jis prieina prie Erteno, ištiesia ranką norėdamas paimti laikraštį. Tikriausiai jis jam pasako:

— Atsiprašau, pone, laikraštis mano. . .

Gėrovai prie bufeto atsigręžia. Pasmerktasis nustebusiom akim pasižiūri į jį užšnekinusį žmogų.

Diufuras vis dėlto siekia laikraščio, pasilenkia. Liukas šalia Megrė keliskart krenkšteli:

— Hm! . . Hm! . .

Lyg to tik reikėjo. Iš tikrųjų scena akies mirksniu pasikeičia. Ertenas lėtai stojasi, tarsi dar nežinodamas, ką darys.

Jo kairė laiko įsitvėrusi už kampo laikraštį, kurio policininkas taip pat nepaleidžia.

Staiga kita ranka jis griebia nuo gretimo stalo sifoną ir vožia tuo storo stiklo buteliu inspektoriui per galvą.

Žanvjė tik už kokių penkiasdešimties metrų ant kranto. Ir vis dėlto jis nieko nenugirsta.

Diufuras susverdėja, trenkiasi į bufetą. Sudūžta dvi stiklinės.

Trys vyrai pripuola prie Erteno. Du pastveria už rankų inspektorių.

Matyt, triukšmas ten kaip reikiant, nes Žanvjė, spoksojęs į mirguliuojantį vandenį, pasuka galvą „Baltosios gervės" link, žingteli vieną žingsnį, kitą, paskui leidžiasi tekinas.

— Greitai... Sėsk į automobilį... Dumk ten... — įsako komisaras Liukui.

Tas paklauso be didelio noro. Žino, kad laiku nesuskubs.

Kaip ir Žanvjė, kuris vis dėlto buvo ten, vietoje...

Ertenas grumiasi, kažką rėkia. Gal kad Diufuras iš policijos?

Šiaip ar taip, kietai laikančios rankos akimirką atsileidžia, ir Ertenas, tuo pasinaudodamas, trenkia sifonu į elektros lemputę.

Abiem rankom įsikibęs į palangę, komisaras nė nekrusteli. Apačioj, krantinėje, nuvažiuoja taksi. „Baltojoj gervėj" žybteli ir tučtuojau užgęsta degtukas. Nors atstumas nemažas, Megrė beveik tikras girdėjęs šūvį.

◆

Minutės slenka be galo ilgai. Taksi, pervažiavęs tiltą, mėtomas iš pravėžos į pravėžą, rieda išvažinėtu keliu anapus Senos.

Ir taip lėtai, kad brigadininkas Liukas nebeiškentęs iššoka ir apie du šimtus metrų bėga tekinas iki „Baltosios gervės". Gal ir jis girdėjo šūvį?

Nuskardena šaižus švilpukas. Liukas arba Žanvjė šaukiasi pagalbos...

Bistro viduje sužimba žvakė, apšviesdama emalinį užrašą GALIMA ATSINEŠTI SAVO UŽKANDĮ, kur trūksta raidžių Ž ir N, taip pat prie gulinčiojo pasilenkusias figūras.

Bet pro nešvarius stiklus matyti neryškiai. Iš taip toli ir tokioje menkoje šviesoje siluetų negalima pažinti.

Neatsitraukdamas nuo lango, Megrė dusliu balsu kalba telefonu:

— Alio!.. Grenelės komisariatas?.. Tučtuojau automobiliu pasiųskit vyrus apsupti bistro „Baltoji gervė"... Reikia sulaikyti, jeigu bandys pabėgti, vaikiną, aukštą, didžiule galva, blyškoko veido... Įspėkite gydytoją...

Liukas jau prisistatė į vietą. Jo taksi sustojo priešais vieną vitrinos langą ir uždengė nuo komisaro akių dalį salės.

Užsilipęs ant kėdės, bistro šeimininkas įsuko naują lemputę, ir skaudi šviesa vėl užliejo patalpą.

Sudžerška telefonas.

— Alio!.. Jūs, komisare?.. Čia tardytojas Komeljo... Taip, iš namų skambinu... Laukiu svečių... Bet jūs turit mane nuraminti...

Megrė tyli.

— Alio! Neišjunkit... Jūs čia?..

— Alio, taip...

— Na, kaip?.. Aš jus vos girdžiu... Skaitėt vakarinius laikraščius?.. Įsikandę kartoja „Sifflet"... Aš manau, būtų gerai...

Žanvjė potekomis išbėga iš „Baltosios gervės", nudumia dešinėn, kur tamsuoja dykvietė.

— O kaip ten, tvarka?..

— Tvarka! — suriaumoja Megrė ir pakabina ragelį.

Megrė visas šlapias. Pypkė nukritusi ant žemės, nuo karštų pelenų jau pradėjęs svilti kilimas.

— Alio! „Baltąją gervę", panele...

— Aš jus ką tik buvau sujungusi.

— Prašau „Baltąją gervę"... Supratot?

Iš bruzdesio restoraniuke jis nustato, kad telefonas ten suskambėjo. Šeimininkas žengia prie aparato, bet Liukas jį aplenkia.

— Alio, taip... jūs, komisare?

— Aš! — alsiu balsu atsiliepia Megrė. — Išmovė, a?

— Žinoma!

— Kaip Diufuras?

— Manau, kad nieko baisaus... Galvos oda prakirsta... Jis netgi neapalpo.

— Atvyksta policija iš Grenelės...

— Nieko nebepadės... Pažįstat vietovę... Sandėliai, krūvos statybinių medžiagų, fabriko kiemai, Isi le Mulino gatvikės...

— Šovė?

— Paleido vieną šūvį... Bet kas — taip ir nesužinojau... Žmonės apstulbo, pritilo... Jie nė nesusigaudo, kas čia atsitiko...

Pro krantinės kampą išnyra automobilis, iš jo iššoka du policininkai, už kokių šimto metrų — dar kiti du.

Dar keturi policininkai išlipa prie pat bistro, vienas iš jų, kaip reikalauja taisyklės, nueina saugoti antrųjų durų.

— Ką man daryti? — paklausia Liukas patylėjęs.

— Nieko... Dėl visa ko organizuok gaudynes... Aš atvažiuoju...

— Gydytojas iškviestas?

— Iškviestas...

◆

Viešbučio administratorė, einanti kartu ir telefoninkės pareigas, krūpteli, kai priešais ją išdygsta didžiulis šešėlis.

Megrė toks ramus, toks abejingas, veidas toks neįžvelgiamas tarsi iš akmens.

— Kiek?

— Jūs išvykstat?

— Kiek?

— Reikia paklausti vedėją... Kiek kartų kalbėjote telefonu?.. Luktelėkit...

Ji stojasi, bet komisaras paima ją už rankos, jėga pasodina, padeda ant stalo šimto frankų banknotą.

— Užteks?..

— Aš manau... Taip... Bet...

Atsidusęs jis išeina, žingsniuoja iš lėto šaligatviu, paskui per tiltą, nė nemano paskubėti.

Vienu metu patapšnoja sau per kišenes ieškodamas pypkės, bet neranda ir, matyt, pagalvoja, kad tai blogas ženklas, nes lūpose pasirodo apmaudi šypsena.

Aplink „Baltąją gervę" stoviniuoja keletas jūreivių, bet smalsumo nerodo. Praėjusią savaitę čia, toje pat vietoje, du arabai nudobė vienas kitą. O prieš mėnesį iš vandens žeberklu buvo ištrauktas maišas, o jame — moters kojos ir liemuo.

Aname Senos krante horizontą užstoja prabangios Otejaus rajono vilos. Metro vagonai darda per tiltą netoliese.

Lynoja. Uniformuoti policininkai zuja šen bei ten su elektriniais žibintuvėliais rankose, aplink juos šokinėja blyškūs šviesos ratilai.

Bare vienas Liukas. Lankytojai, tuo metu ten buvę ar prisidėję prie muštynių, susodinti palei sieną.

O brigadininkas eina nuo vieno prie kito, tikrina dokumentus lydimas piktų žvilgsnių.

Diufuras jau įkeltas į policijos automobilį, kuris nuvažiuoja kaip galima atsargiau.

Megrė neprataria nė žodžio. Sugrūdęs rankas į kišenes, jis iš lėto apsidairo, jo žvilgsnis be galo niūrus.

Šeimininkas prasižioja, nori jam kažką paaiškinti.

— Prisiekiu jums, komisare, kad...

Megrė jam mosteli nutilti, prieina prie arabo, nužvelgia jį nuo galvos iki kojų; to veidas pasidaro kaip žemė.

— Tu dabar dirbi?

— Taip, pas Sitroeną... Aš...

— Kuriam laikui tau uždrausta gyventi Paryžiuje?..

Ir Megrė mosteli policininkui. Tai reiškia: „Išveskit!.."

— Komisare!.. — šaukia arabas, stumiamas durų link. — Aš jums paaiškinsiu... Aš nieko nepadariau...

Megrė jo nesiklauso. Vieno lenko dokumentai netvarkingi.

— Išveskit...

Viskas! Jis pakelia nuo žemės Diufuro revolverį ir tuščią gilzę. Grindys nubarstytos sifono ir elektros lem-

putės šukėmis. Laikraštis perplėštas, ant jo dviejose vietose užtiškę kraujo.

— Ką su tais daryti? — paklausia Liukas, baigęs tikrinti dokumentus.

— Paleisk...

Žanvjė grįžta po kokių penkiolikos minučių. Randa Megrė ir brigadininką Liuką sėdinčius kampe. Žanvjė visas purvinas. Ant lietpalčio tamsios dėmės.

Ir be žodžių viskas aišku. Jis atsisėda šalia jų.

Ir Megrė, galvodamas visai apie ką kita, blausiomis akimis žiūri į bufetą, prie kurio stovi šeimininkas nuolankiu ir susigraužusiu veidu, burbteli:

— Romo...

Vėl ranka pagrabinėja pypkės kišenėse.

— Duok cigarą... — atsiduseęs paprašo jis Žanvjė.

Tas nori jam kažką pasakyti. Bet taip susijaudina pamatęs susmukusius šefo pečius, kad tik sušnarpščia ir nusuka galvą.

Savo apartamentuose Marso lauke tardytojas Komeljo kėlė pietus dvidešimčiai asmenų, po pietų buvo numatyti šokiai.

Inspektorius Diufuras guli ant plieninio stalo, o Grenelės komisariato gydytojas, vilkdamasis baltą chalatą, prižiūri instrumentų sterilizaciją.

— Jūs manot, kad žymė bus matyti? — klausinėja policininkas, kuris, paguldytas aukštielninkas, mato tik lubas. — Kiaušas nepraskeltas, teisybė?..

— Ne, ne! Susiūsim keliose vietose...

— O plaukai ar ataugs?.. Jūs esate tikras?..

Gydytojas, paėmęs žvilgantį pincentą, duoda ženklą savo asistentui tvirčiau laikyti pacientą, kuris sušvokščia iš skausmo.

IV

Štabo būstinė

Megrė stovi nekrustelėdamas, nė menkiausiu judesiu neparodo protesto ar nekantravimo.

Rimtu, įtemptu veidu Megrė išklauso iki galo pagarbiai ir nuolankiai. Tik gal Adomo obuolys slinkteli, kai ponas Komeljo smarkiau, karščiau užrinka.

Laibas, nervingas, susiraukęs tardytojas bėgioja po savo kabinetą ir taip garsiai kalba, kad koridoriuje laukiantys iškviesti liudytojai, aišku, girdi sakinių nuotrupas.

Kartais pagriebęs kokį daiktą, pavartalioja pavartalioja rankose ir staiga meta atgal ant stalo.

Sekretoriui nesmagu, jis žiūri kažkur į šalį. Ir Megrė, visa galva didesnis už tardytoją, stovi, laukia pabaigos...

Tardytojas, išdrožęs paskutinį priekaištą, įdėmiai pasižiūri pašnekovui į veidą ir nusigręžia: šiaip ar taip, komisarui keturiasdešimt penkeri ir per dvidešimt metų tiek ir tiek įvairiausių ir painiausių bylų jo išaiškinta.

Ir vyras jis kaip reta!

— Bet ko gi jūs tylit?

— Aš ką tik pranešiau savo viršininkams, kad jie priimtų mano atsistatydinimą po dešimties dienų, jei jiems neatvesiu kaltininko...

— Kitaip sakant, jeigu nesugausit Žozefo Erteno...

— Jeigu neatvesiu kaltininko,— labai paprastai pakartoja Megrė.

Tardytojas pašoka kaip įgeltas.

— Vadinasi, jūs tebemanote?..

Megrė nieko neatsako. Ir ponas Komeljo, trakštelėjęs pirštais, skubiai taria:

— Negrįšim daugiau prie to klausimo, gerai? Jūs visai išvesit mane iš kantrybės... Kai tik bus kas nauja, paskambinkit...

Komisaras atsisveikina, nudūlina pažįstamais koridoriais. Bet ne tiesiai į gatvę, o užkopia į Teisingumo rūmų palėpes, pastumia policijos mokslinės laboratorijos duris.

Vienas ekspertas, staiga pažvelgęs jam į veidą, nustemba, pritrenktas jo išvaizdos, ir paklausia paduodamas ranką:

— Kas jums, nesveikuojat?..

— Ačiū, viskas gerai...

Jis žvelgia kažkur pro šalį. Nenusivilkęs storo juodo apsiausto, stovi susigrūdęs rankas į kišenes. Taip žmogus, grįžęs iš ilgos kelionės, žiūri naujomis akimis į vietas, kadaise jam pažįstamas.

Tokiom akim jis permeta fotografijas, darytas iš vakarykščiai apiplėšto buto, skaito kolegos pareikalautas korteles.

Iš kampo žemažiūrėm akim pro storus akinių stiklus jį seka susijaudinęs nustebęs lygaus veido jaunuolis, ilgas ir liesas.

Ant stalo — visokiausio dydžio lupos, gremžtukai, pincetai, rašalo, reagentų buteliukai, stiklo ekranas, apšviestas stiprios elektros lempos.

Tas jaunuolis — Moersas, popierių, rašalų ir braižų specialistas.

Jis žinó, kad Megrė atėjo su juo pasimatyti. O vaikšto po laboratoriją tarsi be jokio tikslo ir į jį, Moersą, nė nežiūri.

Galų gale komisaras išsitraukia iš kišenės pypkę, užsidega, dirbtinai žvaliu balsu sako:

— Nagi!.. Į darbą!..

Moersas žino, iš kur atėjo komisaras, ir viską supranta, bet stengiasi to neparodyti.

Megrė nusivelka apsiaustą, nusižiovauja, pamankština žandus, lyg norėdamas nusimesti kaukę. Čiumpa už atkaltės kėdę, prisitraukia prie jaunuolio, atsisėda apžargom ir lipšniai taria:

— Na, berneli Moersai?..

Viskas praėjo. Pagaliau jis nusimetė pečius slegiantį sunkumą.

— Pasakok...

— Kiaurą naktį prasėdėjau studijuodamas tą raštą... Gaila, kad jis daugelio rankų nučiupinėtas... Bergždžias darbas dabar ieškoti pirštų atspaudų...

— Aš ir neturėjau vilties...

— Šįryt geroką valandą išbuvau „Kupole“... Ištyriau visas rašalines... Jūs žinot tą įstaigą?.. Ten kelios salės: didžioji alinė, jos dalis pietų metu paverčiama restoranu... Paskui salė antrame aukšte... Paskui terasa... Pagaliau amerikietiškas bariukas kairėje, kur renkasi nuolatiniai...

— Žinau...

— Naudotasi baro rašalu... Rašyta kaire ranka, ne todėl, kad žmogus kairys, o todėl, kad žino, jog kairės rankos braižas beveik visų vienodas...

Laiškas, adresuotas „Sifflet“ redakcijai, tebėra ant stiklinio ekrano priešais Moersą.

— Dėl vieno dalyko esu tikras: siuntėjas — intelektualus ir — galėčiau guldyti galvą — laisvai kalbąs ir rašąs keletu kalbų. Dabar, jei bandyčiau leistis į grafologiją... Bet tai jau ne tiksliųjų mokslų sritis...

— Varyk...

— Arba aš apsirinku, arba mes turim reikalą su nepaprastu individu... Pirmiausia jo protiniai sugebėjimai daugiau negu vidutiniai... Bet mane labiausiai stebina valios ir silpnumo, šaltakraujiškumo ir emocionalumo junginys... Braižas vyriškas... Ir vis dėlto aš įžiūriu grynai moteriškų būdo bruožų...

Mėgstamiausia Moerso sritis. Jis net paraudęs iš pasitenkinimo. Megrė nejučia šypteli, ir jaunuolis sutrinka:

— Žinau, kad visa tai labai neaišku ir kad joks tardytojas manęs iki galo neklausytų... Tačiau... Einu lažybų, komisare, kad laišką rašiusysis serga sunkia liga ir tai žino... Jeigu jis būtų rašęs dešine ranka, aš galėčiau jums kai ką daugiau pasakyti... A, užmiršau vieną smulkmeną... Ant popieriaus yra dėmių... Galbūt spaustuvėje sutepta... Šiaip ar taip, viena dėmė — užtiškęs kavos su grietinėle lašas... Pagaliau popieriaus viršus nupjautas ne peiliu, o išgaubtu daiktu, kaip ir šaukštu...

— Kitaip sakant, laišką parašė vakar rytą „Kupolo“ bare žmogus, gėręs kavą su grietinėle ir laisvai kalbąs keletu kalbų...

Megrė atsistoja, paduoda ranką, sumurma:

— Ačiū, brolyti... Gal man grąžinsi laišką?..

Išeidamas burbteli „Likit sveiki" visiems, ir kai durys užsidaro, kažkas su tikru pasigėrėjimu prataria:

— Vis dėlto ne lepšis!.. Toks smūgis, o jis...

Moersas, kuris tiesiog dievina Megrė, ir visi tai žino, pažvelgia į kalbantįjį tokiu žvilgsniu, kad žmogelis nutyla ir įninka į pradėtą analizę.

◆

Paryžius niūrus kaip visada darganotomis spalio dienomis: skaudi šviesa sunkiasi iš pajuodusio it lubos dangaus. Ant šaligatvių telkšo balutės: naktį lyta.

Ir praeiviai kažkokie sugižę, tarytum vis dar negali apsiprasti, kad artinasi žiema.

Kiaurą naktį prefektūroje tarškėjo mašinėlės, spausdino įsakymus, kuriuos pasiuntiniai išnešiojo po komisariatus, o telegrafas perdavė į visas žandarmerijas, muitines ir stočių policijai.

Tad visi sekliai, kuriuos stumdė minia, uniformuoti pareigūnai, taip pat eismo ir kelių apsaugos, aukštuomenės policijos, mebliuotų kambarių ir dorovės brigados inspektoriai buvo įsikalę tą patį bėglio bruožų aprašymą, stebėjo žmones tikėdamiesi surasti patį žmogų.

Ir taip per visą Paryžių, nuo vieno galo iki kito. Net priemiesčiuose. Plentuose žandarai tikrino visų valkatų bei elgetų dokumentus...

Pasienio stotyse traukinių keleiviai stebėjosi, kad apklausinėjama daug smulkmeniškiau negu visada.

Buvo ieškomas Žozefas Ertenas, kuris Senos prisiekusiųjų teismo nuteistas mirties bausme, pabėgo iš Santė kalėjimo ir po muštynių, įvykusių su inspektorium Diufuru „Baltosios gervės" salėje, dingo.

„Kai jis pabėgo, galėjo dar turėti ne daugiau kaip dvidešimt frankų kišenėje", skelbė tarnybinis Megrė pranešimas.

O pats Megrė, vienas išėjęs iš Teisingumo rūmų ir net neužsukęs į savo kabinetą Kė Dezorfevr, sėda į autobusą, atvažiuoja iki Bastilijos, Šmen Vero gatvėje užlipa į didžiulio namo ketvirtą aukštą ir paskambina prie vienų durų.

Bute kvepia jodoformu ir vištienos sultiniu. Moteris, dar nesusišukavusi ir kaip reikiant neapsirengusi, sušunka:

— O, jis taip apsidžiaugs jus pamatęs...

Inspektorius Diufuras guli savo kambaryje nuliūdęs ir neramus.

— Kaip gyvuoji, brolyti?

— Taip sau... Atrodo, plaukai nebeataugs ant rando, turėsiu nešioti peruką...

Kaip ir laboratorijoje, Megrė sukinėjasi po kambarį, lyg nežinodamas kur dėtis. Pagaliau suburba:

— Tu pyksti ant manęs?..

Diufuro žmona, dar jaunutė ir daili, stovi tarpduryje.

— Už ką jam pykti ant jūsų?.. Nuo pat ryto jis man kartoja ir kartoja, kaip jūs dabar išsikapstysit... Norėjo, kad bėgčiau į paštą jums skambinti...

— Tai mat!.. Šiom dienom būsi reikalingas... Kad tik praeitų... — taria komisaras.

Namo jis neužsuka, nors gyvena už kokių penkių šimtų metrų, Ričar Lenuaro bulvare. Eina pėsčias, jam būtina pavaikščioti, pasijusti minioje, kuri abejingai jį stumdo.

Beeinant nyksta prasižengusio ir nutverto mokinuko išraiška veide, atsiradusi šįryt. Bruožai darosi kietesni. Megrė rūko pypkę po pypkės kaip sėkmingomis dienomis.

Ponas Komeljo būtų baisiausiai nustebęs ir tikrai pasipiktinęs, jei būtų įtaręs, kad komisarui kuo mažiausiai rūpi surasti Žozefą Erteną.

Komisarui Megrė tai ne pirmo svarbumo reikalas. Mirtininkas yra kur nors įsimaišęs tarp milijonų žmonių. Bet Megrė įsitikinęs, kad tą dieną, kai jam jo prireiks, jis tučtuojau jį suims.

Šiuo metu jis galvoja apie laišką, rašytą „Kupole". Ir taip pat, gal net dar labiau negu laiškas, jam neina iš galvos vienas klausimas, kuriam neteikė reikiamo dėmesio per pirmą kvotą.

Bet juk tada, liepos mėnesį, visi taip buvo įsitikinę Erteno kaltumu! Tardytojas pats ėmėsi parengtinio tyrimo ir nušalino policiją.

„Nusikaltimas Sen Klu įvykdytas apie pusę trijų ryto... Ertenas parėjo į Mesjė le Prenso gatvę prieš ketvirtą... Jis nevažiavo nei traukiniu, nei tramvajum, nesinaudojo jokia kita viešojo transporto priemone... Taksi taip pat... Jo triratis buvo paliktas gėlių parduotuvėje Sevro gatvėje...

Ir pėsčias grįžti negalėjo! Arba tada būtų turėjęs visą kelią bėgti tekinas!"

Monparnaso sankryžoj gyvenimas virte verda. Pusė pirmos. Kad ir rudenį, visų keturių didžiųjų kavinių terasos palei Raspajaus bulvarą tiesiog lūžta nuo lankytojų, iš jų aštuoniasdešimt procentų užsieniečiai.

Megrė nužingsniuoja iki „Kupolo", pasidairo, kur čia durys į amerikietišką barą, ir įeina į vidų.

Penki staliukai, ir visi užimti. Daugelis klientų spiečiasi aplink barą, kas sėdi ant aukštų taburečių, kas stovi.

Komisaras išgirsta, kaip kažkas paprašo:

— Vieną „Manhataną"...

Ir jis paprašo:

— Man irgi...

Megrė iš tos kartos žmonių, kurie mėgsta alines ir alų. Barmenas pastumia jam lėkštę alyvmedžių vaisių, bet Megrė jų nė nepaliečia.

— Leiskite man... — taria nedidukė geltonplaukė švedė.

Bare ankšta ir triukšminga. Langelis salės gale be perstojo darinėjasi, iš virtuvės padavinėjami alyvmedžių vaisiai, bulviniai traškučiai, sumuštiniai ir karšti gėrimai...

Visi keturi garsonai pro lėkščių tarškesį ir stumdomų stikliukų dzingsėjimą užsakinėja prie langelio patiekalus, klientai šūkčioja kits kitam įvairiausiomis kalbomis.

Pirmas įspūdis, kad lankytojai, barmenas, garsonai, aplinka — tai vienalytė visuma.

Žmonės stumdosi alkūnėmis neatsiprašinėdami, visi — ir nedidukė mergina, ir pramonininkas, išlipęs iš limuzino su pulku linksmų draugų, ir koks nevykėlis esčiokas dailininkas,— visi vadina barmeną Bobu...

Čia gali nepristatytas užšnekinti ką nori. Vokietis kalbasi angliškai su jankiu, norvegas, griebdamasis tai vienos, tai antros, tai trečios kalbos, bando aiškintis su ispanu.

Dvi moterys, regis, čia visų pažįstamos, visi su jomis sveikinasi, ir Megrė vieną atpažįsta: kad ir pastorėjusi, senstelėjusi, dabar vilkinti brangiais kailiais, tai ta pati per gaudynes Roketės gatvėje sučiupta mergiotė, kurią kadaise jis buvo iškviestas nugabenti į Sen Lazaro ligoninę.

Jos balsas pašvagždęs, akys pavargusios, kiekvienas praeidamas paspaudžia jai ranką. Ji išdidžiai lyg soste sėdi prie savo staliuko, tarytum įasmeninanti visą tą margą bruzdų sambūrį.

— Gal būtų galima gauti rašalo ir popieriaus? — paklausia komisaras barmeną.

— Tik ne dabar... Aperityvo metas... Arba tada eikit į alinę...

Tarp triukšmingų būrelių matyti ir pavienių lankytojų. Ir gal kaip tik jie sudaro vieną vaizdingiausių baro ypatumų.

Čia klega, nenustygsta vietoje, dosniai vaišina visus aplink, puikuojasi prabangiais, sakytum net ekstravagantiškais drabužiais.

Čia, žiūrėk, sėdi kur ne kur vieniši svečiai, tarsi susirinkę iš visų keturių pasaulio kampų vienu tikslu: įsiterpti į tą tviskančią publiką.

Šit, pavyzdžiui, jauna moteris, dar gal neturinti nė dvidešimties dvejų metų, juodu geros medžiagos kostiumėliu, dailiai pasiūtu, bet jau turbūt kokį šimtą kartų lygintu.

Kažkokia keistuolė pavargusio, nervingo veido. Šalimais pasidėjusi eskizų bloknotėlį. Ir tarp žmonių, mokančių už aperityvo stiklelį po dešimt frankų, ji siurbčioja pieną užsikąsdama raguoliu.

Pirmą valandą dienos! Matyt, tokie jos nuolatiniai pietūs. Ta pačia proga skaito rusišką laikraštį; klientų patogumui čia turima visokių.

Ji nieko negirdi, nieko nemato. Lėtai kramsnoja raguolį užsigerdama pienu, abejinga kompanijai, kuri čia

pat, prie jos staliuko, geria ketvirtą kokteilį.

Ne mažiau keistas atrodo ir vienas vyriškis, vien jo plaukai traukia visų žvilgsnius. Jie rudi, garbanoti, nepaprastai ilgi.

Jis vilki tamsiu kostiumu, nublizgusiu, panešiotu, mėlynais prasegtais marškiniais be kaklaraiščio.

Sėdi pačiame baro gale atsainiai, kaip nuolatinis lankytojas, kurio niekas nedrįs pajudinti, ir šaukštu kabina jogurtą.

Ar jis bent turi penketą frankų kišenėje? Iš kur čia atsirado? Kur gyvena? Ir kaip sukrapšto tuos kelis sū jogurtui, kuriuo, matyt, kasdien tik ir minta?

Kaip ir rusės, jo akys karščiuojančios, vokai pavargę, bet užtat veidas kupinas begalinės paniekos, išdidumo.

Niekas neprieina jam paspausti rankos, niekas jo neužšnekina.

Sukamosios durys staiga praleidžia vieną porą, ir Megrė veidrodyje atpažįsta Krosbius. Jie ką tik išlipo iš amerikietiško automobilio, mažiausiai dviejų šimtų penkiasdešimties tūkstančių frankų vertės.

Jis stovi prie šaligatvio toks nuostabus, korpusas vieno nikelio.

Viljamas Krosbis ištiesia ranką pro dviejų klientų nugaras ir paspaudžia barmenui pirštus viršum raudonmedžio baro:

— Kaip laikais, Bobai? . .

Ponia Krosbi nuskuba prie geltonplaukės švedės, ją pabučiuoja ir ima čiauškėti angliškai.

Jiems nereikia užsisakyti gėrimų. Pats Bobas pristumia Krosbiui viskio su soda, o damai imasi gaminti „Rožės" kokteilį.

— Jau iš Biarico? — paklausia Bobas.

— Vos išbuvom trejetą dienų... Lyja dar labiau negu čia...

Pastebėjęs komisarą Megrė, Krosbis jam linkteli.

Tai aukštas tamsiaplaukis kokių trisdešimties metų lengvos eisenos vyriškis.

Iš visų, kurie šiuo metu susirinkę bare, jis tikrai elegantiškai apsirengęs, blogo skonio — nė žymės.

Jis glebnai spaudžia rankas. Klausinėja bičiulius:

— Ką gersit?..

Jis turtingas. Prie durų stovi jo sportinis prabangus automobilis, užsimanęs gali dumti, kada tik nori, į Nicą, Biaricą, Dovilį ar Berlyną.

Jau kelerius metus jis gyvena Jurgio V aveniu rūmuose, ir po savo tetos mirties paveldėjo, be vilos Sen Klu, penkiolika ar dvidešimt milijonų frankų.

Ponia Krosbi, mažutė, judri moteris, čiauška be perstojo, maišydama anglų ir prancūzų kalbas su tokiu nepakartojamu akcentu, jog, nematydamas jos, iš balso pažinsi.

Juos nuo Megrė skiria lankytojai. Įeina vienas deputatas, komisarui gerai pažįstamas, ir širdingai paspaudžia ranką jaunajam amerikiečiui.

— Gal papietausim kartu?

— Šiandien negaliu... Esam pakviesti...

— Tada rytoj?

— Sutarta... Susitinkam čia...

— Poną Valašiną prašo prie telefono! — šūkteli pasiuntinukas.

Kažkas pakyla, eina prie kabinų.

— Dvi „Rožes", dvi!..

Tarška lėkštės. Triukšmas vis didėja.

— Galit man iškeisti dolerių?..

— Pažiūrėkit laikraštyje, koks kursas...

— Siuzi čia nėra?..

— Ką tik išėjo... Ji pietauja pas „Maksimą"...

O Megrė galvoja apie didžiagalvį ilgomis rankomis vaikiną, dingusį Paryžiaus minioje gal su dvidešimčia frankų kišenėje ir šiuo metu visos Prancūzijos policijos ieškomą.

Prisimena pablyškusį veidą, atsargiai kylantį iš už Santė kalėjimo tamsios sienos.

Paskui Diufuro skambinimus telefonu...

— *Jis miega...*

Jis išmiegojo kiaurą dieną!

Kur jis dabar? Ir kodėl, taip, kodėl nužudė tą misis Henderson, kurios nepažino ir neapvogė?

— Jūs irgi čia užeinate išgerti aperityvo?

Jį užkalbina Viljamas Krosbis. Prisiartinęs prie Megrė, atkiša jam portsigarą su cigaretėm.

— Ačiū... Aš tik pypkę...

— Gal išgersit ko nors?.. Viskio?

— Aš turiu!..

Krosbis kažko suirzęs.

— Jūs suprantat angliškai, rusiškai, vokiškai?

— Tik prancūziškai...

— Tada „Kupolas" turi jums atrodyti kaip Babelio bokštas... Aš niekad jūsų nesu matęs čia. Beje, ar teisybė, kaip pasakojama?..

— Ką norit pasakyti?

— Kad žudikas... jūs žinot...

— Et, nėra ko jaudintis...

Akimirką Krosbis įremia į jį žvilgsnį.

— Na, tada padarykit mums malonumą, išgerkit su mumis... Mano žmona apsidžiaugs... Pristatau jums mis Edną Reichberg, Stokholmo popieriaus fabrikanto dukterį... Praėjusių metų slidinėjimo čempionė Šamoni varžybose... Komisaras Megrė, Edna...

Juodai vilkinti rusė tebeskaito laikraštį, o rudaplaukis prisimerkęs svajoja; molinis puodelis kuo švariausiai išgrandytas.

Edna, vos sukrutinusi lūpas, taria:

— Malonu...

Ji stipriai paspaudžia Megrė ranką ir toliau kalbasi angliškai su misis Krosbi, o Viljamas Krosbis atsiprašo:

— Atleiskit... Mane kviečia prie telefono... Du viskio, Bobai... jau jūs man dovanokit...

Lauke pilkšvoje šviesoje žiba nikeliuotas automobilis; iš už jo išnyra pasigailėtina žmogystą vilkdama koją ir stabteli priešais sukamąsias baro duris.

Paraudusios akys skvarbiai dairosi po vidų, bet garsonas jau eina nuvaryti valkatos.

Paryžiuje ir kitur policija ieško bėglio iš Santė kalėjimo.

O jis visai čia pat, komisaras gali jam šūktelėti!

V

Ikrų mėgėjas

Megrė nė nesujuda, netgi nekrūpteli. Visai šalimais ponia Krosbi ir jauna švedė angliškai čiulba gurkšnodamos kokteilius. Bare tokia ankštybė, kad komisaras, prispaustas prie pat švedės, jaučia kiekvieną jos liauno kūno judesį.

Megrė šiek tiek supranta, kad moterys kalbasi apie kažkokį Chozę, kuris „Ricoje" sukęsis apie vieną jauną merginą, o toji paklaususi, ar jam nereikia kokaino.

Abidvi juokiasi. Viljamas Krosbis, išėjęs iš telefono kabinos, vėl pakartoja komisarui:

— Jūs man atleiskit... Skambino dėl automobilio, noriu jį parduoti ir nusipirkti kitą...

Jis įpila sodos vandens į abu stiklus.

— Į jūsų sveikatą!..

Blyškaus mirtininko siluetas, rodos, plūduriuoja tikra to žodžio prasme aplink terasą.

Žozefas Ertenas be kepurės, turbūt pametė dumdamas iš „Baltosios gervės". Galva kone plikai nukirpta kalėjime, todėl dar labiau krinta į akis didžiulės ausys. Pusbačiai jau nebe į pusbačius panašūs, subristi subūti.

Kur jis nakvojo, kad kostiumas toks suglamžytas, dulkėtas ir purvinas?

Jeigu jis tiestų ranką prašydamas išmaldos, jo slampinėjimas čia būtų pateisinamas, nes jis iš tikrųjų atrodo vargšų vargšas. Bet jis neelgetauja. Nepardavinėja nei batų raištelių, nei pieštukų.

Jis nueina, minios nešamas, keletą metrų ir vėl grįžta, tarytum sunkiai atsiyręs prieš smarkią srovę.

Žandai apžėlę rudais plaukais. Atrodo sulysęs.

Kad jis kažko neramus, išduoda akys, jų tiesiog nenuleidžia nuo baro, visą laiką dirsčioja pro aprasojusius langus.

Jau antrą kartą jis prasigauna iki durų, ir Megrė rodosi, kad tuoj jas pastums ir įeis.

Komisaras nervingai rūko, jo smilkiniai sudrėkę, nervai įtempti ir jautrumas lyg dešimteriopai padidėjęs.

Nepaprasta akimirka. Dar ką tik jis atrodė nugalėtas, nebejautė žemės po kojų. Jis pasiliko dramos nuošaly, ir nebebuvo jokios vilties, kad vėl sučiups jautį už ragų.

Jis gurkšnoja savo viskį, Krosbis iš mandagumo sėdi pusiau pasisukęs į jį, vis įterpdamas žodį kitą į žmonos ir Ednos pokalbį.

Keistas dalykas, be pastangų, savaime, Megrė akys neišleidžia nė mažiausios to sudėtingo reginio smulkmenos.

Aibė žmonių sukinėjasi aplink jį. Visokiausi garsai liejasi į daiktą, sakytum girdi jūrą ošiant. Jis dedasi omėn balsus, mostus, pozas...

Mato viską: vyriškį, sėdintį prie staliuko, su jogurto puodeliu, valkatą, nuolat ir nuolat grįžtantį prie durų, Krosbio šypseną, lūpas besidažančios jo žmonos grimasą, šeikeryje flipą [2] gaminančio barmeno smarkius judesius...

Mato, kaip vienas po kito išeina klientai... Girdi jų šnekas...

— Šįvakar čia?..

— Pasistenk atsivesti Leją...

Baras pamažu tuštėja. Pusė antros. Gretimoje salėje girdėti tarškant šakutės.

Krosbis padeda ant bufeto šimto frankų banknotą.

— Jūs pasiliekat? — klausia jis komisarą.

To vyriškio jis nematė. Bet išeidamas susidurs su juo akis į akį.

Megrė laukia šitos sekundės nekantriai, kone skausmingai. Misis Krosbi ir Edna atsisveikindamos jam linkteli ir nusišypso.

Žozefas Ertenas — už dviejų metrų nuo durų. Vienas pusbatis be raištelio. Kiekvieną akimirką prie jo gali prieiti policininkas, paprašyti dokumentų ar nuvyti šalin.

Durys pasisuka, Krosbis vienplaukis žengia prie savo automobilio. Abi moterys seka iš paskos, viena pasakė kažką juokinga, abidvi iš to juokiasi.

Ničnieko neatsitinka! Ertenas užmeta akį į amerikiečius ne ilgiau kaip į kitus praeivius! Nei Viljamas, nei jo žmona neatkreipia į jį jokio dėmesio.

Visi trys susėda į automobilį, trinkteli durelės.

Išėjęs būrys žmonių nubloškia myriop pasmerktąjį, kuris vėl buvo prisiartinęs.

Ir tada veidrodyje Megrė staiga pastebi veidą, skvarbias akis po krūmuotais antakiais, vos vos pastebimą, bet tokią ironišką šypseną.

Vokai tučtuojau pridengia pernelyg iškalbias akis. Bet jau po laiko — policininkui aišku, kad ta ironija jam skirta.

Į jį pažvelgė ir dabar daugiau į nieką nežiūri rudaplaukis jogurto mėgėjas.

◆

Kai „Times" skaitęs anglas išeina iš baro, ant aukštų taburečių nebelieka nė vieno kliento, ir Bobas garsiai pasako:

— Einu papietauti...

Du jo padėjėjai šluosto raudonmedžio bufetą, nuiminėja stiklines, nebaigtas valgyti lėkštes su alyvmedžių vaisiais ir bulvių traškučiais.

Bet prie staliukų tebesėdi du lankytojai: rudaplaukis ir rusė juodu kostiumėliu, jie, rodos, nė nepastebi, kad liko vieni.

O Žozefas Ertenas tebeslankioja gatvėje, jo akys tokios pavargusios, veidas toks išblyškęs, kad vienas garsonas, pažiūrėjęs į jį pro langą, sako Megrė:

— Dar vienas nuomarininkas... tuoj brinktelės ant žemės... Jų manija rinktis kavinių terasas... Reikia pasakyti pasiuntinukui...

— Nereikia...

Kad jogurto mėgėjas nenugirstų, Megrė nuleidžia balsą:

— Paskambinkit už mane į kriminalinę policiją... Paprašykit atsiųsti čia du žmones... Pageidautina Liuką ir Žanvjė... Atsiminsit?..

— Dėl to valkatos?..

— Nesvarbu...

Triukšmingas aperityvo metas praėjo, dabar visiška tyla.

Rudaplaukis sėdi kaip sėdėjęs, nė krust. Juodai apsirengusi moteris perverčia laikraščio puslapį.

Antras garsonas dabar smalsiai žiūri į Megrė. Pamažu, labai pamažu, sekundė po sekundės, slenka minutės.

Garsonas skaičiuoja pinigus, šlama popieriniai, žvanga monetos. Grįžta tas, kuris skambino telefonu.

— Sakė, bus padaryta...

— Ačiū...

Komisaras rūko pypkę po pypkės, siurbčioja viskį visai užmiršęs, kad dar nepietavo; taburetė plonom kojelėm girgžda nuo jo sunkumo.

— Kavos su grietinėle...

Balsas nuskamba iš to kampo, kur sėdi jogurto mėgėjas. Garsonas gūžteli pečiais žiūrėdamas į Megrė, sušunka į langelį salės gale:

— Vieną kavos su grietinėle!.. Vieną!..

Ir visai tyliai priduria komisarui:

— Dabar su tuo kavos puoduku prasėdės iki vakaro septynių... Kaip ir toji...

Smakru kinkteli į rusę.

Praeina dvidešimt minučių. Ertenas, pavargęs beslankinėdamas, stovi šaligatvio pakrašty; kažkoks vyriškis, sėsdamas į automobilį, palaiko jį elgeta ir kyšteli jam pinigą; Ertenas neišdrįsta atsisakyti.

Ar jam dar nors kiek liko iš tų dvidešimties su viršum frankų? Ar jis ką nors valgė nuo vakar?.. Ar miegojo?..

Baras jį traukte traukia. Jis vėl baimingai prisiartina saugodamasis garsonų ir pasiuntinukų, jau ne sykį jį išvijusių iš terasos.

Dabar ramybės metas, ir jis gali prieiti prie langų; Megrė mato jo prisispaudusį prie stiklo veidą, priplotą nosį ir mažas akutes, šmižinėjančias po vidų.

Rudaplaukis kelia puoduką kavos prie lūpų. Į langą jis neatsigręžia.

Bet ko vėl pašaipiai, kaip ką tik neseniai, žiba jo akys?

Pasiuntinukas, dar neturįs nė šešiolikos metų, užrinka ant skarmaliaus, ir tas vėl nudūlina vilkdamas koją. Iš taksi išlipa brigadininkas Liukas, įeina nustebusiu veidu.

apsidairo po beveik pustuštę salę dar labiau stebėdamasis.

— Kvietėt?..

— Ką gersit? — paklausia Megrė ir tylesniu balsu priduria: — Pažiūrėkit į gatvę...

Keletą sekundžių Liukas įdėmiai žiūri į siluetą. Jo veidas nušvinta.

— Tai gražiausia!.. Vadinasi, jums pavyko...

— Nieko panašaus!.. Barmene, vieną konjako...

Rusė šūkteli su stipriu akcentu:

— Garsonai, paduokit man „Illustration"... Ir „Boteno žinyną"...

— Išgerkit savo taurelę, mielas Liukai... Eikit ir neišleiskit jo iš akių, gerai?..

— Ar ne verčiau...

Ir brigadininkas kišenėje aiškiai pačiupinėja antrankius.

— Dar ne... Eikit.

Pažiūrėti ramus Megrė taip jaudinasi, kad gerdamas vos nesutraiško stiklo, kurį laiko apgniaužęs didžiule plaštaka.

Rudaplaukis nė neketina išeiti. Jis neskaito, nerašo, netgi niekur nežiūri. O Žozefas Ertenas gatvėje tebelaukia!

Ketvirtą valandą po pietų padėtis vis ta pati, tik toks skirtumas, kad bėglys iš Santė sėdi ant suolo ir nenuleidžia akių nuo baro durų.

Megrė be apetito suvalgo sumuštinį. Juodai vilkinti rusė ilgokai gražinasi, pagaliau išeina.

Bare lieka tiktai tas vyriškis, jogurto mėgėjas. Į išeinančią jaunąją moterį Ertenas pažiūri visai abejingai. Viduje sužiba šviesa, nors gatvėje žibintai dar nedega.

Vienas garsonas atneša gėrimų. Kitas skubiai šluoja salę.

Iš kampo, kur įsitaisęs rudaplaukis, pasigirsta šaukštelio dzingsėjimas į lėkštutę; ir barmenas, ir Megrė nustemba.

Nepasikeldamas iš vietos, nė neslėpdamas paniekos tokiam vargšui klientui, garsonas šūkteli:

— Jogurtas ir kava su grietinėle... Trys ir pusantro, keturis su puse...

— Atsiprašau... Atneškit sumuštinį su ikrais...

Balsas ramus. Veidrodyje komisaras mato pusiaumirkas besijuokiančias akis.

Barmenas pakelia langelį:

— Vieną sumuštinį su ikrais... Vieną!..

— Tris! — pataiso svetimšalis.

— Tris su ikrais!.. Tris!..

Barmenas nepatikliai žiūri į klientą. Ironiškai paklausia:

— Ir rusiškos degtinės?..

— Taip, ir degtinės...

Megrė stengiasi suvokti, kas atsitiko. Vyriškio nebegalima pažinti. Sustingimo — nė žymės.

— Ir cigarečių! — šūkteli jis.

— „Merilendo"?

— „Abdulo"...

Jis užsirūko ir laukdamas sumuštinių kažką piešia ant dėžutės. Sumuštinius sušveičia garsonui dar nespėjus grįžti į savo vietą ir tuojau pakyla.

— Trisdešimt frankų sumuštiniai... Šeši degtinė... Dvidešimt du cigaretės „Abdulas" ir keturi su puse ankstesni patiekalai...

— Aš rytoj sumokėsiu...

Megrė susiraukia. Jis gali visą laiką stebėti Erteną, sėdintį ant suolo.

— Luktelėkit!.. Jūs praneškit vedėjui.

Rudaplaukis nusilenkia, vėl atsisėda ir laukia. Ateina vedėjas su smokingu.

— Kas yra?

— Šitas ponas nori sumokėti rytoj. Trys sumuštiniai su ikrais, cigaretės „Abdulas" ir kita...

Lankytojas nė kiek nesutrinka. Jis vėl nusilenkia, dar ironiškiau šypsodamasis patvirtina garsono žodžius.

— Jūs neturit su savim pinigų?

— Nė santimo...

— Ar šitame kvartale gyvenat?.. Jus palydės pasiuntinukas...

— Aš ir namie neturiu pinigų...

— Ir užsisakot ikrų?..

Vedėjas pliaukšteli rankom. Atbėga uniformuotas berniukas.

— Pašauk čia policininką...

Viskas be triukšmo, be skandalo.

— Jūs tikrai neturit pinigų?

— Jau sakiau...

Pasiuntinukas, išgirdęs tokį atsakymą, išlekia tekinas. Megrė nė krust, sėdi kaip sėdėjęs. Vedėjas pasilieka bare, ramiai žiūri į vaikštinėjančią Monparnaso bulvaru minią.

Barmenas šluosto butelius ir retkarčiais vis dirsčioja į Megrė nuovokiu žvilgsniu.

Nepraeina nė trys minutės, ir pasiuntinukas atsiveda du policininkus; savo dviračius jie paliko gatvėje.

Vienas pažįsta komisarą, nori prie jo prieiti, bet Megrė kilsteli nykštį, sulaiko. Vedėjas paprastai, be jokio jaudinimosi aiškina:

— Šis ponas užsisakė ikrų, brangių cigarečių ir kitko. Atsisako sumokėti...

— Aš neturiu pinigų! — pakartoja rudaplaukis.

Pamatęs Megrė ženklą, policininkas tik sumurma:

— Gerai! Pasiaiškinsit nuovadoje... Eikit su mumis...

— Gal po stiklelį išlenksit, ponai? — pasiūlo vedėjas.

— Ačiū...

Tramvajai, automobiliai, žmonės zuja bulvaru, kur leidžiasi tirštos pavakario ūkanos. Sulaikytasis dar užsidega naują cigaretę, draugiškai pamosuoja barmenui.

Praeidamas pro Megrė, įremia žvilgsnį į jį.

— Na, greičiau, greičiau... Ir be skandalo!..

Jie trise išeina. Vedėjas prisiartina prie bufeto.

— Ar ne čeką anądien teko išvesdinti?

— Taip, jį! — patvirtina barmenas. — Jis čia prasėdi nuo aštuntos ryto iki aštuntos vakaro... Ir per visą dieną gerai jei užsisako du puodukus kavos su grietinėle...

Megrė prieina prie durų. Jis mato, kaip Žozefas Ertenas pakyla nuo suolo ir sustingsta, pasisukęs į abu policininkus, nusivedančius ikrų mėgėją.

Tačiau lauke jau tamsoka, ir Megrė negali įžiūrėti Erteno veido.

Trijulei nenužengus nė šimto metrų, valkata nudūlina į kitą pusę, jam iš paskos seka brigadininkas Liukas.

— Kriminalinė policija! — prisistato komisaras grįžęs į barą. — Kas tas žmogus?

— Jo pavardė, rodos, Radekas... Jam čia ateina laiškai... Matėt vitriną laiškams... Čekas...

— Kuo jis verčiasi?

— Niekuo... Ištisas dienas sėdi bare... Svajoja... Rašo...

— Žinot, kur jis gyvena?

— Ne.

— Draugų turi?

— Aš lyg ir niekad nesu matęs, kad su kuo nors būtų šnektelėjęs...

Megrė susimoka, šoka į taksi sumurmėjęs:

— Į kvartalo komisariatą...

Ten atvykęs, randa Radeką sėdintį ant suolo ir laukiantį, kol komisaras bus laisvas.

Čia atėję keturi ar penki užsieniečiai dėl gyvenamosios vietos pažymėjimo.

Megrė žengia tiesiai į komisaro kabinetą, ten sėdi jauna moteris ir, maišydama tris ar keturias Centrinės Europos kalbas, skundžiasi, kad jai pavogę brangenybes.

— Jūs čia! — nustemba policijos pareigūnas.

— Baikite su ponia...

— Aš ničnieko nesuprantu, ką ji pasakoja... Jau pusvalandis ji man vis aiškina ir aiškina tą patį...

Megrė nė nenusišypso; užsienietė pyksta, vėl dėsto iš eilės, kaip kas atsitiko, rodo pirštus be žiedų.

Kai ji pagaliau išėjo, Megrė taria:

— Pas jus įves žmogų, pavarde Radekas ar kažkaip panašiai... Aš būsiu čia... Patvarkykit taip, kad naktį jis praleistų areštinėje, paskui paleiskit...

— Ką jis padarė?

— Valgė ikrus ir nesumokėjo.

— „Bokšte"?

— Ne, „Kupole"...

Komisaras paskambina:

— Įveskit Radeką...

Tas lyg niekur nieko įeina į kabinetą susikišęs rankas į kišenes, atsistoja priešais du policijos pareigūnus ir žiūrėdamas jiems į akis laukia, lūpose žavi šypsena.

— Jūs įspėtas už sukčiavimą...

Jis patvirtina, nori užsidegti cigaretę, bet policijos komisaras įsiutęs ištraukia jam iš rankų.

— Ką turit pasakyti?

— Visiškai nieko...

— Kur gyvenat?.. Iš ko gyvenat?..

Vyriškis išsiima iš kišenės sutrintą pasą ir padeda ant stalo.

— Jūs žinot, kad galit gauti penkiolika parų arešto?

— Lygtinai! — pataiso Radekas kuo ramiausiai. — Galit pasitikrinti, kad niekad nebuvau teistas.

— Čia parašyta, kad jūs medicinos fakulteto studentas... Tai teisybė?..

— Profesorius Grolė — tą pavardę turit žinoti,— be abejo, pasakys, kad buvau geriausias jo mokinys...

Ir, pasisukdamas į Megrė, su pašaipėle taria:

— Man rodos, kad ponas irgi iš policijos?..

VI

Smuklė Nandi kaime

Ponia Megrė tik atsidūsta, bet neprataria nė žodžio, kai septintą valandą ryto vyras, atsigėręs labai karštos kavos, ją palieka.

Jis parėjo pirmą ryto tylus kaip žemė. Ir vėl išėjo atkakliu veidu.

Žingsniuodamas prefektūros koridoriais, Megrė aiškiai jaučia, kad sutinkami kolegos, inspektoriai, netgi raštinės pasiuntiniai, žiūri į jį smalsiai, su tam tikru pasigėrėjimu, gal ir su šiokia tokia užuojauta.

Bet jis spaudžia jiems rankas abejingai, kaip bučiavo savo žmoną į kaktą, ir įėjęs į savo kabinetą, tuoj ima maišyti krosnį, ištiesia ant dviejų kėdžių sulytą apsiaustą.

— Monparnaso kvartalo komisariatą! — nė kiek neskubėdamas, paprašo jis pagaliau telefonininkę, o pats papsi pypkę ir iš įpročio tvarko ant stalo sumestą šūsnį raštų.

— Alio!.. Kas prie telefono?.. Sargybos brigadininkas?.. Čia komisaras Megrė iš K. P... Ar Radeką paleidot?.. Ką sakot?.. Prieš valandą?.. O nežinot, ar inspektorius Žanvjė seka jį?.. Alio, taip!.. Jis niemiegojo?.. Surūkė visas savo cigaretes?.. Ačiū... Ne! Neverta... Jei man prireiks papildomų žinių, pats atvyksiu...

Megrė išsiima iš kišenės čeko pasą, kurį vakar pasiliko: pilkšvą knygelę su Čekoslovakijos herbu, beveik visi jos puslapiai išmarginti antspaudais ir vizomis.

Janas Radekas, dvidešimt penkerių metų, gimęs Brno mieste, tėvas nežinomas; sprendžiant iš vizų, gyvenęs Berlyne, Maince, Bonoje, Turine, Hamburge.

Pagal dokumentus jis — medicinos fakulteto studentas. Jo motina Elizabetė Radek, mirusi prieš porą metų, buvo tarnaitė.

— Iš ko tu gyveni? — vakar vakare Monparnaso policijos komisaro kabinete paklausė jį Megrė.

Ir sulaikytasis kreivai šypsodamasis jam atkirto:

— Ar ir man jus tujinti?

— Atsakykit!

— Kol buvo gyva motina, ji man siuntinėjo pinigų mokslui...

— Iš tarnaitės uždarbio?

— Taip! Aš vienturtis sūnus. Dėl manęs ji būtų pardavusi abi savo rankas... Jūs stebitės?

— Ji mirė prieš dvejus metus... O nuo to laiko?..

— Tolimi giminės retkarčiais atsiunčia man truputį pinigų... Čekai, gyvenantys Paryžiuje, padeda viena kita proga... Šiek tiek užsidirbu vertimais...

— Ir bendradarbiaujat „Sifflet"?

— Nesuprantu!

Ir pasakė su tokia ironija, kurią galėjai taip išsiaiškinti: „Varykit, varykit, manęs nepaimsit..."

Megrė nusprendžia išeiti. Aplink „Kupolą" niekur nematyti nei Žozefo Erteno, nei brigadininko Liuko. Juodu vėl prapuolė Paryžiuje, vienas paskui kitą.

— Į „Jurgio V" viešbutį!.. — paliepia komisaras vairuotojui.

Jis įeina į vestibiulį kaip tik tą akimirką, kai Viljamas Krosbis, apsivilkęs smokingu, viešbučio kontoroje keičia šimto dolerių banknotą.

— Jūs pas mane? — paklausia Krosbis pastebėjęs komisarą.

— Ne visai!.. Ar kartais nepažįstat tokio Radeko?..

Žmonės zuja Liudviko XVI stiliaus hole. Tarnautojas skaičiuoja pinigus po šimtą frankų, susegtus pakeliais po dešimt banknotų.

— Radeko?..

Megrė įsispyręs žiūri amerikiečiui tiesiai į akis, bet tas nė kiek nesutrinka.

— Ne... Bet jūs galit pasiteirauti misis Krosbi... Ji tuoj nulips... Mudu vakarieniaujam mieste su draugais... Labdaringas vakaras „Ricoje"...

Iš tikrųjų misis Krosbi išeina iš lifto supstydamasi šermuonėlių pelerina ir kiek nustebusi pažvelgia į komisarą.

— Kas nors atsitiko?

— Nesijaudinkit... Aš ieškau tokio Radeko...

— Radeko?.. Jis čia gyvena?..

Krosbis susikiša pinigus į kišenę, paduoda ranką Megrė.

— Atleiskit... Mes jau ir taip vėluojam...

Prie viešbučio laukęs automobilis nučiuožia asfaltu.

◆

Suskamba telefonas.

— Alio! Tardytojas Komeljo prašo prie telefono komisarą Megrė...

— Pasakykit, kad aš dar neatėjęs... Supratot?..

Tokiu metu tardytojas gali skambinti tik iš namų. Tikriausiai jis su rytmetiniu chalatu sėdi prie pusryčių stalo

ir karštligiškai sklaido laikraščius, jo neramios lūpos kaip visada nervingai trūkčioja.

— Alio, Žanai! Daugiau niekas man neskambino?.. O tardytojas ką sakė?..

— Kad jam paskambintumėt, kai tik ateisit... Iki devynių bus namie... Paskui — prokuratūroje... Alio!.. Palaukit!.. Kaip tik skambina... Alio! Alio!.. Komisarą Megrė?.. Perduodu jam ragelį, pone Žanvjė...

Sujungia greitai.

— Jūs, komisare?..

— Dingo, ar ne?

— Taip, dingo. Nieko nesuprantu! Buvau vos už dvidešimties metrų nuo jo...

— Na... greičiau pasakok!..

— Pats nežinau, kaip čia galėjo atsitikti... Tuo labiau kad esu tikras, jog jis manęs nepastebėjo...

— Toliau...

— Iš pradžių jis vaikštinėjo po kvartalą... Paskui įėjo į Monparnaso stotį... Tuo metu kaip tik atvyksta priemiestiniai traukiniai, ir aš priėjau arčiau, kad jo nepamesčiau iš akių minioje...

— Vis dėlto pametei?

— Taip, bet ne minioje... Jis be bilieto įlipo į atvykusį traukinį... Kol klausinėjau, kur tas traukinys eina,— vagono neišleisdamas iš akių — jo ten neberadau... Matyt, išėjo pro priešingas duris...

— Po šimts!..

— Ką man dabar daryti?..

— Lauk manęs „Kupolo" bare... Niekuo nesistebėk... O svarbiausia — nesinervink...

— Prisiekiu, komisare...

Inspektorius Žanvjė, jaunas dvidešimt penkerių metų vaikinas, tai pasakė virpančiu balsu lyg berniukas, kuris tuoj ims ir pravirks.

— Na, kol kas...

Megrė pakabina ragelį ir tuoj vėl nukabina.

— „Jurgio V" viešbutis?.. Alio!.. Taip... Ar ponas Viljamas Krosbis parėjęs?.. Ne, ne, netrukdykit jo... Atsiprašau, kelintą valandą?.. Trečią?.. Su misis Krosbi?.. Dėkoju... Alio!.. Sakot, prašė nebudinti anksčiau

kaip vienuoliktą?.. Ačiū... Ne! Pasakyti nieko nereikia... Aš pats su juo pasimatysiu...

Komisaras prisikemša pypkę, dar patikrina, ar užtektinai anglių krosnyje.

Tam, kas artimai nepažįsta komisaro, tą akimirką gali pasirodyti, kad tai labai savimi pasitikintis žmogus, kuris nesvyruodamas žengia į žūtbūtinį tikslą.

Jis išpučia krūtinę, išleidžia palubėn kamuolį dūmų. Kai pasiuntinys įneša laikraščius, Megrė linksmai pajuokauja.

Bet kai tik lieka vienas, tuoj čiumpa telefono ragelį.

— Alio!.. Liukas man neskambino?..

— Kol kas ne, komisare...

Megrė tik sukanda pypkės kandiklį. Devinta valanda ryto. Vakar penktą valandą popiet Žozefas Ertenas, sekamas brigadininko Liuko, dingo Raspajaus bulvare.

Argi Liukas nesumetė, kaip paskambinti ar įduoti raštelį kokiam policininkui?

Megrė išduoda savo slaptą mintį paprašydamas sujungti su Diufuro butu. Atsiliepia pats Diufuras.

— Na, kaip, jau geriau?..

— Jau vaikštau po kambarį... Rytoj žadu eiti į tarnybą... Bet pamatysit, koks randas liks!.. Vakar vakare gydytojas nuėmė tvarstį, ir aš galėjau pasižiūrėti... Nesuprantu, kaip jis man galvos neperskėlė... Ar jūs bent jį suradote?

— Nesirūpink... Alio!.. Aš kabinu ragelį, girdžiu, skambina į komutatorių, laukiu pasikalbėjimo...

Kabinete šilta, net trošku, krosnis įkaitusi iki baltumo. Megrė neapsiriko. Kai tik pakabina ragelį, sudžerškia.

Liuko balsas.

— Alio!.. Čia jūs, šefe?.. Neišjunkit, panele... Policija!.. Alio!.. Alio!..

— Aš klausau... Kur tu esi?

— Morsane...

— Kur?..

— Kaimiūkšty už trisdešimt penkių kilometrų nuo Paryžiaus, Senos pakrantėj...

— O... *tasai?*..

— Saugioj vietoj... Namie!..

— Ar Morsanas netoli nuo Nandi?..

— Ketvertas kilometrų... Aš skambinu iš čia, nenoriu sukelti įtarimo... Na ir naktelė buvo, šefe!..

— Pasakok...

— Iš pradžių maniau, kad jis be galo, be krašto klaidžios po Paryžių... Jis, atrodo, pats nežinojo kur einąs... Aštuntą valandą mudu abu sustojome į eilę prie nemokamos sriubos Reomiuro gatvėje, ir jis laukė dubenėlio viralo beveik dvi valandas...

— Vadinasi, nebeturi pinigų...

— Paskui vėl leidosi eiti... Tiesiog keista, kad Sena jį taip traukia... Pažygiuoja pažygiuoja pavandeniui, ir žiūrėk, atgal jau suka... Alio!.. Neišjunkit... Jūs mane girdit?..

— Toliau pasakok...

— Galų gale paupiu jis pasuko Šarantono link... Maniau, kad atsiguls po tiltu... Tikrai jis vos laikėsi ant kojų... Bet ne! Iš Šarantono patraukė į Alfortvilį, o iš ten — po tiesumu — Vileno Sen Žoržo keliu... Sutemo... Kelias išlytas... Kas trisdešimt sekundžių pradumia automobiliai... Jeigu dar kartą reikėtų tai pakartoti...

— Pakartotum!.. Varyk toliau...

— Viskas... Trisdešimt penkis kilometrus taip numaknojom... Suprantat?.. Ėmė smarkiau lyti... Jis nieko nepastebėjo... Korbejuje vos nesustabdžiau taksi, kad būtų lengviau jį sekti... Šeštą valandą ryto vis žingsniavom vienas įkandin kito miškais, kurie traukiasi nuo Morsano iki Nandi...

— Į namus jis įėjo pro duris?

— Jūs žinot tą smuklę?.. Paprasta kaimo troba... Vežikų užeiga, ten gali užvalgyti, išgerti, nusipirkti laikraščių ir tabako... Netgi, rodos, yra galanterijos prekių... Bet jis įsuko į siaurą kaip rankovė gatvelę, peršoko per sieną... Aš įsitikinęs, kad įėjo į tvartuką, kur nakčiai suvaromi gyvuliai...

— Viskas?

— Beveik... Po pusvalandžio senis Ertenas atšovė langines, atidarė savo krautuvėlę... Jis buvo visiškai ramus... Užėjau išgerti stiklelio, ir jis niekuo neišdavė

savo susijaudinimo... Mano laimė, kad kelyje sutikau žandarą su dviračiu... Paprašiau pradurti padangą ir pasilikti smuklėje, kol grįšiu...

— Šaunuolis!

— Tikrai?.. Gera jums taip kalbėti, o aš purvinas iki ausų... Pusbačiai šlapi kaip kompresas... Marškiniai kiaurai permirkę... Ką man daryti?..

— Lagaminuko, aišku, neturi...

— To betrūko, kad dar tampyčiau lagaminą!..

— Grįžk į smuklę... Suregzk ką nors, sakyk, kad lauki draugo, su kuriuo susitarei susitikti...

— Jūs atvyksit?

— Dar nežinau... Bet jei Ertenas dar sykį ištrūks mums iš nagų, aš galiu išlėkti...

Megrė pakabina ragelį, apsidairo lyg žmogus, nežinąs ko imtis. Pradaręs duris, šūkteli pasiuntinį.

— Klausyk, Žanai! Kai tik aš išeisiu, tu paskambinsi tardytojui Komeljo ir pasakysi... hm!.. pasakysi jam, kad viskas gerai einasi ir kad aš pranešinėsiu... Supratai? Mandagiai!.. Nešykštėk mandagių žodžių...

◆

Vienuoliktą valandą Megrė išlipa iš taksi prie „Kupolo". Pirmas žmogus, kurį pamato darydamas duris, tai inspektorius Žanvjė; jis, kaip ir visi pradedantieji, tariasi atrodąs neįtartinai, prisidengęs iki akių išskleistu laikraščiu, tačiau puslapių neverčia.

Priešingame kampe Janas Radekas atsainiai maišo šaukštuku kavą su grietinėle.

Ką tik nusiskutęs, švariais marškiniais, gal net ir garbanotus plaukus keliskart persibraukęs šukomis.

Metus akį, pirmas įspūdis, kad viduje jis kažko nepaprastai džiūgauja.

Barmenas pažino Megrė ir buvo beketinąs jį ženklu įspėti. Žanvjė iš už laikraščio irgi darė jam grimasas.

Radekas visas jų pastangas paverčia niekais tiesiai kreipdamasis į Megrė:

— Gal ko nors išgertumėt?..

Jis kilsteli nuo stalo. Vos pastebimai šypsosi, kiekvienas veido bruoželis rodo skvarbų protą.

Megrė, kresnas ir sunkus, prisiartina, viena ranka čiumpa už atkaltės kėdę, vos jos nesulaužydamas, ir dribte ant jos sudrimba.

— Jus jau paleido? — pasiteirauja žiūrėdamas kažkur pro šalį.

— Šitie ponai buvo labai man malonūs... Atrodo, kad prieš taikos teisėją man reikės stoti ne anksčiau kaip po dviejų savaičių, tiek daug jie turi nagrinėti bylų... Kavą su grietinėle šiuo metu lyg ir nepritinka gerti... O kad taip po stiklelį degtinės su ikrų sumuštiniais?.. Barmene!..

Tas parausta iki pat ausų. Aiškiai neapsisprendžia, ar aptarnauti tokį keistą klientą.

— Tikiuosi, neprašysite manęs sumokėti iš anksto, kadangi aš ne vienas?..— kalba toliau Radekas.

Ir paaiškina Megrė:

— Šitie žmonės nieko nesupranta... Tik pamanykit, kai aš ką tik atėjau, jis nenorėjo manęs aptarnauti... Nieko nesakęs, pašaukė vedėją... Vedėjas liepė man išeiti... Turėjau padėti ant stalo pinigus... Ar jums nejuokinga?..

Jis tai pasako rimtai, lyg ir apie kažką susigalvojęs.

— Tik pamanykit, jeigu būčiau koks nors tipelis, koks alfonsas, kaip vakar čia galėjot matyti, man duotų kreditan, kiek tik panorėčiau... Bet aš orus žmogus!.. Tik kas iš to, ar ne?.. Reikės mudviem vieną gražią dieną apie tai pasikalbėti... Turbūt visko nesuprasite... Bet, šiaip ar taip, esat iš mąstančių žmonių...

Barmenas padeda ant stalo sumuštinius su ikrais ir pasako dirstelėjęs į Megrė:

— Šešiasdešimt frankų...

Radekas nusišypso. Kampe inspektorius Žanvjė tebesidangsto laikraščiu.

— „Abdulo" pakelį...— paliepia rudaplaukis čekas.

Kai jam atnešamos cigaretės, demonstratyviai išsitraukia iš vidinės švarko kišenės suglamžytą tūkstančio frankų banknotą ir numeta ant stalo.

— Apie ką čia mudu kalbėjomės, komisare?.. Jūs man atleiskit, staiga prisiminiau, kad turiu paskambinti savo siuvėjui...

Telefono kabinos yra alinės gale, o ten kelerios durys.

Megrė nė krust. Tik Žanvjė automatiškai pašoka, nuseka jam įkandin.

Grįžta vienas paskui kitą, kaip ir išėjo. Inspektorius akimis patvirtina, kad čekas tikrai skambino siuvėjui.

VII

Klausyk, vaikiuk

— Norit, komisare, aš jums duosiu vieną gerą patarimą?

Radekas nuleidžia balsą ir pasilenkia prie savo pašnekovo.

— Įsidėmėkit, kad jūsų minčių eigą aš žinau iš anksto! Bet man pačiam dėl to nei šilta, nei šalta, kaip matot... Šiaip ar taip, mano nuomonė tokia, galit ją priimti kaip patarimą... Meskit viską!.. Prisivirsit košės...

Megrė sėdi it sustingęs, žiūri kažkur priešais save.

— Ir darysit vieną klaidą po kitos, kadangi nieko nesuprantat...

Čekas pažvalėja, bet tvardosi. Tvardymasis — jam itin būdingas bruožas. Megrė atkreipia dėmesį į jo rankas: ilgas, baltas baltas, šlakais pamargintas. Gniaužydamosi jos sakytum irgi dalyvauja pokalbyje.

— Įsidėmėkit, kad jūsų profesiniu meistriškumu nė kiek neabejoju! Jeigu nieko nebesusigaudot, tai tik dėl to, kad iš pat pradžių remiatės apgaulingais duomenimis. Nuo to momento viskas klaidinga, ar ne?.. Ir viskas, ką išaiškinsit, iki galo bus klaidinga...

Priešingai, kelis taškus, kuriuos būtumėt galėję paimti pagrindu, išleidot iš akių...

Pavyzdžiui! Prisipažinkit, kad neatkreipėt dėmesio, kokį vaidmenį vaidina Sena visoje toje istorijoje! Sen Klu vila stovi ant Senos kranto! Mesjė le Prenso gatvė — už kokių penkių šimtų metrų nuo Senos! „Baltoji gervė", kur, pasak laikraščių, pasislėpė pabėgęs iš kalėjimo žudikas, stovi ant Senos kranto! Ertenas gimęs Melene ant

Senos kranto! Jo tėvai gyvena Nandi kaime ant Senos kranto...

Čeko akys juokiasi, nors veidas rimtas.

— Susipainiojot, ar ne? Galit pamanyti, kad pats lendu į jūsų tinklą. Jūs nieko manęs neklausinėjat, aš pats pradėjau kalbą apie nusikaltimą, kurį baisiai norėtumėt man priskirti... Bet kaip? Kodėl? Aš neturiu nieko bendra su Ertenu!.. Nieko bendra su Krosbiu!.. Ir tuo labiau nieko bendra nei su misis Henderson, nei su jos kambarine... Vienintelis dalykas, kurį galėtumėt prieš mane turėti — kad vakar tasai Žozefas Ertenas čionai slampinėjo ir, atrodė, manęs tykojo...

Gal tai teisybė, gal ne... Šiaip ar taip, aš išėjau iš baro lydimas dviejų policininkų...

Bet argi tai ką nors įrodo?

Aš jums sakau, kad toje byloje nesusigaudot, kad niekuomet nesusigaudysit...

Paklausit, ką aš darau toje istorijoje?.. Ničnieko! Arba viską!..

Imkit protingą žmogų, netgi daugiau negu protingą, nieko neveikiantį, kiauras dienas mąstantį... jam pasitaiko proga panagrinėti problemą, artimą jo specialybei. Mat kriminologija ir medicina — artimos sritys...

Megrė sėdi kaip kelmas ir, rodos, netgi nesiklauso. Radeką tai nervina. Jis pakelia balsą.

— Na, ką pasakysit, komisare? Ar jau pradedat pripažinti, kad esat klaidingame kelyje? Ne? Dar ne? Tad leiskit dar man jums pridurti, kad negerai padarėt paleidęs kaltininką... Jūs turbūt ne tik nesurasit, kuo jį pakeisti, bet ir tas pats gali jums pasprukti...

Aš ką tik jums kalbėjau, kad pagrindu paimti duomenys — apgaulingi. Norit naujo įrodymo?.. Norit, aš jums duosiu dingstį — jos jums labai reikia — mane suimti?..

Jis išlenkia savo stikliuką degtinės, atsilošia ant suolo ir įsikiša ranką į švarko kišenę.

Išsitraukia pilną saują kupiūrų po šimtą frankų, susegtų pakeliais po dešimt. Dešimt tokių pakelių.

— Pinigai naujutėliai, įsidėmėkit! Kitaip sakant, tokie, kad lengva nustatyti, iš kur gauti... Ieškokit! Pa-

sismaginkit!.. Jeigu neisit gulti, nors aš jums patariu geriau eiti gulti...

Jis atsistojo. Megrė tebesėdi ir apžiūrinėja Radeką nuo kojų iki galvos, leisdamas iš pypkės tirštą dūmų debesį.

Pradeda rinktis lankytojai.

— Jūs mane suimsit?..

Komisaras neskuba atsakyti. Paima pinigus, atidžiai juos apžiūri, paskui susideda į kišenę.

Tada atsistoja, taip iš lėto, kad čeko veidas persikreipia. Dviem pirštais komisaras paliečia jam petį.

Tai tas pats garsusis Megrė, galingas, savim pasitikįs, ramus.

— *Klausyk, vaikiuk!..*

Smagu į jį žiūrėti: visiška priešingybė Radeko tonui, nervingam siluetui, skvarbiam žvilgsniui, kuris byloja apie visai kitokios pakraipos protą.

Justi, kad Megrė daugiau kaip dvidešimt metų vyresnis už savo pašnekovą.

— *Klausyk, vaikiuk...*

Kai Žanvjė išgirsta tuos žodžius, vos susilaiko nesusijuokęs, neparodęs savo džiaugsmo, kad jo šefas pagaliau vėl tikras šefas.

O tasai lyg niekur nieko geraširdiškai priduria:

— Mudu dar susitiksim, pamatysi!..

Linkteli barmenui, susikiša rankas į kišenes ir išeina.

◆

— Man atrodo, kad tie patys, bet dar pasitikrinsiu! — atsako „Jurgio V" viešbučio tarnautojas žiūrinėdamas Megrė atneštus pinigus.

Po valandėlės jis susiskambina su banku.

— Alio! Jūs pasižymėjot numerius to šimto šimtafrankių banknotų, kuriuos vakar rytą man išdavėt?..

Jis užsirašo pieštuku, pakabina ragelį, atsisuka į komisarą.

— Tie patys!.. Tikiuosi, nieko nemalonaus?..

— Ne, nieko... Ar ponai Krosbiai yra?

— Išėjo prieš pusvalandį...

— Pats matėt juos išeinant?

— Savo akimis...

— Kelerios durys viešbuty?

— Dvejos, bet pro antrąsias tik personalas vaikšto...

— Jūs man sakėt, kad ponai Krosbiai parėjo apie trečią valandą nakties... Ar nuo to laiko niekas pas juos nebuvo užėjęs?..

Apklausinėja to aukšto garsoną, kambarinę, portjė.

Megrė įsitikina, kad Krosbiai nuo trečios ryto iki vienuoliktos buvo savo apartamente ir kad niekas pas juos nebuvo užėjęs.

— Ir nesiuntė jokio laiško per pasiuntinį?

Nieko! Antra vertus, nuo vakar keturių popiet iki ryto septynių Janas Radekas buvo uždarytas Monparnaso policijos areštinėje ir jokiu būdu negalėjo su kuo nors susižinoti.

Septintą valandą ryto jis atsidūrė gatvėje be skatiko. Apie aštuntą Monparnaso stotyje paspruko nuo inspektoriaus Žanvjė.

Dešimtą valandą jis vėl sėdi „Kupole", jo kišenėje mažiausiai vienuolika tūkstančių frankų, iš kurių dešimt tūkstančių — tikras dalykas — vakar vakare buvo Viljamo Krosbio kišenėje.

— Leisit man žvilgtelėti į jų kamabrius?

Sutrikęs vedėjas duoda sutikimą, ir liftas pakelia Megrė į ketvirtą aukštą.

Paprastas liuksas: du kambariai, dvi vonios, salonas ir buduaras.

Lovos dar nepaklotos, pusryčių indai nenuimti. Lickajus valo šepečiu amerikiečio smokingą, kitame kambary ant kėdės užmesta vakarinė suknia.

Portsigarai, moteriškas rankinukas, lazda, romanas neišpjaustytais puslapiais palikti kur pakliuvo.

Megrė išeina į aveniu, liepia vairuotojui važiuoti į „Ricą"; metrdotelis patvirtina, kad Krosbiai su mis Edna Reichberg vakar sėdėjo prie aštuoniolikto staliuko. Jie atvykę apie devintą vakaro ir išėję pusę trijų. Nieko ypatinga metrdotelis nepastebėjęs.

— Ir vis dėlto šitie pinigai... — murma sau vienas Megrė eidamas per Vandomo aikštę.

Jis staiga sustoja, kažkoks limuzinas sparnu vos jo neužkliudo.

„Kurių velnių tas Radekas man juos parodė? Dar geriau: dabar jie pas mane, ir bus gana keblu pasiaiškinti, kaip pas manė atsirado... Ir ta istorija su Sena..."

Staigiai, tiesiog negalvodamas, Megrė sustabdo taksi.

— Per kiek laiko galit pasiekti Nandi? Truputį toliau už Korbejaus...

— Per valandą... Keliai pabjurę...

— Važiuojam! Pirma pasukit prie tabako parduotuvės...

Automobilio stiklai iš vidaus aprasoję, lauke purškia lietus, Megrė patogiai įsispraudžia į kampą: tokias atvangos valandas itin mėgsta.

Šiltai susisupęs į juodą didžiulį apsiaustą, garsų Kė Dezorfevr rūmuose, jis neišleidžia pypkės iš dantų.

Pro šalį slenka priemiesčio vaizdai, paskui nykūs spalio mėnesį laukai, kartkarčiais pro namų frontinius stogus ar plikus medžius sumirga žalsvas Senos kaspinas.

„Radekas pradėjo kalbą apie pinigus ir juos man parodė vienu sumetimu: norėjo staigiai pakreipti kvotą kita linkme, pakišti man naują paslaptį...

Bet kokiu tikslu?.. Kad Ertenas per tą laiką spėtų pabėgti?.. Kad įtarimas kristų ant Krosbio?..

Bet juk krinta įtarimas ir ant jo!..

Ir komisaras prisimena čeko žodžius: *Visi duomenys nuo pat pradžių buvo apgaulingi...*

Po šimts! Ar jis tai pasakė supratęs, jog Megrė gavo sutikimą papildomai kvotai po to, kai prisiekusiųjų teisimas padarė nuosprendį?

Jeigu čia apgaulė, tai kokiu santykiu ir kaip suregzta? Juk yra daiktinių įrodymų, kurių jokiu būdu nepadirbsi!

Sakykim, misis Henderson ir jos kambarinės žudikas galėjo pasiskolinti Erteno pusbačius, kad jų pėdsakai paliktų viloje.

Betgi kaip tada su pirštų atspaudais? Jų nepasiskolinsi. O jų rasta ant daiktų, nepajudintų nusikaltimo vietoje visą naktį, kaip, pavyzdžiui, ant užuolaidų ir paklodžių!

Tad kurie duomenys apgaulingi? Žmonės tikrai matė Erteną vidurnaktį „Žydrajame paviljone"! Jis parėjo į

savo kambarį Mesjė le Prenso gatvėje apie ketvirtą ryto.

„Jūs toje byloje nesusigaudot, ir kuo toliau, vis mažiau ir mažiau susigaudysit!" — tvirtino tasai Radekas, iš kažkur išdygęs pačiame kvotos įkarštyje, nors anais mėnesiais apie jį ničnieko nežinota.

Vakar „Kupole" Viljamas Krosbis nė į tą pusę nepažvelgė, kur sėdėjo čekas. Ir kai Megrė ištarė jo vardą, jis nė nekrūptelėjo.

Ir vis dėlto šimtafrankiai banknotai iš vieno kišenės atsidūrė kito kišenėje!

Ir Radekui kažkodėl panūdo apie tai pasisakyti policijai! Maža to! Atrodė, dabar jis veržiasi į pirmą vietą, tiesiog reikalauja pagrindinio vaidmens!

Nuo to momento, kai jis išėjo iš policijos, iki to momento, kai aš jį vėl radau „Kupole", jis turėjo lygiai dvi valandas laisvo laiko... Per tas dvi valandas nusiskuto, pasikeitė marškinius... Ir per šitą patį laiką gavo banknotus..."

Ir Megrė, norėdamas pats save apraminti, prieina išvadą:

„Mažiausiai pusvalandis praėjo, kol jis juos gavo! Vadinasi, į Nandi nuvažiuoti jam tiesiog nebuvo kada..."

Kaimas stūkso ant plynaukštės, nuo jos kaip ant delno matyti Sena. Gūsiuoja vakaris vėjas, lanksto medžius, iki pat akiračio traukiasi rudi laukai, ten klaidžioja mažas it taškelis medžiotojas.

— Kur jus privežti? — paklausia vairuotojas, atidaręs stiklą.

— Prie kaimo vartų... Ir palaukit manęs...

Ilga kaimo gatvė, vidury ant vienos trobos iškaba:

EVARISTO ERTENO SMUKLĖ

Kai Megrė pastumia duris, suskamba varpelis; oleografijomis nukabinėtoje salėje tuščia, nė vieno žmogaus. Bet ant vinies kabo brigadininko Liuko kepurė. Komisaras šūkteli:

— Ei! Ar yra kas nors!..

Viršuje pasigirsta žingsniai, bet praeina mažiausiai penkios minutės, kol laiptais koridoriaus gale kažkas nulipa.

Megrė išvysta gan aukštą kokių šešiasdešimties metų senį, tiesiog neįtikėtinai akylo žvilgsnio.

— Ko jums? — paklausia jis iš koridoriaus ir kone tučtuojau priduria: — Jūs irgi iš policijos? . .

Sumaumena vos girdimai ir daugiau — nė žodžio. Mosteli į laiptus, ant kurių tebestovi, ir iš lėto vėl kopia aukštyn.

Viršuje girdėti prislopinti garsai. Laiptai siaurutėliai, sienos kalkėm baltintos. Kai durys prasiveria, Megrė pirmiausia pastebi Liuką: jis stovi nuleidęs galvą prie lango ir ne iš karto pamato komisarą.

Ir tą pačią akimirką komisaras pastebi lovą, ant jos pasilenkusią žmogystą ir senutę, susmukusią sename volteriškame krėsle.

Kambarys didelis, sijų lubos, sienų apmušalai vietomis nuplyšę. Grindys girgžda po kojomis.

— Uždarykit duris! — nekantriai paliepia prie lovos pasilenkęs žmogus.

Gydytojas! Jo lagaminėlis atviras stovi ant apvalaus raudonmedžio stalo. Ir Liukas, visiškai iškritęs iš veido, pagaliau prieina prie Megrė.

— Jau? . . Kaip suspėjot? . . Tik prieš valandą skambinau. . .

Tas lovoje tysantis pamėlinijęs, nuoga krūtine, išsišovusiais šonkauliais žmogus — Žozefas Ertenas.

Senutė be perstojo vaitoja. Tėvas stovi pasmerktojo galvūgalyje, jo žvilgsnis gąsdina savo tuštumu.

— Einam iš čia! — taria Liukas. — Aš jums viską papasakosiu. . .

Juodu išeina. Aikštelėje brigadininkas padelsęs praveria duris į kitą kambarį. Jis dar nesutvarkytas, moteriški drabužiai išmėtyti. Langas į kiemą, vištos maklinėja po sulytą mėšlą.

— Na? . .

— Bjaurus rytas, patikėkit! . . Jums paskambinęs, tučtuojau grįžau ir daviau ženklą žandarui, kad gali sau eiti. . . Kas tada atsitiko, turiu spėtinai spėti, po truputėlį. . .

Senis Ertenas buvo salėje su manimi. Jis paklausė, ar aš nenoriu ko nors užvalgyti. . . Jaučiau, kad jis įtariai

žiūri į mane, ypač kai aš jam pasakiau, jog galbūt nakvosiu smuklėje ir laukiu vieno žmogaus...

Vienu tarpu iš virtuvės koridoriaus gale pasigirdo šnibždesys, ir aš pamačiau, kad šeimininkas nustebęs sukluso... „Tu čia, Viktorina?" — šūktelėjo jis.

Kokias dvi tris minutes tyla. Paskui įeina senė keistu veidu...

Taip atrodo kokios nors žinios pritrenktas žmogus, kuris stengiasi atrodyti natūraliai... „Einu pieno..." — pasako ji. „Kad dar ne laikas..."

Ji vis tiek išeina apsiavusi klumpėm, užsirišusi ant galvos skarelę. Šeimininkas tuo tarpu nueina į virtuvę, kur liko viena duktė...

Mano ausį pasiekia smarkūs balsai, raudojimas, bet suprantu vienui vieną sakinį: „Aš turėjau susivokti... Vien pažiūrėjęs į tavo motiną..."

Dideliais žingsniais jis pereina kiemą... Atidaro durįs, turbūt to tvartuko, kur pasislėpė Žozefas Ertenas...

Grįžo tik po kokios valandos, tuo metu duktė kaip tik pylė dviem vežikams vyno.

Jos akys buvo raudonos. Ji nedrįso į mus žiūrėti. Parėjo senoji. Namo gale vėl prasidėjo šnibždėjimasis.

Kai tėvas antrukart pasirodė, jo žvilgsnis buvo toks, kaip ką tik matėt...

Tik po to aš supratau, ko jie taip laksto... Moterys tvartuke aptiko Žozefą Erteną ir nutarė nieko nesakyti seniui.

Tasai pajuto, kad kažkas ne taip. Kai žmona išėjo, jis prispyrė dukrą, ir ta neištylėjo... Tada jis nuėjo pas sūnų ir pareiškė, kad jo nė kojos nebūtų namie...

Jūs matėt senį... Doras žmogus ir, be abejonės, griežtų pažiūrų... Jis iš karto susivokė, kas aš toks...

Nemanau, kad jis man būtų išdavęs vaikiną... Gal greičiau būtų jam padėjęs pabėgti...

Taip maždaug apie dešimtą valandą — aš stovėjau prie lango ir žiūrėjau į kiemą,— pastebėjau senę, pasieniais kiūtinančią į tvartuką... lietus, o ji vienom kojinėm.

Po keleto sekundžių nuskardena baisus riksmas... Šlykštus reginys, šefe!.. Atbėgau kartu su seniu Ertenu ir tikrai mačiau, kaip prakaitas žliaukė jo smilkiniais...

Vaikinas kažkaip keistai atsišliejęs sienos ir tik arti priėjęs galėjau pastebėti, kad jis pasikoręs ant vinies.

Senis greičiau susigaudė, ką daryt, negu aš. Jis nupjovė virvę. Paguldė sūnų ant šiaudų ir ėmė tampyti liežuvį šaukdamas dukteriai, kad bėgtų gydytojo...

Nuo to laiko visi kaip be galvos... Matėt... Ir aš vis negaliu atsigauti...

Niekas kaime nežino teisybės... Mano, kad senoji susirgusi...

Dviese su seniu pernešėm pakaruoklį į viršų, ir jau visą valandą gydytojas prie jo triūsia...

Žozefas Ertenas, atrodo, išsikapstys... Tėvas burnos nepračiaupė... Dukterį ištiko nervų priepuolis, ją teko uždaryti virtuvėje, kad nerėktų...

Sugirgžda durys. Megrė išskuba į aikštelę ir pamato išeinantį gydytoją.

Jis nulipa žemyn kartu su juo, sustabdo jį salėje.

— Kriminalinė policija, daktare... Kaip jis?

Kaimo gydytojas neslepia savo neprielankumo policijai.

— Jūs jį paimsit? — piktai paklausia jis.

— Nežinau... Kokia jo būklė?..

— Jį laiku nukabino... Bet praeis keletas dienų, kol atsigaus. Argi Santė kalėjime jis taip nusilpo?.. Atrodo, kraujo lašelio gyslose nėra...

— Aš paprašysiu apie tai niekam nepasakoti, gerai?..

— Prašymas nereikalingas... Profesinė paslaptis...

Nulipa ir senis. Akimis seka komisarą. Bet komisaras jo nieko neklausia. Senis įprastu judesiu paima dvi tuščias stiklines nuo bufeto ir padeda į kriauklę.

Slogi minutė, visiems vėl kažkaip neramu. Jaunosios merginos kūkčiojimas pasiekia tris vyrus. Pagaliau Megrė atsidūsta.

— Gal norėtumėt, kad jis keletą dienų pagulėtų namie? — sumurma komisaras žiūrėdamas į senį.

Jokio atsakymo.

— Tada aš turėsiu palikti vieną iš savo žmonių...

Smuklininkas pažvelgia į Liuką, paskui vėl nuleidžia akis nuo bufeto. Ašara nusirita jo skruostu.

— Jis prisiekė motinai... — pradeda senis, bet tuoj nugręžia galvą. Jis negali kalbėti. Dėl akių prisipila stiklinę romo, bet tik prikiša prie lūpų, o išgerti negali.

Megrė atsisuka į Liuką, tyliai sumurma:

— Pasilik...

Išvažiuoja ne tuoj pat. Koridorium apeina namą, susiranda duris į vidinį kiemą. Pro virtuvės langus pamato moterį prie sienos, užsidengusią rankomis veidą.

Už mėšlo krūvos atidarytas tvartukas, ant vinies kadaruoja virvės galas.

Komisaras gūžteli pečiais, grįžta atgal į smuklę, kur randa vieną Liuką.

— Kur jis?

— Viršuje...

— Nieko nesakė?.. Aš atsiųsiu ką nors tavęs pakeisti... Man skambink dukart per dieną...

— Tai tu, tu, aš tau sakau, jį nužudei!.. — rauda senoji antrame aukšte. — Pasitrauk!.. Tu jį nužudei! Mano vaikelį... Mano mažytį!..

Sužvanga pakabintas varpelis: Megrė atidaro duris ir eina prie taksi, laukiančio kaimo pakraštyje.

VIII

Žmogus viloje

Truputį po trijų Megrė išlipa iš taksi prie Hendersonų vilos Sen Klu. Važiuodamas iš Nandi prisiminė, kad užmiršo atiduoti amerikietės įpėdiniams raktą, kurį iš jų buvo gavęs liepos mėnesį kvotai vykdyti.

Jis čia važiavo be kokio nors tikslo, teisingiau vylėsi, kad gal iš netyčių aptiks kokią nors smulkmeną, kurią tada išleido iš akių, arba kad gal vilos atmosfera jį įkvėps.

Pati vila, apsupta sodo, neverto vadintis parku, erdvi, be stiliaus, su neskoningu bokšteliu šone.

Visos langinės uždarytos. Alėjos nuklotos geltonais lapais.

Varteliai lengvai atsikelia, ir komisaras pasijunta kiek nesmagiai šitoje nykioje aplinkoje, kuri greičiau panaši į kapines negu į vietą, kur žmonių gyventa.

Iš lėto, lyg nenoromis, jis užkopia tas keturias paradinių laiptų pakopas — laiptus iš abiejų pusių puošia įmantrios gipso figūros, viršuje kabo žibintas,— atidaro duris ir turi truputį pastovėti, kad akys apsiprastų prieblandoje.

Viduje kraupu, kad ir prabanga, bet viskas taip apleista. Pirmas aukštas negyvenamas jau ketveri metai, t. y. nuo misterio Hendersono mirties.

Tačiau daugumas baldų ir daiktų stovi kaip stovėję. Pavyzdžiui, kai Megrė įeina į didįjį saloną, sutilindžiuoja krištolo sietyno pakabučiai ir sugirgžda po kojomis parketas.

Iš smalsumo Megrė pasuka elektrinį jungiklį. Iš dvidešimties lempų užsidega tik koks dešimt. Bet ir tos pro storą dulkių sluoksnį vos šviečia.

Kampe suvynioti brangūs kilimai. Krėslai sustumti į salono galą, visur be jokios tvarkos pristatyta lagaminų. Vienas tuščias. Kitame tebėra velionio drabužiai, apibarstyti naftalinu.

O jau ketveri metai jo nebėra tarp gyvųjų! Jis gyveno ištaigingai. Štai šitame salone buvo rengiami priėmimai, apie kuriuos rašė laikraščiai.

Ant didžiulio židinio dar tebėra praimta Havanos cigarų dėžė.

Ar tik ne šičia labiausiai jaučiama, kad namai visai apleisti?

Misis Henderson turėjo apie septyniasdešimt metų, kai neteko vyro. Jai nei jėgų, nei noro nebebuvo keisti savo gyvenimą.

Ji užsisklendė savo kambariuose, o visa kita paliko užmaršos dulkėms.

Kadaise tai buvo, be abejo, laiminga pora, kuri gyveno prašmatniai ir, šiaip ar taip, dalyvavo daugelio sostinių gyvenime...

Liko tiktai sena moteriškė, užsidariusi su savo kompanione!

Ir ją, senutę, vieną naktį...

Megrė pereina du kitus salonus, paradinį valgomąjį, pasiekia didžiuosius laiptus, iki antro aukšto marmurinius.

Menkiausias garsas girdėti visiškai tuščiame name.

Krosbiai čia nieko nejudino. Galimas daiktas, kad po tetos laidotuvių jie čia daugiau nė sykio nepasirodė.

Viskas palikta kaip buvę, komisaras net atranda ant laiptų kilimo žvakę, kurią čia degino, kai vykdė kvotą.

Antro aukšto aikštelėje jis sustoja kaip nudiegtas, jam pasidaro kažko neramu, ir jis keletą sekundžių analizuoja, kodėl taip yra. Pastato ausis, sulaiko kvapą.

Ar ką nors girdi? Pats negali pasakyti. Bet, šiaip ar taip, aiškiai jaučia, kad ne vienas šituose namuose.

Jo ausis lyg ir pagauna gyvos būtybės šiugždesį. Iš pradžių jis gūžteli pečiais. Bet atidaręs duris priešais, suraukia antakius ir godžiai patraukia orą.

Tabako kvapas trenkia į nosį. Ir tai ne užsistovėjusio tabako kvapas. Rūkyta vos prieš kelias sekundes. Gal ir dabar teberūkoma?

Jis skubiai žengia keletą žingsnių, atsiduria velionės buduare. Miegamojo durys praviros, bet ten nieko nematyti. Priešingai, čia kvapas dar stipresnis. Be to, ant žemės pribarstyta cigaretės pelenų.

— Kas čia?..

Jis norėtų nesijaudinti, bet jau nieko nebegali padaryti.

Ir argi galima nesijaudinti tokioje aplinkoje? Kambaryje tebėra kruvinosios žmogžudystės žymių. Misis Henderson suknelė užmesta ant gilaus krėslo atkaltės. Pro spragotines langines sunkiasi vienodi šviesos ruoželiai.

Ir šitoje fantastinėje prietemoje kažkas juda.

Vonios kambaryje trinkteli, sužvanga metalas. Megrė puola į priekį, nieko nemato, bet šį kartą aiškiai girdi už sandėliuko durų nutolstančius žingsnius.

Ranka savaime užčiuopia kišenėje revolverį. Megrė išlaužia duris, perbėga per sandėliuką ir pamato užpakalinius laiptus.

Čia šviesiau, nes langai į Senos pusę be spragotinių langinių.

Kažkas lipa laiptais stengdamasis, kad nesigirdėtų žingsnių. Komisaras pakartoja:

— Kas ten?..

Jis vis labiau karščiuojasi. Argi šią akimirką, kai mažiausiai besitiki, jis pagaliau viską perpras?

Jis leidžiasi tekinas. Viršutiniame aukšte smarkiai pokšteli durys. Nežinomasis nori pasprukti, bėga per kambarį, sklasto duris.

Ir Megrė pridurmu vejasi. Kaip pirmame aukšte, taip ir čia, svečių kambariuose, viskas apleista, prigrūsta baldų ir įvairiausių daiktų.

Su trenksmu sudūžta vaza. Komisaras bijo tik viena: kad neatsitrenktų į duris, kurias bėglys gali spėti užsklęsti.

— Įstatymo vardu!..— dėl visa ko sušunka jis.

Bet tas nesustodamas dumia toliau. Pusė aukšto jau perbėgta. Megrė pastveria durų rankeną, kai nepažįstamasis anoje pusėje mėgina užsirakinti.

— Atidarykit arba...

Tas pasuka raktą. Užstumia skląstį. Tada komisaras, ilgai nesvarstydamas, žengia kelis žingsnius atgal ir įsibėgėjęs trenkia petim į rėmtarpį.

Durys subraška, bet nepasiduoda. Gretimame kambary atsidaro langas.

— Įstatymo vardu...

Jis nė nepagalvoja, kad neturėdamas orderio neteisėtai įsibrovė į šituos namus, kurie dabar priklauso Viljamui Krosbiui.

Antrą, trečią sykį jis duoda petimi į duris, jos jau pradeda braškėti.

Kai įsibėgėjęs nori trenkti paskutinį sykį, pokšteli šūvis ir stoja tokia tyla, kad Megrė sustingsta kaip nudiegtas, pražiota burna.

— Kas ten?.. Atidarykit!..

Nieko negirdėti! Nei kriokimo! Nei to būdingo trakštelėjimo iš naujo užtaisant revolverį.

Tada komisaras įsiutęs smogia su tokia jėga, kad net petį ir dešinį šoną jam nusmelkia, ir durys netikėtai iš-

virsta, taip netikėtai, kad jis lėkte įlekia į kambarį ir vos neišsitiesia.

Šaltas, gaivus oras srovena pro atdarą langą, matyti visokiausiomis šviesomis nutviekstas restoranas, pravažiuoja geltonas tramvajus.

Ant žemės, atsišliejęs sienos, kiek pasviręs į kairę, sėdi žmogus.

Tik iš pilkų drabužių ir figūros Megrė atpažįsta Viljamą Krosbį, nes iš veido to padaryti neįmanoma.

Mat amerikietis, apžiojęs revolverį, šovė sau į burną, ir pusė galvos nunešta.

◆

Iš lėto, apsiniaukęs kaip debesis, Megrė eina atgal vėl per tuos pačius kambarius ir visur degioja šviesas. Kai kurie sietynai be lempučių. Bet daugumas — jam visai nesitikint — ima ir užsižiebia.

Visas namas nuo viršaus iki apačios nušvinta, tik keletas langų tamsuoja.

Misis Henderson kambaryje ant naktinio stalelio komisaras pamato telefoną. Dėl visa ko nukabina ragelį; pasigirsta trakštelėjimas, vadinasi, linija neišjungta.

Dar niekados jis nebuvo taip jaudinęsis namuose, kur įvyko žmogžudystė.

Ar nesėdi jis ant lovos, kur buvo nužudyta senoji amerikietė? Priešais mato duris gretimo kambario, kur buvo rastas kambarinės lavonas.

O viršuje, apleistame kambaryje, naujas lavonas prie atdaro lango, pro kurį srovena drėgnas vakaro oras.

— Alio!.. Prašom sujungti su prefektūra.

Pats nežino, kodėl kalba pusbalsiu.

— Alio!.. Sujunkit su kriminalinės policijos viršininku... Čia Megrė... Alio! Čia jūs, šefe?.. Sen Klu viloj ką tik nusižudė Viljamas Krosbis... Alio, taip!.. Aš išten skambinu... Bus kokių nurodymų? Aš buvau... Už kokių keturių metrų nuo jo... Mus skyrė uždarytos durys... Žinau... Ne! Aš niekuo nemoku paaiškinti... Gal paskui...

Pakabinęs ragelį, keletą minučių stovi nejudėdamas, žiūri kažkur priešais save.

Paskui rankos pačios iš lėto prikemša pypkę, bet užd-egti užmiršta.

Komisarui toks įspūdis, kad vila — tai didžiulė tuščia ir šalta dėžė, kurioje jis tik menka būtybė.

— Apgaulingi duomenys... — pusbalsiu ištaria jis.

Jis nori lipti į viršų, bet susilaiko. Kam? Amerikietis nebegyvas... Jo dešinėje rankoje tebėra suspaustas automatinis pistoletas, kuriuo nusišovė.

Megrė šypteli pagalvojęs, kad tardytojui Komeljo šiuo momentu jau pranešta, kas atsitiko. Aišku, jis atlėks čia su agentais ir ekspertais kriminalistais.

Ant sienos kabo didžiulis aliejiniais dažais tapytas misterio Hendersono portretas: misteris Hendersonas stovi iškilmingas, su fraku, jam ant krūtinės didžiulis Garbės legiono ordino kaspinas ir svetimų šalių ordinai.

Komisaras ima vaikščioti po kambarį, nueina į gretimą Elizos Šatrijė kambarį. Atidaro spintą. Ten tvarkingai kabo juodos suknelės, šilkinės ir vilnonės.

Jis gaudo ausimi, kas dedasi gatvėje. Ir su palengvėjimu atsidūsta išgirdęs, kaip du automobiliai kone kartu sustoja prie vartelių. Parke suskamba balsai. Ponas Komeljo pernelyg spigiu balsu, kaip visada, kai nervinasi, kartoja:

— Tai neįtikima... Negalimas daiktas...

Tarytum šeimininkas, sutinkąs svečius, Megrė išeina į laiptų aikštelę, ir kai apačioje atsirado durys, sako:

— Šičia...

Paskui komisaras ne kartą atsimins, kaip atrodė tardytojas: prišoko prie jo, pažiūrėjo į jį laukinėmis akimis ir drebančiomis iš pasipiktinimo lūpomis šiaip taip iškošė:

— Laukiu jūsų pasiaiškinimų, komisare...

Megrė tylėdamas nuveda jį užpakaliniais laiptais per trečio aukšto kambarius.

— Štai...

— Jūs išsikvietėt jį čia?

— Aš nė nežinojau, kad jis čia... Užsukau visai atsitiktinai, norėjau pasitikrinti, ar nepraleidau kokios nors žymės...

— Kur jis buvo?

— Turbūt tetos kambaryje... Jis leidosi bėgti... Aš vytis... Atbėgęs į šitą kambarį, užsidarė, aš ėmiau laužti duris, o jis nusišovė...

Tardytojo tokios akys, kad gali pamanyti, jog jis įtaria komisarą Megrė išsigalvojus visą šitą istoriją. Bet iš tiesų tardytojas tik bijo komplikacijų...

Gydytojas apžiūri lavoną. Čia pat vietoje fotografai jį fotografuoja.

— O Ertenas? — sausai paklausia ponas Komeljo.

— ...vėl atsidurs savo vienutėje Santė kalėjime, kai tik pasakysit...

— Jūs jį suradot?

Megrė gūžteli pečiais.

— Kad tučtuojau jis ten būtų!

— Jūsų įsakymas bus įvykdytas, pone tardytojau...

— Tai viskas, ką man turit pasakyti?

— Šiuo tarpu taip...

— Jūs vis laikotės savo nuomonės, kad...

— Kad ne Ertenas nužudė? Aš nieko nežinau! Aš jus buvau prašęs dešimties dienų! Praėjo tik keturios...

— Kur dabar važiuosit?

— Nežinau...

Megrė susigrūda rankas į kišenes, seka akimis zujančius prokuratūros darbuotojus, paskui staiga nusileidžia į misis Henderson kambarį, nukabina ragelį.

— Alio!.. „Jurgio V" viešbutis?.. Alio?.. Būkit malonus, pasakykit, ar misis Krosbi yra?.. Jūs sakot?.. Svetainėje geria arbatą?.. Dėkoju... Ne!.. Pasakyti nieko nereikia...

Ponas Komeljo, atsekęs jam iš paskos, stovi šalia durų ir žiūri be jokio atlaidumo.

— Matot, kiek komplikacijų...

Megrė nieko neatsako, užsideda skrybėlę ir linktelėjęs išeina. Atvažiavęs atleido taksi ir dabar turės pėsčias žingsniuoti iki Sen Klu tilto, kol koks pasitaikys.

◆

Negarsiai griežia muzika. Vangiai šoka poros. Tykioje „Jurgio V" viešbučio svetainėje, kur geriama arbata, prie staliukų sėdi gražios moterys, daugiausia užsienietės.

Palikęs rūbinėje apsiaustą, bet ne savo blogą nuotaiką, Megrė prisiartina prie vieno būrelio, kuriame pažino Edną Reichberg ir misis Krosbi.

Su jomis kažkoks skandinaviško tipo jaunuolis ir, matyt, kažką juokinga pasakoja, nes jos be perstojo kvatoja.

— Misis Krosbi... — nusilenkdamas prabyla komisaras.

Ji smalsiai į jį pasižiūri, po to pasisuka į savo draugus nustebusi, kad nei iš šio, nei iš to ją kažkas trukdo.

— Aš klausau...

— Galima būtų su jumis minutėlę pasikalbėti...

— Tučtuojau?.. Kas nors atsitiko?..

Megrė toks rimtas, kad ji atsistoja, apsidairo ieškodama ramios vietelės.

— Einam į barą... Ten šiuo metu nieko nėra...

Iš tiesų baras tuščias. Juodu kalbasi stačiom.

— Ar žinojot, kad jūsų vyras turėjo šiandien po pietų važiuoti į Sen Klu?..

— Nesuprantu... Jis laisvas...

— Aš jus klausiu, ar jis jums sakė, kad ketina važiuoti apžiūrėti vilos?..

— Ne...

— Ar judu esat ten buvę po...

Ji papurto galvą.

— Niekados! Per daug liūdna...

Ji pradeda jaudintis, žiūri į komisarą nekantraudama.

— Na ir kas?..

— Atsitiko nelaimė...

— Autokatastrofa, ar ne?.. Galiu lažintis...

Apsimetusi, kad ieško kažkur palikto rankinuko, iš smalsumo į barą kyšteli galvą Edna.

— Ne, ponia... Jūsų vyras kėsinosi nusižudyti...

Jaunosios moters akys pilnos nuostabos ir abejonės. Dar akimirka — ir ji, atrodo, ims ir nusikvatos komisarui į veidą.

— Viljamas?..

— Paleido kulką sau į...

Dvi karštos rankos staiga pastveria Megrė už riešų, misis Krosbi ima berte berti klausimus angliškai.

Paskui ji smarkiai sudreba visa, paleidžia komisarą, žingteli atgal.

— Aš turiu jums pranešti, ponia, kad jūsų vyras prieš porą valandų mirė Sen Klu viloje...

Komisaras jai jau neberūpi. Dideliais žingsniais nuskuba per saloną, nė nepažvelgdama į Edną ir jos draugą, į holą ir vienplaukė, tuščiomis rankomis atsiduria gatvėje.

Portjė ją paklausia:

— Reikia automobilio?

Bet ji jau sėdi taksi ir šaukia vairuotojui:

— Į Sen Klu... Greitai!..

Megrė neseka jos, rūbinėje apsivelka apsiaustą, įšoka į autobusą, einantį Sitė link.

— Ar niekas man neskambino? — pasiteirauja pasiuntinį.

— Skambino apie antrą valandą... Raštelis ant jūsų stalo.

Raštelyje parašyta:

Inspektoriaus Žanvjė raportas komisarui Megrė.

Prisimatavimas pas siuvėją. Pietūs Monparnaso bulvaro restorane. Antrą valandą Radekas gėrė kavą „Kupole". Skambino telefonu du kartus.

O popiet, po antros valandos, ką darė?

Megrė užsirakina kabinete ir griūna į krėslą. Jis baisiai nustemba, kai staiga pabudęs pamato, jog laikrodis rodo pusę vienuoliktos vakaro.

— Niekas man neskambino?

— Jūs čia? O aš maniau, kad išėjot! Tardytojas Komeljo dusyk skambino...

— O Žanvjė?

— Ne!..

Po pusvalandžio Megrė įeina į „Kupolo" barą ir veltui ieško Radeko bei inspektoriaus. Jis pasivadina barmeną į šalį.

— Ar čekas nebuvo užėjęs?..

— Jis visą popietę čia sėdėjo su jūsų bičiuliu... Na, žinote, su tuo, kuris su lietpalčiu...

— Prie vieno staliuko?

— Va, šitame kampe!.. Išgėrė kiekvienas ar tik ne po keturis stikliukus viskio...

— Kada išėjo?

— Pirma jie papietavo alinėje...

— Kartu?

— Kartu... Išėjo apie dešimtą...

— Nežinot kur?

— Paklauskit pasiuntinį... Jis jiems iškvietė taksi...

Pasiuntinys gerai atsimena.

— Žiūrėkit! Šitas žydras taksi paprastai visada čia stovi... Toli jie negalėjo nuvažiuoti, nes taksi jau grįžęs...

Po akimirkos vairuotojas pareiškia:

— Du klientai?.. Aš juos nuvežiau į „Pelikaną" Ekolės gatvėje...

— Važiuojam ten!..

Megrė įeina į „Pelikaną" baisiai piktas, šiurkščiai atstumia pasiuntinį, paskui garsoną, kuris nori jį nuvesti į didžiąją salę.

Bare tarp prastų moterų ir lėbautojų knibždėlyno jis suranda juodu abu kamputyje, sėdinčius ant aukštų taburečių.

Tik metęs žvilgsnį, Megrė pastebi, kad Žanvjė akys blizga, veidas pernelyg įkaitęs.

O Radekas niūrus, įspyręs žvilgsnį į savo stiklinę.

Megrė tiesiai drožia prie jų, nors Žanvjė, kaip reikiant įkaušęs, rodo jam ženklais: „Viskas kuo puikiausiai!.. Leiskit man veikti!.. Nesirodykit..."

Komisaras sustoja prie jų. Čekas vos apverčia liežuvį.

— O!.. Šit-t ir v-vėl jūs!..

Žanvjė vis rodo pirštais, jo paties nuomone, labai nepastebimai ir labai iškalbingai.

— Ką gersit, komisare?..

— Sakykit, Radekai...

— Barmene! To paties ir ponui...

Čekas išlenkia kažkokio gėralo taurelę ir atsidūsta:

— Klausau!.. Ir tu, klausyk, Žanvjė, girdi?..

Ir trenkia inspektoriui per petį.

— Seniai buvot nuvykęs į Sen Klu? — iš lėto prabyla Megrė.

— Aš!.. Cha! Cha!.. Juokdarys!..

— Žinot, kad ten rastas dar vienas lavonas?..

— Bus darbo duobkasiams... Į jūsų sveikatą, komisare...

Jis neapsimetinėja. Jis iš tiesų girtas, ne toks girtas kaip Žanvjė, bet įkaušęs kaip reikiant, nes varto akis ir grabinėjasi už baro turėklų.

— Kas tas laimingasis?..

— Viljamas Krosbis...

Keletą sekundžių Radekas, atrodo, kovoja su girtumu, tarytum supratęs akimirkos svarbą.

Paskui sukikena, atsilošia atgal, mosteli barmenui vėl pripilti stiklus.

— Tada tuo blogiau jums...

— Ką tuo norit pasakyti?..

— Kad jūs nieko nesuprasit, mano mielas!.. Dabar labiau negu bet kada!.. Aš jums tai pranešiau iš pat pradžių... Ir dabar, jei leisit, pasiūlysiu jums vieną gerą dalyką... Su Žanvjė mudu susitarėm... Jūs liepėt jam mane sekti... Man į tai nusispjaut!.. Bet, užuot ėjus kaip kokiems kvailiams vienas paskui kitą juokinant žmones, man atrodo, kur kas protingiau kartu linksmintis... Jūs jau pietavot?.. Na ką gi! Kadangi žmogus niekad nežinai, kas tavęs ryt laukia, aš siūlau nors vieną sykį paūžt... Čia pilna dailių moterų... Galima išsirinkti, kokią kas nori... Žanvjė jau susimirkčiojo su viena brunete, va ten... Aš dar vis neapsisprendžiu... Suprantama, už viską moku aš...

— Kaip manot, komisare?

Jis pažvelgia į komisarą, tas irgi pakelia į jį akis. Girtumo nė žymės nebematyti Radeko veide!

Skvarbus protas vėl šviečia iš jo akių, jos žvelgia į komisarą su begaline ironija, tarytum iš tiesų Radekas širdyje kažkuo nepaprastai džiaugtųsi.

IX

Rytojaus dieną

Aštunta valanda ryto. Megrė, palikęs Radeką ir Žanvjė prieš ketvertą valandų, gurkšnoja juodą kavą ir išlėto, stabčiodamas po kiekvieno sakinio, rašo didelėmis suspaustomis raidėmis:

Liepos 7 d. — Vidurnaktį Žozefas Ertenas išgeria keturis stiklus alkoholio „Žydrajame paviljone" Sen Klu ir netyčia išmeta trečios klasės geležinkelio bilietą.

2 val. 30 min. misis Henderson ir jos kambarinė subadytos peiliu; žudiko ir Erteno pėdsakai ir pirštų žymės sutampa.

4 val. Ertenas pareina į savo kambarį Mesjė le Prenso gatvėje.

Liepos 8 d. Ertenas, kaip visada, išeina į darbą.

Liepos 9 d. Remiantis batų pėdsakais, Ertenas suimamas jo šeimininko gėlių parduotuvėje Sevro gatvėje. Jis nesigina, kad buvo Sen Klu. Sakosi nežudęs...

Spalio 2 d. Žozefas Ertenas, visą laiką gynęsis, kad nežudė, nuteisiamas mirties bausme.

Spalio 15 d. Pagal policijos sudarytą planą jis pabėga iš Santė, visą naktį klaidžioja po Paryžių, pataiko į „Baltąją gervę" ir ten užminga.

Spalio 16 d. Rytiniai laikraščiai paskelbia trumpą žinutę apie pabėgimą.

Dešimtą valandą kažkas „Kupolo" kavinėje parašo laišką į „Sifflet" ir atskleidžia, kad pabėgimas — policijos darbas. Tas žmogus — užsienietis, laisvai rašo kaire ranka ir, rodos, serga nepagydoma liga.

Šeštą valandą vakaro Ertenas pabunda. Inspektorius Diufuras nori iš jo atimti laikraštį ir gauna sifonu per galvą. Ertenas pasinaudoja sąmyšiu, sudaužo lempą ir pabėga; sutrikęs inspektorius iššauna, bet nepataiko.

Spalio 17 d. Vidurdienį Viljamas Krosbis, jo žmona ir Edna Reichberg geria aperityvą „Kupolo" bare, jie ten nuolatiniai klientai. Prie vieno staliuko čekas Radekas geria kavą su grietinėle ir valgo jogurtą. Krosbiai ir Radekas, atrodo, nepažįstami.

Lauke, nusikamavęs ir alkanas, Ertenas kažko laukia. Krosbiai išeina, jis į juos neatkreipia dėmesio.

Ertenas tebelaukia *netgi tada, kai Radekas lieka bare vienas.*

Penktą valandą popiet čekas užsisako ikrų, bet neužmoka, ir jį išsiveda du policininkai.

Kai tik jis išeina, Ertenas palieka savo postą ir pasuka į savo tėvų namus, į Nandi kaimą.

Tą pačią dieną, apie devintą valandą vakaro, Krosbis iškeičia „Jurgio V" viešbučio kontoroje šimto dolerių banknotą ir susideda prancūziškų pinigų pakelius į savo kišenę.

Jis su žmona dalyvauja labdaringame vakare „Ricoje", grįžta apie trečią valandą ryto ir daugiau neišeina iš savo apartamento.

Spalio 18 d. Nandi kaime Ertenas įsmunka į tvartuką, kur motina jį randa ir slepia.

Devintą valandą tėvas įtaria jį grįžus, nueina į tvartuką ir liepia jam nakčia išsinešdinti.

Dešimtą valandą Ertenas mėgina pasikarti tame pačiame tvartuke.

Paryžiuje Monparnaso policijos komisaras paleidžia Radeką apie septintą valandą ryto. Jis mikliai atsikrato inspektoriaus Žanvjė, kuris jį seka, nusiskuta, kažkur pasikeičia marškinius, nors nė santimo neturi kišenėje.

Dešimtą valandą jis lyg niekur nieko ateina į „Kupolą", demonstratyviai parodo tūkstančio frankų banknotą, atsisėda savo įprastoje vietoje.

Truputį vėliau, pamatęs Megrė, jį pašaukia, pasiūlo paragauti ikrų ir pats pradeda kalbą apie Henderson bylą, tvirtina, kad policija niekad nieko nesupras.

Niekad policija, jam girdint, nėra ištarusi Henderson vardo.

Spontaniškai jis meta ant stalo dešimt pakelių po šimtą frankų ir pareiškia, kad jie nauji ir galima lengvai nustatyti, iš kur gauti.

Viljamas Krosbis, grįžęs į viešbutį apie trečią valandą ryto, dar *nebuvo išėjęs iš savo kambario.* Ir vis dėlto pinigai — tie patys, kuriuos jis gavo iš „Jurgio V" viešbučio tarnautojo, iškeitęs šimto dolerių banknotą.

Inspektorius Žanvjė pasilieka „Kupole" sekti Radeko. Po pietų čekas jį pakviečia išgerti ir *dukart skambina* telefonu.

Ketvirtą valandą Sen Klu viloje, kurioje niekas nesilankė po misis Henderson ir jos kambarinės laidotuvių, atsiranda žmogus. Tai Viljamas Krosbis. Jis yra antrame aukšte. Jis išgirsta žingsnius sode. Pro langą jis *turi* pažinti Megrė.

Ir jis slepiasi. Megrė artinantis, jis traukiasi. Užlipa į trečią aukštą. Bėgdamas iš kambario į kambarį, atsiduria podėlyje, iš kurio nėra išėjimo, atidaro langą, įsitikina, kad pabėgti neįmanoma, ir paleidžia kulką sau į burną.

Misis Krosbi ir Edna Reichberg šoka „Jurgio V" viešbučio svetainėje.

Radekas pakviečia inspektorių Žanvjė papietauti, paskui išgerti viename Lotynų kvartalo restorane.

Juodu girti, kai prie jų prisideda Megrė, ir iki ketvirtos ryto Radekas randa malonumą tampyti savo draugus iš baro į barą; jis girdo juos ir pats geria, čia jis atrodo nusigėręs, čia visai blaivus, tyčiomis švaistosi dviprasmiškomis frazėmis ir vis kartoja, kad policija niekad neišaiškinsianti, kas nužudė misis Henderson.

Ketvirtą valandą jis pasikviečia dvi moteris prie savo staliuko. Primygtinai įtikinėja, kad ir draugai pasektų jo pavyzdžiu, bet tie nesutinka, ir tada jis vienas su damomis eina į viešbutį Sen Žermeno bulvare.

Spalio 19 d. Aštuntą valandą ryto iš viešbučio kontoros atsako: „Abi damos dar miega. Jų draugas ką tik išėjo. Susimokėjo".

◆

Megrė nuvargęs, išsisėmęs kaip reta per kokią nors kvotą. Blausiu žvilgsniu žiūri į ką tik pabrėžtas eilutes, neprataręs nė žodžio, paspaudžia įėjusiam pasisveikinti kolegai ranką ir mosteli, kad nori pasilikti vienas.

Paraštėje jo pasižymėta: „Nustatyti, ką veikė Viljamas Krosbis spalio 19 dieną nuo vienuoliktos ryto iki ketvirtos valandos".

Paskui staiga, atkakliai kinktelėjęs galvą, nukabina ragelį, paprašo sujungti su „Kupolu".

— Aš norėčiau sužinoti, kada gavot paskutinę korespondenciją Radeko vardu.

Po penketo minučių atsakymas: „Maždaug prieš dešimt dienų..."

Paskui paprašo sujungti su mebliuotais kambariais, kur gyvena čekas.

— Jau maždaug savaitė nebuvo laiškų! — atsakoma komisarui į tą patį klausimą.

Viena ranka prisitraukia „Boteno žinyną", susiranda, kur surašyti pašto skyriai, gaunantys korespondenciją iki pareikalavimo, ir paprašo sujungti su Raspajaus bulvaro skyriumi.

— Jūs turit abonentą, pavarde Radekas?.. Ne?.. Korespondencija adresuojama inicialais... Čia iš policijos... Klausykit, panele... O toks užsienietis, prastai apsirengęs, labai ilgais rudais garbanotais plaukais užeidinėja?.. Jūs sakot?.. Inicialai M. V.?.. Kada jis gavo laišką paskutinį kartą? Taip, pasitikrinkit... Aš laukiu... Prašom, neišjunkit...

Į duris pasibeldžia. Megrė neatsigręždamas šūkteli:

— Prašau!

— Alio, taip... Jūs sakot?.. Vakar rytą, apie devintą?.. Laiškas gautas paštu?.. Ačiū... Atleiskit! Minutėlę... Jis buvo storas, ar ne, panašu, kad jame būtų buvęs pakelis banknotų...

— Neblogai!.. — sumurma balsas už Megrė nugaros.

Tas atsisuka. Stovi čekas apsiblaususiu veidu, tik vos pastebima kibirkštėlė žaidžia akių lėliukėse. Sėsdamasis jis kalba toliau:

— Iš tiesų ir vaikas susiprastų... Taigi dabar jūs žinot, kad vakar rytą aš gavau Raspajaus bulvaro pašto skyriuje paketą su pinigais iki pareikalavimo... Išvakarėse šitie pinigai buvo to vargšo Krosbio kišenėje... Bet ar pats Krosbis pasiuntė tuos pinigus? Čia ir yra visas klausimas...

— Ar pasiuntinys jus praleido?

— Jis kalbėjosi su kažkokia dama... Aš apsimečiau saviškiu ir pamačiau ant durų jūsų vizitinę kortelę... Apsukriai!.. O juk čia aukštosios policijos buveinė!..

Megrė pastebi, kad Radeko veidas pavargęs, bet ne dėl bemiegės nakties: taip atrodo ligonis tuoj po priepuolio. Paakiai pabrinkę. Lūpos bekraujės.

— Jūs turit man ką nors pasakyti?

— Pats nežinau... Norėčiau jūsų pasiteirauti, kas nauja. Gerai parėjot šiąnakt?

— Ačiū!

Iš savo vietos Radekas pastebi santrauką, kurią komisaras susirašė norėdamas patikslinti savo mintis, ir blankus šypsulys šmėsteli jo lūpose.

— Teiloro bylą žinot? — paklausia jis staiga nei iš šio, nei iš to. — Bet turbūt amerikietiškų laikraščių neskaitot... Desmondas Teiloras, vienas garsiausių Holivudo režisierių, buvo nužudytas 1922 metais... Buvo įtarta daug kino artistų, kelios gražios moterys... Bet visus paleido... Ir žinot, ką visai neseniai rašė laikraščiai, praėjus tiek metų?.. Cituoju iš atminties, bet mano atmintis puiki: *Nuo pat kvotos pradžios policija žinojo, kas nužudė Teilorą. Bet jos turimi įrodymai buvo tokie negausūs ir tokie neįtikinami, kad net jeigu žudikas pats būtų atėjęs pasiduoti policijai, jam būtų reikėję pateikti daiktinius įrodymus ir nurodyti liudytojus, patvirtinančius jo prisipažinimą...*

Megrė nustebęs pažvelgia į savo pašnekovą, o tas užsikelia koją ant kojos, užsidega cigaretę ir kalba toliau:

— Įsidėmėkit, tuos žodžius pasakė pats policijos viršininkas... Jie buvo išspausdinti prieš metus... Atsimenu raidę į raidę... Ir, aišku, *Teiloro žudikas taip ir nebuvo suimtas...*

Komisaras dėdamasis abejingu atsilošia savo krėsle, užkelia kojas ant stalo ir laukia kaip žmogus, kuris apsčiai turi laiko, bet ne per daugiausia domisi pašnekesiu.

— Ar išties jūs nusprendęs parinkti medžiagos apie Viljamą Krosbį?.. Kai buvo tiriama žmogžudystė, policija nepagalvojo ar gal nedrįso to padaryti...

— Ir atnešėt man tos medžiagos? — vos sukrutinęs lūpas, paklausia Megrė.

— Jeigu tik norit! Kiekvienas Monparnase galėtų jums jos suteikti... Tuo metu, kai mirė jo teta, jis turėjo daugiau kaip šešis šimtus tūkstančių frankų skolos, ir netgi „Kupolo" Bobas skolindavo jam... Taip dažnai pasitaiko kilmingose šeimose... Kas kad jis Hendersonų giminaitis, bet turtingas niekad nebuvo... Kitas jo dėdė — milijardierius... Pusbrolis — didžiausio Amerikos banko direktorius... Bet jo tėvas bankrutavo prieš dešimt metų... Jūs suprantat?.. Žodžiu, Viljamas Krosbis neturtingas giminaitis...

Be to, visi jo dėdės ir visos tetos turi vaikų, tik Hendersonai bevaikiai.

Tad jis leidžia laiką laukdamas senio, o paskui misis Henderson mirties, abu jau varė aštuntą dešimtį...

— Ką jūs sakėt?..

— Nieko!

Megrė tylėjimas aiškiai varžo čeką.

— Jūs, kaip ir aš, puikiai žinot, kad Paryžiuje žmogus su vardu, turinčiu tam tikrą svorį, puikiausiai gali gyventi be pinigų... Be to, Krosbis žavus vaikinas... Niekad jis nėra dirbęs jokio darbo, ar ne?.. Užtat visada būdavo kuo geriausios nuotaikos... Jis kaip didelis vaikas džiaugėsi gyvenimu ir viskuo mėgavosi...

Ypač moterimis!.. Kalbu be jokios piktos valios... Matėt misis Krosbi?.. Jis ją labai mylėjo...

Ir vis dėlto... Laimė, tokie žmonės nelyginant masonai vienas kitą palaiko... Aš esu juos matęs ne sykį geriant kartu aperityvą „Kupole"... Kokia nors mergiotė, nutaikiusi progą, mirktelės Viljamui... O jis sako žmonai: „Tu man atleisk!.. Aš paėjėsiu vienu reikalu į kvartalą..."

Ir visi žinodavo, kad eina praleisti valandėlės į artimiausią viešbutį Delambro gatvėje...

Ir ne sykį! Šimtus sykių!.. Žinoma, Edna Reichberg irgi buvo jo meilužė, neatstodavo nuo misis Krosbi, iš kailio nėrėsi, kad jai įtiktų... Ir daugybė kitų!

Jis negalėdavo joms nieko atsakyti... Aš manau, kad jas visas mylėjo...

Megrė nusižiovauja, pasirąžo.

— Kitais sykiais, nežinodamas, kaip susimokės už taksi, jis dosnia ranka užsakydavo po penkiolika kokteilių žmonėms, vos pažįstamiems... Ir juokdavosi!.. Niekad nesu jo matęs susikrimtusio... Įsivaizduokite būtybę, nuo lopšio apdovanotą gera nuotaika, būtybę, visų mylimą ir visus mylinčią, kuriai atleidžiama viskas, netgi tokie dalykai, kurie niekam kitam neatleidžiami!.. Būtybę, kuriai taip pat viskas sekasi!.. Jūs nelošiat?.. Nežinot, kas tai yra, kai partneris atidengia septynias akis, o jūs pakeliat kortas ir parodot aštuonias?.. Kitą sykį jo — aštuonios, o jūsų — devynios... Kaip užkerėta!.. Tarytum tai dėtųsi ne varganoje realybėje, o svajonių karalijoje...

Toks buvo Krosbis...

Kai jis paveldėjo penkiolika ar šešiolika milijonų, buvo jau gerokai įklimpęs. Aš įsitikinęs, kad jis buvo padirbęs kelių garsių savo giminės narių parašus skoloms apmokėti...

— Jis nusižudė! — burbteli Megrė.

Tada čekas tylutėliai nusijuokia, to juoko neįmanoma nė išanalizuoti. Atsistoja, įmeta cigaretę į krosnį, sugrįžta į savo vietą ir mįslingai prataria:

— Jis tik *vakar* nusižudė!

— Sakykit!..

Megrė balsas staiga pasidaro piktas. Ir atsistojęs komisaras iš viršaus žemyn pažvelgia Radekui į akis.

Kone slegianti tyla. Pagaliau Megrė prabyla:

— Kurių velnių čia atėjot?..

— Pasišnekėti... Arba, jei jums patinka, padėti jums... Pripažinkit, kiek laiko sugaištumėt, kol surinktumėt apie Krosbį žinias, kurias jums ką tik suteikiau... Norit dar kitų, irgi autentiškų?..

Jūs matėt mažutę Reichberg... Jai dvidešimt metų... Na ką gi! Jau metai ji Viljamo Krosbio meilužė, ištisas dienas praleidžia su misis Krosbi ir švelni jai kaip šilkas...

Nors jųdviejų jau seniai nutarta, kad Krosbis išsiskirs su žmona ir ją ves...

Tik kad galėtų vesti turtingo pramonininko Reichbergo dukterį, Viljamui reikia pinigų, daug pinigų...

Ką čia dar norėtumėt išgirsti?.. Gal papasakoti apie Bobą, „Kupolo" barmeną?.. Jūs jį pažįstat baltu švarku, su staltiesėle rankoje... O jis uždirba nuo keturių iki penkių šimtų tūkstančių frankų per metus, turi ištaigingą vilą Versalyje, liuksusinį automobilį. Neblogai! Ir vis iš tų arbatpinigių!..

Radekas pradeda nervintis. Jo balsas kažkoks nesavas, gergždžiantis.

— O tuo metu Žozefas Ertenas, stumdantis dešimt ar dvylika valandų per dieną savo triratį po Paryžių, uždirbdavo šešis šimtus frankų per mėnesį.

— O jūs?

Tie žodžiai smogia žiauriai, Megrė įremia žvilgsnį į čeko akis.

— Ak, aš!..

Ir abu nutyla. Megrė ima vaikščioti dideliais žingsniais po kabinetą. Tik sykį sustoja, prižeria į krosnį anglių, o Radekas tuo tarpu užsidega naują cigaretę.

Keista padėtis. Sunku atspėti, ko tam lankytojui čia reikia. Ir jis toli gražu neketina išeiti. Panašu, jog kažko tikisi.

Ir nors Megrė smalsu, jis valdosi, nieko neklausinėja Radeko. O be to, ko galėtų klausti?

Radekas pirmas prabyla, tikriau sumurma:

— Šaunus nusikaltimas!.. Aš kalbu apie režisieriaus Desmondo Teiloro nužudymą... Jis buvo vienas savo kambaryje, viešbutyje... Viena jauna žvaigždė ateina jo aplankyti... Ji paskutinė, mačiusi jį gyvą... Suprantat?.. O tą žvaigždę kažkas pastebėjo iš jo išeinančią vieną, jis jos neišlydėjo... Ir vis dėlto ne ji nužudė...

Jis sėdi ant kėdės, kurią Megrė paprastai laiko lankytojams, pačioje šviesoje. Šviesa žiaudri, kone kaip klinikoj.

Niekad čeko veidas nėra buvęs toks įdomus. Kakta aukšta, iškili, išvagota raukšlių, bet jos vis dėlto jo nesendina.

Rudų plaukų kupeta daro jį panašų į internacionalinės bohemos atstovą, ir tą įspūdį pabrėžia laisvo kirpimo tamsūs atlapi marškiniai be kaklaraiščio.

Radekas neliesas, bet pažiūrėti nesveikos išvaizdos, galbūt dėl to, kad raumenys driblūs. Netgi lūpų linija kažkokia liguista.

Jis nervinasi kažkaip ypatingai, psichologui būtų įdomu jį stebėti; joks veido bruožas nesuvirpa, tik lėliukės, rodos, staiga gauna stipresnį amperažą, ir tada žvilgsnis pasidaro įtemptas, pašnekovui sunku jį atlaikyti.

— Kas dabar bus Ertenui? — paklausia jis po penkių minučių tylos.

— Nukirs galvą! — burbteli Megrė, susikišęs rankas į kelnių kišenes.

Amperažas pasiekia maksimumą. Radekas gergždžiamai sukikena.

— Žinoma!.. Ko gi daugiau vertas žmogus, uždirbantis šešis šimtus frankų per mėnesį... Beje... Einam lažybų... Aš tvirtinu, kad į Krosbio laidotuves abi moterys ateis juodai apsivilkusios ir susikabinusios... Aš kalbu apie misis Krosbi ir Edną... Sakykit, komisare, ar jūs įsitikinęs, kad jis pats nusižudė?..

Jis nusijuokia. Tai netikėta. Viskas, ką jis daro, netikėta, ir pirmiausia tas atsilankymas.

— Juk taip lengva simuliuoti nusikaltimą — tariamą savižudybę!.. Jeigu tuo metu nebūčiau buvęs su maloniuoju inspektorium Žanvjė, aš pats save apkaltinčiau tuo nusikaltimu, šiaip sau, norėdamas pasižiūrėti, kas iš to išeis... Jūs turit žmoną?

— Kas per klausimas?

— Nieko... Jums sekasi... Turit žmoną! Vidutiniškos pajamos... Jaučiatės patenkintas atlikęs pareigą... Sekmadieniais tikriausiai einant žvejoti... Ar labiau mėgstat biliardą?.. Mano akimis žiūrint, tai nuostabu!.. Tik reikia laiku to imtis! Ir kad gimdytojas būtų principingas ir mėgstantis biliardą...

— Kur sutikot Žozefą Erteną?

Megrė staigiai paklausė, manydamas labai sumaniai padaręs. Nuo pusės sakinio pagailėjo prasižiojęs.

— Kur aš jį sutikau?.. Laikraščiuose... Kaip visi žmonės!.. Bet... Dievaži, koks sudėtingas tas gyvenimas... Kai pagalvoju, kad jūs čia klausotės manęs, jaudinatės, stebit mane ir kad vis tiek jums nepavyks su-

sidaryti nuomonės ir kad jūsų padėtis, jūsų žvejyba ar jūsų biliardas pastatyti ant kortos!.. Sulaukus tokio amžiaus! Po dvidešimties metų sąžiningo darbo... Ir tik dėl to, kad, nelaimė, vieną kartą gyvenime jums šovė mintis ir jūs jos laikotės... Sakytum genijus prabudo!.. Sakytum nebuvot genialumu apdovanotas lopšy... Bet keturiasdešimt penkerių genijum nepasidarysi... Jums maždaug tiek metų, ar ne?..

Reikėjo leisti nugalabyti Erteną... Būtumėt gavęs paaukštinimą... Beje, kiekgi uždirba kriminalinės policijos komisaras?.. Du tūkstančius?.. Tris tūkstančius?.. Pusę to, ką vienas Krosbis išleisdavo restoranuose?.. Ką ten pusę, mažiau!.. Iš tiesų, kaip bus aiškinamas to vaikino nusižudymas?.. Meilės istorija?.. Pikti liežuviai susies revolverio šūvį su Erteno pabėgimu... Ir visi Krosbiai, Hendersonai, pirmos ir antros eilės pusbroliai, kurie šį tą reiškia Amerikoje, siųs jums kablogramas reikalaudami nutraukti garsinimą...

Jumis dėtas...

Dabar jis atsistoja, užgesina cigaretę į puspadį.

— Jumis dėtas, komisare, aš ieškočiau diversijos... Štai aš, sakykim, suimčiau kokį tipą, dėl kurio nebus jokių diplomatinių demaršų... Kokį nors Radeką, kurio motina buvo tarnaitė viename Čekoslovakijos miestely... Tik kažin ar paryžiečiai žino, kur tikrai yra ta Čekoslovakija?..

Jo balsas nejučiom dreba. Ir svetimšalio akcentas retai kada buvo tiek pastebimas kaip kad dabar.

— Ir vis dėlto byla baigsis taip kaip Teiloro byla!.. Jeigu aš turėčiau laiko... Pavyzdžiui, Teiloro byloje nebuvo nei pirštų žymių, nei nieko panašaus... O čia... Ertenas visur paliko pėdsakų ir rodėsi Sen Klu!.. Krosbiui verkiant reikia pinigų, ir jis nusižudo, kai kvota imama vykdyti iš naujo!.. Pagaliau aš!.. Bet ką, šiaip ar taip, aš padariau?.. Niekad nė pusės žodžio nesu prataręs Krosbiui... Jis net nežino mano pavardės... Niekad nėra manęs matęs... O paklauskit Erteną, ar jis kada yra girdėjęs apie Radeką... Paklauskit, ar Sen Klu yra kas matę į mane panašų vaikiną... O aš šit sėdžiu kriminalinės policijos patalpose... Inspektorius laukia ma-

nęs apačioje ir sekios mane, kur tik aš eičiau... Beje, vis tas Žanvjė?.. Man patiktų... Jis jaunas... Lipšnus... Išgerti ne kažin kiek pakelia. Trys kokteiliai — ir nugrimzta į nirvaną...

Sakykit, komisare, į ką reikia kreiptis norint paaukoti keletą tūkstančių frankų policininkų prieglaudai?..

Jis atsainiai išsitraukia iš kišenės pakelį banknotų, vėl susigrūda, išsiima iš kitos kišenės, paskui pradeda kraustyti liemenės kišenę.

Taip jis parodo mažiausiai šimtą tūkstančių frankų.

— Jūs man nieko daugiau neturit pasakyti?

Tai Radekas kreipiasi į Megrė su apmaudu, kurio nepavyksta nuslėpti.

— Nieko...

— Tada leiskit aš jums kai ką pasakysiu, komisare?

Tyla.

— Taigi!.. Jūs niekad nieko nesuprasit!..

Jis pasiima juodą fetrinę skrybėlę, nerangiai nueina prie durų, aiškiai blogai nusiteikęs, o komisaras iškošia pro dantis:

— Šnekėk, sūneli!.. Šnekėk!..

X

Staigmenų spinta

— Kiek uždirbi pardavinėdama laikraščius?

Monparnaso kavinės terasa. Radekas sėdi kiek atsilošęs, lūpose žiauresnė negu visada šypsena ir Havanos cigaras.

Bėdina senė, slankiodama tarp staliukų, kaišioja vakarinius laikraščius lankytojams ir kažką burba sau po nosim. Ji juokinga ir apgailėtina nuo galvos iki kojų.

— Kiek aš...

Ji nesupranta, ir jos išblėsęs žvilgsnis rodo tik gęstančią proto šviesėlę.

— Sėskis čia... Išgersi su manim taurelę... Garsonai!.. Šartrezo [3] poniai...

[3] Likerio rūšis *(pranc.)*.

Radeko akys ieško Megrė, žino, kad tas sėdi už keleto metrų nuo jo.

— Taigi! Pradžiai aš nuperku iš tavęs visus tavo laikraščius... Bet turi juos suskaičiuoti...

Apstulbusi senė nežino, ar jai klausyti, ar išeiti. Bet čekas jai parodo šimtinę, ir ji ima karštligiškai skaičiuoti laikraščius.

— Gerk!.. Sakai, keturiasdešimt?.. Po penkis sū už kiekvieną... Pala!.. Ar norėtum dar uždirbti šimtinę?..

Megrė viską mato ir girdi, bet nė nekrusteli, apsimeta nepastebįs, kas čia dedasi.

— Du šimtus frankų!.. Tris šimtus... Žiūrėk!.. Štai jie... O nori penkis šimtus?.. Tik juos reikia uždirbti, padainuok mums ką nors... Šalin letenas!.. Pirma padainuok...

— O ką man padainuoti?

Pusprotė senė pritrenkta. Lipnaus likerio lašas rieda smakru, apaugusiu širmais barzdaplaukiais. Kaimynai kumščiuoja vienas kitą.

— Dainuok ką nori... Ką nors linksma... O jei dar pašoksi, gausi šimtine daugiau...

Žiaurus reginys. Nelaimingoji neatplėšia akių nuo pinigų. Lūžiu balsu ji ima murmėti neįmanomą pažinti melodiją, o ranka tiesiasi prie pinigų.

— Užteks,— įsikiša kaimynai.

— Dainuok! — įsako Radekas.

Visą laiką jį seka Megrė. Pasigirsta daugiau pasipiktinusių balsų. Garsonas prieina prie moteriškės ir nori ją išstumti. Toji priešinasi, kabinasi už stalų, vis tikisi uždirbti pasakišką sumą.

— Aš dainuoju šitam jaunam ponui... Jis man pažadėjo...

Pabaiga dar koktesnė. Įsikiša policininkas ir išsiveda senę, negavusią nė santimo, pasiuntinukas bėga iš paskos, sugriebęs nori atiduoti jai laikraščius.

Per trejetą dienų tokių scenų — dešimtys. Trejetą dienų komisaras Megrė, suraukęs kaktą, sukandęs lūpas, sekioja įpėdžiui Radeko nuo ryto iki vakaro ir nuo vakaro iki ryto.

Iš pradžių čekas mėgino užmegzti pokalbį. Jis vis kartodavo:

— Kadangi jūs nusistatęs manęs nepalikti, einam drauge! .. Bus linksmiau...

Megrė atsisakydavo. „Kupole" ar kur kitur jis atsisėsdavo prie gretimo staliuko. Gatvėje atvirai kone lipdavo Radekui ant kulnų.

Tai Radeką vedė iš kantrybės. Tai buvo nervų karas.

Viljamo Krosbio laidotuvėse dalyvavo įvairiausia publika — ir didieji amerikiečių kolonijos Paryžiuje šulai, ir marga Monparnaso minia.

Abi moterys, kaip Radekas sakė, buvo juodai apsirengusios. Ir čekas palydėjo velionį iki pat kapinių, tiesiai žiūrėdamas priešais save ir su niekuo nepersitardamas nė puse žodžio.

Trys dienos tokio neįtikimo, tiesiog košmariško gyvenimo.

— Vis tiek jūs nieko nesuprasit! — kartais pakartodavo Radekas, atsigręžęs į Megrė.

Tas dėdavosi negirdįs, kurčias kaip siena. Vieną ar du kartus Radekui tiktai pavyko susitikti akimis su komisaru.

Tas jį tiktai sekė — daugiau nieko! Neatrodė, kad jam kas rūpėtų! Haliucinuojantis, atkaklus, nepaliaujamas persekiojimas.

Priešpiečius Radekas praleisdavo kavinėse nieko neveikdamas. Būdavo, staiga paliepia garsonui:

— Pašaukit vedėją...

Tam prisistačius, pareiškia:

— Malonėkit atkreipti dėmesį, kad mane aptarnavusio garsono rankos nešvarios...

Atsiskaitydavo Radekas tiktai šimtinėmis ar tūkstantinėmis, grąžą susikimšdavo į bet kurią kišenę.

Restorane grąžindavo nepatikusius valgius. Vieną dieną jis, užsisakęs pietus už pusantro šimto frankų, pareiškė metrdoteliui:

— Arbatpinigių nebus! Jūs nepakankamai greit mane aptarnavot...

Vakarais valkiodavosi po kabaretus, naktines lindynes, girdydavo mergas, nė vienai neteikdamas pirmeny-

bės, paskui staiga sviesdavo tūkstantinę į vidurį salės sakydamas:

— Tai, kuri pagaus...

Užvirdavo tikros kautynės, ir ne vieną moterį išsivesdavo policija, o Radekas, kaip paprastai, stengdavosi įsitikinti, kokį įspūdį padaręs komisarui.

Jis nesistengė pasprukti nuo sekimo. Priešingai! Susistabdęs taksi, luktelėdavo, kol komisaras gaus automobilį.

◆

Viljamas Krosbis buvo palaidotas spalio dvidešimt antrąją. Dvidešimt trečiąją — apie vienuoliktą vakaro — Radekas baigia vakarieniauti viename Eliziejaus laukų restorane.

Pusę dvyliktos jis išeina, lydimas Megrė, išsirenka ištaigingą automobilį ir tyliai pasako vairuotojui adresą.

Netrukus du automobiliai vienas paskui kitą nuvažiuoja Otejaus kryptimi. Ir veltui plačiame policininko veide būtum ieškojęs susijaudinimo, nekantrumo ar nuovargio žymių, nors policininkas jau keturias paras nemigęs.

Tik akys labiau negu visada įsmeigtos į vieną tašką.

Pirmas taksi važiuoja krantinėmis, paskui Mirabo tiltu per Seną ir šokinėdamas nurieda keliu į „Baltąją gervę".

Iki bistro dar koks šimtas metrų, bet Radekas sustabdo automobilį, pasako keletą žodžių vairuotojui ir nueina, rankas susikišęs į kišenes, į iškrovimo prieplauką priešais smuklę.

Čia jis atsisėda ant švartavimosi knechto, užsidega cigaretę, pasižiūri, ar Megrė jį atsekė, ir sustingsta.

Iki vidurnakčio nieko neatsitinka. Bistro trys arabai lošia kauleliais, kampe snaudžia kažkoks vyriškis, matyt, gerokai įkaušęs. Šeimininkas plauna stiklines. Antrame aukšte — jokio žiburio.

Penkios minutės po pirmos kelyje pasirodo taksi, sustoja priešais bistro vitriną, ir moters siluetas po trumpo abejojimo greit įsmunka į bistro.

Sarkastiškos Radeko akys nori susitikti su komisaro akimis labiau nei visada. Moterį apšviečia lempa be gaub-

to. Ji apsivilkusi juodu paltu su plačia tamsaus kailio apykakle. Negalima neatpažinti Elenos Krosbi.

Ji tyliai kalbasi su šeimininku, pasilenkusi ant cinkinio bufeto. Arabai liaujasi lošti, įsispoksoję į ją.

Lauke jų balsų negirdėti. Bet galima nuspėti šeimininko apstulbimą ir amerikietės varžymąsi.

Po valandėlės šeimininkas pasuka laiptų link už bufeto. Jinai nuseka jam įkandin. Paskui antrame aukšte nušvinta langas to paties kambario, kur miegojo pabėgęs Žozefas Ertenas.

Žemyn šeimininkas nulipa vienas. Arabai jį šūkteli, jis jiems kažką atsako ir pagūžčioja pečiais, tarytum sakydamas: „Aš pats nieko nesuprantu! Et, tai ne mūsų reikalas..."

Antro aukšto langai be langinių. Užuolaidos plonos. Galima netrukdomai sekti beveik kiekvieną amerikietės judesį kambaryje.

— Gal jums cigaretę, komisare?

Megrė nieko neatsako. Jaunoji moteris ten, aukštai, prisiartina prie lovos, nutraukia antklodes ir paklodes.

Juodu mato, kaip ji pakelia kažkokį beformį ir sunkų daiktą. Paskui imasi keisto darbo, galuojasi, staiga prieina prie lango, tarytum nerimo pagauta.

— Galėtum pamanyti, kad jai reikalingas čiužinys, ar ne? Arba aš smarkiai apsirinku, arba ji kažką ten ardo... Keistas darbas žmogui, visada turinčiam kambarinę...

Vyrus vieną nuo kito skiria koks penketas metrų. Praeina penkiolika minučių.

— Kuo toliau, tuo kebliau, po galais!..

Čeko balsas nekantrus. Megrė nieko jam neatsako, nė nekrusteli.

Apie pusę pirmos Elena Krosbi vėl pasirodo bistro salėje, numeta popierinį pinigą ant bufeto ir pasistačiusi kailinę apykaklę nuskuba prie laukiančio taksi.

— Sekim ją, komisare?

Trys taksi pajuda vorele. Bet misis Krosbi važiuoja ne į Paryžių. Po pusvalandžio ji jau Sen Klu ir sustabdo automobilį netoli Hendersonų vilos.

Ji atrodo tokia smulkutė, kai trypčioja ant šaligatvio priešais vilą lyg nesiryžtantis žmogus.

Staiga ji perbėga kelią, susiieško rankinuke raktą ir įeina į vidų; užsitrenkia varteliai.

Nė viena lempa neužsidega. Vienintelė žymė, kad viduje yra gyvas padaras — tai virpčiojanti šviesel antro aukšto languose, tarytum tas kažkas protarpiais brėžytų degtukus.

Naktis vėsi. Kelio žibintai blausiai šviečia pro rūką.

Megrė ir Radeko taksi sustoję už kokių dviejų šimtų metrų nuo vilos, o misis Krosbi taksi atskirai lūkuriuoja prie pat vartelių.

Komisaras išlipa iš automobilio, pavaikštinėja susigrūdęs rankas į kišenes ir nervingai papsi pypkę.

— Na, ar neketinat pasižiūrėti, kas ten dedasi?..

Megrė neatsako, toliau sau vaikštinėja.

— Ar tik nedarote naujos klaidos, komisare? O kas, jeigu tučtuojau arba rytoj viloje rasit dar vieną lavoną?..

Megrė nė nemirkteli, ir Radekas sviedžia ant žemės nesurūkęs pusę cigaretės: kažkaip nagais užkabinęs, nudrėskė visą popierių.

— Aš jums kaliau ir kaliau, kad jūs vis tiek nieko nesuprasit... Ir dabar kartoju, kad...

Komisaras atsuka jam nugarą. Taip praeina kokia valanda. Viskas tylu. Vilos languose netgi nebematyti virpčiojančios degtuko šviesel.

Misis Krosbi vairuotojas nerimaudamas išlipa iš automobilio ir prieina prie vartelių.

— O kas, komisare, jeigu ten viduje yra dar kas nors...

Megrė tokiomis akimis pasižiūri į Radeką, jog tas nutaria geriau patylėti.

Po keleto minučių Elena Krosbi tekina išbėga ir sėda į automobilį, rankoje suspaudusi kažkokį daiktą, maždaug trisdešimties centimetrų ilgio, suvyniotą į baltą popierių ar skudurą.

— Jūsų nedomina, ką ji išsinešė?..

— Žinot ką, Radekai...

— Ką?..

Amerikietės taksi nuvažiuoja Paryžiaus link. Megrė nė nemano jo sekti.

Čekas, atrodo, nervinasi. Jo lūpos virpčioja.

— Gal dabar mudu ten įeisim?..

— Bet...

Jis nesiryžta kaip žmogus, kuris, sudaręs programą, staiga susiduria su nenumatyta kliūtimi.

Megrė sunkiai uždeda jam ant peties ranką.

— Dviese mudu viską suprasim, ar ne?

Radekas nusijuokia, bet juokas dirbtinis.

— Jūs svyruojat?.. Bijot, kaip ką tik išsitarėt, rasti dar vieną lavoną?.. Ką jūs!.. Kas gi galėtų juo būti?.. Misis Henderson mirusi ir palaidota... Jos kambarinė mirusi ir palaidota... Krosbis miręs ir palaidotas... Jo žmona ką tik išėjo gyva ir sveika... Ir Žozefas Ertenas saugioje vietoje, Santė kalėjimo ligoninėje... Kas dar lieka?.. Edna?.. Bet ką ji čia darys?..

— Aš einu su jumis! — iškošia Radekas pro dantis.

— Tada pradėsim iš pradžių. Norint įeiti į namus, reikia rakto...

Bet ne raktą išsitraukia komisaras iš kišenės, o mažą kartoninę dėžutę, perrištą virvute; ilgai krapštosi, kol ją atidaro, ir pagaliau išima vartelių raktą.

— Štai... Dabar įeisim į vilą kaip į savo namus, kadangi ten nieko nėra... Juk nieko ten nėra, teisybė?..

Kaip viskas pasikeitė! Ir kodėl? Radekas žiūri į savo bendrakelionį jau nebe su ironija, o su nerimu, kurio nebeįstengia nuslėpti.

— Gal įsidėtumėt šitą dėžutę į savo kišenę? Ji mums tučtuojau dar pravers...

Megrė pasuka jungiklį, iškrato į užkulnį pypkę ir vėl prisikemša.

— Lipam... Įsidėmėkit, misis Henderson žudikas pateko čia taip pat lengvai kaip ir mes... Dvi miegančios moterys... Nei šuns!.. Nei namsargio!.. Be to, dar visur kilimai... Eime!..

Komisaras netgi nežiūri į čeką.

— Jūs ką tik pasakėt teisingus žodžius, Radekai... Baisiai bjaurus man būtų siurprizas, jei vėl rastumėm lavoną... Žinot, koks tardytojas Komeljo... Jis ant manęs

po šiai dienai pyksta, kad nesutrukdžiau nusižudyti Krosbiui, nors buvau čia pat... Pyksta, kad nesugebu paaiškinti tos dramos...

Įsivaizduokit dabar naują žmogžudystę!.. Ką sakyti?.. Ką daryti?.. Aš leidau pasprukti misis Krosbi... O jūsų apkaltinti negalėčiau, kadangi nesitraukiau nuo jūsų nė per žingsnį...

Iš tiesų būtų sunku pasakyti, katras prie katro pristojom per tas tris dienas... Ar jūs mane sekat?.. Ar aš jus?..

Rodos, komisaras kalba pats su savim. Jie užlipa į antrą aukštą, ir Megrė, perėjęs buduarą, atsiduria kambaryje, kur buvo nužudyta misis Henderson.

— Įeikit, Radekai... Manau, jūsų nejaudina mintis, kad čia buvo nužudytos dvi moterys?.. Vienos smulkmenos turbūt nežinot: juk peilio iki šiol nerasta... Manoma, kad Ertenas bėgdamas įmetė į Seną...

Megrė atsisėda ant lovos krašto, toje pačioje vietoje, kur buvo rastas amerikietės lavonas.

— Norit žinoti, ką aš galvoju?.. Šitą peilį žudikas, ko gero, paslėpė čia... Bet taip gerai paslėpė, kad mes jo neradom... Pala! Pala!.. Ar pastebėjot, kokios formos paketą išsinešė misis Krosbi?.. Trisdešimties centimetrų ilgio... Kelių centimetrų pločio... Žodžiu, padoraus durklo matmenys... Teisingai jūs sakėt, Radekai, baisiai sudėtinga istorija... Bet... Oho!..

Jis pasilenkia, ant išvaškuoto parketo gana aiškiai matyti pėdsakai. Smailaus moteriško kulniuko įspaudimai.

— Jūsų geros akys?.. Tada padėkit man ir pasistenkit sekti šitais pėdsakais... Kas žino, gal mes sužinosim, ką misis Krosbi šiąnakt čia darė...

Radekas nesiryžta, įdėmiai žiūri į Megrė kaip žmogus, kuris pats save klausia, kokį vaidmenį yra verčiamas vaidinti. Bet iš komisaro veido nieko negalima išskaityti.

— Pėdos mus veda į kompanionės kambarį, teisybė?.. O toliau kur?.. Pasilenkit, brolyti... Jums bepigu, jūs nesveriat šimto kilogramų... Kas gi čia dabar?.. Kažkieno sustota prie šitos sieninės spintos?.. Čia drabužinė spinta?.. Užrakinta?.. Ne! Palaukit, nedarykit... Jūs

kalbėjot apie lavoną... Kaip jūs ten sakėt? O kas jei lavonas — toj spintoj!..

Radekas užsidega cigaretę. Jo pirštai dreba.

— Na! Vis dėlto mums reikia ryžtis ją atidaryti... Na, mėginkit, brolyti...

Kalbėdamas Megrė pasitaiso prieš veidrodį kaklaraištį, tačiau savo bendro iš akių neišleidžia.

— Na?..

Jis atidaro spintą.

— O lavonas kur? A?..

Radekas atatupstas žengia trejetą žingsnių. Suglumęs spokso į jauną blondinę, išeinančią iš savo slėptuvės; ji lyg nesava, bet anaiptol neišsigandusi.

Tai Edna Reichberg. Ji žiūri tai į Megrė, tai į čeką, lyg laukdama paaiškinimo. Ji neatrodo sutrikusi.

Tik jai nesmagu vaidinti neįprastą vaidmenį.

Megrė, nekreipdamas į ją jokio dėmesio, atsigręžia į Radeką, kuris iš paskutiniųjų stengiasi atgauti savitvardą.

— Ką pasakysit? Mudu tikėjomės išvysią lavoną — teisingiau jūs man užminėt, kad rasiu lavoną,— ir štai randam jauną žavią mergaitę, gyvą ir sveiką...

Dabar ir Edna atsisuka į čeką.

— Tai kaip, Radekai... — vėl prabyla gerai nusiteikęs Megrė.

Tyla.

— Ar tu vis tebemanai, kad aš taip nieko ir nesuprasiu?.. Tu sakai?..

Jauna švedė, nenuleidžianti akių nuo čeko, prasižioja iš išgąsčio, bet šauksmas neišsprūsta iš gerklės.

Komisaras, vėl atsisukęs į veidrodį, ranka lyginasi plaukus. Tada čekas išsitraukia iš kišenės revolverį, nusitaiko į policininką, paspaudžia gaiduką kaip tik tą akimirką, kai mergina prasižioja rėkti.

Nuostabus ir kartu juokingas dalykas! Pokšteli lyg iš vaikiško pistoleto. Be šūvio. Radekas antrukart paspaudžia gaiduką.

Toliau viskas dedasi taip greitai, kad Edna nebesusigaudo. Megrė, rodos, tvirtai stovi savo vietoje. Tačiau akies mirksniu pašoka, visu svoriu užgriūva čeką, kuris ima raičiotis ant žemės.

— Šimtas kilogramų! . . — taria Megrė.

Ir iš tiesų jis spauste prispaudžia priešininką, kuris, du ar tris kartus sukrutėjęs, lieka gulėti paslikas su antrankiais.

— Atleiskit man, panele. . . — sumurma komisaras stodamasis. — Viskas baigta. Prie durų jums yra taksi. . . Mudu su Radeku turim dar daug apie ką pasišnekėti. . .

Čekas atsistoja piktas, įtūžęs. Sunki komisaro letena nusileidžia jam ant peties:

— Ar ne, vaikiuk? . .

XI

Lošimas kauleliais

Nuo trečios valandos ryto iki pat aušros degė šviesa Megrė kabinete Kė Dezorfevr rūmuose, ir keli viduje budintys policininkai girdėjo negarsius monotoniškus balsus.

Aštuntą valandą komisaras paprašo pasiuntinį atnešti į kabinetą dvejus pusryčius. Paskui jis paskambina tardytojui Komeljo į butą.

Devintą valandą atsidaro durys. Megrė išleidžia Radeką: jis be antrankių.

Ir vienas, ir kitas atrodo nuvargęs. Tačiau nė žymės susijaudinimo nematyti nei žudiko, nei kvotą vykdžiusiojo veide.

— Šičia? — paklausia čekas koridoriaus gale.

— Taip! Eisim per Teisingumo rūmus. Bus arčiau. . .

Jis nulydi Radeką į areštinę koridoriumi, skirtu prefektūros policijai. Formalumai atliekami greitai. Kai prižiūrėtojas vedasi Radeką į vienutę, Megrė pasižiūri į jį, lyg norėdamas kažką pasakyti, galbūt atsisveikinti, bet tik gūžteli pečiais ir iš lėto nužingsniuoja į pono Komeljo kabinetą.

◆

Visai be reikalo tardytojas įsitempia lyg gindamasis, kai į jo duris atsainiai pasibeldžiama.

Megrė nė trupučio nepasipūtęs, netriumfuoja ir neironizuoja. Teisingiausia būtų pasakius, kad jis iškritęs iš veido kaip žmogus, ką tik atlikęs ilgą ir sunkų darbą.

— Leisit užsirūkyti?.. Ačiū... Pas jus šalta...

Ir piktai dėbteli į centrinio šildymo radiatorius, nes savo kabinete paliepė juos nuimti ir pastatyti senovišką ketinę krosnį.

— Atlikta!.. Kaip jums jau sakiau telefonu, jis prisipažino... Ir nemanau, kad nuo šiol turėtumėt su juo kokių keblumų, nes jis geras lošėjas ir pripažįsta pralošęs...

Komisaras buvo pasižymėjęs ant popieriaus lapukų pastabas, kurios turėjo būti panaudotos raportui, bet pažėręs vėl susigrūda atgal į kišenę, atsidūsta.

— Bendra bylos charakteristika... — pradeda jis.

Kaip jam pernelyg išpūsta frazė. Jis pakyla ir, susidėjęs rankas už nugaros, vaikščiodamas kalba toliau:

— Byla iš pat pagrindų sufalsifikuota! Štai ir viskas! Tie žodžiai ne mano. O paties žudiko! Ir sakydamas žudikas dar nebuvo suvokęs, kiek tie žodžiai teisingi.

Kai Žozefas Ertenas buvo sulaikytas, man krito į akis vienas dalykas: jo nusikaltimo negalima priskirti jokiai kategorijai. Aukos jis nepažinojo. Nieko nepavogė. Jis nei koks sadistas, nei pamišėlis...

Aš norėjau iš naujo vykdyti kvotą ir įsitikinau, kad visi duomenys vis daugiau ir daugiau apgaulingi.

Jie padirbti, kaip aš anksčiau pabrėžiau, ne atsitiktinai, o sumaniai, sakyčiau, netgi moksliškai! Siekiant suklaidinti policiją, siekiant įvelti teisingumą į pasibaisėtiną avantiūrą!

Ką sakyti apie tikrąjį žudiką? Kad jis dar apgaulingesnis negu visa ta jo režisūra!

Jūs, kaip ir aš, gerai išmanot įvairiausių rūšių nusikaltėlių psichologiją.

Bet tokio kaip Radekas nei man, nei jums nėra pasitaikę.

Visą savaitę aš gyvenau su juo, jį stebėjau, stengiausi įsiskverbti į jo mintis. Visą savaitę jis čia vienu, čia kitu dalyku mane stulbino, mušė iš vėžių! ..

Tai mentalitetas, netelpąs į jokią mūsų klasifikaciją. Štai kodėl Radekas niekad nebūtų pakliuvęs, jeigu ne *tas keistas troškimas būti sučiuptam!*

Jis, ne kas kitas, suteikė man reikalingų įkalčių! Jis tai darė neaiškiai jausdamas, kad klampina save... Bet vis tiek darė...

O jeigu aš jums pasakyčiau, kad šiuo metu jam palengvėjo?..

Megrė nekelia balso. Bet tas nesikarščiavimas, santūrumas teikia jo žodžiams ypatingos jėgos. Prefektūros koridoriuose girdėti skubūs žingsniai, kartkarčiais šveicorius rikteli kokią pavardę ar žandarai nukaukši savo batais.

— Tas žmogus — žudikas, bet nužudė be jokio tikslo, vien dėl to, kad nužudytų!.. Sakyčiau, kad pasismagintų... Neprieštaraukit... Patys pamatysit... Nemanau, kad jis daug kalbės, greičiau tik atsakinės į jūsų klausimus, nes man pareiškė, kad nieko daugiau nenoris — tik ramybės...

Žinių, kurias jums apie jį suteiksiu, pakaks...

Jo motina buvo tarnaitė viename Čekoslovakijos miestely... Jis augo priemiesty, į kareivines panašiame name... Ir jeigu mokėsi, tai tik iš labdaros draugijų gaunamų pašalpų...

Esu tikras, kad vaikas būdamas jis dėl to labai kentėjo ir pradėjo neapkęsti pasaulio, kurį galėjo matyti tik iš apačios...

Taip pat vaikas būdamas jis įtikėjo savo gabumais... Nusprendė, kad per savo protą pasidarys garsus ir turtingas!.. Ta svajonė jį atvedė į Paryžių, ta svajonė leido jam imti pinigus iš šešiasdešimt penkerių metų motinos, kuri, sirgdama stuburo džiova, dirbo tarnaite, kad tik jam galėtų padėti!

Patrakėliška, pražūtinga puikybė! Puikybė tuo didesnė, kadangi Radekas, medicinos studentas, žino paveldėjęs motinos ligą, žino neilgai jau begyvensiąs...

Iš pradžių jis dirba įnirtingai, ir jo profesoriai stebisi jo gabumais.

Jis su niekuo nesimato, su niekuo nesišneka. Jis neturtingas, bet pripratęs gyventi skurde.

Dažnai jis ateina į paskaitas be kojinių, basnirčias. Ne kartą iškrauna daržoves Halėse, kad užsidirbtų keletą sū...

Tačiau jį ištinka katastrofa. Miršta motina. Jis nebegauna nė santimo.

Ir staiga, neieškodamas kokios išeities, jis atsisako visų savo svajonių. Jis būtų galėjęs dirbti kaip daugelis studentų.

Bet jis netgi nepamėgina! Gal suabejojo, kad niekad netaps genialiu žmogumi, kokiu tikėjosi tapti? O gal suabejojo pats savim?

Jis nieko neveikia! *Ničnieko!* Trainiojasi po alines. Rašinėja tolimiems giminaičiams laiškus, prašo paramos. Nesibaido labdaros draugijų... Kaulija iš tėvynainių, ciniškai netgi įspėja, kad nesitikėtų iš jo dėkingumo...

Pasaulis jo nesuprato! Jis niekina pasaulį!

Ir jis valandų valandas puoselėja tą savo neapykantą. Monparnaso kavinėse sėdi greta laimingų, turtingų, sveikų žmonių. Geria kavą su grietinėle, kai kokteiliai rikiuojasi ant gretimų staliukų...

Ar tada jau galvojo apie nusikaltimą? Galbūt! Prieš dvidešimtį metų būtų tapęs anarchistu kovotoju, būtų mėtęs bombas kokioj nors sostinėj. Bet dabar tai nebemadinga...

Jis vienas! Jis nori būti vienas. Jis save ėda! Vienatvė, pranašumo jutimas ir likimo neteisybė — jo iškrypėliško mėgavimosi šaltinis.

Jo protas nepaprastas, bet nukreiptas į žmogaus silpnybes.

Vienas jo profesorius man papasakojo apie jo manią, kurią jau turėjo universitete ir kuri darė jį baisų. Užtekdavo jam keletą minučių stebėti kokį žmogų, ir jis *pajusdavo* tikra to žodžio prasme jo trūkumus.

Neslėpdamas savo džiaugsmo, pranešdavo kokiam jaunuoliui, visai to nesitikinčiam:

— Nepraeis nė treji metai, ir tu atsidursi sanatorijoj!..

Arba:

— Tavo tėvas mirė vėžiu, ar ne? Saugokis!..

Negirdėtas diagnozių teisingumas! Nustatinėti tiek fizinius, tiek dvasinius trūkumus — tai vienintelė jo pramo-

ga „Kupolo" kampe. Pats ligonis, stebi kitus ir diagnozuoja mažiausius jų ligų požymius...

Krosbis jo stebėjimų lauke, lankosi tame pačiame bare. Radekas man nupiešė nuostabiai tikrą jo paveikslą.

Prisipažįstu, aš mačiau tik, kaip sakoma, tėvelio sūnelį, ne daugiau, vidutinio masto lėbautoją, o jis įžiūrėjo įtrūkimą...

Jis man kalbėjo apie Krosbį, trykštantį sveikata, moterų mylimą, besimėgaujantį gyvenimo smagumais, ir taip pat apie Krosbį, galintį padaryti bet kokią niekšybę, kad tik patenkintų savo troškimus...

Apie Krosbį, kuris visus metus palaikė žmonos ir savo meilužės Ednos Reichberg kuo artimiausią draugystę, nors puikiai žinojo, kad progai pasitaikius išsiskirs ir ves meilužę...

Apie Krosbį, kuris vieną vakarą, kai abi moterys paliko jį ir išėjo į teatrą, buvo kažkoks neramus.

Tai buvo „Kupole", prie galinio staliuko. Su amerikiečiu sėdėjo du bičiuliai; jis jų turi tiek ir tiek. Krosbis atsiduso:

— Tik *pamanykit, kažkoks kvailys vakar papjovė senę pardavėją dėl dvidešimt dviejų frankų!.. Aš duočiau šimtą tūkstančių, kad tik atsikratyčiau savo tetos!..*

Kas tai? Ištrūkęs stipresnis žodis? Slapta svajonė?

Radekas buvo čia pat, Radekas nekentė Krosbio labiau už kitus, nes tas šaunumu labiausiai skyrėsi iš kitų.

Čekas pažinojo Krosbį geriau už jį patį, o Krosbis netgi nė sykio jo nebuvo pastebėjęs!

Radekas atsistojo. Nuėjęs į tualetą, pabrėžė ant popieriaus skiautelės:

Sutarta — už šimtą tūkstančių frankų. Pasiųskit raktą M. V. iki pareikalavimo į pašto skyrių Raspajaus bulvare.

Grįžo į savo vietą. Garsonas įteikė raštelį Krosbiui, tas nusijuokė ir toliau sau kalbėjo, tačiau akylai apžiūrinėjo sėdinčiuosius aplink.

Po kokių penkiolikos minučių misis Henderson giminaitis paprašė kaulelių.

— Tu loši vienas? — pajuokavo vienas jo bičiulis.

— Man šovė į galvą mintis... Noriu sužinoti, ar iškris bent du taškai, pirmu metimu...

— Na ir kas tada?

— Tada bus „taip"...

— Kodėl „taip"?

— Taip sau... Nekvaršink sau galvos...

Ir jis ilgai kratė kaulelius rage, pažėrė viena ranka; ranka jam drebėjo.

— Su kaupu! Visi keturi taškai!

Jis nusišluostė prakaitą, paleido juokelį, kuris nuskambėjo dirbtinai, ir išėjo. Kitą dieną vakare Radekas gavo raktą.

◆

Megrė nuvargęs atsisėdo, kaip buvo pratęs, apžargom ant kėdės.

— Tą istoriją su kauleliais man papasakojo Radekas. Esu įsitikinęs, kad tai gryna teisybė ir kad Žanvjė, pasiųstas patikrinti, po vienos kitos valandos tai patvirtins. Visa kita, ką jums pasakysiu ir ką jau pasakiau, atkūriau pamažu, nuotrupa po nuotrupos: čekas, kurį sekiau, nejučia man teikė vis naujos ir naujos medžiagos išvadoms.

Įsivaizduokit — Radekas turi raktą... Jis trokšta gauti šimtą tūkstančių frankų, bet ne mažiau trokšta patenkinti savo neapykantą pasauliui...

Krosbis, kuriam kiekvienas pavydi arba kuriuo kiekvienas gėrisi, yra jo rankose... Jis jį laiko!.. Jis stiprus!..

Nepamirškit, kad Radekas nieko nebesitiki iš gyvenimo... Jis netgi nėra tikras, ar turės iš ko išsilaikyti, iki liga jį pakirs... Gal teks šokti į Seną, kai nebeturės tų kelių sū užsimokėti už kavą su grietinėle...

Jis yra niekis! Niekas jo nesieja su pasauliu!

Aš ką tik sakiau, kad prieš dvidešimtį metų jis būtų tapęs anarchistu. Mūsų laikais jam, įspraustam į judrią, laisvoką Monparnaso minią, atrodo kur kas smagiau padaryti *šaunų nusikaltimą!*

Šaunų nusikaltimą! Jis vargšas ligonis! Ir laikraščiai rašys tik apie jį, apie kiekvieną jo žingsnį! Dėl jo vieno

ims suktis teismo mašina! Senutė bus nužudyta! Krosbis drebės...

Jis vienas žinos teisybę, jis vienas, gerdamas, kaip visada, kavą su grietinėle, mėgausis savo galybe!

Svarbiausia — neįkliūti. O kad to neatsitiktų, reikia pakišti teisingumui tariamą kaltinimą...

Vieną vakarą kažkurios kavinės terasoje jis sutiko Erteną. Jis jį ištyrė, kaip tyrė visus. Užkalbino...

Ertenas, kaip ir Radekas, deklasuotas elementas. Jis būtų galėjęs ramiai sau gyventi pas tėvus, laikančius smuklę. Paryžiuje, dirbdamas pristatytoju už šešis šimtus frankų per mėnesį, jis skursta, ieško priebėgos svajonėse, ryja pigius romanus, bėgioja po kinus, įsivaizduoja nuostabiausius nutikimus.

Jokios energijos! Neturi kuo apsiginti nuo čeko galybės.

„Ar nori uždirbt per vieną naktį be jokios rizikos tiek, kad paskui galėtum gyventi kaip norėsi?"

Tas virpa! Radekas jį laiko savo rankose! Radekas mėgaujasi savo jėga, įkalbinėja, piršte įperša savo bendrui mintį įsilaužti.

Nieko kito, tik įsilaužti į tuščią vilą!

Jis sukuria planą, smulkiai numato, ką ir kaip darys jo bendras. Pataria nusipirkti kaučiuko puspadžiais apavą, kad žingsniai būtų negirdimi. O iš tiesų nori būti tikras, kad Ertenas paliks aiškius pėdsakus!

Tas periodas Radekui turbūt buvo vienas iš svaigiausių! Argi jis, neturįs kuo užsimokėti už aperityvą, nesijaučia visagalis?

Ir jis kasdien susiduria su Krosbiu, kuris jo nepažįsta ir laukdamas pradeda baimintis.

Žinot, kas man padėjo atskleisti teisybę apie įvykius Sen Klu viloje? Viena medicininio pranešimo frazė. Niekas niekad kaip reikiant kruopščiai neskaito ekspertų pranešimų. Tik prieš keturias dienas mane pritrenkė viena detalė.

Teismo ekspertizės gydytojas rašo:

Praėjus kelioms minutėms po mirties, misis Henderson kūnas, kuris, matyt, buvo ant lovos krašto, nukrito ant žemės.

Pripažinkit, kam žudikui po keleto minučių čiupinėti lavoną, ant kurio nebuvo nei brangenybių, nieko, tik naktiniai marškiniai...

Bet aš grįžtu prie faktų sekos. Šiąnakt Radekas juos patvirtino.

Pagal jo nurodymą Ertenas turi patekti į vilą *lygiai* pusę trijų, užlipti į antrą aukštą, įeiti į kambarį, bet šviesos nedegti. Jis prisiekė, kad namuose nebūsią nė gyvos dvasios. O brangenybės, girdi, paslėptos lovoje!

2 val. 20 min. Radekas pats vienas nužudo abi moteris, peilį paslepia sieninėje spintoje ir išeina. Laukia ateinant Žozefo Erteno, kuris vykdo duotus nurodymus.

Grabinėdamas tamsoje, Ertenas numeta nužudytąją, išsigąsta, uždega elektrą, pamato lavonus, pačiupinėja, kad jie tikrai negyvi, palieka visur savo kruvinų pirštų atspaudus...

Kai pagaliau leidžiasi bėgti išsigandęs, lauke kaktomuša susiduria su tuo Radeku, kuris dabar visai kitoks, žiauriai šaiposi.

Tikriausiai tarp jųdviejų įvyko baisi scena. Bet ką gāli toks Ertenas prieš Radeką?

Jis netgi nežino jo pavardės! Nežino, kur gyvena!

Čekas jam parodo gumines pirštines ir šlepetes: jis nepaliko nė mažiausio pėdsako.

— Tu būsi nuteistas! Tavim nepatikės! *Niekas tavim nepatikės!* Tau įvykdys bausmę!..

Taksi jų laukia anapus Senos, Bulonės miške. Ir Radekas toliau kalba:

— Jei tylėsi, tik aš tave išgelbėsiu, aš! Supranti? Aš tave ištrauksiu iš kalėjimo, gal po kokio mėnesio, gal po dviejų! *Bet tu išeisi...*

Po dviejų dienų suimtas Ertenas nieko daugiau nesako, tik ginasi nežudęs. Jis tiesiog kaip trenktas. Tik motinai, tik jai vienai, jis pasako apie Radeką.

Ir jo motina juo netiki! Ar tai ne geriausias įrodymas, jog anas teisybę sakė, kad geriau jau tylėti ir laukti pažadėtosios paramos?

Slenka mėnesiai. Vienutėje Ertenui neišeina iš galvos tie du lavonai, jų lipniu krauju jis buvo susitepęs rankas.

Bet palūžta tik tą naktį, kai išgirsta žingsnius atėjusiųjų išsivesti kaimyno į mirties bausmę.

Tada jis praranda paskutinius pasipriešinimo likučius. Tėvas neatsakė į jo laiškus, užgynė motinai ir seseriai jį lankyti. Jis vienas, vienui vienas, košmarų kamuojamas...

Staiga jis gauna raščiuką su pabėgimo planu. Jis padaro, kaip liepia instrukcija, bet be pasitikėjimo, tartum koks automatas, ir ištrūkęs į Paryžių slankioja be tikslo, galų gale griūva į lovą ir užminga it negyvas; beje, griežtojo režimo sektoriuje žmonės, laukiantys giljotinos, nemiega.

Rytojaus dieną priešais jį išdygsta inspektorius Diufuras. Ertenas užuodžia policiją, pavojų, instinktyviai trenkia inspektoriui, pabėga ir vėl ima klajoti...

Laisvė jo neapsvaigino. Jis nežino, ką daryti. Neturi pinigų. Niekas jo nelaukia.

Ir vis per tą Radeką! Jis jo ieško po kavines, kur seniau jį sutikdavo.

Kam? Nori nužudyti? Ginklo jis neturi. Bet jis taip įaudrintas, kad galėtų jį pasmaugti... O gal jį paprašys pinigų, o gal jo ieško vien dėl to, kad tai vienintelė būtybė, su kuria dar gali pakalbėti...

Jis pastebi jį „Kupole". Jo ten neįleidžia. Jis laukia. Suka ratu kaip kaimo kvaišelis, kartais prispaudžia savo blyškų veidą prie stiklo...

Radekas išeina, bet ne vienas, o tarp dviejų policininkų, ir Ertenas nieko negalvodamas kiūtina į savo olą, namo į Nandi, kur jam užginta koją įkelti... Krinta ant šiaudų tvartuke...

Ir kai tėvas paliepia jam iki nakties išsinešdinti, jis nusprendžia pasikarti...

◆

Megrė gūžteli pečiais, suburba:

— Tas jau niekada nebeatsities... Gyventi gyvens. Bet palūžęs... Iš visų Radeko aukų jo labiausiai gaila.

Yra ir kitų... Jų būtų buvę dar daugiau, jeigu ne...

Apie jas aš dar kalbėsiu... Nusikaltimas padarytas, Ertenas kalėjime, čekas vėl vaikščioja sau po kavines... Jis nereikalauja iš Krosbio to šimto tūkstančių pirmiausia dėl to, kad būtų neatsargu, pagaliau galbūt dėl to, kad skurdas jam pasidarė būtinas, kadangi kursto jo neapykantą žmonėms...

„Kupole" jis gali matyti amerikietį, kuris jau nebe toks gerai nusiteikęs... Krosbis laukia... Jis niekad nebuvo matęs raščiuko autoriaus... Jis įsitikinęs, kad Ertenas kaltas... Jis bijo būti išduotas!

Bet ne! Kaltinamasis leidžiasi nuteisiamas. Kalbama, kad netrukus jam bus įvykdyta mirties bausmė, ir tada misis Henderson įpėdinis galės atsikvėpti...

Kas dedasi Radeko viduje? Savo šaunųjį nusikaltimą jis padarė! Iki smulkmenų viskas buvo kuo puikiausiai apgalvota! Niekas jo neįtaria.

Kaip ir norėjo, jis vienas pasaulyje žino teisybę! Ir žiūrėdamas į Krosbius, susėdusius bare, jis galvoja, jog vieno žodžio užtektų, kad jie sudrebėtų...

Tačiau jis nepatenkintas. Jo gyvenimas vis toks pat vienodas. Niekas nepasikeitė, tik tiek, kad dviejų moterų nebėra gyvų ir vienam kvaištelėjusiam bus nukirsta galva.

Nedrįsčiau prisiekti, bet galėčiau eiti lažybų, jog užvis labiausiai jį slegia tai, kad nėra kas juo gėrėtųsi! Kad nė vienas, jam einant pro šalį, nepamanys: „Atrodo paprasčiausias žmogus, o vis dėlto padarė vieną šauniausių nusikaltimų, kokie buvo padaryti! Jis suklaidino policiją, apgavo teisingumą, pakeitė daugelio žmonių gyvenimą!.. "

Taip yra buvę ir kitiems žudikams. Daugumai užeidavo noras kam nors pasipasakoti, kad ir gatvės mergšei...

Bet Radekas kur kas stipresnis... Be to, moterys niekad jo netraukė.

Vieną rytą spauda paskelbia, kad Ertenas pabėgo. Argi proga ne pati jam siūlosi? Jis sumaišys kortas, atgaus veiksmingą vaidmenį...

Jis parašo į „Sifflet"... Pagautas baimės, kai pamato jo tykantį bendrą, jis pats pasiduoda į rankas policijai...

Bet jis nori, kad juo būtų gėrimasi!.. Jis nori pagarsėti kaip puikus lošėjas!..

Ir jis pareiškia:

— Jūs niekad nieko nesuprasit!..

Nuo tada jam apsisuka galva. Jis jaučia, kad pagaliau bus suimtas! Tiek to! Jis pats artina tą valandą... Jis tyčia daro kvailystes, tarytum kokia vidinė jėga jį skatintų trokšti bausmės...

Jis neturi ko veikti gyvenime! Jis ligos pasmerktas! Viskas įsipyko iki gyvo kaulo arba piktina... Jis šiaip taip stumia dieną po dienos...

Jis supranta, kad aš prisikabinsiu prie jo, kad pasieksiu tikslą.

Ir tada jį užlieja kaip ir jėgų antplūdis... Jis artistas, koks — nesvarbu... Jam maga suintriguoti mane...

Argi jam nepasisekė su Ertenu ir su Krosbiu? Kodėl jam turėtų nepasisekti su manim?..

Kad išmuštų mane iš vėžių, jis sugalvoja visokiausių istorijų... Be kitų, atkreipia mano dėmesį, kad su drama susiję įvykiai vis sukasi aplink Seną...

Argi jam nepavyks išmušti manęs iš vėžių, argi aš nepulsiu klaidingais pėdsakais?

Tų klaidingų pėdsakų jis vis daugina... Jis gyvena lyg karštinės krečiamas... Jis žuvęs, bet tebekovoja, žaidžia su gyvybe...

Kodėl neįtraukus į savo nuopuolį ir Krosbio?

Tikriausiai save patį jis tebelaiko visagaliu demiurgu... Jis paskambina amerikiečiui, pareikalauja šimto tūkstančių frankų...

Jis man juos parodo... Jis jaučia liguistą džiaugsmą taip žongliruodamas su laisve...

Jis įpareigoja Krosbį nurodytą valandą nuvažiuoti į Sen Klu vilą. Ir tai rodo, kad jis didis psichologas. Jis ką tik su manim matėsi. Suprato, kad aš nusprendžiau pradėti iš naujo kvotą nuo pradinio taško...

Taigi aš važiuosiu į Sen Klu... Ir rasiu ten Krosbį, kuris neturės kaip pasiaiškinti, ko čia atsirado!..

Ar tik nebuvo numatęs, kad Krosbis nusižudys, manydamas esąs demaskuotas? Galimas daiktas! Labai galimas daiktas...

Bet jam šito negana!.. Jis vis labiau svaigsta nuo savo galybės...

Ir kadangi aš jaučiu, kad jis kaip pasiutęs, nuo šito momento prisirišu prie jo, tylus ir apsiniaukęs! Aš visą laiką su juo, nuo ryto iki vakaro ir nuo vakaro iki ryto!

Ar jo nervai išlaikys?.. Iš kai kurių smulkių faktelių matau, kad jis ant pavojingos nuožulnumos... Jam reikia nuolatos tenkinti savo neapykantą pasauliui... Jis niekina mažesnius, tyčiojasi iš elgetos, skatina mergšes muštis...

Jis nori pažiūrėti, kokį man tai padarys įspūdį! Aktorystė!..

Nedaug betrūksta, kad jis nusisuktų sprandą! Toks, koks jis yra, neilgai bus šalto kraujo... Būtinai padarys klaidą...

Ir jis ją padaro! Visi didieji nusikaltėliai anksčiau ar vėliau prie šito prieina...

Jis nužudė dvi moteriškes! Jis nužudė Krosbį! Sugriovė gyvenimą Ertenui...

Prieš galą jis nori toliau tęsti hekatombą...

Bet aš imuosi kai kurių atsargumo priemonių. Pasodinu Žanvjė „Jurgio V" viešbučio pašto skyriuje, kad perimtų visus misis Krosbi ar Ednai adresuotus laiškus, kad pasiklausytų jų pasikalbėjimų telefonu...

Dukart Radekas, nuo kurio aš nesitraukiau, kelioms minutėms pasprunka, ir aš spėju, kad jis išsiuntė laiškus.

Po kelių valandų Žanvjė tuos laiškus man atnešdavo. Štai jie! Viename laiške pranešama misis Krosbi, kad jos vyras organizavo misis Henderson nužudymą, ir kaip įrodymas. pridedama dėžutė su raktu, adresas ant jos užrašytas amerikiečio ranka.

Radekas išmano įstatymus. Laiške pabrėžiama, kad žudikas negalįs paveldėti savo aukos turto ir kad misis Krosbi turtas būsiąs konfiskuotas.

Jis jai įsako vidurnaktį atvykti į „Baltąją gervę", praardyti čiužinį kambaryje, surasti durklą, kuriuo buvo nužudytos aukos, ir jį padėti į saugią vietą.

Jei ginklo ten nerasianti, turinti važiuoti į Sen Klu ir paieškoti sieninėje spintoje...

Atkreipkit dėmesį į tą būtinumą pažeminti žmogų ir drauge sukomplikuoti įvykius. Misis Krosbi nebuvo ko važiuoti į „Baltąją gervę". Peilio ten nerasta.

Bet koks smagumas Radekui nuvyti turtingą amerikietę į bistro, kur renkasi valkatos!

Bet tai dar ne viskas! Jo pasiutęs troškimas viską komplikuoti tuo nepasitenkina, ir jis atskleidžia jaunajai moteriai, kad Edna Reichberg buvo jos vyro meilužė ir kad tasai buvo prižadėjęs ją vesti.

Ji žino teisybę! — rašo jis. — *Ji jūsų nekenčia ir, ko gero, pasakys norėdama jus įstumti į skurdą.*

◆

Megrė nusišluosto prakaitą, atsidūsta.

— Sakysit, idiotiška, ar ne? Tai panašu į košmarą! Bet pagalvokit, kad Radekas keletą metų kuria rafinuočiausius kerštо planus.

Be to, jis mažai kur prašauna pro šalį. Antrame laiške jis praneša Ednai Reichberg, kad Krosbis nužudė moteris, kad jo nusikaltimo įrodymas yra sieninėje spintoje ir kad ji galėtų išvengti skandalo, jeigu nurodytą valandą nueitų paimti ginklo.

Jis priduria, kad misis Krosbi žinojusi apie savo vyro nusikaltimą...

Aš jums kartoju, kad jis dėjosi esąs demiurgas.

Tie laiškai nepateko adresatams į rankas, kadangi Žanvjė man juos atnešė.

Bet kaip įrodysi, kad juos rašė Radekas? Kaip ir žinutė į „Sifflet", jie parašyti kaire ranka!

Tada aš paprašiau abi moteris padaryti vieną eksperimentą, paaiškinau, kad jos turi padėti surasti misis Henderson žudiką.

Aš joms liepiau padaryti lygiai tą pat, kas buvo nurodyta laiškuose...

Ir Radekas pats mane nusivežė į „Baltąją gervę", paskui į Sen Klu...

Ar nejautė, kad tai galas? Nepaprastai puikus galas, kaip jis ir norėjo, jeigu laiškai nebūtų buvę perimti.

Misis Krosbi, sukrėsta, kad žudikas išaiškintas, palaužta to šlykštaus žygio į bistro, atvažiuoja į Sen Klu vilą, įeina į tą patį kambarį, kur buvo įvykdyta dviguba žmogžudystė...

Įsivaizduokit, kaip įtempti jos nervai!.. Ir ji susidurs akis į akį su Edna Reichberg, turinčia durklą!..

Aš neguldau galvos, kad susitikimas būtų baigęsis nusikaltimu... Bet nelabai suklysiu manydamas, kad Radekas psichologiškai gana tiksliai buvo apskaičiavęs...

Tačiau mano režisūra įvykius kitaip pakreipė. Misis Krosbi išėjo viena.

Ir Radekui knieti sužinoti, ką ji padarė Ednai...

Jis užlipo su manim į viršų... Pats savo rankom atidarė sieninę spintą... Ir rado ne lavoną, o švedę, gyvą ir sveiką...

Jis pažvelgė į mane... Jis suprato...

Ir pagaliau tada padarė tai, ko aš tikėjausi... Jis *iššovė*...

Tardytojas Komeljo išpučia akis.

— Nebijokit! Dar dieną, gatvės spūsty, ištraukiau jam iš kišenės užtaisytą pistoletą ir įdėjau tuščią... Ir viskas!.. Jis lošė!.. Ir pralošė...

Megrė užsidega užgesusią pypkę ir atsistoja suraukęs kaktą.

— Turiu pridurti, kad jis moka laikytis ir pralošęs... Likusią dalį nakties mudu praleidom Kė Dezorfevr rūmuose... Aš jam garbingai pasakiau, ką žinojau, ir jis ne ilgiau kaip valandą išsisukinėjo...

Paskui pats papildė „baltas" vietas, vis dar su tam tikru pagyrūniškumu...

Šiuo metu jis nepaprastai ramus. Pasiteiravo, kaip aš manąs, ar jam nuims galvą. Ir kadangi nesiryžau atsakyti, jis pridūrė juokdamasis:

— Būtinai pasistenkit, komisare! Jūs man padarysit mažytę paslaugą... Matot, man rūpi viena mintis... Vokietijoje aš kartą dalyvavau vykdant mirties bausmę... Paskutinę akimirką pasmerktasis, kuris laikėsi puikiai, staiga pravirko ir ėmė šaukti: „Mama!"

Man įdomu, ar aš irgi šauksiuos mamos! Kaip manot?..

Komisaras ir tardytojas nutyla. Aiškiau girdėti Teisingumo rūmų triukšmas, susiliejąs su tolimu Paryžiaus gaudesiu.

Pagaliau tardytojas Komeljo atstumia aplanką, kurį labiau dėl akių buvo atsivertęs pačioje pokalbio pradžioje.

— Gerai, komisare,— pradeda jis. — Aš...

Jis žiūri kažkur į šalį, skruostai jam dega.

— Norėčiau, kad pamirštumėt mano... mano...

Bet komisaras, vilkdamasis apsiaustą, lyg niekur nieko jam ištiesia ranką.

— Raportą atsiųsiu rytoj... Dabar turiu užeiti pas Moersą, žadėjau jam parodyti tuos abu laiškus... Jis apsiima juos nuodugniai grafologiškai ištirti...

Tarpdury komisaras stabteli, atsigręžia, pamato susigraužusį tardytojo veidą ir šyptelėjęs išeina: tas šypsnys — visas jo kerštas.

XII

Pargriuvimas

Sausis. Šąla. Vyrai — jų čia susirinkę dešimt — stoviniuoja pasistatę apsiaustų apykakles, rankas susikišę į kišenes.

Kai kurie trypčioja, norėdami sušilti, persitaria vienu kitu žodžiu, baugščiai žvilgčioja į tą pačią pusę.

Tik vienas Megrė, nuošaliai susigūžęs, toks niūrus, kad niekas nedrįsta jo užkalbinti.

Gretimuose namuose užsižiebia vienas kitas langas, vos vos švinta. Kažkur nuskamba tramvajaus skambalas.

Pagaliau privažiuoja automobilis, trinkteli durelės, sudunda sunkūs batai, kažkas pusbalsiu sukomanduoja.

Žurnalistas sugrubusiais pirštais imasi žymėtis bloknote. Vienas žmogus nusigręžia.

Radekas guviai išlipa iš kalėjimo automobilio, apsidairo aplink šviesiomis akimis, kurios prietėmy atrodo lyg besimainančios jūros vandens spalvõs.

Sargybiniai jį laiko iš abiejų pusių. Bet to nė nereikia; dideliais žingsniais jis nužingsniuoja prie ešafoto.

Paslysta ant leduko ir pargriūva. Sargybiniai, įtardami, kad pasmerktasis sumanė priešintis, puola jo pakelti.

Tai trunka keletą sekundžių. Bet galbūt šitas pargriuvimas pasmerktajam skaudžiau negu visa kita: jis atsistoja susigėdęs, praradęs pasipūtimą, įsikalbėtą savim pasitikėjimą.

Jis žvelgteli į Megrė, kurį buvo prašęs dalyvauti vykdant bausmę.

Komisaras nori nusukti akis.

— Jūs atėjot...

Žmonės nekantrauja. Nervai įtempti, visiems norisi paskubinti ir baigti skausmingą sceną.

Tada Radekas atsisuka, pasižiūri į leduką su sarkastišku šypsniu, paskui į ešafotą, nusišiepia:

— Ir čia nepasisekė!..

Tie, kurie turi atimti žmogui gyvybę, trypčioja, nedrįsta raginti.

Kažkas prašneka. Susignalizuoja automobilis gretimoje gatvėje.

Radekas pats žengia į priekį žiūrėdamas tiesiai prieš save.

— Komisare...

Dar kokia minutė — ir viskas bus baigta. Jo balsas skamba keistai.

— Jūs pareisit namo... Rasit belaukiančią žmoną, ar ne?.. Išvirs jums kavos...

Megrė nieko daugiau nematė, nieko negirdėjo. Teisybė! Žmona jo laukia šiltai prikūrentame valgomajame su pusryčiais ant stalo.

Pats nežino kodėl neturi drąsos eiti namo. Grįžta tiesiai į savo kabinetą, prižeria kupiną krosnį anglių, net grotelės pasidaro raudonos.

TURINYS

GELTONAS ŠUO 5

I. Priklydęs šuo 6
II. Daktaras su rytmetiniu chalatu 15
III. Konkarno miestas pagautas siaubo 25
IV. Kuopos vadavietė 35
V. Žmogus iš Kabelu rago 45
VI. Bailys 54
VII. Porelė prie žvakės 63
VIII. Dar vienas! 74
IX. Kiaukutėlių dėžutė 83
X. „Gražioji Ema" 93
XI. Baimė 101

DĖL ŽMOGAUS GYVYBĖS 111

I. Griežtojo režimo kamera Nr. 11 112
II. Žmogus miega 122
III. Perplėštas laikraštis 134
IV. Štabo būstinė 142
V. Ikrų mėgėjas 152
VI. Smuklė Nandi kaime 160
VII. Klausyk, vaikiuk 168
VIII. Žmogus viloje 177
IX. Rytojaus dieną 188
X. Staigmenų spinta 198
XI. Lošimas kauleliais 207
XII. Pargriuvimas 221

Simenonas Ž.

Si73 **Geltonas šuo; Dėl žmogaus gyvybės**: Romanai / Iš pranc. k. vertė R. Jankevičiūtė.— 2-asis leid.— V.: Vyturys, 1994.— 222[1] p.

ISBN 5-7900-0582-9

Knygoje spausdinamų romanų pagrindinis veikėjas — komisaras Megrė. Tai apdairus žmogus, gebantis išaiškinti painiausius ir sudėtingiausius kriminalinius nusikaltimus.

UDK 840-3

SIMENONAS Žoržas. GELTONAS ŠUO. DĖL ŽMOGAUS GYVYBĖS. Romanai
Redaktoriai: *V. Malinauskienė, V. Cepliejus.* Meninė redaktorė *L. Tulytė.*
Techninė redaktorė *E. Rumbavičienė*

SL 258. 1994 09 19. 12,05 leidyb. apsk. l. Tiražas 7000 egz. Užsakymas 2279. Išleido „Vyturio" leidykla, Algirdo 31, 2600 Vilnius. Spausdino „Aušros" spaustuvė, Vytauto pr. 23, 3000 Kaunas.

Kaina sutartinė